

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ АПК
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ
*І Всеукраїнської студентської
науково-практичної
Інтернет-конференції*

УДК 338.432(477)(06)
ББК 65.32
А 43

А 43 **Актуальні** питання розвитку агробізнесу в Україні ; матеріали І Всеукр. студ. наук.-практ. інтернет-конф. 29 квітня 2014 р. / відп. за вип. М. М. Коцупатрий, О. О. Єранкін, В. Ф. Мервенецька. — К. : КНЕУ, 2014. — 360 с.

ISBN 978-966-483-895-2

У збірнику тез наукових доповідей студентів наведено матеріали виступів І-ої Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції 29 квітня 2014 року. Яка була проведена в Державному вищому навчальному закладі «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ). У публікаціях розглядаються економічні та соціальні проблеми стану та розвитку економіки агропромислових формувань.

Збірник призначений для викладачів, наукових співробітників, аспірантів і студентів, які спеціалізуються в економічній науці.

УДК 338.432(477)(06)
ББК 65.32

Редакційна колегія факультету економіки агропромислового комплексу

Голова редакційної колегії М. М. Коцупатрий, к.е.н., проф.

Відп. секретар редакційної колегії О. В. Садовник, к.е.н.

Члени редакційної колегії: В. Г. Андрійчук, д.е.н., проф.; О. О. Єранкін, д.е.н., доц.; І. Б. Карпова, к.е.н., доц.; С. І. Ковач, к.е.н., доц.; І. Д. Дудко, д.політ.н., доц.; М. Й. Хорунжий, к.е.н., проф.; З. І. Зайцева, д.іст. н., доц.

*Рекомендовано Вченою радою факультету економіки АПК КНЕУ
Протокол № 9 від 20.05.2014 р.*

*Розповсюдження та тиражування
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ISBN 978-966-483-895-2

© КНЕУ, 2014

ЗМІСТ

Секція 1

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРО-ПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

<i>Бавріна А. А.</i> До проблеми оцінки ефективності використання виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств	10
<i>Булаєва С. О.</i> Шляхи вдосконалення мотивації персоналу на прикладі ТОВ НВП «АгроЛугань» м. Луганськ.	12
<i>Бунєєва К. В.</i> Ефективність використання виробничих запасів сільськогосподарських підприємств.	14
<i>Долга І. В.</i> Сучасний стан бюджетної підтримки сільськогосподарських підприємств	16
<i>Живило І. С.</i> Основні напрями державного регулювання агропромислових формувань.	18
<i>Запорожець Г. П.</i> Економічна і соціальна ефективність діяльності агропромислових формувань	20
<i>Зубрейчук А. І., Ткаченко Н. В.</i> Еколого-економічна ефективність використання біоенергетики підприємствами АПК України.	22
<i>Кірнаєва А. Г.</i> Особливості диверсифікації аграрного виробництва в сучасних умовах	25
<i>Клонцак Н. С.</i> Проблема забезпечення прибутковості аграрного виробництва в Україні	27
<i>Кравчук І. С.</i> Порівняння ефективності різних технологій вирощування пшениці озимої (класична та нульова технології)	30
<i>Маліченко Д. П.</i> Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва продукції зернових культур	32
<i>Мартишев П. А.</i> Напрями зниження собівартості продукції рослинництва.	35
<i>Мачіха І. В.</i> Проблеми та перспективи фінансування системи охорони здоров'я в Україні	37
<i>Мисанець Н. І.</i> Аналіз та оцінювання сукупного ефекту від підвищення рівня інтенсивності виробництва	40
<i>Мороз В. К.</i> Ефективність квітникарства	43
<i>Поволоцька Т. О.</i> Діагностика фінансового стану підприємства.	45
<i>Подвисоцька М. О.</i> Аналіз ефективності формування і використання обігових коштів підприємства	48
<i>Самборська М. М.</i> Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки	50
<i>Ходирєв В. В.</i> Підвищення ефективності системи менеджменту на підприємстві	52

Штоколова К. І. Інноваційна модель розвитку агропромислового комплексу 54

Секція 2

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА АГРАРНИХ РИНКАХ

<i>Ангелюк О. В.</i> Характеристика сучасного стану кредитного забезпечення підприємств АПК	56
<i>Воробйова О. С.</i> Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції АПК	59
<i>Галій В. Г.</i> Виробництво та експорт зерна в Україні	60
<i>Галій О. Г.</i> Український потенціал соняшнику	63
<i>Гладиш А. І.</i> Конкурентоспроможність вітчизняної молочної продукції на ринках країн Європи	65
<i>Гунчак М. В.</i> Особливості вирощування верби енергетичної для виробництва альтернативних видів палива	68
<i>Дрозд Л. О., Слободянюк М. Ю.</i> Проблеми та перспективи інвестування в аграрний сектор України	70
<i>Жданов Є.</i> Рынок плодовоовощной продукции Запорожской области	73
<i>Жеребець Н. О.</i> Основні тенденції розвитку аграрного сектору України	77
<i>Каратнюк А. М.</i> Модель розвитку аграрного сектора економіки України в умовах євроінтеграції	79
<i>Кравченко Р. Д.</i> Ways of development of agrarian business in Ukraine by European methods	82
<i>Лисенко Г. П.</i> Особливості життєвого циклу сільськогосподарського товару «сорт»	83
<i>Мороз В. К.</i> Небесне світило для аграрія: ретроспектива та майбутнє	86
<i>Москаленко М. В.</i> Перспективи та ризики для сільського господарства України в разі приєднання до ЄС	88
<i>Олексин О. П.</i> Розвиток агропромислової інтеграції в Україні	90
<i>Панченко Д. С.</i> Current situation in cereal sector in Ukraine	93
<i>Питкіна Т. В.</i> Стан і перспективи розвитку ринку яєць у Запорізькій області	94
<i>Решітко Л. В.</i> Сучасний стан і проблеми діяльності підприємств аграрного сектору України	97
<i>Романенко В. С.</i> Формування стратегії проникнення підприємств на ринок меду України	99
<i>Ружицька Т. В.</i> Інвестиційна привабливість підприємств аграрного сектору економіки	102
<i>Семиволос В. Л.</i> Перспективи та загрози функціонування підприємств АПК на аграрному ринку європейського союзу	104

Субач Н. Ю. Конкурентна позиція аграрних підприємств України та можливості її зміцнення	106
Ткаченко А. Ю. Особливості формування рекламного ринку продукції АПК України в Інтернет-просторі.	109
Тракало М. І. Фактори впливу на валютний курс і наслідки валютних коливань для АПК України	111
Хуторська В. Problems of agricultural complex in Ukraine and possible ways of resolving them.	114
Штейнгауэр Д. М. Agribusiness development in Ukraine (Развитие агробизнеса в Украине)	116

Секція 3

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ, ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Азрилян А. М. The prospectives for ukrainian agribusiness after joining the eu.	119
Бабич І. А. Методи оцінки якості продукції	121
Бордіян В. В. Використання соломи як альтернативного джерела енергії.	124
Дем'яненко Б. С., Лилак Н. В. Логістика в АПК	127
Дзябура К. С. Основні напрями інноваційного розвитку зерновиробництва.	129
Журба Л. В. Крихкість прийняття рішень в економіці і чому знання про ризики не робить їх сильнішими	132
Зембійська Я. Т. Сутність організаційно-економічного механізму екологізації виробництва АПК.	135
Карпін І. Р. Економічний зміст і значення грошових потоків у розвитку підприємства.	138
Кобець Р. Б. Інтегративне управління операційною та фінансовою системою АПФ на базі «збалансованої системи показників» (ЗСП)	140
Коткова І. О. Проблеми залучення інвестицій в АПК	143
Левочко А. О. Управління якістю продукції харчової промисловості України на засадах НАССР	145
Омельченко Ю. С. Логістична система молокопереробного підприємств.	148
Пак Г. Л. Аналіз проекту залучення іноземних інвестицій в економіку України на прикладі ТОВ «Субланд Україна»	151
Приваловая Д. В. Теория портфеля: математика инвестиционных решений в аграрном секторе	154
Санжарова О. В. Інноваційний розвиток АПК в Україні	157
Семченко К. К. Фінансова безпека підприємств АПК України.	159
Сінтюк Ю. С. Застосування DEA-аналізу для оцінки технічної ефективності виробництва зерна сільськогосподарськими підприємствами Київської області	162

Юрцан Х. М. Екологізація агробізнесу в Україні та її економічні механізми 165

Секція 4.

СТАН ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Ананьєва О. Є. Визначення інвестиційної нерухомості: вітчизняний і зарубіжний досвід 168

Байраківський А. Л. Трансформація фінансової звітності згідно до вимог МСФЗ 171

Бондар К. О. Економічна сутність капітальних вкладень 174

Васюра Р. Г. Облік і аналіз у стратегічному управлінні нематеріальними активами 176

Вольф І. В. Загальновиробничі витрати як елемент виробничої собівартості продукції зернових культур 179

Галушко Т. В. Економічна сутність основних засобів 182

Гапій Ю. В. Організаційно-технологічні особливості рибництва та їх вплив на побудову обліку виробництва продукції 185

Гапоненко Л. С. Облік розрахунків за фіксованим сільськогосподарським податком 188

Гарасимчук О. М., Маковка С. А. Роль звітності в системі інформаційного забезпечення та прийняття управлінських рішень 190

Дерій Я. Особливості обкладання єдиним соціальним внеском сум авторських винагород 193

Доннік М. А. Міжнародний досвід організації виробництва та його вплив на побудову обліку 195

Живанюк Б. А. Організація обліку праці та її оплати в Україні . . . 198

Зінович В. Е. Особливості відображення фінансових результатів в обліку 200

Казанівська О. Т. Формування облікової політики щодо власного капіталу підприємства 203

Калінкіна М. С. Функції електронних грошей 206

Корнєва О. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління загальновиробничими витратами 208

Коробка Є. М. Організаційно-методичні аспекти обліку використання нафтопродуктів 211

Король В. Состояние и способы развития учета и отчетности на предприятиях АПК 213

Костоварова Ю. О. Облік і контроль розрахунків з постачальниками і покупцями та покращення платоспроможності підприємства . . 215

Кравчук А. О. Економічна сутність статутного капіталу в товариствах з обмеженою відповідальністю 217

Крюкова А. Г. Економічний зміст амортизації основних засобів і проблеми її нарахування 220

Лежніна Ю. К. Облікова політика підприємства щодо нематеріальних активів 222

Лозінська І. В. Проблеми інформаційного забезпечення управління виробничими запасами	225
Маковський О. Л. Організаційно-технологічні особливості діяльності сільськогосподарських підприємств та їх вплив на побудову обліку формування фінансових результатів	228
Малашевський В. М. Методика розподілу загальновиробничих витрат як елемент облікової політики підприємства	230
Мельничук Я. П. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з підзвітними особами	233
Мерчук І. П. Розрахункові операції з покупцями та замовниками у структурі облікових реєстрів на агропромислових підприємствах	235
Мирошник Ю. В. Особливості складання звітності за податком на доходи фізичних осіб з доходів у вигляді додаткового блага.	238
Молочко А. С. Особливості синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в аграрних формуваннях.	241
Оксентюк Т. Д. Облікове забезпечення управління збутовою діяльністю підприємств лісового господарства	244
Омельченко Ю. В. Термін корисного використання основних засобів як елемент облікової політики підприємства	247
Откидач Ю. І. Проблемні аспекти обліку овердрафту	251
Притула А. В. Документальне оформлення руху запчастин на підприємстві	256
Прохоренко К. О. Проблеми обліку та списання сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.	258
Река І. В. Проблемні питання оцінки основних засобів	261
Руденко В. І. Документальне оформлення розрахунків за фіксованим сільськогосподарським податком.	264
Савічева Ю. П. Оцінка основних засобів за справедливою вартістю у бухгалтерському і податковому обліку	267
Скоромна О. М. Необхідність застосування екологічного обліку на сільськогосподарських підприємствах	270
Смагіна К. В. Облікове забезпечення управління адміністративними витратами	273
Сонич Р. О. Особливості обліку виробничих запасів у лігоспах України.	275
Сушко М. О. Удосконалення документального оформлення виходу продукції молочного скотарства	278
Тирак О. Ю. Удосконалення документування операцій з наявності та руху малоцінних та швидкозношуваних предметів	281
Цегельник Т. В. Особливості обліку розрахунків за податком на доходи фізичних осіб за цивільно-правовими договорами	384
Шапошник А. А. Калькулювання собівартості продукції цукрових буряків	285
Швець Р. П. Класифікація адміністративних витрат.	287

<i>Штукін О. М.</i> Особливості відображення в обліку розрахунків з підзвітними особами при відрядженні за кордон	290
<i>Юрченко Т. В.</i> Особливості обліку внесків до статутного капіталу в іноземній валюті	293

Секція 5

КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК

<i>Бойко К. С.</i> Економічна сутність готової продукції та порядок її оцінки на сільськогосподарських підприємствах	295
<i>Бублик В. А.</i> Особливості інформаційного забезпечення управління витратами на збут на підприємствах АПК	298
<i>Бугай А. А.</i> Організація аудиту розрахунків з покупцями та замовниками	301
<i>Бусяк В. А.</i> Значення аудиту в діяльності аграрних підприємств	303
<i>Варич О. А.</i> Особливості інвентаризації в умовах застосування комп'ютерних технологій.	305
<i>Вишенська О. І.</i> Організація аудиту наявності та руху основних засобів	308
<i>Війтів І. О.</i> Управління виробничими запасами на підприємствах АПК: контроль-но-аналітичний аспект	310
<i>Голованчук В. М.</i> Методика аудиту розрахунків з підзвітними особами за коштами, виданими на закупівлю сільськогосподарської продукції	313
<i>Голуб К. І.</i> Методичні прийоми та процедури аудиту статутного капіталу в товариствах з обмеженою відповідальністю.	315
<i>Йовенко Я. А.</i> Методика аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками	318
<i>Кузнецова Т. В.</i> Контроль і аналіз в управлінні діяльністю підприємств АПК	321
<i>Кушнір В. О.</i> Основи аналізу ефективності виробництва і реалізації продукції рослинництва	323
<i>Лахман В. В.</i> Шляхи економії витрат на оплату праці в сезонному виробництві	325
<i>Молочко В. С.</i> Особливості аналізу стану та ефективності використання основних засобів на підприємствах АПК	328
<i>Москаленко О. О.</i> Особливості аудиту основних засобів підприємства	330
<i>Мусяєнко Л. О.</i> Стратегічний орієнтир внутрішньогосподарського контролю нематеріальних активів	333

<i>Погорлий Є. В.</i> Економічна сутність капіталу: історичне осмислення та функції	335
<i>Поліщук О. І.</i> Інвентаризація матеріалів сільськогосподарського призначення в процесі аудиту	338
<i>Скакун Л. І.</i> Напрямки ефективності екологічного виробництва в Україні	341
<i>Тарасова К. І.</i> Аналіз витрат, обсягу діяльності та прибутку: практика застосування.	344
<i>Храпач А. І.</i> Застосування витратно-цінового аналізу в тваринницьких галузях аграрних підприємств	347
<i>Шапovaloва Є. О.</i> Економічна сутність реалізації як завершальної стадії кругообігу засобів на підприємстві	350

СЕКЦІЯ 1.

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Баєріна А. А.

науковий керівник — **Гуторов А. О.**, к.е.н., ст. викл.,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків

ДО ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблемі ефективності присвячено багато робіт, проте вона й досі залишається предметом активного обговорення науковців. Термін «ефективність» є похідним від терміна «ефект», що походить від латинського «effectus» — здійснення, виконання, результат певної причини або дії. Звідси термін «ефективність» (від лат. «efficientia») можна трактувати як результативність певного процесу, дії. Така результативність вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили [1, с. 9]. Ефективність є багатогранною категорією, що зумовлено, з одного боку, існуванням багатьох видів ефекту, а з іншого — різноманітністю витрат.

У найзагальнішому вигляді ефективність як економічна категорія відображує виробничі відносини з приводу раціонального використання усіх виробничих ресурсів. В умовах приватного володіння всіма видами ресурсів і ринкового механізму визначення пріоритетів розвитку економіки визначальним критерієм ефективності виробництва стає створення умов для розширеного відтворення, розмір отриманого прибутку на одиницю вкладених ресурсів.

Показники економічної ефективності використання ресурсів у сільському господарстві можна умовно поділити на такі:

а) показники застосовуваних ресурсів (відношення вартості валової продукції, товарної продукції або прибутку до площі сільськогосподарських угідь середньорічної вартості основних виробничих фондів; оборотного капіталу; річна продуктивність праці та землевіддача як відношення вартості валової продукції до грошової оцінки землі, на якій виробляється продукція);

б) показники ефективності спожитих ресурсів (матеріаловіддача; фондівіддача як відношення вартості валової продукції до суми амортизаційних відрахувань; працевіддача; землевіддача як відношення вартості валової продукції до розміру орендної плати за землю);

в) віддачі сукупного ресурсного потенціалу (відношення вартості валової продукції та прибутку до сумарної оцінки сукупного ресурсного потенціалу) [1, 2].

При вимірюванні ефективності як співвідношення між одержаними результатами та витраченими на їх досягнення ресурсами необхідно враховувати, що ресурси можуть бути представлені або в повному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю, або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничоспожиті ресурси).

Альтернативою традиційним методикам обчислення ефективності використання виробничих ресурсів є метод DEA — «Аналіз оболонки даних». Цей метод набув широкого застосування в багатьох сферах економіки країн Заходу, на пострадянському просторі він починає випробовуватися [3, 4]. Суть його полягає в співставленні фактичного показника ефективності з максимально можливим при даній кількості ресурсів (або даному випуску продукції). При цьому за еталон приймаються підприємства, що забезпечують максимальний рівень виробництва продукції на одиницю ресурсів, і з ними порівнюються всі інші підприємства. Створена таким чином оболонка даних визначає межу виробничих можливостей — максимально можливий за даних умов вихід продукції при будь-якій комбінації ресурсів. За допомогою DEA визначають три види ефективності: технічну (показує, наскільки підприємству потрібно зменшити використання ресурсів для досягнення того ж самого рівня виробництва), алокативну або розподілу ресурсів (вказує на можливість зменшення виробничих витрат за рахунок вибору такої комбінації ресурсів, що є оптимальною за співвідношенням цін на фактори виробництва), загальну — як добуток технічної та алокативної ефективності (відображає відмінності між фактичним і потенційним виробництвом продукції).

Поряд з очевидними перевагами розглянутий метод має свої особливості, що обмежують його застосування. Оскільки технічна ефективність визначається стосовно найефективніших підприємств, які формують криву виробничих можливостей, то в разі виразної однорідності сукупності та невеликої вибірки більшість підприємств буде визначено як ефективні, хоча насправді ці під-

приємства можуть використовувати ресурси нераціонально. Така особливість є суттєвим недоліком при аналізі ефективності саме українських агроформувань, у більшості з яких використання ресурсів поки що залишається на досить низькому рівні. Крім того, цей метод дуже чутливий до спостережень, які істотно відрізняються від багатьох інших спостережень (за кількістю використаних ресурсів, за розміром результативної ознаки).

Зважаючи на велику кількість та особливості застосування окремих методів оцінки ефективності виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств, вважаємо, що найдоцільнішим є застосування сукупності методів, побудованих на основі класичних підходів і SFA- і DEA-аналізу.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2005. — 292 с.

2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підруч. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2013. — 779 с.

3. Лисситса А. Анализ оболочки данных (DEA) — современная методика определения эффективности производства [Електронний ресурс] / А. Лисситса, Т. Бабичева. — Halle: Institute of Agricultural Development in Cenral and Eastern Europe, Germany, 2003. — 33 с.

4. Лисситса А. Теоретичні основи аналізу продуктивності та ефективності сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / А. Лисситса. — К.: Укр. Аграр. конфедерація, 2007. — 30 с.

Булаєва С. О.

науковий керівник — **Бурда Н. В.**, к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет,
м. Луганськ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПРИКЛАДІ ТОВ НВП «АГРОЛУГАНЬ» М. ЛУГАНСЬК

Мотивація являє собою процес впливу на людину сукупності внутрішніх і зовнішніх факторів, які спонукають його до діяльності, визначають межі і форми цієї діяльності, ставлять цілі, на досягнення яких повинна бути спрямована ця діяльність [1, с. 7].

Створення в аграрно-промисловому комплексі системи мотивації праці як сукупності мотивів трудової поведінки в економічній діяльності вимагає врахування об'єктивно зумовленої специфіки аграрної праці та сільського способу життя, і відноситься до числа не лише найважливіших, але й найскладніших проблем [2, с. 11].

Ми провели аналіз системи мотивації праці персоналу на прикладі ТОВ НВП «АгроЛугань», яке знаходиться в м. Луганськ. Аналіз діяльності підприємства показує, що тут слабо проводяться заходи, пов'язані з поліпшенням існуючого положення про стимулювання і пошуком внутрішньовиробничих ресурсів. Зокрема застосовуються не продумані і не довершені методи економічного стимулювання. Основними недоліками в існуючому положенні є недосконалі методи, через які наявний трудовий потенціал робітників не використовується в повному обсязі. На підприємстві не утворюються окремі фонди економічного стимулювання. При визначенні розміру окладу і преміальних практично не обліковується додатково відпрацьований персоналом час, що значно знижує його зацікавленість і продуктивність. Ми також виявили, що розмір заробітної платні робітників за нинішніми нормами не є задовільним. Доцільно було б підвищити її для кожного робітника, що покращило б рівень приналежності працівників організації та рівень продуктивності їх праці, а також зменшило плинність кадрів.

Що стосується морального стимулювання праці, для більш ефективного застосування моральних стимулів необхідно: ширше використати різноманітні форми морального заохочення в інтересах розвитку творчої ініціативи та активності, моральне заохочення підкріплювати мірами матеріального стимулювання, забезпечити правильну взаємодію матеріальних і моральних стимулів, про кожне моральне заохочення працівника широко інформувати трудовий колектив — вручати нагороди й повідомляти подяки в урочистій обстановці, розвивати нові форми заохочення і встановлювати сувору моральну відповідальність кожного працівника за доручену справу.

Хоча на ТОВ НВП «АгроЛугань» проводяться певні заходи з підвищення мотивації персоналу, на жаль, всі вони уривчасті, непослідовні. Необхідно введення загальної системи мотивації персоналу на підприємстві, яка б об'єднала окремі заходи в єдину систему. В сучасних умовах людський потенціал, здатність керівника правильно поставити мету і ефективно розпорядитися ресурсами стають головним фактором успіху організації.

Список використаних джерел

1. Денисенко І. А. Мотивація і її вплив на підвищення ефективності використання трудових ресурсів в умовах економічної кризи / І. А. Денисенко, А. С. Пожидаєв // Агросвіт. — 2011. — № 17/18. — С. 26–28.
2. Карпенко В. В. Резерви підвищення мотивації праці кадрів вищої кваліфікації аграрних підприємств / В.В. Карпенко // Економіка АПК. — 2011. — № 3. — С. 107–111.

Бунесва К. В.

науковий керівник — **Іванюк І. В.**, к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Виробничі запаси є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства та займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат сільськогосподарських підприємств [1].

Запаси належать до об'єктів, що вимагають великих капіталовкладень, і тому є одним з факторів, що визначають політику підприємства і впливають на рівень його ліквідності.

Мета аналізу ефективного використання матеріальних ресурсів полягає в одержанні найбільш інформативних ключових параметрів, які дають об'єктивну й точну оцінку наявності в підприємства різних видів матеріальних ресурсів з погляду забезпечення його конкурентоспроможності, уможливають оцінку ефективності управлінських рішень щодо формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси, виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів, розробку заходів для їх мобілізації [2].

Аналіз показників використання виробничих запасів полягає в зниженні частки матеріальних витрат у собівартості продукції.

Для характеристики ефективності використання виробничих запасів застосовується показники: матеріаловіддача, матеріалоємність, коефіцієнт співвідношень темпів росту обсягів виробництва і матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання виробничих запасів, тривалість обороту виробничих запасів [3].

У процесі аналізу фактичний рівень показників ефективності використання виробничих запасів порівнюють з базисним, ви-

вчають їхню динаміку і причини зміни, а також вплив на обсяг виробництва продукції.

Управління запасами — це функціональна діяльність, мета якої — довести загальну суму щорічних витрат на утримування запасів до мінімуму за умови задовільного обслуговування клієнтів [4].

Управління виробничими запасами виконує такі функції:

— розробка норм запасів по всій номенклатурі матеріалів, які використовуються на підприємстві;

— правильне розміщення запасів на складах;

— організація діючого оперативного контролю за рівнем запасів і прийняття мір для підтримки їх стану;

— створення необхідної матеріальної бази для розміщення запасів і забезпечення кількісного і якісного зберігання.

Чітко налагоджена система управління запасами повинна забезпечувати безперервне порівняння нормативних показників із фактичними, тобто вона повинна відслідковувати відхилення показників від норм та виявляти причину їх прояву [4].

Можливість виявлення обсягу, часу та періодичності поповнення запасів сприяє проведенню процесу оптимізації запасів на підприємстві та, як наслідок, — мінімізації витрат, які пов'язані з формуванням запасів.

Необхідною умовою виконання планів виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку, рентабельності є повне і вчасне забезпечення підприємства сировиною та матеріалами необхідного асортименту і якості, а також економне використання їх. Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним (придбанням чи виготовленням більшої кількості матеріалів та енергії) або інтенсивним (економнішим використанням наявних запасів у процесі виробництва продукції) шляхом.

Список використаних джерел

1. *Бутинець Ф. Ф.* Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. — 5-е вид. допов. і перер. — Житомир: ПП «Рута», 2010.

2. *Корчажнікова Л.* Проблеми бухгалтерського й управлінського обліку / Л. Корчажнікова // Бухгалтерський облік і аудит. — №12. — 2001.

3. *Огійчук М. Ф.* Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : Підручник: 2-ге вид., перероб. і доповнене / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.; За ред. проф. М.Ф. Огійчука. — К.: Алерта, 2006.

4. *Павлик В.* Управління сільськогосподарським підприємством у ринкових умовах / В. Павлик // Економіка АПК. — 2009.

Долга І. В.

науковий керівник — **Зеленський А. В.**, викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНИЙ СТАН БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодні в Україні відсутня цілеспрямована і системна державна підтримка, яка б забезпечила гарантування продовольчої безпеки країни та перетворення аграрного сектору на конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави.

Сільське господарство є, безумовно, однією з найперспективніших галузей економіки України, але для свого успішного функціонування потребує зваженої та збалансованої підтримки держави. Підприємствам агропромислового комплексу для покращення власної матеріально-технічної бази та поповнення оборотних коштів потрібні кредитні ресурси [1, с. 151].

Нині ситуація з можливостями доступу до отримання кредитів у сільському господарстві не відрізняється від інших галузей економіки. Проте, сільськогосподарським підприємствам порівняно з підприємствами інших галузей значно важче отримати доступ до кредитних ресурсів, і причин цьому є досить багато. Важливе значення у формуванні фінансово-кредитного механізму належить державі, оскільки однією із головних її функцій є створення сприятливого економічного становища.

Вперше Урядом України в 2000 році були впроваджені заходи щодо стимулювання грошового кредитування комерційними банками України через механізм часткової компенсації ставок за кредитами. Компенсуючи частину процентної ставки по кредитах для підприємств агропромислового комплексу України, держава виступає як каталізатор усього процесу кредитування сільського господарства.

Система здешевлення процентної ставки за рахунок державного бюджету довела свою ефективність, оскільки спостерігалось зростання кредитних ресурсів у галузь та її загальний розвиток, незважаючи на те, що першочергово компенсація була впроваджена лише з метою фінансового оздоровлення аграрної галузі, вона дала свої позитивні результати: високий рівень повернення кредитів став неочікуваним для банків.

У зв'язку із фінансовою кризою та необхідністю виконувати вимоги СОТ у 2010 року було зменшено обсяги фінансування аг-

ропромислового виробництва та відмінено ряд важливих бюджетних програм:

1. «Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва»;
2. «Фінансова підтримка фермерських господарств»;
3. «Докорінне поліпшення земель підприємств агропромислового комплексу»;
4. «Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів»;
5. «Фінансова підтримка агропромислових підприємств, що знаходяться в особливо складних кліматичних умовах»;
6. «Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва» [1, с. 262].

Оскільки завданням Уряду є забезпечення ефективного функціонування агропромислового комплексу, продовольчої безпеки і продовольчої незалежності країни, то необхідно здійснювати комплекс дій, які можуть полягати у наступному:

а) забезпечення належного фінансування Аграрного фонду у визначених законодавством обсягах із загального фонду державного бюджету;

б) стабільне фінансування підприємств агропромислового комплексу за бюджетними програмами підтримки їх розвитку, насамперед спрямованих на надання фінансової підтримки підприємствам агропромислового комплексу із застосуванням механізму здешевлення кредитів;

в) державну підтримку оновлення машинно-тракторного парку за напрямками та в обсягах, що передбачені Державною цільовою програмою реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі;

г) активізацію співробітництва з міжнародними організаціями та забезпечення здійснення заходів щодо залучення міжнародної технічної допомоги в агропромисловий комплекс [3, с. 17].

Скорочення бюджетних витрат приведе до падіння рівня сільськогосподарського виробництва, тому Національному банку України та Кабінету Міністрів України необхідно забезпечити першочергове рефінансування комерційних банків, які пролонгують кредити підприємствам агропромислового комплексу.

Список використаних джерел

1. Булана О. Тенденції зміни підходів до державної підтримки економіки у країнах Європи та уроки для України // Світ фінансів. — 2009. — № 2(19). — С. 149–154.

2. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави : нац. доп. / за заг. ред. В.М.Гейця [та ін.]. — К. : НВЦ НБУВ, 2009. — 687 с.

3. Шелудько Н. М. Фінансові ринки України і Росії: уроки кризи та перспективи розвитку // Економіка і прогнозування. — 2010. — № 3. — С. 7—24.

Живило І. С.

науковий керівник — **Зеленський А. В.**, викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

В аграрній сфері економіки у процесі реалізації перебуває модель товарно-грошових відносин, яка була передбачена низкою законодавчих актів України. Для її здійснення потрібне подальше формування не тільки організаційного й економічного, але й ефективного правового механізму. Юридичні нормативи, якими нині регулюють аграрні відносини, не охоплюють увесь комплекс проблем, що з них випливають, і мають фрагментарний характер. Як наслідок, частина правових нормативів і механізмів або не дотримується, або діє обмежено і викривлено. Такі дії призводять до того, що у значній кількості регіонів земля так і не знайшла свого справжнього господаря, а нові аграрні формування і далі працюють зі збитками.

Відзначимо, що інституційними механізмами створюються всі необхідні умови для формування ефективного господаря-власника. На сучасному етапі відносини підприємницької діяльності та процеси реструктуризації сільськогосподарських підприємств регулюються Господарським Кодексом України.

Незважаючи на певні досягнення у розвитку аграрної сфери, в Україні ще багато питань її організації та управління чекають на вирішення. Для того, щоб сільське господарство в нашій країні розвивалося і процвітало, потрібні суттєві зміни у податковій, митній, цінній політиці. Сільському господарству необхідні стабільні ціни, орієнтуючись на які товаровиробники могли б визначати оптимальний обсяг виробництва продукції, платоспроможний попит на сільськогосподарську техніку, садивний матеріал. Ціновий механізм

повинен стати головною ланкою стабільного аграрного виробництва, збалансованого продовольчого ринку на перспективу.

Важливу роль відіграє утворення у сільському господарстві кластерів. Кластерні локальні мережі територіально-виробничих систем є джерелами і факторами забезпечення ефективності агропромислової діяльності, високого рівня та якості життя населення, економічного зростання й сталого розвитку території. У центральних, південних і східних областях України формуються зерново-олійні, м'ясо-молочні кластери, які мають високу ефективність [1, с. 3–11].

Щодо земельних відносин, в Україні ще не в повній мірі вирішені питання формування ринку землі. Зокрема, не визначено місце землі в системі економічного обігу; не створено належних умов для реалізації громадянами права власності на землю; потребує удосконалення інфраструктура ринку землі. Механізм оренди, особливо землекористування, не відповідає завданням раціонального землекористування [2, с. 3–49].

Сьогодні фінансово-економічна підтримка аграрного сектора здійснюється переважно через комплекс цільових програм, кожна з яких має на меті підвищення ефективності виробництва та доходності товаровиробника. При цьому, через брак коштів Державного бюджету України, ця підтримка на 80 % відбувається за рахунок сприятливої податкової політики, активних зборів, що є непрямою формою субсидювання галузі.

Значну роль у розвитку сільського господарства повинна відігравати інноваційна діяльність. Пріоритетним напрямом інноваційної діяльності в аграрному секторі є впровадження найперспективніших агротехнологій, новітньої техніки, селекція, насінництво і, на цій основі, підвищення продуктивності виробництва з метою зниження витрат на одиницю продукції та зміцнення її конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках.

У питаннях розвитку сільського господарства найгострішою є проблема прискорення земельної реформи. Основний принцип реформування земельних відносин полягає в тому, що земля повинна належати тим, хто її обробляє, мати власника і господаря. Україна пройшла значну частину шляху до утвердження приватної власності на землю. Селяни стали власниками земельних паїв, однак отримані ними сертифікати не забезпечують реалізацію права володіння, користування та розпорядження приватною власністю на землю в повному обсязі.

Удосконалення управління агропромисловим комплексом і регулювання економічних відносин на ринкових засадах включає

розмежування функцій державного управління (форми власності і господарювання, земельні, майнові та трудові відносини, структура управління, розвиток інфраструктури аграрного сектору тощо) та функцій господарського управління (ресурсне забезпечення, організація виробництва, збут продукції, фінансово-кредитне забезпечення тощо). У сучасних умовах відбувається на рівні центральних органів виконавчої влади подальше об'єднання функціонально споріднених інститутів, переведення на корпоративне управління галузевих й господарських структур. Важливо також реорганізувати на місцевому рівні управління сільського господарства в підрозділи (агентства) з дорадництва та сприяння розвитку сільських територій (з покладенням на них вирішення комплексу завдань виробництва, земельної реформи, розвитку виробничої інфраструктури та інфраструктури продовольчого ринку, ринку праці на селі).

Список використаних джерел

1. Кириленко І. Г. Про хід реформування та заходи щодо поліпшення ситуації на селі / І. Г. Кириленко // Економіка АПК. — 2013. — №1 (9). — С. 3—11.
2. Комплексна програма підтримки українського села на період до 2015 року // Економіка АПК. — 2007. — №1. — С. 3—49.

Запорожець Г. П.,
науковий керівник — **Дядько Є. А.,** к.е.н., доцент,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Поглиблення спеціалізації в галузях народного господарства призвело до тісніших взаємозв'язків між ними. На базі відокремлених видів промислової та сільськогосподарської діяльності відбулося формування єдиного агропромислового комплексу, учасники якого органічно взаємопов'язані і орієнтовані на єдину кінцеву мету.

Агропромислова інтеграція — це процес зближення галузей сільського господарства та промисловості з метою органічного синтезу цих сфер суспільного виробництва та їх гармонійного соціально-економічного розвитку. Практика виробила дві основні форми інтеграції сільськогосподарського і промислового виробництва : кооперування і комбінування.

У результаті агропромислової інтеграції утворюються агропромислові формування, які являють собою сукупність технологічно, економічно та організаційно взаємопов'язаних сільськогосподарських і промислових підприємств та організацій, що здійснюють виробництво, зберігання, переробку та доведення до споживача продуктів з сільськогосподарської сировини. Агропромислові формування відрізняються різноманіттям форм, а саме: за характером діяльності інтегрованих формувань, за галузевим складом, за формами власності, за організаційними формами управління.

В умовах інтеграції концентрація і спеціалізація здійснюються у ширших масштабах, ніж в умовах автономних сільськогосподарських і промислових виробництв. Завдяки створенню об'єднань межі землекористування, що включаються в об'єднання господарств, можуть змінюватися. Це веде до укрупнення (концентрації) масивів сільськогосподарських культур, раціональнішого розміщення сільськогосподарського виробництва, кращої організації території, наближенню джерел сировини до місць їх переробки, дозволяє використовувати передову техніку, покращувати меліоративний стан земель, проводити селекційну роботу з урахуванням вимог промислового виробництва. Все це, в свою чергу, сприяє підвищенню врожайності основної сільськогосподарської культури в порівнянні з автономними господарствами та призводить до збільшення обсягу виробництва профілюючої продукції; поліпшення якості сільськогосподарської та промислової продукції; підвищення продуктивності праці. Зростання продуктивності праці в агропромислових об'єднаннях відбувається на зниженні собівартості продукції, збільшенні прибутку та рентабельності виробництва. Скорочення витрат виробництва обумовлено раціональним розміщенням сільськогосподарського виробництва та закріпленням сировинних зон за промисловими підприємствами.

Поряд з економічною ефективністю виробничих агропромислових об'єднань слід враховувати також соціальну ефективність створення цієї форми організації основної ланки агропромислового комплексу. Одним із соціальних показників ефективності виробничих агропромислових об'єднань може служити зростання відрахувань у фонди економічного стимулювання, що припадають на одного працюючого в розрахунковому році порівняно з базовим. Додатковими до цього показником є зростання середньорічної заробітної плати на одного працюючого [2].

Соціальна ефективність характеризує соціальний стан, ступінь досягнення нормативно встановлених показників рівня розвитку

сільського населення та вимірюється показниками рівня життя населення.

У результаті вдосконалення організаційної структури управління економічний ефект досягається за рахунок: зниження трудомісткості виконання функцій управління в результаті усунення зайвих, невластивих і дубльованих функцій, зв'язків, документації; економії витрат внаслідок визначення найраціональнішого способу виконання функцій управління; зниження трудомісткості витрат управлінського персоналу на передачу інформації у процесі її обробки в підрозділах підприємства; збільшення продуктивності праці управлінського персоналу, що досягається в результаті ліквідації втрат робочого часу на непродуктивну роботу

В умовах соціально орієнтованої ринкової економіки велике значення має саме соціально-економічної ефективності, яка виступає головним критерієм оцінки рівня соціально-економічного розвитку. Згідно багатьох досліджень, цей вид ефективності відходить від виробничо-економічної ефективності та характеризує не тільки ефективність роботи підприємства, а й відбиває рівень розвитку соціальної інфраструктури, продуктивності та мотивації праці. Ця категорія в сучасних умовах може виступати узагальнюючим критерієм ефективності, який на основі системи показників дозволить врахувати при оцінці як економічні, так і соціальні результати діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Региональная экономика: Учебник для вузов/ Т. Г. Морозова, М. П. Победина, Г. Б. Поляк и др.; Под ред. проф. Т. Г. Морозовой. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 472 с.
2. Экономика предприятия. — профессор Н. А. Сафронов. — М.: Юристъ, 1998. — 584 с.

Зубрейчук А. І., Ткаченко Н. В.,
науковий керівник — **Садовник О. В.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОЕНЕРГЕТИКИ ПІДПРИЄМСТВАМИ АПК УКРАЇНИ

У виробничих сільськогосподарських підприємствах завжди присутня побічна продукція від утримання великої рогатої худоби

би (ВРХ), свиней, птиці, а також відходи рослинного походження. За сталого розвитку діяльності підприємства постійно зростаючі об'єми таких відходів створюють цілий ряд проблем щодо збору, транспортування, зберігання та їх переробки. Наявність побічної продукції створює несприятливу екологічну обстановку, пов'язану із забрудненням навколишнього середовища, ґрунтових вод і ґрунту. Одним із найперспективніших напрямів вирішення цієї проблеми є утилізація сільськогосподарських відходів в *біогазових установках* (БГУ).

Біогазова установка — це установка, яка дає змогу переробляти різні види органічної сировини в енергію (у вигляді біогазу) та в високоефективні органічні добрива, одночасно розв'язуючи низку екологічних проблем (ерозія ґрунтів, забруднення водоймищ, викиди вуглекислого газу в атмосферу тощо).

В Європі налічується близько 11 тис. діючих біогазових установок, зокрема 7,2 тис. у Німеччині. Разом з цим, в Україні, станом на 01.04.2014 року, функціонують БГУ в таких підприємствах, як: свиноферма комбінату «Запоріжсталь» (Запоріжжя, рік запуску БКГ — 1993 рік), свиноферма корпорації «Агро-овен» (Оленівка, Дніпропетровська область, 2003 рік), Аграрна компанія «Еліта» (Терезине, Київська область, 2009 рік), ферма ВРХ «УМК» (В. Крупіль, Київська, 2009 рік), птахофабрика «Оріль-лідер» (Дніпропетровська область, 2012 рік), агрохолдинг «Астарт-Київ» (Глобино, Полтавська область, 2013 рік) [1].

При переробці органічних відходів у БГУ отримують біогаз і тверді біодобрива, які є дуже цінними. Біогаз складається з 50–70 % метану (CH_4), що утвориться з органічних субстанцій у результаті анаеробного і мікробіологічного процесів. Також до складу біогазу входять 12–40 % вуглекислого газу (CO_2), невеликі кількості сірководню (H_2S), аміаку (NH_3), водню (H_2) і оксиди вуглецю (CO). При цьому переробка біомаси в БГУ забезпечує зменшення викидів CO_2 та метану в атмосферу.

Основною сировиною для виробництва біогазу здебільшого слугують відходи рослинного та тваринного походження. Найчастіше використовується: гній великої рогатої худоби, гній свинячий, кінський гній із соломою, бадилля картопляне, стебла кукурудзи, солома пшенична, лузга соняшникова, силос, трава свіжа, буряк, твердий осад стічних вод, фекальний осад тощо. При цьому отримуємо різний вихід біогазу з різним містом у ньому метану. Найвищий вміст метану у біогазі отриманого з силосу та цукрового буряку — 84 % [2].

При цьому слід відмітити, що мінералізація такої побічної продукції, як гній складає приблизно 40 %, тобто мінерали зв'язані з органікою засвоюються рослинами гірше. В той же час, у перебродженій масі, після переробки гною, мінералізація становить 60 % і мінерали переходять у форму, доступну рослинам. При використанні таких збалансованих біодобрих врожайність підвищується на 30–50 %. Мінеральних добрив потрібно вносити багато, їх вартість дуже висока, а значна їх кількість залишається в ґрунті, засолюючи його. При звичайному зберіганні гною протягом тривалого часу відбувається значна втрата корисних мінеральних елементів, наприклад, азоту. До того ж біодобрива покращують структуру ґрунту, збільшуючи в ньому вміст гумусу, і цим самим підвищується родючість самого ґрунту [3].

Біогаз використовують як паливо для виробництва електроенергії, тепла або в якості автомобільного палива. Крім цього, тепло отримане від охолодження теплообмінника силової установки, можна використовувати для обігріву ферми, будинків, сушіння насіння, підігріву води для утримання худоби. Поряд з біогазовими установками можна відроджувати і встановлювати нові теплиці. Тепло також може використовуватись для приведення в дію рефрижераторів або охолоджувальних танкерів, які, наприклад, працюють на охолодження свіжого молока на молочних фермах або для зберігання свіжого м'яса чи яєць [4].

При цьому, існують різні біогазові установки, залежно від їх потужності: індивідуальна (потужність 0,25 т/добу), середня (6,5 т/добу) та господарська (50 т/добу). Вартість БГУ, вихід біогазу та біодобрив залежить саме від її потужності.

Перевагами використання біогазових установок є: зменшення залежності від імпорту газу; зменшення викидів CO₂; можливість продажу біометану до країн Європи; утилізація відходів; створення робочих місць; інтерес інвесторів, швидка інтеграція України в Європейське співтовариство [5].

Виробництво біоенергетики на базі біогазових установок з огляду утилізації відходів і забезпечення енергетичними ресурсами є досить перспективним. Проте в Україні цей напрям слабо розвинений, що насамперед пов'язано з відсутністю державної підтримки. Даний процес є досить капіталомістким, тому аграрні підприємства не готові вкладати великі кошти в біогазові установки. Ще одна проблема — відсутність ринків збуту продукції, особливо коли виникає питання швидкої окупності проекту. Так, наприклад, в Української молочної компанії з усієї виробленої біоенергетики фермою споживається лише 1/5 частина.

Список використаних джерел

1. Гелетуха Г. Перспективи біогаза в Україні / Економічна правда, 2013 р., [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/columns/2013/07/3/383399/>.

2. Виробництво і використання біогазу в Україні, відповідальний: Рейнхард Шуль / Рада з питань біогазу з.т. / Biogasrat e.V., 2012 р., [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ua-energy.org/upload/files/Biogas_ukr.pdf

3. Горбик Л. Переходимо на біодобрива / Вінницька газета, 2013 р., [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vin-gazeta.net/suspilstvo/1396-perekhodimo-na-biodobri>

4. Калетнік Г. М. Економіка виробництва біопалива в Україні та забезпечення продовольчої безпеки / Г. М. Калетнік // Економіка АПК. — 2010. — № 1. — С. 30–35.

5. Скорук О. П., Здор І. А. Розвиток ринку біопалива в Україні та світі: стан та перспективи, №1 (56) 2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/>

Кірманьова А. Г.,

науковий керівник — **Шквиря Н. О.**, к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах ринкової конкуренції реалізація обґрунтованої стратегії диверсифікації діяльності підприємства дозволяє зменшити ризики його функціонування шляхом розподілу їх на різні види і напрямки діяльності. Враховуючи можливу ступінь невизначеності майбутньої ситуації на ринках продукції і сировини, вимірювання попиту і очікувань споживачів, фінансово-економічних умов підприємницької діяльності, саме реалізація стратегії диверсифікації може стати умовою для отримання підприємством стабільного прибутку, збереження економічного зростання та підвищення ефективності його діяльності.

Диверсифікація виробництва — це розширення асортименту, зміна виду продукції, виробленої підприємством, фірмою, освоєння нових видів виробництв з метою підвищення ефективності виробництва, отримання економічної вигоди, запобігання банкрутства [3].

Ми визначимо диверсифікацію як процес підвищення економічної ефективності діяльності підприємства і зниження фінан-

сових ризиків, заснований на розвитку нових виробництв і розширенні займаної частки ринку. На сьогоднішній день, у зв'язку з необхідністю створення нових механізмів взаємодії між сільгосптоваровиробниками і переробниками, необхідністю оптимізації існуючого виробництва та впровадження нових виробництв, виходячи з потреб переробників, зростає актуальність диверсифікації виробництва в АПК [4].

Однак при прийнятті рішення про диверсифікацію АПК слід враховувати ряд особливостей сільського господарства: розбіжність робочого періоду з виробничим періодом (сезонність); переплетення біологічних та економічних процесів; розосередження території; земля виступає як засоби виробництва.

Саме від цих особливостей залежить результат діяльності сільськогосподарського підприємства та його економічна ефективність, що, в свою чергу, відбивається на функціонуванні АПК у цілому. І в даний час за рахунок неефективного та нераціонального використання землі, яскраво вираженої сезонності ряду виробництв, що приводить до проблем використання трудових ресурсів, неврахування всіх біологічних процесів та їх впливу на економічну ефективність підприємства в цілому, більшість сільгосптоваровиробників недоотримують прибуток або зовсім збиткові. Необхідно шукати шляхи вирішення цих проблем, одним з таких шляхів ми бачимо диверсифікацію діяльності сільгосп підприємств, яка підвищить ефективність як сільського господарства, так і функціонування АПК у цілому.

Однак для підвищення економічної ефективності сільського господарства і АПК в цілому обрана диверсифікація, як одна з стратегій зростання, повинна спиратися на системний підхід, в основі якого лежить розгляд об'єкта як цілісного безлічі елементів у сукупності відносин і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи. Диверсифікація діяльності сільськогосподарського підприємства, заснована на системному підході, буде сприяти розробці принципів і методів відновлення, а потім і зростання економіки сільського господарства з урахуванням його специфіки [2].

Диверсифікація завдяки розвитку інших сфер діяльності дозволить знизити сезонність і пов'язані з нею негативні наслідки, що виникають у сільгосп підприємств. На більшості підприємств розвиток нових галузей поряд з існуючими забезпечить раціональніше використання всіх наявних ресурсів, що в свою чергу призведе до підвищення економічної ефективності підприємства в цілому [1]. Це особливо актуально для господарств, що знаходяться у віддалених районах, які в силу своєї спеціалізації неефе-

ктивно використовують наявні землі, а в силу віддаленості від інших господарств не мають можливості здати їх в оренду.

Вибір стратегії диверсифікації діяльності сільгоспприємства визначається внутрішнім потенціалом і потенціалом зовнішнього економічного середовища. Організаційно-економічний механізм вибору стратегії диверсифікації діяльності сільгоспприємства включає в себе діагностування і структурування його внутрішніх і зовнішніх проблем, формулювання його місії і цілей, стратегічний аналіз, визначення стратегічних альтернатив, вибір стратегії, контроль над її реалізацією і оцінку її ефективності.

Таким чином, стратегічний розвиток агропромислового комплексу, заснований на диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств, дозволить найбільш повно і раціонально використовувати природний і виробничий потенціал, розширити асортимент і збільшити обсяги виробництва продукції АПК. Стратегія диверсифікації діяльності сільськогосподарського підприємства націлить його на створення і стабілізацію ефективної економіки, що задовольняє потреби зовнішнього і внутрішнього соціально-економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. –2-ге вид., доп. і перероб. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2004. — 624 с.
2. Голубов І.С. Методологія диверсифікації виробництва в сільському господарстві / І.С. Голубов // Агробізнес: економіка — обладнання — технології. — № 5. — 2011. — С. 55–62.
3. Корінько М. Д. Диверсифікація: теоретичні та методологічні основи: монографія / М. Д. Корінько. — К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2007. — 447 с.
4. Ткачук В. І. Диверсифікація сільської економіки: соціально економічний ефект // Економіка АПК. — №4. — 2009. — С. 129–132.

Клонцак Н. С.

науковий керівник — Андрійчук В. Г. д.е.н, професор, академік УААН,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

В сучасних умовах інтеграції економіки України до світового економічного простору та фінансової і економічної нестабільнос-

ті ефективне управління підприємством передбачає розроблення дієвих механізмів забезпечення достатнього рівня його прибутковості. Останнім часом спостерігається тенденція до зниження прибутковості сільськогосподарських підприємств, ефективності їх функціонування, використання ними ресурсного потенціалу, спостерігаються негативні тенденції щодо кількості діючих, новостворюваних підприємств та обсягів їх господарської діяльності, низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активності.

Сьогодні проблема забезпечення прибутковості і, відтак, інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств набуває пріоритетного значення. Тому необхідно виявити основні фактори, які впливають на прибутковість аграрних підприємств, а отже, на економіку України в цілому.

Необхідною умовою прибуткової роботи сільськогосподарських виробників є створення для них нормального фінансового середовища, основним компонентом якого є державна підтримка. На сьогоднішній день фінансово-економічна підтримка аграрного сектора здійснюється переважно через комплекс програм, кожна з яких має на меті підвищення ефективності виробництва та доходності товаровиробника. При цьому, через брак коштів Державного бюджету України, ця підтримка на 80 % здійснюється за рахунок сприятливої податкової політики, що є непрямую формою субсидювання галузі [1]. Оцінка рівня фінансової підтримки аграрного сектору в Україні засвідчує, що вона є недостатньою та значно меншою ніж у високорозвинутих країнах. На нашу думку, завдяки деяким найприбутковішим галузям сільського господарства, держава намагається поповнити державний бюджет. Для прикладу, введення в дію норми Податкового кодексу, згідно якої продавці зерна закордон не можуть претендувати на повернення ПДВ. Тобто, українські аграрії фактично сплачують податок на експортовану продукцію, що і призводить до їхньої недостатньо ефективної діяльності.

Наступним фактором забезпечення належного рівня прибутковості будь-якого виробництва є його техніко-технологічний рівень. Стан матеріально-технічної бази сільського господарства України на сьогодні цілком обґрунтовано можна охарактеризувати як незадовільний як у кількісному, так і в якісному плані, оскільки техніка фізично й морально застаріла, до того ж уже на час свого створення вона поступалася за класом, якістю, ефективністю роботи кращим зарубіжним зразкам. Вік 62 % комбайнів в Україні вже переважив за 20 років; 28 % тракторів досягли віку в

15–20 років, а 51 % — відслужили понад 20 років [2] Разом з тим зазначимо, що в багатьох агропромислових холдингах використовується сучасна техніко-технологічна база, що дає змогу їм здійснювати виробництво сільськогосподарської продукції з вищим рівнем економічної ефективності порівняно з іншими суб'єктами господарювання.

На функціонування аграрного сектору впливають також обсяг залучених інвестицій. Можна стверджувати, що сьогодні сільське господарство прибуткова і достатньо інвестиційно приваблива галузь, проте ще досить «тендітна» і залежить від коливань політичного курсу та стабільності в державі. Наприклад, зростання обсягу інвестицій у цей бізнес, який спостерігається протягом останніх років, можна просто «перекреслити» скасуванням ФСП.

Ще одним фактором, який впливає на прибутковість сільськогосподарського виробництва, є кредитування аграрного сектору. Дана проблема полягає у замкнутому ланцюгу для багатьох аграрних підприємств: з одного боку, вони є неприбутковими тому, що вони не можуть отримати кредит, а з іншого боку, не отримують кредит бо є неприбутковими.

Загалом, сільське господарство України потерпає від необґрунтованих, порівняно з розвинутими країнами світу, умов кредитування реального сектора. Насправді, якщо у США середня кредитна ставка становить 3,25 %, у Франції — 3,43 %, у Німеччині — 3,94 %, у Канаді — 3 %, то в Україні — 18,4 % (між Ганою — 18,2 % і Гондурасом — 18,6 %) [3]. Очевидно, що у зв'язку із високою вартістю кредитних ресурсів, сільськогосподарським підприємствам у сьогоднішніх умовах практично неможливо накопичити власні обігові кошти для динамічного розширеного відтворення виробництва. Вирішення даної проблеми можливе за рахунок зміни нормативно-правової бази у сфері кредитування АПК, зокрема удосконалення механізму надання часткової компенсації та забезпеченні належної державної підтримки у сфері пільгового кредитування.

Отже, сільське господарство потенційно є високоприбутковою галуззю, проте воно є надто залежним від політичної та економічної ситуації в країні. На нашу думку, найважливішим чинником, який здатний стабілізувати функціонування сільського господарства та забезпечити його прибутковість, є держава, яка повинна створити економічне середовище та забезпечити необхідні умови успішного розвитку галузі, враховуючи специфіку її функціонування.

Список використаних джерел

1. Жаліло Я. А. та ін. Формування моделі економічного розвитку України у післякризовому світі. — К.: НІСД, 2013. — 65 с.
2. Мазур Є. Технічні акценти — 2012 / Є. Мазур // — 2012. — № 1. — С. 28–29.
3. Новини АПК «АПК: Закредитувалися по сам аграрні розписки»-Електронний ресурс-Режим доступу: <http://agroconf.org/content/apk-zakredituvalisya-po-sami-agrarni>

Кравчук І. С.,

науковий керівник — **Старіков О. Ю.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ (КЛАСИЧНА ТА НУЛЬОВА ТЕХНОЛОГІЇ)

Проблема підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є визначальним фактором економічного і соціального розвитку суспільства. Сьогодні в галузі рослинництва гостро стоїть питання збільшення обсягів виробництва, підвищення урожайності сільськогосподарських культур.

Проте високоефективним можна вважати те сільськогосподарське виробництво, що досягає цього шляхом зниження витрат, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Підґрунтям такому способу господарювання може стати ефективне і раціональне впровадження новітніх технологій і сучасної техніки у виробництво.

Одними з найбільш прогнозованих і рекомендованих на сучасному етапі є технології, які базуються на використанні посівних комплексів для прямої сівби (нульова технологія). Подібні технології широко застосовуються у світовому землеробстві, але переважно (до 95 % від загальної площі під «**No-till**» технологіями) на Американському та Австралійському континентах [1].

Метод **нульової технології (No-till)** полягає в тому, що ґрунт отримує живлення від стерні та пожнивних решток, які залишаються на її поверхні після збору врожаю. Насіння висівають у необроблений ґрунт шляхом нарізання борозни потрібної ширини і глибини, достатньої для заглиблення насінини. Інші види обробки не застосовуються [2].

Масштабного поширення ця технологія набуває в багатьох країнах світу, адже щорічно площа під no-till технологією в світі зростає більш як на 1 млн га. У наш час у світі площі під нульовим обробітком становлять близько 70 млн га.

Поширення no-till технології в Україні пов'язане з корпорацією «Агро-Союз», що в Дніпропетровській області. Станом на 2012 рік площа використання технології No-till в Україні в 2012 році становила 7,5 % від загальної площі. Прогноз на 2017 р. — 15 % (6,0 млн га) [3].

Для порівняння ефективність досліджуваних технологій було визначено ряд економічних показників. Дослідження витрат на 1 га посівних площ показало, що при ноу-тілл досягається економія в розмірі 1187 грн. Щодо показників ефективності, то потрібно відмітити, що no-till технологія має перевагу в показниках ефективності (прибуток більший майже на 105 тис. грн при посівній площі 1000 га), рентабельність виробництва на 18 % (табл. 1).

Таблиця 1

**ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ
ЗА РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Показник	Класична технологія	No-till
Урожайність, ц/га	45	38,3
Посівна площа, га	1000	1000
Валовий збір, ц	45000	38300
Коефіцієнт товарності	0,95	0,95
Товарна продукція, ц	42750	36385
Ціна реалізації, грн/ц	170,0	170,0
Виручка, тис. грн	7267,5	6185,5
Загальні витрати, тис. грн.	4924,8	3738
Прибуток, тис. грн	2342,7	2447,5
Рентабельність виробництва, %	47,6	65,5
Рентабельність продажу, %	32,2	39,5

Порівнявши показники ефективності даних технологій вирощування пшениці озимої (табл. 2), можна сказати, що і тут нульова технологія має перевагу.

**ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОРІВНЯНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ**

Показники ефективності	Варіанти	
	<i>Класична технологія</i>	<i>No-till</i>
PP	2 роки	1 рік
ДРР	3 роки	2 роки
NPV, тис. грн	1386,3	5514,1
IRR, %	51	88
PI	1,31	2,63

Як бачимо, при ноу-тілл менша урожайність, але й менші витрати на 1 га і відповідно на 1 ц продукції. Тому вища ефективність виробництва. Отже, доцільно запроваджувати таку технологію.

Система No-till — найрозумніший підхід до рослинництва, зважений з точки зору екології та економіки. При цьому виключається механічна дія на ґрунт. Здійснюється прямиий посів по пожнивних залишках з мінімальним порушенням структури ґрунту.

Список використаних джерел

1. Вишневська О. М., Ковальчук А. Г. Зниження затратності вирощування сільськогосподарських культур при застосування No-till технології [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/112.pdf>

2. Мостіпан М. І. Сучасна технологія No-till // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/2010-06-11-07-03-13/55--no-till.html>

3. Площади No-till в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://archive-ru.com/page/3604877/2014-01-28/http://notill.ru/view_post.php?id=52

Маліченко Д. П.,

науковий керівник — **Єгорова О. В.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Полтавська державна аграрна академія», м. Полтава

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР**

Виробництво зерна займає особливе місце серед інших галузей рослинництва, адже зерно є не тільки основою харчування

людини, а також є джерелом виробництва тваринницької продукції, експортним продуктом, що визначає зовнішньоекономічні позиції держави [1].

Попри те, що наша країна має добрі кліматичні умови та родючі чорноземи для вирощування зернових культур, в останні роки зерновиробництво не відрізняється стабільністю. Тож першочерговим завдання виробників продукції зернових культур є підвищення родючості та економічної ефективності виробництва зерна.

Економічна ефективність виробництва зерна характеризується рядом показників, а саме урожайність, продуктивність праці, собівартість та ціна реалізації продукції, прибуток на 1 га посівної площі, на 1 ц зерна та 1 люд.-год, рівень рентабельності виробництва зерна тощо [2].

Урожайність — найважливіший результативний показник землеробства. Рівень урожайності відображає вплив економічних і природних умов, а також якість організаційно-господарської діяльності сільськогосподарських культур, її визначають на 1 га. Як правило, ріст урожайності можна досягти завдяки додатковим трудовим і матеріальним витратам. Це може бути здійснено за рахунок використання резервів виробництва, пов'язаних з інтенсифікацією галузі, а саме: внесення науково-обґрунтованих доз мінеральних добрив; використання засобів захисту і регуляторів росту рослин; використання сортів і гібридів інтенсивного типу по кращих попередниках; скорочення втрат врожаю при збиранні. Сівозміни теж грають важливу роль у рівні урожайності, тож до цього питання слід підходити з науково-технічним обґрунтуванням.

У сучасних умовах ринкових відносин, коли ціна продукції на ринку формується співвідношенням між попитом і пропозицією, а кожного року це співвідношення змінюється, єдиним реальним варіантом вирішення проблеми підвищення ефективності виробництва зерна є зменшення собівартості виробництва одиниці продукції. Поряд із загальноприйнятими методами зниження собівартості продукції, підприємства-виробники мають добре реагувати на зміну стану операційного процесу, це може суттєво вирішити питання витрат праці [1].

Реальним шляхом зменшення матеріальних витрат є перехід до використання рідких мінеральних добрив у протизагущуванню їх твердим формам, тому що вартість діючої речовини у них значно нижча. На сьогодні економічно вигіднішим є застосування мінімального обробітку ґрунту та нульового обробітку ґрунту. Перехід від традиційної технології обробки з використанням плуга на прямий по-

сів неможливий без наявності вирівняних полів, шару мульчі, відновленої структури ґрунту. Найефективніше сумістити обробіток ґрунту з одночасним внесенням рідких мінеральних добрив. Це дає змогу зменшити кількість технологічних операцій, що забезпечує економію енергоресурсів і скоротити необхідність придбання додаткової одиниці техніки для внесення рідких добрив [3].

Виконання всіх процесів виробництва та реалізації зерна пов'язане з використанням матеріально-технічних ресурсів. Їх рівень, повнота забезпечення та ефективність використання багато в чому визначає рівень як окремих показників, так і ефективність використання в цілому. Слід відзначити, що підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення виробництва зерна спроможні впроваджувати у виробництво прогресивні технології виробництва, з використанням високоякісного посівного матеріалу сучасних сортів і гібридів, широкого застосування добрив і новітніх засобів захисту рослин, сучасних технологій післязбиральної обробки та зберігання врожаю, що забезпечує високу ефективність виробництва зерна і найбільш вигідні схеми збуту продукції та в підсумку розширене відтворення їх капіталу.

Суттєвий вплив на ефективність виробництва зерна має насінний матеріал. Високоякісне насіння за сприятливих умов спроможне забезпечити високу урожайність та якість отриманої продукції. Але з іншої сторони якісне насіння має високу вартість і в структурі виробничих витрат складає до 20 % виробничої собівартості. За несприятливих кліматичних і виробничих умов високоякісне насіння не забезпечить навіть простого відтворення капіталу. Господарствам з недостатнім рівнем забезпеченості ресурсами доцільно вибирати посівний матеріал з урахуванням якості виконання попередньої операції (підготовки ґрунту), а також ресурсних і фінансових можливостей забезпечення відповідного рівня виконання операцій догляду за посівами [2].

Таким чином, для створення сприятливих умов розвитку зернового господарства необхідно:

- а) інтенсивне зростання виробництва зернових не за рахунок розширення площ посіву, а виключно на основі підвищення врожайності;
- б) розв'язання проблеми селекційної роботи в зерновому господарстві;
- в) покращення якості продукції;
- г) пошук нових економічно вигідних каналів реалізації.

Зазначені заходи є запорукою ефективного й економічно вигідного зернового виробництва.

Список використаних джерел

1. *Амбросов В. Я.* Ефективність виробництва оригінального та елітного насіння зернових колосових культур / В. Я. Амбросов, Н. Ю. Єгорова // Вісн. аграр. науки. — 2010. — № 5. — С. 66–71.
2. *Худолій Л. М.* Економічний механізм формування і функціонування ринку зерна в Україні: монографія / Л. М. Худолій. — К.: ІАЕ, 1998. — 211 с.
3. *Шпичак О. М.* Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / О. М. Шпичак // Економіка АПК. — 2012. — № 8. — С. 3–10.

Мартишев П. А.,

науковий керівник — Дем'яненко С. І., д.е.н., професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Мета даної роботи — обґрунтування залежності собівартості продукції рослинництва від розміру оброблюваної площі, технології виробництва продукції та технічних засобів, пропозиція ряду заходів щодо зниження витрат.

Аналізуючи динаміку рентабельності виробництва продукції рослинництва в Україні з 2000 по 2013 рік, бачимо, що зростання собівартості продукції відбувається швидшими темпами, ніж підвищення цін на саму продукцію. Отже, зниження собівартості є необхідною умовою успішного розвитку аграрного сектору України.

Розглянемо залежність собівартості виробництва і площі поля. З даних табл. 1 видно, що довжина гону зменшилась у 20 разів, а оброблювана площа — у 400; собівартість продукції зросла в 2 рази, витрати палива збільшились у 3,5 разу, а рентабельність взагалі стала мінусовою. Тобто, при врожайності навіть 40 ц/га неефективно виробляти на малих площах продукцію, тому що вона збиткова.

Серед аграрних виробників найбільшу частку займають малі та середні підприємства. Очевидно, що їх низька прибутковість обумовлена не лише низьким рівнем державної підтримки, але й зазначеними вище факторами. Щорічно виробники та держава втрачають сотні мільйонів гривень. Вирішити проблему можливо за рахунок активного розвитку міжгосподарської кооперації, яка

сприятиме суттєвому зменшенню собівартості продукції та підвищенню продуктивності праці.

Таблиця 1

**ВПЛИВ РОЗМІРУ ОБРОБЛЮВАНОЇ ПЛОЩІ
НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ
ПРИ ВРОЖАЙНОСТІ 4 Т/ГА В ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Довжина гону, м	Зібрана площа, га	Собівартість 1 т зерна, грн		Витрати палива, л/га	Собівартість зерна з 1 га, грн	Рентабельність, %
		всього	у т.ч. палива			
2000	400	1073,1	310	35,5	4138	28,5
1585	250	1200	369,5	56,72	4806	25,1
1000	100	1341,2	420,5	78,55	5365	12,1
800	64	1460	470	84,1	5839	10,5
600	36	1552,2	520	94,5	6208	-3
400	20	1729	581,2	99,9	6916	-13
200	4	1862,6	677,8	106,8	7400	-18,9
100	1	2173,8	764,6	123	8636,44	-23,4

Звернемо увагу на вибір ефективної системи зниження витрат. Оптимальною є система менеджменту, яка базується на так званій технології «ощадного виробництва» (lean production). Суть даної системи полягає у прискоренні процесу виробництва та реалізації товару шляхом усунення непотрібних операцій і втрат, мінімізації запасів, швидкому реагуванні на попит, постійному вдосконаленні.

Розробники концепції виділяють вісім видів втрат, які виникають в умовах неефективного управління підприємством:

- надлишкові запаси;
- брак;
- непотрібні переміщення;
- непотрібні операцій та процеси;
- непотрібне транспортування;
- надмірне очікування;
- перевиробництво;
- невикористаний творчий потенціал працівників.

Специфічними для АПК є такі види втрат:

- а) нерівномірність виконання технологічних операцій;
- б) перевантаження техніки, операторів і виконавців під час напружених періодів польових робіт.

Дана концепція має обмежене застосування в АПК у зв'язку з сезонністю виробництва. Найкраще вона застосовується у овочівництві закритого ґрунту та деяких галузях тваринництва, тобто там, де нівелюється природна циклічність.

Розглянемо основні напрямки впровадження системи «ощадного виробництва» в рослинництві:

1. Застосування мінімальної та нульової систем обробітку ґрунту.
2. Використання комбінованих ґрунтообробних агрегатів і посівних комплексів.
3. Виведення скоростиглих гібридів рослин.
4. Система точного землеробства.
5. Оптимальне поєднання рослинницьких і тваринницьких галузей.

Перелік запропонованих заходів буде сприяти концентрації та інтенсифікації виробництва продукції рослинництва, зниженню її собівартості, що стане головним фактором успіху вітчизняних аграрних підприємств.

Список використаних джерел

1. Єрмаков О. Ю. Інновації енергозбереження у сільському господарстві // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2008. — №4. — С. 26—32.
2. Коваль П. В. Особливості управління аграрними підприємствами за концепцією ощадного виробництва // Економіка АПК. — 2012. — № 5. — С. 91—98.
3. Кононенко М. П. Обґрунтування оптимізації нормативних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції // Економіка АПК. — 2009. — №6. — С. 31—40.

Мачіха І. В.,

науковий керівник — **Рубай О. В.,** к.е.н., доцент,
Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Здоров'я населення — багатство країни, один з суттєвих чинників соціально-економічного розвитку, тому його збереження і

покращання — важливе завдання держави. Для України винятково актуальне питання зміни національної моделі охорони здоров'я, в тому числі пошук оптимальних способів фінансування, оскільки наявна система не тільки не забезпечує доступу кожного громадянина до своєчасної та якісної медичної допомоги, але і є полем усіяяких порушень.

Дослідженню питань фінансового забезпечення та використання ресурсів у галузі охорони здоров'я присвятили роботи вітчизняні вчені: Василик О., Павлюк К. [1], Карпишин Н., Комуніцька М. [2], Рудень В., Сидорчук О. [3], Сіташ Т. [4] та ін.

У 2014 році на фінансування медицини в Україні передбачено близько 4,9 % від ВВП країни (у 2012 році цей показник становив 4,5 %). Експерти кажуть, що 4,9 % від ВВП — найвищий рівень фінансування медичної галузі в Україні за роки незалежності. Варто зазначити, що на сьогодні Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує країнам виділяти на потреби охорони здоров'я не менше 5 % від ВВП [5].

З 2000 р. до 2014 р. фінансування сфери охорони здоров'я зросло у 12,7 разу (з 4,8 млрд грн до 60,9 млрд грн). Збільшення бюджетного фінансування сфери охорони здоров'я в основному пов'язане з необхідністю підвищення заробітної плати медичним працівникам.

Основними джерелами фінансування охорони здоров'я в Україні є бюджетні кошти, внески на обов'язкове і добровільне медичне страхування, власні кошти юридичних і фізичних осіб, що надходять у вигляді плати за надаються послуги, благодійних внесків.

Бюджетні схеми фінансуються, передусім, із загальних податкових відрахувань до державного бюджету й охоплюють усі верстви населення. Бюджетне фінансування характеризується надійністю, але бюджет має безліч напрямків витрачання коштів, і в Україні, на жаль, охорона здоров'я не належить до пріоритетних. Такі моделі отримали розвиток у Канаді, Швеції, Італії, Німеччині. З бюджету Швеції покривається 91 % витрат на охорону здоров'я, Італії — 87 %, Канади — 76 %, Німеччині — 78 %, Великобританії — 86 %. Охорона здоров'я України на 98 % фінансується за рахунок державних витрат [6]. Але бюджети в кожній країні різні. Можливо, тому вітчизняного бюджету на охорону здоров'я залишається по суті недостатньо.

Приватні грошові кошти — важливе джерело доходів закладів охорони здоров'я, з їх допомогою компенсується недостача бюджетного фінансування, проте в Україні доступна така медицина дуже обмеженій категорії населення.

Система страхування здоров'я здобула найбільшого розвитку у Німеччині, Франції, Австрії, Японії, Бельгії, Канаді [6]. Без сумніву, фінансування за рахунок страхових внесків забезпечує більш вагомі позиції охорони здоров'я в системі суспільних пріоритетів.

Варто також зазначити, що фінансування медицини (лікування) за рахунок грошових доходів і накопичень самих підприємств і населення створює об'єктивні економічні передумови для покращання здоров'я працівника, якому зручно завчасно проходити профілактичне лікування, щоб не переплачувати у майбутньому на лікування складнішої форми хвороби. Проте, така тенденція характерна для розвинених країн, щодо України, то при збільшенні індивідуальних платних видів медичної допомоги навантаження на державний бюджет буде збільшуватися у зв'язку із збільшенням кількості запущених випадків захворювань, з чим ми вже стикаємося, і це обходиться, в кращому випадку, більш дорогим лікуванням. Тому прагнучи наблизити існуючу систему охорони здоров'я до світових стандартів, уряд переймаючи зарубіжний досвід, повинен аналізувати доцільність таких впроваджень в умовах української економіки.

Таким чином, розглянувши проблеми фінансування системи охорони здоров'я, можна зробити висновок, що дана сфера потребує негайного реформування. Впровадження бюджетно-страхової системи фінансування, ведення строгого контролю і обліку благодійних внесків у поєднанні з удосконаленням методології розробки та оцінки результативності бюджетних програм, надасть можливість збільшити фінансові ресурси системи охорони здоров'я та забезпечити населення медичною допомогою, гарантованою Конституцією України і, як наслідок, зменшити захворюваність та смертність.

Список використаних джерел

1. *Василик О. Д., Павлюк К. В.* Бюджетна система України: Підручник. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — С. 373—380.
2. *Карпишин Н. І.* Класичні моделі фінансового забезпечення охорони здоров'я / Н. І. Карпишин, М. П. Комуницька // Світ фінансів. — 2008. — Вип. 1 (14). — С. 110—117.
3. *Рудень В. В.* Фінансування медичного забезпечення в Україні: проблеми та шляхи розв'язання / В. В. Рудень, О. М. Сидорчук // Фінанси України. — 2007. — №8. — С. 25—34.
4. *Сіташ Т. Д.* Фінансування установ охорони здоров'я // Т. Д. Сіташ // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №3 (93). — С. 175—180.

5. Фінансування медицини у 2014 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.info-kmu.com.ua/2014-01-23-000000pm/article/17915935.html>

6. Реформа здравоохранения в Украине: силуэты прошлого, настоящего и будущего [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mif-ua.com/archive/article/36599>

Мисанець Н. І.,

науковий керівник — **Андрійчук В. Г.**, д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ СУКУПНОГО ЕФЕКТУ ВІД ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

За сучасного стану розвитку сільського господарства трактувати інтенсивність лише як подальшу концентрацію капіталу на одній і тій самій земельній площі є неповним, адже з економічної точки зору збільшувати обсяг виробництва продукції і маси прибутку з гектара сільськогосподарських угідь можна нарощуванням обсягу вкладень капіталу до оптимального рівня і поліпшенням ефективності його використання. Можливе також різне поєднання цих двох факторів [1, с. 514]. Саме цією обставиною зумовлюються необхідність трактувати інтенсивність з урахуванням не лише розміру вкладень капіталу на одиницю земельної площі, а й досягнутих результатів виробництва, насамперед валової продукції як матеріально-вартісної основи формування інших кінцевих результатів виробництва — товарної продукції, чистої продукції і прибутку.

Метою даного дослідження є оцінка взаємозв'язку рівня інтенсивності виробництва та результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Київської області на основі регресійного та факторного аналізу окупності понесених виробниками витрат [2].

Кореляційна залежність описується лінійною функцією:

$$Y = b_0 + bx, \quad (1)$$

де Y — урожайність озимої пшениці (ц/га);

x — витрати на 1 га, тис. грн;

b_0 — мінімальний рівень урожайності озимої пшениці, з якого розпочинається позитивний ефект від підвищення рівня інтенсивності виробництва; b — приріст урожайності озимої пшениці в розрахунку на 1000 грн виробничих витрат.

За даними табл. 1 можна спостерігати, що коефіцієнт кореляції між рівнем витрат на 1 га посівів та урожайністю пшениці протягом усього періоду, окрім 2010 року, є більшим від 0,5 і характеризується високими показниками його значущості.

Оцінюючи параметри моделі можна стверджувати, що за аналізований період граничний приріст урожайності на 1000 грн/га протягом періоду з 2006 по 2012 рік мав тенденцію до зменшення, а поріг доцільності інвестувань, навпаки, мав тенденцію до зростання. Зазначені тенденції свідчать про посилення впливу інших факторів, окрім досліджуваного, та про раніше зазначене зростання цін на виробничі ресурси для виробництва пшениці упродовж досліджуваного періоду.

За даними показниками табл. 1 (стовпчики 8 і 9) було здійснено методичні обрахунки зазначених ефектів для виробників пшениці за усі роки досліджуваного періоду. Для прикладу визначимо такі ефекти за 2006—2007 рр. Ціна 1 ц озимої пшениці у 2006 році — 41,8 грн/ц; у 2007 році 88,9 грн/ц.

Отже, приріст вартості граничного продукту в поточному році, порівняно з базовим становитиме:

$$Y_1 \cdot P_1 - Y_0 \cdot P_0 = 9,8 \cdot 88,9 - 13,55 \cdot 41,8 = 304 \quad (2)$$

Це — сукупний ефект (колонка 10), який формується під впливом зміни цін на сільськогосподарську продукцію і на матеріально-технічні ресурси. Мета цього аспекту дослідження полягає в тому, щоб кількісно визначити вплив зазначених цін на зміну сукупного ефекту в динаміці і на основі цього зробити відповідні висновки.

Відповідно, приріст вартості граничного продукту поточного року в результаті зростання сільськогосподарських цін становить:

$$Y_1 \cdot [P_1 - P_0] = 9,8 \cdot [88,9 - 41,8] = 461, \quad (3)$$

а зниження величини граничного продукту на 1000 грн витрат внаслідок зростання цін на сільськогосподарські ресурси становить:

$$P_0 \cdot [P_1 - P_0] = 41,8 \cdot [9,8 - 13,55] = -157. \quad (4)$$

Таблиця 1

**РЕЗУЛЬТАТИ РЕГРЕСІЙНОГО ТА ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ВПЛИВУ
РІВНЯ ВИТРАТ НА УРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЗА 2006—2012 РОКИ**

Показники	Результати регресійного аналізу					Результати факторного аналізу				
	Кількість підприємств у вибірці	b_0	b	Коефіцієнт кореляції	t-статистика	Вартість продукції на 1000 грн витрат у поточних цінах, грн	Ефект від збільшення ціни на продукцію, грн	Ефект від збільшення ціни на ресурси, грн	Сукупний ефект, грн	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	
Роки	2006	66	9,92	13,5	0,77	9,80	1320	—	—	—
	2007	76	15,0	9,80	0,68	8,14	1624	461	-157	304
	2008	79	19,2	10,4	0,74	10,0	1435	406	-291	115
	2009	77	20,8	7,70	0,67	8,00	1175	-32,1	-113	-145
	2010	80	17,3	3,60	0,37	3,50	1153	119	-286	-167
	2011	76	14,0	4,08	0,55	5,80	1152	69,9	-238	-168
	2012	46	26,3	4,70	0,71	6,80	1431	85,0	26,0	111

Результати факторного аналізу показують, що не зважаючи на зниження граничної урожайності на 1000 грн виробничих витрат, аграрні підприємства отримували в окремі роки позитивний ефект від збільшення ринкових цін на пшеницю, за виключенням 2009—2011 років, де сукупний ефект є негативним, що свідчить про погіршення економічних умов їх виробничої діяльності порівняно із ситуацією 2006 року.

Отже, результати дослідження стверджують, що можливості впровадження інтенсивних технологій у виробництво погіршуються, оскільки упродовж досліджуваного періоду зростання цін на виробничі ресурси відбувалось випереджувальними темпами.

Можливими шляхами розв'язання проблеми є удосконалення механізму формування цін на сільськогосподарську продукцію та ресурси для її виробництва, підвищення рівня державної підтримки вітчизняних підприємств, впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. / В. Г. Андрійчук. — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с.

2. Козак Л. В. Взаємозв'язок рівня інтенсивності виробництва та результатів діяльності сільськогосподарських підприємств // Проблеми економіки. — 2013. — №4. — С. 90—98.

3. Статистична звітність аграрних підприємств Кагарлицького, Білоцерківського та Миронівського районів Київської області за 2006—2012 роки.

Мороз В. К.,

науковий керівник — **Ничипорук О. Ю.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕФЕКТИВНІСТЬ КВІТНИКАРСТВА

Ринок квітів — один з небагатьох ринків України, який характеризується відсутністю великих власників і мережових продажів. Незважаючи на зростання обсягів продажу, ринок квітів представлений стихійною торгівлею, відсутністю сервісу і сучасних технологій. Так, на частку вітчизняних компаній припадає приблизно 30 % внутрішнього ринку, тоді як все інше займає імпортована продукція.

Квіткова індустрія — це бізнес, що інтенсивно розвивається. За оцінками експертів, щорічний приріст квіткового ринку становить 15—20 %. У 2012 р. обсяг квіткового ринку України склав 150 млн дол. США [1].

Варто зазначити, що в Україні налічується безліч дрібних квіткових господарств і підприємств, підрахувати кількість яких практично неможливо. Тому в українській галузі квітництва основна проблема — це неможливість оцінити реальні обсяги виробництва квітів, які можуть вийти на ринок з цих дрібних господарств. Також наявна проблема тінзації імпорту квіткової продукції [2].

Внутрішнє виробництво зрізаних квітів в Україні представлено компаніями: «Камелія» (м. Київ), «Асканія-Флора» (м. Київ), «Украфлора» (м. Київ), «Євроторг» (м. Миколаїв), «Фрезія» (Харківська обл.) та іншими.

Впровадження новітніх голландських технологій сприяло збільшенню власного виробництва квітів в Україні. Наша держава є лідером за темпами розвитку на пострадянському просторі. Українські виробники активно просувають власну продукцію на

ринки Узбекистану, Російської Федерації та Республіки Молдова, однак в останні роки обсяги експорту значно знизилися як у вартісному (рис. 2), так і в натуральному виразі.

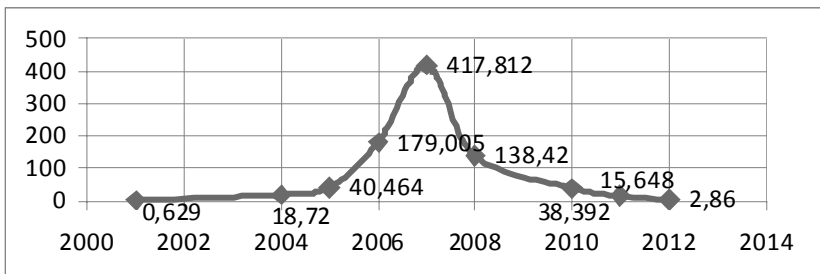

Рис. 2. Динаміка експорту зрізаних квітів у вартісному виразі за 2001—2012 роки, тис. дол. [4]

Зміна обсягів експорту у вартісному виразі відбувалося швидше, ніж у натуральному виразі, тому слід вважати, що ціна на зрізані квіти зросла внаслідок зростання інфляції і поліпшення якості квітів. Так, якщо в 2001 році 1 кг експортованих зрізаних квітів коштував 2,09 дол., то в 2012 р. вартість 1 кг оцінюється в 11,97 дол.

Динаміка обсягів імпорту в натуральному і вартісному виразах мають подібну тенденцію розвитку: протягом 2004—2012 рр. спостерігається зростання обсягів імпорту, за винятком 2009 р., коли обсяг імпорту в Україну знизився на 34 %.

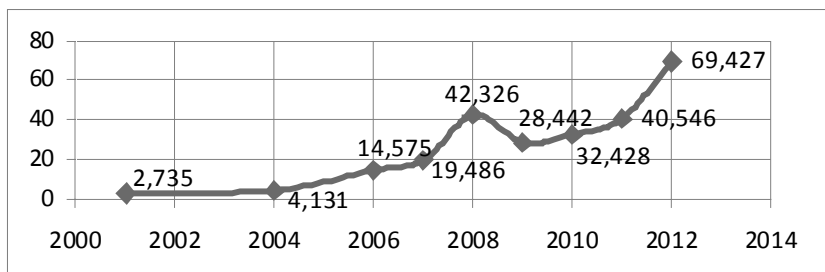

Рис. 4. Динаміка імпорту зрізаних квітів у вартісному виразі за 2001—2012 роки, тис. дол. [4]

Важливо відзначити, що обсяг імпорту в товарних одиницях за 2012 р. не досяг рівня 2008 р., а у вартісному виразі збільшився

більш, ніж у 1,5 разу, що обумовлено не стільки реальним підвищенням цін на квіти, скільки збільшенням митної вартості квітів з 16.08.2010 р. у 5 разів.

Близько 70 % роздрібного ринку квітів належить ларькам і кіоскам. Інші 30 % розподілені між квітковими магазинами середнього класу (20 %) і більш дорогими квітковими салонами (до 10 %). А ось купівля квітів онлайн поки становить приблизно 1 % від усього обсягу ринку.

Отже, український квітковий бізнес не можна вважати новою галуззю для України. Проте він є високоприбутковим і має стійку тенденцію до зростання. Останнім часом помітна тенденція до збільшення як кількості приватних підприємців, так і великих компаній міжнародного рівня, які виробляють продукцію високої якості.

Список використаних джерел

1. Бізнес с сезонним характером: что нужно знать о рынке цветов [Текст]//[Електронний ресурс]. — Режим доступа — <http://ubr.ua/business-practice/own-business/biznes-s-sezonnym-harakterom-chto-nujno-znat-o-rynke-cvetov-235128>

2. УАК: Приємний аромат українських квітів [Текст] // [Електронний ресурс]. — Режим доступа — http://agroua.net/news/news_29661.html?uid=7749e8a210108b7c6264b49c417e2aa4

3. Бізнес с сезонным характером: что нужно знать о рынке цветов [Текст]//[Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://ubr.ua/business-practice/own-business/biznes-s-sezonnym-harakterom-chto-nujno-znat-o-rynke-cvetov-235128>

4. Статистична інформація. The United Nations Statistics Division (UNSD) URL[Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://data.un.org>

5. Стратегическое планирование как основа развития цветочного бизнеса. [Текст]//[Електронний ресурс]. — Режим доступа -<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2408>

Поволоцька Т. О.,

науковий керівник — **Співак С. І.**, к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет,
м. Луганськ

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства — це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових від-

носин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [1].

Під діагностикою фінансового стану підприємства розуміється ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу дослідницьких процедур, направлених на виявлення домінантних факторів такого стану, симптомів і причин виникнення проблеми або можливих ускладнень, оцінку можливостей підприємства реалізувати стратегічні і тактичні цілі, підготовку необхідної інформаційної бази для прийняття рішення [2].

Джерелами інформації для діагностики фінансового стану підприємства є фінансова звітність, а також статистична та оперативна звітність; планова інформація (бізнес-план), нормативна інформація, інформація про технічну підготовку виробництва, висновки експертів, результати різних опитувань і т. д.

Основними завданнями діагностики фінансового стану підприємства є:

- проведення дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- визначення ефективності використання майна підприємства, забезпеченості його власними оборотними активами;
- проведення об'єктивної оцінки динаміки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів [3].

Діагностику фінансового стану підприємства доцільно здійснювати по таких основних напрямках:

- аналіз фінансової звітності підприємства за результатами його фінансово-господарської діяльності — складання економічного паспорту підприємства;
- аналіз конкурентних переваг і порівняльний аналіз із підприємствами-конкурентами, аналіз асортименту продукції — визначення ринкової позиції підприємства;
- аналіз рівня і якості менеджменту підприємства; аналіз компетенцій та інтелектуального потенціалу підприємства; аналіз поставок і клієнтурі підприємства — визначення ключових факторів успіху.

Діагностика фінансового стану передбачає здійснення повномасштабного аналізу за результатами його господарської діяль-

ності, яка, в свою чергу вважається ефективною, якщо підприємство:

- раціонально використовує реальні ресурси;
- своєчасно погашає зобов'язання;
- функціонує рентабельно [4].

Діагностика фінансового стану підприємства є необхідним етапом для розробки планів і прогнозів щодо фінансового оздоровлення. Кредитори та інвестори аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики за позиками та внесками, а також для диференційованого встановлення відсоткових ставок.

При практичній реалізації діагностики на сучасному етапі управління вона зобов'язана сполучити в собі весь спектр пропонувананих до неї вимог і відповідати певним принципам. Це дозволить вірогідно оцінити реальну ситуацію на підприємстві за досить короткий час, визначити його стабільність до негативних факторів, крім того, дозволить визначити його потенціал. Отже, діагностика фінансового стану підприємства сприяє оптимізації рівня його економічної безпеки.

Результати діагностики й запропоновані за ними рекомендації повинні допомогти керівництву в практичній розробці гнучкої стратегії розвитку підприємства, покликаної підвищити його адаптаційну здатність і стійкість щодо мінливих впливів зовнішнього середовища [5].

Список використаних джерел

1. *Вознюк А. О.* Оцінка фінансового стану підприємства як необхідна складова його економічного розвитку / А. О. Вознюк // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2012. — № 11. — С. 28–35.
2. *Костирко Л. А.* Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія / Л. А. Костирко. — Х.: Фактор, 2008. — 336 с.
3. *Калашнікова Т. В.* Фінансовий стан підприємства: сутність та оцінка / Т. В. Калашнікова // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія «Економіка і менеджмент». — 2011. — № 3. — С. 115—118.
4. *Єлисеєва О. К.* Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств / О.К. Єлисеєва, Т. В. Решетняк. — Краматорськ: ДДМА, 2008. — 208 с.
5. *Кравчук О. М.* Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / О. М. Кравчук, В. П. Лещук. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 504 с.

Подвисоцька М. О.,
науковий керівник — **Стащук О. В.,** к.е.н., доцент,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОБІГОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових відносин оборотні кошти мають особливе значення в діяльності підприємства, оскільки вони являють собою ту частину капіталу, що переносить свою вартість на новостворений продукт повністю і повертається до до суб'єкта підприємництва в грошовій формі наприкінці кожного кругообігу капіталу. Таким чином, ефективність використання оборотних коштів є важливим критерієм у процесі визначення прибутку підприємства.

Серед науковців, які в своїх працях детально розглядали питання аналізу оборотних активів, слід відзначити Велми Глена, Ф.Ф. Бутинця, Н.М. Грабова, Н.В. Дубенка, А.Г. Загороднього та інших. Фінансовий аспект формування та використання оборотних активів висвітлено в працях І.А. Бланка, О.Д. Василика, Н.В. Колчина, Д.С. Молякова та ін. Економічний аспект формування та використання оборотних активів висвітлено в працях А.Н. Бородавкіна, Крамаренко Г.О. та інших вчених.

Визначення джерел формування обігових коштів є важливим моментом у роботі підприємства. Недостатність джерел формування обігових коштів приводить до недофінансування господарської діяльності підприємства, а наявність зайвих джерел обігових коштів сприяє створенню наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, відволіканню обігових коштів з господарського обігу, зниження відповідальності за цільове та раціональне використання власних і позичених обігових коштів [1]. Це, на наш погляд, зумовлює актуальність дослідження механізму забезпечення підприємства обіговими коштами.

Структура джерел формування обігових коштів є такою: власні джерела, позикові джерела та залучені джерела коштів.

Розглянемо власні джерела. Так, мінімальна потреба в обігових коштах покривається за рахунок таких власних джерел, як статутний капітал, нерозподілений прибуток підприємства, цільове фінансування, надходження від емісії цінних паперів.

Проте, формувати обігові кошти лише за рахунок власних джерел економічно не доцільно, так як це знижує можливості

підприємства щодо фінансування власних витрат і крім того позбавляє підприємство від отримання додаткового прибутку за рахунок використання позикових коштів. Джерелами позикових коштів є банківські кредити, які зазвичай використовуються на придбання основних і поточних активів, на сезонні потреби підприємства.

До залучених коштів належать кошти інших суб'єктів господарювання. Позаплановим джерелом формування залучених коштів є кредиторська заборгованість, яка виникає у наслідок недостачі власних обігових коштів [2].

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від наявності та ефективності використання оборотних коштів. Для аналізу стану і використання обігових коштів на ПАТ «Гнідавський цукровий завод» варто здійснити оцінку показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності. Для цього необхідно використати річну фінансову звітність 2010—2012 рр.

Здійснивши відповідні розрахунки можна стверджувати, що показники ліквідності оборотних коштів ПАТ «Гнідавський цукровий завод» у 2010—2012 роках знаходяться у межах нормативних значень, зниження цих показників у 2012 році майже в 3 рази зумовлене збільшенням обсягу поточних зобов'язань у 3,5 разу. Коефіцієнт оборотності активів протягом 2010—2012 років має тенденцію до зростання, що є позитивним явищем, оскільки скорочення обсягу виробничих запасів зумовило зростання оборотності оборотних коштів. Скорочення обсягів дебіторської заборгованості також є позитивним явищем, оскільки це відбулося за рахунок зменшення періоду її погашення. У 2010 році показники рентабельності були від'ємними, оскільки діяльність ПАТ «Гнідавський цукровий завод» у цьому звітному періоді була збитковою. Обсяг чистого прибутку зростає швидшими темпами, ніж загальний обсяг активів підприємства, тому й зростає рентабельність у тому числі й оборотних коштів [3].

Проблемними питаннями ПАТ «Гнідавський цукровий завод» є пошук фінансових ресурсів для придбання нового обладнання, необхідних матеріалів для ремонту та на якісне проведення технологічного процесу, сировини до нового сезону переробки буряків і виробництва цукру, а також зменшення дебіторської заборгованості. Цього можна досягти через підвищення ділової активності підприємства, а саме — прискорення оборотності оборотних коштів на всіх стадіях виробничого процесу.

На нашу думку, важливим заходом для підвищення ефективності формування і використання фінансового стану підприємств-

ва є збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що можна досягти завдяки зменшенню витрат у виробничому процесі, економії матеріальних ресурсів і пошуку резервів їх кращого використання. Головним напрямком економії матеріальних ресурсів на підприємстві є збільшення виходу кінцевої продукції з однієї і тієї самої кількості сировини і матеріалів, що залежить від технічного рівня виробництва, рівня кваліфікації робітників, організації матеріально-технічного забезпечення, норм витрат і запасів матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2000. — 460 с.
2. Карбовник А. М. Питання забезпечення обіговими коштами підприємств в умовах сучасної української економіки // Регіональна економіка. — 2009. — № 2. — С. 165—168.
3. <http://smida.gov.ua/db/participant/00372658>

Самборська М. М.,
науковий керівник — **Зеленський А. В.,** викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

У сучасних умовах розвитку економіки особлива увага приділяється підприємницькій діяльності як основі для підвищення ефективності виробництва, в тому числі і у галузі АПК. Слід зазначити, що підприємництво на сучасному етапі сприяє виявленню невикористаних резервів зростання продуктивності праці та інших економічних показників за рахунок орієнтації на кінцевий результат та впровадження останніх науково-технічних досягнень. Саме тому дослідження різних аспектів підприємницької діяльності набуває актуальності. При цьому подальший розвиток основних напрямів підприємництва в аграрній галузі сприятиме вирішенню питань продовольчого забезпечення, зайнятості та безробіття, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України.

Наразі підприємницька діяльність в Україні набуває свого поширення. Цьому сприяє створення приватних підприємств, розвиток нових форм власності, зменшення державного впливу на діяльність суб'єктів господарювання та контролю за результатами їх діяльності. Крім того, діяльність господарюючих суб'єктів в Україні здійснюється на основі принципів забезпечення економічної багатоманітності та рівного захисту державою усіх суб'єктів господарювання; свободи підприємницької діяльності; вільного руху капіталів, товарів і послуг; обмеження державного регулювання економічних процесів; захисту національного товаровиробника; заборони незаконного втручання органів державної влади у господарські відносини [1].

Згідно ст. 43 Господарського кодексу України, «підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку» [1]. Особливостями підприємницької діяльності в галузі АПК є самостійне здійснення процесу формування програми діяльності та залучення ресурсів (матеріальних, технічних, фінансових, трудових, земельних); вільний вибір методики ведення внутрішньовиробничих відносин і фінансових розрахунків; самостійний розподіл отриманим прибутком, що залишився після сплати податків, зборів та інших передбачених законодавством платежів.

Досить таки висока рентабельність фермерського господарювання, порівняно з підприємствами інших форм власності, свідчить про позитивні зрушення в галузі сільського господарства. Однак, слід зазначити про наявність невикористаних резервів подальшого підвищення ефективності підприємницької діяльності [2]. З цією метою доцільно:

а) забезпечити впровадження сучасних засобів ведення виробництва, зокрема, оновлення та розвиток матеріально-технічної бази;

б) вдосконалити структуру посівних площ через упровадження ефективних сівозмін. Так, постійне вирощування соняшнику на одних ділянках протягом багатьох років та збереження високої питомої ваги його виробництва (36,4 % від усієї площі), призводить до зниження родючості угідь і врожайності сільськогосподарських культур;

в) широке застосування органічних добрив разом із розширенням тваринницького комплексу;

г) впровадження ефективних методів управління, організації та стимулювання праці, які сприятимуть зростанню зацікавленості працівників у результатах своєї діяльності.

Наостанок варто звернути увагу на доцільність подальшого розвитку та підтримки такого напрямку підприємницької діяльності, як фермерське господарювання. Порівняно з підприємствами інших форм власності, фермерські господарства мають рівень рентабельності 34,2 %. Саме тому доцільним є подальше вдосконалення механізмів ведення виробництва з метою підвищення рентабельності до 45—50 % [3]. Для цього слід забезпечити оновлення матеріально-технічної бази; вдосконалити структуру сівозмін; впроваджувати використання органічних добрив; удосконалити систему управління та організації виробничих відносин.

Таким чином, подальший розвиток підприємницької діяльності в галузі АПК сприятиме підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва в країні.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. — Редакція від 03.02.2013 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Малік М. Й., Зіновчук В. В., Лупенко Ю. О. та ін. Основи аграрного підприємництва / За ред. М. Й. Маліка. — К.: Інститут аграрної економіки, 2001. — 582 с.

3. Месель-Веселяк В. Я. Реформування аграрного виробництва. — К.: ІАЕ УААН, 1999. — С. 74—104.

Ходирев В. В.,
науковий керівник — **Волошинова Н. О.,** асистент,
Луганський національний
аграрний університет, м. Луганськ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У ринкових умовах господарювання досягнення успіху підприємства залежить від якості управління ним. В енциклопедичній літературі управління розглядають як процес цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на об'єкт для забезпечення його ефективного функціонування та розвитку, що в основному відбиває психологічний аспект менеджменту [1, с. 552]. Суттєвим доповненням до цього загального визначення процесу управління зробили М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, трактуючи по-

няття «управління» як процес планування, організації, мотивації та контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягнути цілей організації [2, с. 38].

Як продемонстровано на рис. 1, діяльність будь-якого підприємства можна розглядати через призму трирівневої взаємодії, яка зумовлює виділення в системі його менеджменту трьох взаємопов'язаних підсистем (стратегічного, тактичного, операційного), що, в свою чергу, потребує формування обслуговуючих взаємопов'язаних між собою інформаційних підсистем — аналізу (стратегічного, поточного, операційного) й обліку (стратегічного, фінансового, управлінського). Підсистеми стратегічного обліку й аналізу проектують систему контролінгу, що є інформаційною підсистемою стратегічного менеджменту підприємства [3, с. 80].

Сутність системи менеджменту характеризується принципами, які є однаковими для соціально-економічних об'єктів усіх галузей діяльності. При цьому дії суб'єкта управління спрямовані на досягнення певної мети. Всі системи менеджменту включають такі поняття:

- єдність цілей і результатів, а також коштів для швидшого і ефективнішого їх досягнення;

- комплексність усіх процесів управління, куди включені облік і аналіз, планування, організаційні заходи, регуляція і контроль за виконанням;

- об'єднання оперативного, поточного та перспективного планування при оптимальних умовах і безперервності;

- обов'язковий контроль прийнятих рішень, як найважливіший фактор для їх швидкої реалізації;

- моральне і матеріальне стимулювання виробничої активності і досягнень, як усього трудового колективу, так і окремого працівника;

- зацікавленість співробітників у підвищенні своєї кваліфікації, в постійному оволодінні сучасними вміннями, навичками і знаннями всіх нових технологій;

- створення здорового психологічного клімату в колективі;

- гнучкість організаційної системи менеджменту, яка дозволяє вирішувати практично всі управлінські завдання;

- використання достовірної та перевіреної інформації під час прийняття управлінських рішень.

У постійно змінюваному середовищі успішною буде діяльність того підприємства, менеджери якого вміло застосовують прийоми та методи операційного, тактичного та стратегічного менеджменту. При цьому важливим є вибір обґрунтованої, економічно доцільної

та реальної стратегічної мети діяльності підприємства, що зумовлює застосування тієї чи іншої сукупності методів різних рівнів менеджменту, а також впливає на формування обслуговуючих інформаційних підсистем обліку й аналізу [4, с. 370].

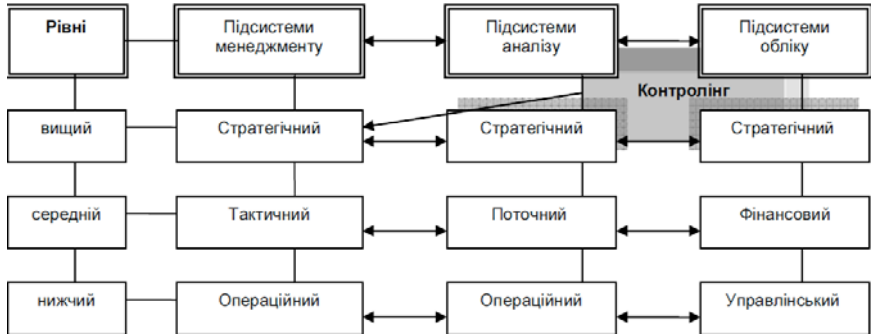

Рис. 1. Рівні менеджменту, аналізу й обліку підприємства

Список використаних джерел

1. Богатирьова Л. Д. Основи менеджменту [електронний ресурс]: Навчальний посібник. — Одеса: ОНАЗ, 2004. — 160 с.
2. Иванова В. Н. Теория управления: социально-технологический подход. Энцикл. словарь/ Под ред. В. Н. Иванова, В. И. Патрушева; Акад. наук социал. технологий и местного самоуправления.— 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Муниципальный мир, 2004. — 672 с.
3. Михайлова С. І. Менеджмент. Навчальний посібник. — Вінниця: НОВА КНИГА, 2006 — 416 с.
4. Пушкар М. С. Контролінг — інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: моногр. / М. С. Пушкар, Р. М. Пушкар. — Тернопіль : Карт-бланш, 2010. — 370 с.

Штоколова К. І.,
науковий керівник — **Клименчукова Н. С.,** к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет, м.Луганськ

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Практична реалізація переходу до інноваційної моделі розвитку має особливе значення для агропромислового виробництва,

саме воно забезпечує продовольчу безпеку країни, формує 14 % валового внутрішнього продукту та близько 60 % фонду споживання населення. Розвиток агропромислового виробництва повинен забезпечуватися шляхом інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріально-технічної бази, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій» [1 с. 6]. Інноваційно-інвестиційна діяльність на сучасному етапі розвитку агропромислового виробництва є фундаментом його стабільного та ефективного економічного зростання. В умовах подолання кризових деформацій економічного простору особливої актуальності набувають проблеми активізації та ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві.

Основними факторами довгострокового успіху сільського господарства України є:

- створення сприятливого інвестиційного клімату для АПК;
- перерозподіл структури експорту продукції АПК у бік збільшення росту експорту продуктів з більшою доданою вартістю;
- державна підтримка, координація, планування і фінансування заходів з просування бренду національного АПК і його продукції на зовнішніх ринках;
- впровадження в практику АПК і виробництва продуктів харчування принципів міжнародної системи технічного регулювання;
- формування системи сільськогосподарського дорадництва за участю науки, освіти та дорадчих служб, перехід на інноваційну модель розвитку;
- удосконалення системи підготовки професійних кадрів для АПК [2, с. 7].

Таким чином, необхідно підкреслити такі висновки:

1. Методи оцінки економічної ефективності капітальних вкладень, розроблені для умов адміністративно-командної економіки, не відповідають сучасному стану її розвитку.

2. Викликає значне зацікавлення зарубіжний досвід проведення інвестиційних розрахунків, у якому широко використовуються як динамічні методи оцінки економічної ефективності, засновані на аналізі фінансових потоків, так і статичні, що спираються на дослідження фінансового стану інноваційного підприємства, які здійснюють інвестиційні програми, за звітними роками інвестиційного періоду.

3. До нині не розроблена в повному обсязі ефективна система оцінки економічної ефективності інвестицій в інновації та нові технології, яка б об'єднувала ідеї інвестиційної діяльності та по-

точних інновацій. Не існує рекомендацій щодо вибору системи показників, які забезпечують необхідну і достатню точність оцінки ефективності інноваційного проекту.

Список використаних джерел

1. *Загайтов І. Б.* Економіка АПК: Підручник. — Воронеж: Видавництво ім. Е. А. Болховітінова, 2001.
2. *Мінаков І.А.* Кооперація і агропромислова інтеграція. — Видавництво: Колос, 2007.
3. *Злобін Е. Ф., Міхальов А. А., Воропаєв А. І.* Агрофірми в АПК. — Орел, 2007.
4. *Карлик А. Е.* Економіка підприємства: Підручник. — М.: ИНФРА — М, 2002.
5. *Мінаков І. А.* Економіка галузей АПК. — Видавництво: Колос, 2006.

СЕКЦІЯ 2.

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА АГРАРНИХ РИНКАХ

Ангелюк О. В.,
науковий керівник — **Зеленський А. В.,** викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК

3-поміж вирішальних чинників сталого розвитку аграрних підприємств як стратегічних економічних суб'єктів важливе місце належить їх кредитному забезпеченню. Об'єктивна необхідність та особлива роль кредиту, без якого аграрне підприємство як товаровиробник не може існувати, зумовлені специфікою його відтворювального процесу.

Нині за сучасних ринкових перетворень продовжується процес формування за державної підтримки системи кредитного забезпе-

чення аграрних підприємств, започаткований у 2000 році. Об'єктивна потреба в ній у необхідність підтримки цього процесу з боку держави були зумовлені незадовільним станом кредитування аграрного виробництва, специфікою його відтворювальних процесів, а також нагальністю вирішення проблеми створення фінансово-кредитних передумов для сталого розвитку аграрних підприємств.

Створення вітчизняної системи кредитного забезпечення аграрних підприємств — складне та необхідне завдання, вирішенню якого потребує удосконалення кредитного субсидування аграрних підприємств, створення Державного земельного банку на підґрунті ретельних наукових досліджень і використанні кращого досвіду зарубіжних країн [1, с. 5].

За різними оцінками для забезпечення виробничого процесу на інноваційному базису аграрних підприємств, дефіцит оборотних коштів у рослинництві сягає 45—60 млрд грн, а в тваринництві 40—45 млрд грн. Для гарантування розширеного відтворення на мінімально прийнятному рівні обсяги інвестиційної діяльності в аграрних підприємствах в найближчі 5 років повинні досягти 150—240 млрд грн. Три чверті з них не мають реального фінансового підґрунтя.

Розвиток системи фінансово-кредитного забезпечення стримується чередою об'єктивних і суб'єктивних чинників, найбільш суттєвими серед яких є: низька ефективність аграрного виробництва; обмежений доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансово-кредитних ринків; нерозвиненість фінансово-кредитної інфраструктури, орієнтованої на обслуговування аграрного виробництва; низький рівень антимонопольного захисту; недостатній рівень державної підтримки.

Ключовими напрямками розвитку системи фінансово-кредитного забезпечення аграрного виробництва є активізація державної аграрної політики та її фінансової складової; стимулювання концентрації аграрного виробництва; посилення антимонопольного захисту аграрних підприємств; формування і розвиток спеціалізованої фінансової інфраструктури, орієнтованої на обслуговування аграрних підприємств; розвиток і вдосконалення системи управління фінансами підприємств та аграрного сектора [2, с. 17].

Отже, незважаючи на позитивні зміни, що відбулися в процесі кредитування аграрних підприємств, регулювання їх кредитного забезпечення є малоефективним, а державна підтримка недостатньою не лише внаслідок незадовільних обсягів надходження кредитних ресурсів у сільське господарство, а й через умови, на яких банки надають свої кредити, а держава їх здешевлює.

Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що на сучасному етапі формування ринкових відносин в Україні удосконалення кредитного забезпечення аграрних підприємств повинно передбачати зміщення акцентів щодо виконання своїх функцій державними регуляторними органами з метою усунення зазначених недоліків [3, с. 203].

Окрім того, для покращення кредитного забезпечення аграрних підприємств у посткризових умовах економічного простору доцільно здійснити такі зміни: розробити пропозиції щодо удосконалення правового регулювання ринку кредитних послуг в аграрній сфері; при розробці нормативно-правових актів широко залучати науковців і громадські організації та об'єднання; при розробці пропозицій щодо державного бюджету зосереджувати увагу на пріоритетних напрямках розвитку аграрних підприємств і передбачити надання державної фінансової підтримки за 5—6 головними напрямками; розробляти та приймати умови, правила і процедури надання бюджетних коштів до початку бюджетного року з обов'язковою попередньою публікацією в засобах масової інформації для обговорення громадою.

Упровадження зазначених пропозицій дозволить усунути проблеми кредитного забезпечення аграрних підприємств, а саме: підвищити ефективність і прозорість використання бюджетних коштів, зменшити можливість застосування корупційних схем; збільшити обсяги кредитування, розширити доступ до кредитних ресурсів аграрних підприємств; збільшити терміни кредитування; знизити плату за користування кредитами; збільшити прибутковість аграрних підприємств за рахунок підвищення ефективності використання кредитних ресурсів; завершити реформування кредитної системи АПК.

Список використаних джерел

1. Аранчій В. І. Особливості банківського кредитування аграрних товаровиробників в сучасних умовах / В. І. Аранчій // Наукові праці Полтав. держ. аграр. акад. [«Економічні науки»]. — Полтава : ПДАА. — 2011. — Т. 1, Вип. 2. — С. 3—6.
2. Гудзь О. Є. Модернізація банківської кредитної політики при обслуговуванні агроформувань // Вісник Харк. Нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. Вип. 126. — Харків: ХНТУСГ, 2012. — 325 с. — С. 10–18.
3. Дем'яненко М. Я. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): монографія / Дем'яненко М. Я., Гудзь О. Є., Стецюк П. А. — К. : ННЦІАЕ, 2008. — 302 с.

Воробйова О. С.,

науковий керівник — **Гуторов А. О.,** к.е.н., ст. викл.,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ АПК

У сучасному аграрному секторі виникають складні виробничі відносини, певна система земельних відносин власності у процесі виробництва сільськогосподарської продукції, її розподілу, обміну та використання.

Важливу роль у виробництві сільськогосподарської продукції відіграє АПК, що є єдиною цілісною виробничо-економічною системою, яка охопила ряд галузей національної економіки, спеціалізованих на виробництві продовольства. Головне завдання, що стоїть перед галузями АПК, — це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих кінцевих результатів.

Проте зміцненню конкурентоспроможності продукції АПК перешкоджають такі чинники: 1) низький рівень розвитку фінансово-кредитної системи; 2) відсутність галузевих кооперативних банків; 3) нерозвиненість сфери страхування кредитних та виробничих ризиків; 4) нерозвиненість інфраструктури АПК; 5) низький рівень спеціалізації функціонуючих господарств тощо [1].

Однією з ключових проблем агропромислового виробництва України досі є низький ступінь освоєння підприємствами сучасних інноваційних технологій, через що у галузі автоматично унеможливується процес зниження собівартості сільськогосподарської продукції та зростання її якості і безпечності, які б відповідали міжнародним стандартам. Сучасні інновації не є елементарними феноменами, а досить складною самоорганізуючою системою, яка передбачає внутрішні і зовнішні взаємодії. Отже, між процесом створення й упровадження новітніх технологій та системою самоорганізації й саморозвитку виробництва існує тісний кореляційний зв'язок. Можливим варіантом виходу з нинішнього кризового стану може стати перехід аграрного виробництва від галузевої форми розвитку до іншої конкурентної, в якій би відбувався процес взаємодії вільних ринкових сил згідно з принципом самоорганізації [2].

Основними напрямками подолання даних проблем є: 1) збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції; 2) налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку за допомогою створення інфраструктури для консалтингу, навчання та підвищення кваліфікації фермерів і сільськогосподарських спеціалістів; 3) посилення кооперації виробників сільськогосподарської продукції; 4) налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами через: фінансування з державного бюджету наукових досліджень, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для виробничої і соціальної сфери села, інформаційно-консультаційного обслуговування, стимулювання розвитку територіально-виробничих та агротехнічних комплексів виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, а також впровадження нових технологій [3]; 5) створення спеціалізованих банків для кредитування сільськогосподарських підприємств на пільгових засадах.

Список використаної літератури

1. *Бабенко А.* Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / А. Бабенко // Економіка АПК. — 2008. — №5. — С. 85–88.
2. *Бородіна О.* Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. — 2009. — №5. — С. 59–67.
3. *Ульянченко О.В.* Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та стратегічні аспекти її формування / О. В. Ульянченко, Л. А. Євчук, І. В. Гуторова. — Х.: Віровець А. П.; «Апостроф», 2011. — 340 с.

Галій В. Г.,

*Науковий керівник — Зайка С. О., старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка, м. Харків*

ВИРОБНИЦТВО ТА ЕКСПОРТ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Розвиток виробництва зерна є важливим джерелом формування добробуту сільських товаровиробників і визначальним фактором конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектору в

глобальному вимірі. Поряд із цим зерно-продуктовий комплекс відіграє вирішальну роль у забезпеченні гарантування національної продовольчої безпеки. Саме дана продукція об'єктивно відображає потенційні можливості галузі як в Україні, так і за її межами.

У вітчизняній науці й практиці проблема виробництва та експорту зерна розглядається багатьма науковцями, зокрема: О. А. Бугуцьким, Р. В. Волошиним [1], М. В. Зубцем [2], О. П. Шевченко, П. Т. Саблуком [3] та іншими. Однак багато аспектів означеного питання ще є недостатньо дослідженими, тому проведення аналітичної оцінки стану й визначення перспектив розвитку виробництва та експорту зерна в Україні є досить актуальним.

Об'єктивна необхідність розвитку виробництва зерна зумовлена рядом причин. По-перше, зерно є найважливішим продуктом, що визначає міжгалузеві пропорції не тільки в агропромисловому виробництві; по-друге, природно-кліматичні умови в Україні надзвичайно сприятливі для вирощування зернових при збереженні екологічної рівноваги у природі; по-третє, виробництво зерна є найважливішим джерелом доходів переважної більшості с.-г. підприємств; по-четверте, зерно становить значну частину кормових ресурсів тваринництва і є сировиною для харчової та переробної промисловості; по-п'яте — це головна експортна культура для України.

Оцінка перспектив розвитку галузі в Україні вітчизняними науковцями та практиками дещо різниться, проте вважається реальною перспектива досягти 80 млн т зернових у 2020 році, а за оптимістичнішим сценарієм — у 2015 році. На думку фахівців, для здійснення ефективного зерновиробництва мінімальна рентабельність виробництва зерна повинна становити 20 %, а раціональна (в умовах України) — щонайменше 40 %. Тільки такий її рівень створює необхідні умови для оновлення основних засобів і застосування технологій виробництва зерна, які дають змогу у подальшому не зменшувати, а підвищувати врожайність.

Ситуація у світі складається таким чином, що на найближчу перспективу критерієм національної безпеки стане здатність тієї чи іншої країни ефективно використовувати свої земельні й трудові ресурси для нарощування виробництва, насамперед, продовольчого та фуражного зерна.

Вигідне територіально-економічне розташування України, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, збільшення споживання продовольства, передусім зерна зумовлюють підвищений попит

на зернову продукцію. Можна стверджувати, що стан зернового ринку України є задовільним. Нині постачання здійснюється в п'ятдесят країн світу.

Таблиця 1

СКЛАД І СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ОСНОВНИХ ЕКСПОРТЕРІВ СВІТУ

Основні експортери зерна у світі	Обсяг експорту, млн т	Частка експорту, %
США	79,50	34,98
ЄС-27	24,00	10,56
Україна	23,40	10,30
Канада	20,00	8,80
Росія	18,70	8,23
Австралія	18,00	7,92
Бразилія	9,50	4,18
Аргентина	9,40	4,14
Казахстан	7,00	3,08
Інші	17,75	7,81
Світ усього	227,25	100,00

Україна вже сформувала імідж надійного постачальника зерна, яке трохи поступається в якості через кліматичну зону й недостатньо інтенсивний підхід до вирощування. Разом з Росією і Казахстаном вона увійшла в елітарну групу провідних експортерів зерна на світовому ринку.

Проте нестабільність виробництва зумовлює нестабільність експорту. Експортний сегмент зернового ринку України, як і внутрішнє виробництво зерна, мають певні проблеми. Вони викликані нестабільністю виробництва, непередбачуваністю державної політики (особливо в світлі останніх подій) і низькою якістю продукції. Усе це не уможливлює продавати власні товари за високими цінами.

Потенціал нашої країни у виробництві та експорті зерна є досить потужним. Свідченням цього є те, що Україна входить до десятки світових виробників й експортерів зерна.

Оскільки зовнішня торгівля є надзвичайно важливим елементом державної економічної політики, тому, на нашу думку, необхідно здійснити такі заходи щодо її розвитку: створення умов для конкуренції учасникам ринкової торгівлі зерном і зернопродук-

тами; зміна порядку формування та розподілу державних ресурсів зерна; формування ринкової інфраструктури на інноваційній основі; регулювання попиту і пропозиції з метою створення ринкової рівноваги; демонополізація ринку збуту, що сприятиме розвитку прямих зв'язків між підприємствами.

Список використаних джерел

1. Волошин Р. Аналіз експортного сегмента зернового ринку України / Роман Волошин // Вісн. Терноп. нац. екон. ун-ту. — 2007. — Вип. 2. — С. 97–103.
2. Зубець М. В. Економічні аспекти реформування аграрно-промислового комплексу України / М. В. Зубець, М. Д. Безуглий [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem-biol/Agroin>
3. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку // Інформаційно-аналітичний збірник (вип. 4-6) / П. Т. Саблук та ін. — К.: ІАЕ УААН, 1999–2003.

Галій О.Г.,

науковий керівник — **Заїка С. О.**, старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

УКРАЇНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОНЯШНИКУ

В Україні сільське господарство традиційно відіграє важливу роль в економіці. В агропромисловому комплексі країни задіяно 90–95 % сільськогосподарських угідь, 50 % водних і 30 % трудових ресурсів.

Швидкі темпи росту споживання та потреби в рослинних жирах призвели до того, що протягом 90-х років минулого століття та першого десятиліття нового тисячоліття в аграрному секторі України відбувся різкий перерозподіл посівних площ на користь групи олійних культур, де основну роль відіграє соняшник — одна з найбільш прибуткових і високоліквідних культур. Так, до 1990 року посівні площі соняшнику становили близько 1,6 млн га, а останніми роками значно збільшились і сягнули 4,1–4,5 млн га.

Активний розвиток олійно-жирової промисловості вимагає відповідного рівня забезпеченості олійною сировиною. При цьому лідерами виробництва та основними виробниками насіння соняшнику є Росія, Україна, країни ЄС та Аргентина [1].

Насіння соняшнику використовується для виготовлення харчової олії та маргарину, застосовується у тваринництві соняшникова макуха та шрот, які багаті на білок та інтенсивно використовуються на кормові цілі. З лушпиння одержують етиловий спирт, кормові дріжджі, фурфурол для виробництва пластмас. Останнім часом усе більшої популярності набуває кондитерське насіння соняшнику, яке використовується не тільки для виготовлення халви та козинаків, але й продажі у смаженому вигляді для «лузання». Асортимент усе більше зростає: насіння соняшнику смажене, насіння соняшнику смажене очищене, насіння соняшнику смажене із сіллю і т.д.

Поживна цінність ядер кондитерського соняшнику дає змогу віднести їх до категорії так званого оздоровчого харчування. Однією з головних особливостей таких ядер є високий вміст заліза (у два рази більше, ніж у родзинках), цинку, калію, вітаміну Е. А ще вони — чудове джерело дієтичної клітковини. Ядра також містять зменшену кількість ненасичених жирних кислот, що знижує рівень холестерину в крові [2].

Соняшник — чудова медоносна рослина. З 1 га його посівів під час цвітіння бджоли збирають до 40 кг меду. При цьому значно поліпшується запилення квіток, що підвищує врожай насіння.

Сіють соняшник також для створення куліс на парових полях. Як просапна культура він сприяє очищенню полів від бур'янів.

Таким чином, серед польових культур, соняшник є однією з найщедріших. З 1 га при врожайності насіння 25 ц/га можна одержати 1200 кг олії, 800 кг макухи (300 кг білка), 500 кг лушпиння (70 кг дріжджів), 1500 кг кошиків (прирівнюється до сіна), 35–40 кг меду і багато ін.

Зростання площ посіву під соняшником і стабільна урожайність забезпечили Україні високі валові збори. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури.

Україна є не лише одним із лідерів виробництва товарного насіння соняшнику, а й займає провідне місце серед експортерів олії цієї культури. За останні маркетингові роки сільськогосподарськими підприємствами України вирощувалося від 6,3 до 6,7 млн т товарного насіння, що становило 21,0–22,2 % від світового валового виробництва. Близький за кількістю до українського валовий збір насіння отримували аграрії Росії та країн ЄС-27, дещо більше — інші разом взяті країни. Проте олії найбільше виробляла саме Україна, тобто її олійно-екстракційні комбінати — 21,9–23,5 % світового виробництва [3].

Вирощування олійних культур є важливою складовою стратегії економічного розвитку держави. Продукція олійних культур для сільськогосподарських підприємств є одним із основних джерел формування їх доходності, що дозволяє забезпечити ефективну діяльність. Подальший розвиток виробництва олійних культур, зокрема соняшнику, значною мірою забезпечуватиметься кращим використанням земельних ресурсів, запровадженням нових сортів і прогресивних технологій вирощування.

Економічна ефективність вирощування та переробки соняшнику усе більше залежить від інтенсивного фактору, що зумовлює необхідність використання значних вкладень у розвиток інфраструктури та супутніх галузей. Впровадження нових високоврожайних гібридів, застосування сучасної технології вирощування, зменшення кількості проходів потужних сільськогосподарських машин, застосування ефективних гербіцидів, інсектицидів і фунгіцидів істотно впливають на економічну ефективність та конкурентоспроможність виробництва насіння.

Список використаних джерел

1. Андрієнко О. Не такий страшний соняшник, як його малюють / Ольга Андрієнко, Андрій Андрієнко, Ігор Семеняка // Агробізнес сьогодні. — № 11 (210). — 2011. — С. 43–48.

2. Поляков О. Вирощування кондитерського соняшнику / О. Поляков, О. Нікітенко, В. Рожкован // Пропозиція. — № 12. — 2013. — С. 12–14.

3. Бритвенко А.С. Маркетинг продукції соняшнику в Україні. — [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>.

Гладиш А. І.,

науковий керівник — **Ничипорук О. Ю.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РИНКАХ КРАЇН ЄВРОПИ

Гостра конкурентна боротьба за споживача призводить до зростання нецінових форм конкуренції, і в першу чергу конкуренції за якістю, що потребує підвищення економічної ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. Для досяг-

нення якості молока українського виробництва європейських стандартів необхідно інвестувати значні кошти як в обладнання, так і організацію виробництва у молочному скотарстві.

Таблиця 1

**ПОРІВНЯННЯ ВИМОГ ВІТЧИЗНЯНОГО СТАНДАРТУ
ТА ДИРЕКТИВИ ЄС ЩОДО ЯКОСТІ МОЛОЧНОЇ СИРОВИНИ
(розроблено на основі вітчизняних і міжнародних стандартів [1])**

Показник	Нормативний документ						
	ДСТУ 3662-97			Директива ЄС	Норвегія, Велика Британія	Данія	США
Кількість соматичних клітин, тис. / см ³	ґатунок молока			менше 400	менше 150	менше 200	менше 225
	вищий	1	2				
	400	600	800				
Кількість мікробних клітин, тис. / см ³	вищий	1	2	менше 100	менше 20	менше 30	менше 10

Допустимий вміст бактерій у вітчизняному молоці значно перевищує міжнародні нормативи і робить його непридатним для виробництва продукції, конкурентоспроможної у світі [3].

Українське молоко класу «Екстра», яке виробляє 7–8 % українських виробників молока, непридатне для європейських молокопереробних підприємств. За решту і не йдеться [1].

З розширенням Євросоюзу на Схід нашим виробникам неможливо вийти на зовнішній ринок через чітко сформовану систему захисту внутрішнього ринку країн — сусідів України за рахунок сертифікації продукції та стандартів екологічної якості НАССР та ISO.

Головною проблемою залишається управління якістю на українських переробних підприємствах — менше третини з них мають сертифіковані системи управління якістю. Процес гальмується консервативними методами управління, а також високою вартістю процедури.

80 % від усього виробництва молока в Україні виробляється селянами, які видоюють молоко вручну. Через це мікроби потрапляють до молока, тому в ЄС використовують механічне доїння. Виконати вимоги ЄС по переходу на механічне доїння буде неможливе для пересічних селян і залишить їх без заробітку, які вони отримували від продажу молока [2].

Сільське господарство, в т.ч. виробництво молока, в ЄС дотується, що робить молочну продукцію дешевшою, а як наслідок якіснішою порівняно українською. Українська молочна продукція на території Європи може бути конкурентоспроможною лише тоді, коли європейські виробники молока не будуть отримувати державної підтримки [5].

Експорт української молочної продукції до ЄС на 150 тис. дол. США, а імпорт з ЄС — 88–90 млн дол. США. Дешеві молоко та молочні продукти в ЄС не дають змогу українським виробникам і переробним підприємствам буди конкурентоспроможними в ЄС.

ЄС в односторонньому порядку скасував митні збори на молоко, вершки, згущене молоко і йогурти та встановив квоти в розмірі 8 тис. т на рік, виражених у чистій вазі з поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 тис. т. Також у ЄС буде поставлятися і 1,5 тис. т сухого молока з збільшення протягом 5 років до 5 тис. т на рік. Торгові преференції почнуть діяти в травні і триватимуть до 01 листопада 2014 р. [6].

Виконання вимог стандартів ЄС в Україні для молока та молочної продукції змусить крупні українські молочні компанії виробляти молоко, яке можна експортувати до ЄС. Переробні підприємства змусить випускати для України та ЄС більш якісну та конкурентоспроможну молочну продукцію [4].

Список використаних джерел

1. Якість молочної продукції як ключовий фактор забезпечення її конкурентоспроможності / Алімова А. Е., 2012 р., [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21
2. Задача на перспективу: освоение рынка ЕС для украинских производителей молока / Дикун А. С. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.milkua.info/ru/hottopic/33/>
3. Гармонізація управління якості і безпеки молочної продукції до світових вимог / Пшенична Т. М., 2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://vestnikdnu.com.ua/archive/201264/>
4. Дослідження конкурентоспроможності продукції молокопереробних підприємств та розробка шляхів її підвищення / Дівенко Т. В., 2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.economy-nauka.com.ua/?op=1&z=1087>
5. Украинская молочка выйдет на новые рынки, когда будут решены вопросы качества и себестоимости / Бондаренко В., 2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.ukrmolprom.kiev.ua/index.php/ua/novini/zmi/222-novost-24.html>
6. Чи зможе вітчизняний АПК скористатися відкриттям ринку ЄС, 2014р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://astpso.sumy.ua/1001/>

Гунчак М. В.,

науковий керівник — **Никифорак В. А.**, к.е.н., доцент,
Чернівецький національний університет
ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ВЕРБИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА

Енергетична верба — вид верби (*Salix*), що швидко росте та придатна для використання як біомаса. Вона застосовуються шляхом прямого спалювання подрібненої біомаси або для виробництва паливних гранул і дозволяє зменшити втрати традиційних джерел енергії.

Серед усіх енергетичних рослин у світі саме верба сьогодні використовується в якості основної енергетичної культури для виробництва твердого палива. Найбільші плантації верби на сьогодні у Швеції, які складають приблизно 18–20 тис. га, в сусідній Польщі — більше 6000 га. В Україні, незважаючи на велику кількість незадіяних земель несільськогосподарського призначення, промислових плантацій енергетичних рослин поки що недостатньо.

Середній приріст маси енергетичної верби — 1,5 метра в рік. Збір урожаю відбувається кожні 2–3 роки, період збору врожаю — листопад–лютий, коли опадає листя. Кількість циклів урожаю з однієї посадки — 7–8 разів, після чого можна проводити рекультивацію землі під посадку інших культур або закладати нову плантацію верби.

Саме верба сьогодні ефективно застосовується у протиерозійних заходах для укріплення ґрунтів; збагачує ґрунти мінералами та мікроелементами, поживними речовинами природного походження; плантації енергетичної верби є природними фільтрами для видалення відходів агропромислового виробництва, застосовуються як буферні зони в місцях накопичення біологічних відходів фермерських господарств; енергетична верба є природним фільтром для очищення ґрунтів від пестицидів [1, с. 5–7].

Верби витримують періодичне покриття водою, але не є водяною культурою. Таким чином, верба виживає і на луках та територіях з періодичним затопленням водою, де вирощування звичайних культур є з певних причин ризикованим. Але вирощування верби на чорноземних ґрунтах кращої якості та на гумусних піщаних ґрунтах дає набагато більший приріст.

Комерційне вирощування верби енергетичної є інвестиційно-привабливим напрямом ведення підприємницької діяльності, оскільки її вирощування дає нам такі переваги [2, с. 16–17]:

- високий приріст біомаси (20–30 т з га на рік);
- прекрасні внутрішні характеристики (висока теплотворна здатність 21.000 Дж/кг, низька зольність 0,3–1,5 %);
- придатна для ефективного використання на заболочених, паводкових та територіях із стоячими водами;
- підходить для утилізації осаду стічних вод і рідких відходів;
- висока рентабельність;
- екологічні переваги: скорочення викидів, зниження забруднення;
- створення нових робочих місць;
- висока стійкість від хвороб і шкідників комах, а також кліматичних умов (морози і приморозки);
- низькі кошти обробки (низька кількість добрив і пестицидів), можливість удобрення стічними осадами;

Ще однією перевагою при вирощуванні даної культури є те, що порівняно з традиційними сільськогосподарськими культурами насадження енергетичної верби потребують у 3–5 разів менше елементів живлення та поповнюють запаси органіки в ґрунті завдяки опаді листя. Вони охоплюють корінням значно глибші горизонти ґрунту, ніж, наприклад, зернові культури, отримуючи з них додаткову кількість поживних речовин і вологи.

Створені енергетичні плантації значно покращують естетичний, екологічний стан аграрних та урбанізованих ландшафтів, збільшують різноманіття флори та фауни. Насадження верби широко використовуються для закріплення берегів рік і ярів, а завдяки високій транспіраційній здатності (інтенсивному випаровуванню вологи з поверхні листової пластинки) застосовують для осушення ґрунтів [3, с. 146].

У додаток до цього, вирощування верби енергетичної сприяє розвитку сільських регіонів і створює нові робочі місця.

Проте, поряд із безсумнівними вигодами плантаційного вирощування енергетичної верби, існує низка не до кінця вирішених питань, які стримують розвиток цього напрямку господарювання. Серед них можна виділити такі:

- 1) підбір і відведення земель, придатних для створення плантацій;
- 2) добір високопродуктивних видів і сортів верби до конкретних умов вирощування;

3) розроблення ефективних технологій створення та вирощування плантацій у різних ґрунтових умовах та на різних категоріях земель;

4) особливості проведення рекультивації земель після закінчення терміну експлуатації насаджень.

Отже, вирощування верби енергетичної вирішує одночасно кілька проблем: екологічну, енергетичну та є дуже прибутковим видом діяльності. Адже плантації верби енергетичної дають велику кількість біомаси для палива, покращують екологічну ситуацію через фітореMediaцію (очищення стічних вод), дають додатковий кисень, також дають можливість отримати нові робочі місця в сільській місцевості, де є дуже велика проблема з зайнятістю.

Список використаних джерел

1. Верба енергетична / Secun: «Амесо». — 2005. — 10 с.
2. Щербина О. М. Верба енергетична: Використання та вирощування / О. М. Щербина. — Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2011. — 104 с.
3. Перспективи вирощування енергетичної верби для виробництва біопалива. [Роїк М. В., Гументик М. Я., Мамайсур В. В.] // Збірник наукових праць / Інститут біоенерг. культур і цукрових буряків. — К., 2011. — Вип. № 12. — С. 142–148.

Дрозд А. О., Слободянюк М. Ю.,
науковий керівник — **Чабан В. Г.,** к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ В АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Динамічний та ефективний розвиток інвестиційної діяльності аграрного сектора є необхідною умовою стабільного функціонування та розвитку економіки. АПК України має всі шанси стати швидко зростаючим і найбільш інвестиційно привабливим сектором української економіки.

Україну вважають країною аграрного фронту, так само як і Латинську Америку, Казахстан, Росію та Африку. Україна, за висновком міжнародних експертів, є однією з п'яти країн, що мають можливості для рішучого прориву у розвитку агропромислового комплексу.

АПК — це єдина галузь, яка забезпечує додатне сальдо, яке складає на 2013 рік — 8,8 млрд грн, а на 2014 прогнозується зростання до 10,5 млрд грн. Більше того, в динаміці експорт сільськогосподарської продукції тільки зростає.

Україна займає передові місця серед світових виробників сільськогосподарської продукції. Так, Україна знаходиться в трійці лідерів по виробництву соняшнику, ячменю та гречки. Наприклад, Саудівська Аравія залежить від нас на 70 % від імпорту нашого ячменю. Все це показує, важливість ролі АПК в економіці України.

Іноземні інвестори найбільше віддають перевагу переробній промисловості, до якої надходить до 58 % від загальних інвестицій. Найбільше вкладають у сільське господарство України Кіпр, Великобританія та Данія. У харчову промисловість найбільш зацікавлені власти інвестори з Нідерландів, Швеції та Кіпру.

Джерелами інвестування в АПК України є власні кошти підприємств і організацій, які становлять 70 % від загального обсягу інвестицій в основний капітал. Зростає також роль другого за обсягами джерела фінансування інвестицій в основний капітал, а саме — банківського кредитування (до 20 %).

Щодо категорій господарств, то джерела інвестицій можуть біти різні. Агрохолдинги, наприклад, випускають Єврооблігації, здійснюють прямі позики із-зі кордону, середні ж — банків. кредити, лізинг, фермери — лише власні кошти.

Перспективними галузями АПК для інвесторів є зерно виробництво, олійні культури, овочівництво, садівництво та машинобудування. Це все пов'язано з тим, що інвестори зацікавлені у проектах, які окупуються менше ніж за 3 роки.

Перспективною для інвестування є також галузь тваринництва. Адже, щодо ресурсного забезпечення, то по таким основним компонентам кормової бази для тваринництва як зернові та шрот олійних культур, Україна займає досить вигідні позиції у порівнянні з іншими країнами світу. Що ж загальмовує процес інвестування у дану галузь, тим паче, якщо вона потребує інвестицій через свою низьку ефективність і застаріле технологічне оснащення? Перш за все, це тривалий термін окупності інвестицій у тваринництво на рівні 4–5 років для свинарства й птахівництва та 7–8 років для ВРХ (для порівняння, у рослинництво інвестиції окупаються за 2–3 роки) означає низьку інвестиційну привабливість галузі; по-друге — це зниження держпідтримки, непрогнозоване на перспективу оподаткування сприятимуть подальшому зниженню поголів'я худоби та забезпеченості м'ясопереробної галузі сировиною вітчизняного походження.

Проблемами інвестиційної привабливості України є такі:

1) в умовах обмеженого доступу до кредитних ресурсів уряд фактично змушує сільгоспвиробників купувати техніку гіршої якості;

2) Україна використовує застарілу, негнучку і надмірно складну систему контролю безпеки і якості харчової продукції;

3) недосконала законодавча база, що регулює аграрні відносини;

4) в Україні дуже мало підприємств, що мають спільну з іноземними компаніями форму управління капіталом.

Зворотним боком медалі інвестування в АПК України можна вважати те, що воно може цілковито змінити українське село, у якому зараз проживає 31 %. Сучасні технології забезпечують дуже високу продуктивність праці, тож згодом для обробки всіх земель в Україні буде потрібно зовсім мало людей. Що ж станеться з рештою українських селян? Тут можливі кілька сценаріїв. Перший — міграція у місто, знаходячи для себе роботу та відповідно кращу долю. Другий шлях — міграція в розвиненіші країни, а відтак подальше зменшення чисельності українців.

Заходи для формування інвестиційної привабливості аграрного сектора України: створення широкої інформаційної системи у сфері розвитку аграрного сектора; завершення державної політики обмеження експорту, відміна законодавчих нововведень, які мають негативний вплив на експорт; удосконалення системи ведення землеробства; розвиток зрошувального землеробства; зосередження уваги на якості аграрної продукції — це буде сигналом для інвесторів, що на даній території можна вкладати кошти; зберегти режим оподаткування; зменшити проценті ставки по кредитах.

Список використаної літератури

1. *Криворотько І. О.* Проблеми та перспективи міжнародної інвестиційної привабливості аграрного сектора України / І. О. Криворотько // *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління».* — 2013. — Т. 26 (65). № 1. — С. 87–94.

2. *Саблук П.* Інноваційна модель розвитку аграрного сектору України та роль науки у її становленні / П. Саблук // *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку.* — 2012. — №2. — С. 200–208.

3. *Гайдуцький А. П.* Інвестиційна привабливість ринку землі в Україні / А. П. Гайдуцький // *Економіка АПК.* — 2005. — № 8. — С. 125–131.

4. *Прокопенко К. О.* Розвиток аграрного ринку України в умовах дії інноваційних чинників / К. О. Прокопенко, О. В. Шубравська // *Економіка і прогнозування.* — 2011. — № 2. — С. 118–129.

5. Дейнеко Л. В. Інвестиційна привабливість виробничої інфраструктури агропродовольчої сфери / Л. В. Дейнеко, Т. В. Стройко // Економіка і прогнозування. — 2012. — № 4. — С. 73–81.

Жданов Є. Г.,
науковий керівник — **Лобанов Н. И.,** к.е.н, професор,
Таврійський державний агротехнологічний
університет, м. Мелітополь

РИНОК ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Формування ринкових відносин у сучасній економіці істотно змінило умови для ефективного функціонування підприємств аграрного сектора в Україні. Поточна ситуація на ринку, і досвід багатьох підприємств в плодоовочевій продукції, показала необхідність застосування ефективної комунікаційної стратегії для досягнення рентабельності продукції. Це також підтверджується добрим потенціалом даної галузі. Плодова і овочева продукція може приносити більший прибуток навіть в умовах її підвищеної пропозиції [1]. Попит на плодоовочеві існуватиме за будь яких умов, а розмаїтість у засобах застосування продукції дає можливість більш точно прогнозувати обсяги збуту та впроваджувати розширення і поглиблення асортименту.

Необхідно звернути увагу на те, що всі перераховані вище переваги не принесуть достатньої ефективності без об'єднання в маркетинговій стратегії. Однак для її створення потрібно провести дослідження інфраструктури ринку [6]. Взаємозв'язок конкурентоспроможності та конкуренції овочевої продукції розглянуто, в роботі М. П. Канінського. У ній визначено фактори стійкого положення підприємства на ринку, обумовлена необхідність створення маркетингової системи. Але все ж, слід звернути увагу на ступінь впливу загального попиту, який може внести кардинальні зміни в ринкове середовище. У роботі Г. П. Атмась розглянуто аспекти формування та функціонування регіонального ринку овочевої продукції. Також у ній представлено принципи роботи сучасного ринку овочевих та особливості поведінки його суб'єктів. Дослідження цих факторів створює обґрунтовану базу

для розробки маркетингової стратегії, яка необхідна в сучасному аграрному бізнесі. В. В. Писаренко розглянув у своїй роботі теоретичні та практичні аспекти маркетингу овочевої продукції. Це дослідження було орієнтоване на всі фактори, пов'язані з маркетинговою середовищем, при цьому великий вплив мають ринкові умови та особливості виробництва продукції.

Дослідження зарубіжних учених Луана Лора і Стівена Д. Хенсона присвячено різноманіттю джерел плодоовочевої продукції. У роботі розглянуто вплив великої кількості джерел плодоовочевої продукції на ринок і наслідки такої ситуації для споживачів, необхідно лише розглянути можливі маркетингові заходи в даному середовищі. Професор Чарльз Р. Холл у своїй роботі зробив багато рекомендацій для виробників плодоовочевої продукції. Основну увагу він приділив діям ринкових факторів і рівню їх впливу на попит і пропозицію, а так само створення маркетингових і фінансових планів. Винесені рекомендації несуть практичний характер, потрібно тільки на їх основі зробити висновки по Запорізькій області.

Територіальний ознака плодоовочевого ринку є головною умовою для просторового розміщення виробництва і збуту продукції, яке в свою чергу базується на базі регіональних ринків [4]. Тому для визначення необхідних обсягів виробництва потрібно досліджувати поточну ситуацію на обласному ринку.

Таблиця 1

ВИРОБНИЦТВО ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Продукція		2011		2012		Відношення виробництва 2012 р. до 2011 р., %
		Виробництво тис. т	Частка в загальній масі %	Виробництво тис. т	Частка в загальній масі %	
Овочі		324,2	100	346,1	100	106,76
У тому числі:	с/г підприємства	33,07	10,2	25,27	7,3	76,40
	господарства населення	291,13	89,8	320,83	92,7	106,08
Плоди та ягоди		55,1	100	68,8	100	124,86
У тому числі:	с/г підприємства	5,18	9,4	8,67	12,6	167,39
	господарства населення	49,92	90,6	60,13	87,4	120,45

У Запорізькій області більша частина виробленої плодоовочевої продукції припадає на господарства населення, яке викорис-

товує його більшу частину для задоволення власних потреб. Цей принцип самозабезпечення змушує підприємців сільського господарства повністю орієнтуватися на міських жителів [6]. Також необхідно звернути увагу на зростання кількості реалізованої овочевої продукції с/г підприємствами щодо загальної маси на 6,08 %, що склало 29,7 тис. т. При цьому кількість реалізованої плодово-ягідної продукції с/г підприємствами збільшилася на 20,45 %, що склало 10,2 тис. т.

Для ведення ефективної маркетингової діяльності підприємства необхідно знайти прибуткові канали реалізації [5]. Канали реалізації плодоовочевої продукції є одними з головних чинників, що визначають зміст і структуру комунікаційної стратегії підприємства. На їх основі проводиться сегментація споживачів, і створюються маркетингові заходи для просування та ефективного збуту продукції.

Проаналізувавши дані з плодоовочевої продукції можна побачити стрімкий розвиток збуту по кожному каналу реалізації. Велике зростання спостерігається по каналу оплати праці населенню за рахунок товарної плодово-ягідної продукції 96,40 %, що склало 302,2 тис. грн. Загальна кількість реалізованої плодово-ягідної продукції значно збільшилася в порівнянні з 2011 роком на 69,35 % або 14106,32 тис. грн, що свідчить про стрімкий розвиток цієї галузі. У зв'язку з існуючими тенденціями ринку плодоовочевої продукції сільськогосподарським підприємствам рекомендується направити всі зусилля на розвиток комунікацій з покупцями. Для цього необхідне проведення різних піар компаній, розробка POS матеріалів і реклама в місцевих газетах. Так само вітається співпраця з регіональним телебаченням та його спонсорство. При розробці рекламних матеріалів необхідно придумати символічний образ, пов'язаний з плодоовочевою продукцією, це допоможе зайняти хороші позиції у свідомості покупців.

Ринок плодоовочевої продукції Запорізької області сконцентрований на господарствах населення, в яких виробляється та споживається близько 90 % товарів. У таких умовах сільськогосподарським підприємствам необхідно розробляти ефективну комунікаційну стратегію для досягнення конкурентоспроможності. Це може бути створення ярмарок, виставок, святкування національних і місцевих свят. Подібні методи ефективно практикуються за кордоном серед об'єднаних фермерських господарств. Одним з найефективніших маркетингових інструментів можуть стати POS матеріали і рекламні каталоги, які необхідно роздавати

міському населенню. Завдяки ним покупці будуть проінформовані про існування підприємств даної галузі, що так само це допоможе застосувати ефективну цінову політику.

Таблиця 2

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ, ТИС. ГРН

Канали реалізації	Продукція							
	Овочі				Плоди і ягоди			
	2011	2012	2012р. у % до 2012р.	Структура каналів реалізації 2012 р.	2011	2012	2012р. у % до 2012р.	Структура каналів реалізації 2012 р.
переробним підприємствам	413,78	64,5	15,6	0,26	—	947,68	—	2,75
на ринку, через власні магазини, ларьки, палатки	5822,65	4979,57	85,52	19,90	6167,24	7150,37	115,94	20,76
населенню в рахунок оплати праці	79,3	80,3	101,26	0,32	313,8	616,31	196,40	1,79
пайовикам в рахунок орендної плати за землю майнових паїв (часток)	23,30	25,60	109,87	0,10	—	—	—	—
по іншими каналами	19779,83	19871,25	100,46	79,42	14560,12	25730,18	176,72	74,70
всього	26119,89	25020,84	95,79	100,00	20338,39	34444,71	169,35	100,00

Список використаних джерел

1. Государственная служба статистики Украины [сайт]: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата обращения 09.10.2012).
2. *Писаренко В. В.* Маркетинг овочної продукції: Автореф. дис. канд. эк. наук. — К., 2011. — 6 с.
3. *Канинский М. П.* Развитие конкурентоспособности продукции овощеводства: Автореф. дис. канд. эк. наук. — К., 2004. — 8 с.
4. *Атмась Г. П.* Формирование и функционирование регионального рынка плодовоовощных: Автореф. дис. канд. эк. наук. — Николаев, 2005. — 9 с.
5. *Luanne Lohr and Steven D. Hanson.* Diversity of Sources for Fresh Produce: Implications for Local Markets. — 2010. — P. 4–5.
6. *Charles R. Hall* Professor Department of Agricultural Economics University of Tennessee: Direct Marketing Guide for Producers of Fruits, Vegetables and Other Specialty Products // PB1711. — 2012. — P. 25–27.

Жеребець Н.О.,

науковий керівник — **Андрійчук В. Г.**, д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

ТОП — 5 ПОДІЙ 2013 РОКУ:

1. Рекордний урожай і експорт — минулого року було зібрано 63, 051 млн т зерна.
2. Непідписання угоди про асоціацію з ЄС.
3. Падіння внутрішніх і світових цін на зернові.
4. Інтерес з боку інвесторів з Китаю, Ірану, Іраку.
5. Новий порядок реєстрації земельних прав. Тепер запрацювало два (замість одного) нові реєстри — Державний Земельний Кадастр і Державний реєстр речових прав на нерухоме майно.

УКРАЇНА І СВІТ. Україна займає чималу нішу в світовому агросекторі:

1-ше місце в світі за обсягом експорту **соняшникової олії** — 56,5 %

3-тє місце в світі за обсягом експорту **ріпаку** — 10,5 %

4-тє місце в світі за обсягом експорту **кукурудзи** — 12,7 %

5-тє місце в світі за обсягом експорту **ячменю** — 11,1 %

5-тє місце в світі за обсягом експорту насіння **соняшнику** — 9,7 %

5-тє місце в світі за обсягом виробництва **кукурудзи** — 30 млн т

5-тє місце в світі за обсягом виробництва **цукру** — 1,7 млн т

8-ме місце в світі за обсягом експорту **пшениці** — 4,9 %

9-тє місце в світі за обсягом виробництва **пшениці** — 22 млн т

Протягом останніх років великі аграрні компанії активно нарошують свої земельні активи. Тож найбільшими латифундистами в Україні станом на 2013 рік є: Ukrlandfarming, Кернел, NCH, МХП, Мрія, УАІ, Астарт, HarvEast, Агротон, Sintel.

Щодо частки с/г культур у структурі посівів, то впродовж 1990–2013 рр. спостерігається значне збільшення частки посівів кукурудзи на зерно, соняшнику та сої. При цьому зменшується частка посівів цукрового буряку та кормових культур. Таке зменшення посівів кормових культур є загрозою для розвитку тваринництва.

УРОЖАЙНІСТЬ ТА ОБСЯГИ ВНЕСЕНИХ ДОБРИВ.

Найбільше Україна вносить азотних добрив, потім фосфатних, і найменше — карбонату калію. Україна вносить найменше добрив при вирощуванні пшениці порівняно із Аргентиною, Європейським Союзом і Світом, і при цьому має урожайність вищу ніж Аргентина і трохи меншу ніж світ. Отже, ми маємо чималі резерви для підвищення урожайності пшениці.

ПЕРЕДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ. Передовими технологіями є: система нульового обробітку ґрунту (No — Till), крапельне зрошення, супутниковий моніторинг посівів, мішки — зерносховища, диференційоване внесення добрив, генно-модифіковане насіння, система GPS-моніторингу.

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ. Рекордний урожай в Україні — 63,052 млн т та високі валові збори сільськогосподарських культур в інших країнах — основних експортерах зерна — гранично знизили світові ціни в II кварталі 2013 року, особливо на кукурудзу. Щодо внутрішніх цін, то по усіх основних с/г культурах 2013 році порівняно із 2012 роком відбулось зниження цін, лише на сою ціни зросли майже на 2 %.

ДЕФІЦИТ ПОТУЖНОСТЕЙ ЗІ ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА.

Отримавши в 2013 році рекордний валовий збір зерна, українські агровиробники ще гостріше відчули дефіцит якісних потужностей зі зберігання. Так, в Україні щорічно ведеться будівництво близько 1,5 млн т нових потужностей, у той час як дефіцит сучасних елеваторів становить близько 21 млн т.

ЕКСПОРТ ЗЕРНОВИХ. В останні роки спостерігається тенденція до зростання експорту зернових. За шість місяців (липень–грудень) 2013 року українські компанії поставили на зовнішні ринки близько 18,5 млн т зернових, що на третину більше порівняно з аналогічним періодом минулого роком. Найактивніше експортується кукурудза.

Найбільшими імпортерами кукурудзи є Єгипет, Півд. Корея та Іспанія, пшениці — Єгипет, Півд. Африка та Таїланд, ячменю — Саудівська Аравія, ріпаку — Франція, Нідерланди та Німеччина, сої — Росія, Туреччина, Єгипет.

КРЕДИТУВАННЯ АГРОСЕКТОРУ. За різними оцінками, загальна потреба галузі у кредитуванні становить щонайменше 90 млрд грн, з них щорічна потреба в оборотних коштах — 7–8 млрд грн, решта — на оновлення основних засобів. У 2013 році українські агрокомпанії більше брали кредитів у національній валюті, аніж в іноземній, хоча % ставки в іноземній валюті значно нижчі.

ПРО ТА ЄВРООБЛІГАЦІЇ. У 2012–2013 роках жодна українська аграрна компанія не провела публічного розміщення акцій на біржі. Інтерес до українських аграрних компаній на Варшавській фондовій біржі ослаб, зважаючи на надлишок пропозиції, а виконати усі необхідні умови для розміщення на Лондонській або Франкфуртській біржі може далеко не кожен.

Ряд агрохолдингів вирішують проблему в залученні фінансування шляхом випуску єврооблігацій. Протягом 2010–2013 років аграрний сектор посідав друге місце у випуску єврооблігацій (2480) після банків.

ТОП-ОЧІКУВАННЯ 2014 РОКУ

- 1) зменшення регулярного тиску на аграрний ринок;
- 2) збереження податкових пільг;
- 3) укрупнення провідних компаній;
- 4) відновлення світових цін на зернові.

Список використаних джерел

1. Агропортал Latifundist <http://latifundist.com/>
2. Офіційний сайт державного комітету статистики <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. The Food and Agricultural Policy Research Institute (FAPRI)
4. Офіційний сайт Національного Банку України <http://www.bank.gov.ua/>
5. CBONDS

Каратнюк А. М., аспірант,
науковий керівник — **Меджибовська Н. С.**, д.е.н., професор,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Доповідь присвячена аналізу сучасного стану аграрного сектора економіки України, кількість агрохолдингів, розмір їх консолідованих земельних банків.

В останні роки термін «агрохолдинг» укорінився і став звичним при характеристиці сільськогосподарського виробництва України. Нова виробнича структура, що має ряд конкурентних переваг, як у виробничій, так і інвестиційній сферах, веде актив-

не розширення свого впливу практично по всіх напрямках сільськогосподарського виробництва [1, с. 8–10].

Найбільші за розмірами землекористування агрохолдинги (від 400 до 600 тис. га) розміщують своє виробництво в особливо привабливих для сільського господарства регіонах — Полтавській, Вінницькій, Хмельницькій, Сумській і Чернігівській областях; від 200 до 400 тис. га — у Черкаській, Харківській, Тернопільській, Донецькій і Житомирській областях. За прогнозами, до 2015–2016 років агрохолдинги планують збільшити землекористування ще на 2–3 млн га. Найбільше сільськогосподарських земель контролюється холдингами в Івано-Франківській, Тернопільській, Хмельницькій і Чернівецькій областях [3, с. 142–143].

Завдяки агро-індустріальній вертикальній інтеграції, агрохолдинги, як правило, є ефективними бізнес-проектами з преференційним доступом до капіталу, ринків, політичної допомоги та інновацій. Інтегруючи всі елементи агро-індустріального виробництва і продовольчого маркетингу у своїй структурі, конкурентна перевага досягається завдяки застосуванню нових технологій у сільському господарстві, обробці, логістиці, контролю якості та продажу кінцевого продукту [4, с. 29–32]. Унаслідок чого агрохолдинги є конкурентоспроможними, що є важливим аспектом для України після її приєднання до СОТ та експансії в ЄС і світові ринки. Таким чином, внесок агрохолдингів до економічного зростання та розвитку є позитивним.

З нашої точки зору, євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, основою стратегії економічного та соціального розвитку на найближчу перспективу.

Головними змінами в торговій політиці при створенні Зони вільної торгівлі з Європейським союзом є такі. 21 березня 2014 року під час саміту ЄС було підписано політичні положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Метою зазначеного заходу є одностороннє зменшення або скасування митних зборів ЄС на товари, що походять з України. Застосування автономних торговельних преференцій орієнтовно розпочнеться з травня 2014 року та триватиме до 1 листопада 2014 року.

З початку тимчасового застосування Угоди з боку ЄС і ратифікації Україною для сільськогосподарської продукції мита будуть скасовані на 35,2 % тарифних ліній України і 83,1 % — Євросоюзом. І по-друге, ЄС встановлює перехідні періоди на 2 % тарифних ліній тривалістю 3–7 років, а по найчутливішим товарам (14,9 %) запропоновано доступ у рамках безмитних тариф-

них квот. Вони надані Україні по зернових, м'ясу і деяких інших продуктах.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, наведеними за 1 квартал 2014 року, основними експортними сільськогосподарськими товарами України залишаються [5]:

а) продукти рослинного походження — 54,5 %;

б) жири та олії тваринного або рослинного походження — 21,1 %;

в) готові харчові продукти — 19,1 %;

г) живі тварини та продукти тваринного походження — 5,4 %.

Згідно з прогнозними даними аналітичного департаменту Української аграрної конфедерації, а саме українські виробники при використанні експортних квот у 2014 році в цілому по 21 виду продукції зможуть додатково отримати близько 400 млн євро, а в 2019 році з урахуванням змін у тарифних квотах — до 420 млн євро.

Крім того, прогнозується збільшення іноземних інвестицій, впровадження нових технологій виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Тісна співпраця з Європейським союзом зможе значно розширити географію експорту України, в тому числі в напрямку ринків розвинених країн.

Список використаної літератури

1. Андрійчук В. Г. Агропромислові формування нового типу в контексті стратегії розвитку вітчизняного сільського господарства / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. — 2013. — № 1. — С. 3–15.

2. Данкевич А. Є. Організаційно-економічні засади розвитку агрохолдингів / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. — 2012. — № 1. — С. 138–149.

3. Данкевич А. Є. Передумови та основні принципи розвитку агрохолдингів / А. Є. Данкевич // Економіка АПК. — 2011. — № 5. — С. 139–147.

4. Мартин А. Захист економічної конкуренції у сільськогосподарському землекористуванні: переваги і недоліки агрохолдингів / А. Мартин // Землевпорядний вісник. — 2010. — № 8. — С. 26–32.

5. Основні показники економічного та соціального розвитку України [Електронний ресурс] // Офіційний Web-сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. — Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>.

Kravchenko Renata,
Scientific supervisor — **Dyadko E. A.** Docent,
Dnipropetrovsk Alfred Nobel University, Dnepropetrovsk

WAYS OF DEVELOPMENT OF AGRARIAN BUSINESS IN UKRAINE BY EUROPEAN METHODS

Structural indicators are as follows — in Ukraine, about 50 million hectares of land suitable for use, of which 70 % involved for agricultural production. European countries have this indicator within 30-45 %, and in the United States — 26 %. This means that they have reached a high intensity of production, whereas we plowed all that is possible to plow. This high plowed led to land degradation. Lost humus, deteriorated structure, and as a result — low harvests.

The aforementioned 70 % consist of arable land farmland, pastures, orchards, etc. That is, part of the land is plowed, and some — not. We plowed up to 90 % of agricultural land and pasture is almost there.

Thus, to achieve high efficiency of land and successfully develop agricultural business in Ukraine, it is necessary to reduce the amount of land that is used for planting plants, and increase the amount of pasture.

However, we must not forget that our land is increasingly depletion because farmers prefer to grow the most profitable crops such as canola and sunflower, which scientists' recommendations should take no more than 15 % of the production. Statistics also shows that in the southern regions, the figure has already reached 40 %.

This tells us that also need to be revised crop species, which are currently grown on the territory of Ukraine. According to the canons of crop rotation, you need to grow at least three crops, one of which must be related to a class of perennial grasses, such as clover. Clover root system is half the weight of the whole plant and in one season accumulates in the soil of 150 kg of nitrogen. Very useful as alfalfa, and cultivation of these crops is essential for the preservation and restoration of fertility. Growing clover solve several problems at once : clean air, food for cattle and partial restoration of land productivity.

According to the expert, optimal for Ukraine per hectare of arable land should be 1.6 hectares of pasture and 3.5 acres of forest land.

Today we have respectively 0.2 and 0.3 acres of pasture acres of forests. That is, to make use of the land in an environmentally safe, so they do not lose their fertility, it is necessary to increase eight times in the area of pastures and twelve-fold increase in forests area.

For rational use of land should also optimize the structure of space. Because in a previous practice today from 30 million hectares of arable land of about 10 million hectares are infertile or unsuitable for use in agriculture. A quarter of this area appeared in the last thirty years.

We can conclude that the main criteria of agribusiness development are: rational allocation of land resources, maintaining their level of productivity and care about the environment.

List of literature:

1. http://www.ukrinform.ua/rus/news/v_ukraine_50 mln ga zemli prigo dnoy_k_ispolzovaniyu__ucheniy_1420332

Лисенко Г. П.,

науковий керівник — Хорунжий М. Й., к.е.н., професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРУ «СОРТ»

Проблема життєвого циклу сільськогосподарської продукції в наш час надзвичайно актуальна. Точне визначення стадії життєвого циклу, на якій знаходиться товар забезпечує застосування правильних стратегій і маркетингових інструментів щодо його введення та поширення.

Життєвий цикл товару — час, упродовж якого товар життєздатний на ринку і забезпечує досягнення цілей продавця. Від життєвого циклу товару залежить рівень прибутку на кожній із його стадій [1].

Сорт, як і будь-який товар, проходить усі стадії життєвого циклу, але вони мають свої специфічні властивості, зумовлені специфікою товару «сорт».

Етап розробки товару — це селекційний процес створення сорту. Він є довготривалим, адже фактично для створення сорту селекціонер витрачає близько 10 років. У даний період закладаються усі параметри майбутнього сорту, врожайні та адаптивні можливості, якісні характеристики, специфічні ботанічні ознаки. Свідченням закінчення цього етапу є процес передачі сорту для державної реєстрації.

Після передачі сорту для державної реєстрації до часу його внесення до Реєстру, що дає право на поширення сорту відбувається держава експертиза на придатність для його поширення, що триває три роки.

Другий етап життєвого циклу товару — впровадження, право на поширення сорту, яке розпочинається з дати прийняття рішення про державну реєстрацію майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту. Впровадження розпочинається з незначних обсягів посіву в установі-оригіналі. Виробники здійснюють заходи спрямовані на інформування потенційних споживачів про появу нового сорту, рекламування його переваг. Цієї мети власники досягають за рахунок висіву сортів на демонстраційних полігонах.

На цьому етапі важливим маркетинговим ходом установи-оригіналі є пошук підприємств, що пройшли атестацію на виробництво насіння й згодні укласти ліцензійні угоди на виробництво насіння нового сорту, тобто здійснювати його розмноження на своїй території. Тут укладаються угоди на виробництво базового насіння. Установа починає одержувати перші прибутки від впровадження нового сорту.

Наступний етап життєвого циклу — зростання. Він характеризується збільшенням обсягів реалізації оригінального насіння, загальної кількості ліцензійних угод на його виробництво, у тому числі за рахунок обсягів на виробництво й реалізацію сертифікованого насіння.

На даному етапі установа починає одержувати доходи у вигляді роялті, проте повинна продовжувати вести активну рекламну кампанію, в яку бажано залучати конкретні господарючі суб'єкти, що досягли значних показників урожайності, та з числа тих, що уклали ліцензійні угоди.

Перехід сорту на наступну стадію — зрілість можна констатувати з моменту стабілізації обсягів реалізації оригінального насіння, кількості ліцензійних угод та обсягу задекларованого до виробництва насіння.

Остання стадія життєвого циклу — спад наступає внаслідок тривалого перебування на ринку, появи нових сортів, що мають поліпшені характеристики. Ця стадія характеризується тим, що певна частина передових виробників починає пошук нових сортів, здатних за аналогічних виробничих витрат створювати більше доданої продукції або поліпшення її якості. Тобто, відбувається скорочення обсягів реалізації сорту внаслідок втрати споживачів.

Тривалість життєвого циклу товару — це час перебування сорту у Реєстрі сортів, придатних для поширення в Україні. Для всіх сортів він різний і залежить від продуктивності, пластичності, стану ведення первинного насінництва, товарної лінії установи-оригінатора, конкуренції на ринку сортів.

Оптимальний термін проходження життєвих циклів для товару сорт, наприклад для жита, такий. Входження сорту на ринок відбувається протягом трьох років. За цей час власники виробляють необхідну кількість насіння добазових категорій, визначаються з основними ліцензіатами на виробництво і реалізацію насіння, проводять маркетингові заходи, пов'язані із демонстраційними посівами.

Настання стадії зростання починається з моменту швидкого підвищення попиту на насіння і може тривати 8–9 років. Етап зрілості слід очікувати з 10-го року перебування сорту в Реєстрі [2].

Тривалість активного перебування сорту на ринку залежить від товарної лінійки, що її має установа оригінатор. Чим більше сортів, тим меншою є активна фаза поширення більшості сортів, і лише окремі з них досягають загальнонаціонального визнання та стають національним стандартом. Більше того, значна частина сортів не проходить усіх стадій життєвого циклу товару й не одержує визнання споживача внаслідок значної кількості сортів, що одночасно знаходиться на ринку з аналогічними якісними характеристиками.

Список використаної літератури

1. Вікіпедія [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Життєвий_цикл_товару
2. Буняк Н. М. Життєвий цикл товару «сорт» / Н.М. Буняк // Економіка АПК. — 2014. — №4. — С. 48–53.
3. Григорчук Т. В. Життєвий цикл товару. Типи життєвих циклів [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://sites.google.com/site/marketingdistance/tema-5/5-5-zittevij-cikl-tovaru>
4. Павленко А. Ф., Войчак А. В. Маркетинг: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003. — 246 с.

Мороз В. К.,

науковий керівник — **Андрійчук В. Г.** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

НЕБЕСНЕ СВІТИЛО ДЛЯ АГРАРІЯ: РЕТРОСПЕКТИВА ТА МАЙБУТНЄ

Аграрний сектор економіки як ніяка інша галузь має широку низку специфічних особливостей. Так, землеробство, як основа рослинництва, потребує трьох основних складових: ґрунт з його властивістю «родючості», воду та сонячне світло.

Основне завдання землеробства з погляду «сонячного світла» — це використання енергії сонячної радіації з найбільшим коефіцієнтом корисної дії.

Логічно постає питання: а чи використовує сьогоднішній аграрій небесне світило з максимальним коефіцієнтом корисної дії? Чи можливо є ще якісь шляхи використання природного, а головне, з економічної точки зору, — безкоштовного ресурсу? І відповідь — так, є!

Саме в аграрному секторі економіки можливості використання сонячної енергії значно ширші, ніж сьогодні вони практично реалізуються українськими товаровиробниками.

Виділяють «гарячу десятку» областей України, які є найперспективнішими для розвитку сонячної енергетики. До них відносять: АР Крим, Херсонська, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Кіровоградська та Закарпатська області. Проте є «біла пляма», де сонячна енергетика не така ефективна, але перспективи її використання вагомі [4].

Чільне місце для енергетично незалежного майбутнього України, поряд з іншими видами альтернативної енергії, належить саме сонячній. Це можливо за допомогою використання сонячних батарей і колекторів.

Обидва пристрої працюють за принципом «вловлювання та збирання» сонячного випромінювання. Проте відрізняються подальшим використанням «зібраного випромінювання». Це: процеси сушіння кормів, сіна, продукції; вирощування в генераторах хлорели на корм худобі; вирощування продукції в закритому ґрунті (теплиці, парники); підігрів відкритого ґрунту; нагрів води для поливу і штучного рибництва [2].

Що ж робить сонячні батареї та колектори такими привабливими для застосування саме в сільському господарстві? Їх перевагами є: автономність, довготривалий строк використання, висока надійність, не вимагається суттєвих витрат на обслуговування, загальнодоступність і невичерпність джерела енергії, відсутність проміжних фаз перетворення енергії, повна безпека для навколишнього середовища. Суттєвий недолік — дороговизна даного приладдя, поряд з великою потребою у відведенні площі для забезпечення необхідної потужності для кожного окремого господарства [1].

Сонячні колектори поєднують у собі переваги сонячних батарей. Поряд з цим, вони є значно дешевшими в закупівлі, а також, використовуючи колектори, з'являється можливість «консервування» накопиченого тепла.

На нашу думку, сучасний аграрний сектор економіки України фінансово не спроможний відразу масово впроваджувати здобутку розробок у галузі альтернативної сонячної енергетики. Її майбутнє на найближчі десять років для українців — це служити цілям великих і середніх аграрних підприємств у поєднанні з традиційними видами палива.

У приватних господарствах України це все й досі залишається «дорогим задоволенням». Проте і за кордоном подібне приладдя не можна назвати дешевим, але там фермери знаходять своєрідні виходи із ситуації: будують «сонячні поля», проте сонячну енергію не використовують, а продають за підвищеним тарифом у загальну електромережу, при цьому купують дешеву електрику в держави. Такий самий шлях можливий і в Україні — продавати енергію за «зеленим тарифом» (станом на 30.01.2014 — 507,24 коп/кВт*год проти 81,11 коп/кВт*год електроенергії, отриманої традиційними шляхами [3]).

Перспективним застосування сонячної енергії є саме для тепличних господарств. На прикладі ПАТ «Комбінат «Тепличний» (Київська обл.) було розраховано потребу у сонячних батареях і колекторах для 12,8 га (виросування огірків у закритому ґрунті). Витрати електроенергії на рівні 1349530,3 кВт/год щороку здатні покривати 13,4 тис. модулів сонячних батарей, загальною площею 35,8 га вартістю 307,1 млн грн. Щорічну потребу у газі близько 6 млн м³ колектори забезпечують до 30 %, займаючи площу 12,1 га. Врахувавши весь комплекс обладнання, інвестиції складують 40,2 млн грн. Економія 30 % витрат на газ щороку дозволяє відшкодувати капіталовкладення за 5,7 року. Таким чином, використання саме сонячних колекторів для досліджуваного господарства можна вважати доцільним і перспективним.

Отже, слід говорити про великий потенціал розвитку сонячної енергетики в Україні. Українським аграріям розраховувати на фінансову підтримку з боку держави не слід. Як реальні можливості фінансування постають: поступове впровадження альтернативних шляхів енергозбереження, пошук власними силами іноземних інвесторів та користування наданими державою пільгами, передбаченими для «екологічних» користувачів енергії.

Список використаних джерел

1. Белгородский институт альтернативной энергетики. Солнечный батареи. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.altenergoinii.ru/projects/solar_power_plants/
2. Использование солнечной энергии в сельскохозяйственном производстве. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://msd.com.ua/sistemy-solnechnogo-teploi-kladonabzheniya/>
3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=9416>
4. Сонячна енергетика: нерозкритий потенціал. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost93234>

Москаленко М. В.,
науковий керівник — **Дядько Е. А.,** к.е.н., доцент,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля,
м. Дніпропетровськ

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В РАЗІ ПРИЄДНАННЯ ДО ЄС

На думку деяких експертів, за умови підписання Угоди про асоціацію з ЄС аграрії виграють. Угодою передбачається можливість безмитного постачання в ЄС сирів, плодоовочевої продукції, масел і шротів і значної кількості інших видів сільськогосподарської продукції. Це дозволить аграріям додатково диверсифікувати ринки збуту та додасть стимули для подальшого розвитку галузей АПК України. Також Україна залишила за собою можливість захисту внутрішнього ринку за найкритичнішими товарними позиціями, такими як свинина, цукор, окремі молочні продукти, шляхом застосування імпорتنих квот та/або лише часткового зниження діючих імпорتنих мит [1].

У професійних асоціаціях зазначають, що із загального експорту аграрної продукції в обсязі 18 млрд дол. США до країн ЄС було експортовано продукції на суму 4,8 млрд дол. США або 27 % від усього експорту. За даними аналітиків, потенціал збільшення агроекспорту в ЄС у разі підписання угоди про вільну торгівлю складатиме щонайменше 1–1,2 млрд дол. США.

Вихід на європейські ринки також сприятиме маркетингу української сільськогосподарської та харчової продукції на ринках третіх країн.

У першу чергу йдеться про умови поставок українського м'яса: свинини та птиці. Українські товаровиробники вже пройшли всі стандарти і погодили якість своєї продукції, тобто можуть поставляти її безпосередньо в роздрібні мережі. Згідно з квотами, Україна може поставити м'яса птиці на рівні 40 тис. т на рік, що стосується квоти на свинину — там також до 40 тис. т. Тут мова йде про перші роки, потім квоти можуть переглядатися.

Що стосується зерна, то квоти незначні, десь на рівні 150 тис. т, по ячменю — 350 тис. т, по кукурудзі — 650 тис. т. Згідно розміру квоти ми можемо поставляти продукцію з нульовим митом. Все інше буде обкладатися додатковими митами, і відповідно це буде зменшувати конкурентоспроможність продукції, що поставляється. Але це не говорить про те, що ми не зможемо поставляти більше, ніж квота [2].

Єврокомісія має положення, в якому було визначено, що в перші роки членства діюча в ЄС система доплат сільським виробникам не поширюватиметься на новоприйняті в Євросоюз країни. Але Україна не може поки що своїм сільгоспвиробникам виділити такі ж субсидії. Отже, європейська продукція буде дешевше.

Також треба звернути увагу на технічного роду стандарти та різне регулювання — фітосанітарне тощо. Тому що з'ясується, що так, у Європу ввозити можна, але тільки в тому випадку, якщо це буде зроблено на європейському обладнанні, за європейською ліцензією тощо.

Наприклад, Директива ради ЄС по загальному каталогу сортів сільськогосподарських рослин визначає, що можливо вирощувати на українських чорноземах, що може продаватися, а що підлягає забороні. А також: Директива Єврокомісії, що висловлює деталізовані правила впровадження Регламенту про виробництво продуктів; Директива, яка стосується ринку сортів яєць та пташенят домашньої птиці; Регламент ради ЄС з організації сільськогосподарських ринків і норми для певних сільськогосподарських продуктів тощо.

Найкраще, що може стимулювати розвиток галузі в разі, якщо асоціація буде підписана, це те, що без всякого мита в Україну можуть прийти технології, обладнання і техніка. Саме цього чекають аграрії.

А що стосується зернових, то навіть зараз, ще нічого не підписавши, Україна за підсумками минулого року є номером один з експорту в ЄС зернових та олійних культур. І цей обсяг дорівнює 10 млн т, він набагато більше, ніж будь-які квоти, які виділяються. А за рахунок безмитного експорту зерна в ЄС у рамках розширених квот аграрії можуть додатково отримати зростання доходів у сумі близько 180 млн євро щорічно [1].

Список використаних джерел

1. Соглашение об ассоциации с ЕС является уникальным шансом — обращение аграриев Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : http://www.ukrinform.ua/rus/news/soglashenie_ob_assotsiatsii_s_es_yavlyaetsya_unikalnim_shansom__obrashchenie_agrariyv_ukraini1585416
2. Ассоциация с ЕС: разницы от снижения пошлин украинские аграрии не почувствуют — Новости — Эксклюзив — Голос Столицы 106FM. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : http://newsradio.com.ua/rus/2013_11_13/Associacija-s-ES-raznici-ot-snizhenija-poshlin-ukrainskie-agrarii-ne-pochuvstvujut/

Олексин О. П.,
науковий керівник — **Юрченко Н. Б.,** к.е.н., доцент,
Інститут економіки та управління
у нафтогазовому комплексі, м. Івано-Франківськ

РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Основною передумовою формування конкурентоспроможного агропромислового комплексу (АПК) є розвиток агропромислової інтеграції. Актуальність теми обумовлена виходом на вітчизняний аграрний ринок транснаціональних корпорацій, що зумовлює необхідність інтеграції для підтримання конкурентної боротьби. Агропромислова інтеграція це розвиток виробничих і економічних зв'язків між галузями і підприємствами агропромислового комплексу. Вагомий внесок у вивчення проблеми агропромислової інтеграції зробили науковці-економісти В. І. Андрійчук, О. П. Гоголя, В. Н. Нелепа, В. М. Яценко, Л. Л. Мельник,

О. О. Сторожук, О. І. Шаманська, П. К. Канінський, Є. А. Кобець, О. М. Онищенко. Проте проблема розвитку інтеграційних процесів у вітчизняній аграрній сфері потребує детальніших і системніших досліджень.

В Україні зараз становлення агропромислової інтеграції йде дуже повільними темпами. Це пов'язано із слабкою підтримкою з боку держави і владних структур, недосконалістю як законодавчих актів, так і організаційно-економічної діяльності самих агропромислових формувань [5]. З іншого боку, прискорення цього процесу є необхідною умовою розвитку АПК в умовах глобалізації цієї галузі і світових інтеграційних процесів.

Інтеграційні зв'язки в аграрній сфері існували при плановій економіці СРСР, проте їх було здебільшого втрачено. Дослідження у цьому напрямку [4] показали, що політичні економічні та інституційні зміни, які відбулися в Україні за останні роки, об'єктивно створюють умови і дають імпульс до відродження, становлення і розвитку агропромислової інтеграції.

Об'єктивними причинами, що зумовлюють розвиток агропромислової інтеграції в Україні, є:

- відсутність чіткої державної політики щодо підтримки розвитку підприємств АПК;
- домінування посередників у відносинах сільського господарства з іншими сферами АПК і його виробничою інфраструктурою;
- економічний монополізм переробних і сервісних підприємств;
- слабка наповненість місцевого ринку продукцією власного регіонального виробництва;
- незбалансованість відносин в агропромисловому комплексі [1].

Агропромислова інтеграція за своєю суттю є складною і тому передбачає дві форми її реалізації: горизонтальну і вертикальну.

Горизонтальна інтеграція — це створення великих сільськогосподарських підприємств. Вона базується на концентрації та централізації виробництва і капіталу і проявляється у створенні великих підприємств з виробництва певних видів сільськогосподарської продукції. В Україні широко відома практика кооперування виробників кормів з тваринницькими комплексами і фермами, дослідних установ, племзаводів [3].

Вертикальна інтеграція — це форма організації економічних процесів, за якої великі промислові та торгові підприємства встановлюють сталі економічні зв'язки із власне сільськогосподарсь-

кими виробниками. До вертикального інтегрування належать також об'єднання, які в межах регіону здійснюють безпосередній обмін і вироблену сировину передають промисловим підприємствам, фабрикам, комбінатам.

Основними перевагами агропромислової інтеграції для розвитку АПК України є: забезпечення єдиного процесу виробництва, закупівлі, зберігання, переробки продукції; створення сприятливіших умов для широкого впровадження науково-технічного прогресу; створення умов для поєднання інтересів усіх учасників АПК; виникнення можливості організації виробництва на основі ефективної економії всіх ресурсів; досягнення скорочень управлінського апарату, забезпечення оптимального поєднання територіального і галузевого управління [2].

Таким чином, основною метою агропромислової інтеграції є підвищення конкурентоспроможності продукції агропромислового комплексу в Україні. Особливості агропромислової інтеграції проявляються у синергічному ефекті взаємодії сільського господарства та промисловості, тому мають передбачати формування міжгалузевих зв'язків між рослинництвом, тваринництвом, агарним машинобудуванням і переробною сферою. У подальшому інтеграційні процеси мають розширитись на логістичну і розподільчу системи. Розвиток інтеграції АПК повинен підтримуватися державною політикою та бути включеним у регіональні стратегії розвитку територій.

Список використаних джерел

1. Герелес А. В. Сутність агропромислової інтеграції, її форми та соціально-економічне значення // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. — Вип. 2. — Том 1. — 2011. — С. 74.
2. Шаманська О. І. Теоретичні основи формування та розвитку агропромислової інтеграції [Електронний ресурс] О. І. Шаманська, к. е. н., старший викладач кафедри аграрного менеджменту Вінницького національного аграрного університету. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1632>
3. Чепінога В. Г. Економічна теорія : підручник / В.Г. Чепінога. — К.: Юрінком Інтер, 2011. — 653 с.
4. Басюркіна Н. Й. Методологічні основи агропромислової інтеграції / Басюркіна Н.Й. // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2012. — Вип. 2 (45). — С. 23.
5. Коваленко Г. В. Організаційні форми управління процесами кооперації та інтеграції в сучасній економіці / Г.В. Коваленко, аспірант, Миколаївський державний аграрний університет.

Panchenko D. S.,

scientific supervisor — **Dyad'ko Y. A.**, Associate Prof.,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

CURRENT SITUATION IN CEREAL SECTOR IN UKRAINE

Cereal production is of great importance for the agricultural sector of Ukraine. Traditionally, 1990 year is considered to be the base year for comparison of performance, both in General for agriculture of the Ukraine, and in the sector of grain production directly. In recent years, grain farming is not lost but even strengthened its leading position. Already in 2011 year record of gross harvest of 90 grain, was beaten by 56 million tons. It is grain crops from year to year the positive balance of foreign trade form the agricultural products trade. According to preliminary results the results of the harvest in 2013 in Ukraine collected a record 63 million tons of grain and leguminous cultures in weight after completion, according to state statistics. It is 36.3 % more than last year, and 11 % more than the previous record of two years ago-56.7 million tons. To achieve this result was due to a huge harvest of corn in the amount of almost 31 million tons. Among the oil records two distinguished culture-sunflower and soybean.

According to the published report From «the State of agriculture in 2013», the volumes of production of main crops increased compared with the previous year and amounted to: wheat-22,27 million tons (41.3 %), maize for grain-30.9 million tons (+ 47.4 %), barley-7,56 million tons (+ 9 %).

The average yield of grain and beans has risen to 3.99 t/ha vs. 3.12 t/ha in 2012 and 3.7 t/ha in 2011. Yields of wheat totaled 3.39 t/ha (21 % more than in the previous year), corn-6.4 t/ha, 34 % more than in the year 2012, but slightly smaller than yields in 2011 (6,44 t/ha). Yields of barley amounted to 2,34 t/ha, which is 11 % more than last year's.

The structure of the yield of grain in 2013 is as follows: the largest share (49.4 %) is corn, the share of wheat is 35.6 %, barley takes stake in 12.1 %. Together, these three crops accounted for 97.1 % of total production of cereal crops. The share of basic grain historically is over 90 %, however, the structure of their inside suffered significant changes over the past decades.

Despite of the unstable political situation Cereal sector has got some benefits in export. Exports of the grain market of Ukraine has strengthened in the period from 9 to 15 April due to increasing world prices against the backdrop of worsening geopolitical situation in Ukraine and the deterioration of weather conditions in the United

States. Ukrainian News learned this from the press service of «Derzhzovnishinform».

Domestic trading companies, as noted, the voices of their export prices of maize in the 248-252 \$/tons while demand stood at 242-245 \$/t. [1]

One of the main news of April was the decision of the EU agricultural market open until 31 October 2014 duty-free quota for imports of Ukrainian grains. It fully corresponds with the quota under the FTA-950 thous. tons of wheat and flour, 400 ths. tons of maize and 250 thousand. tons of barley. When signing a free trade agreement, the quota volumes will grow over a period of five years, up to 1 million tons of wheat, 650 thousand and 350 thousand tons of corn. tons of barley.

However, projected world production of wheat (including durum grain) in 2014-15 is going to fall by 2 million. tons compared with a month earlier to 702 million tones. An updated assessment on the 2 % inferior to the record indicator, expected on the basis of the current season-716 million tn.

Summarizing the point, we can easily identify the cereal production of Ukraine as a developing sectors with good possibilities, however the point of devaluation must be also taken into account in forecasting future economical model, but in current situation Ukraine has a good chance to fix EU market as a leader of cereal product export.[2]

The list of references:

1. «Аграрний сектор України» [Електронний ресурс] — Режим доступу : URL <http://agroua.net/>

2. Урядовий портал — Єдиний веб-портал органів Виконавчої влади України [Електронний ресурс] — Режим доступу : URL <http://www.kmu.gov.ua>

Питкіна Т. В.,
науковий керівник — **Шквиря Н. О.,** к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЯЄЦЬ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ринок яєць є складовою агропродовольчого ринку, який являє собою механізм взаємодій покупця та продавця, попиту і пропо-

зиції, остання залежить, насамперед, від поголів'я, продуктивності птиці, якості і ціни продукції. За даними Держкомстату, на початок 2012 року в господарствах усіх категорій України поголів'я птиці порівняно з 1990 роком зменшилося на 22,2 %. У сільськогосподарських підприємствах поголів'я птиці за цей же період зменшилось на 24,5 %, у господарствах населення — лише на 19,5 %.

Виробниками продукції птахівництва виступають сільськогосподарські підприємства різних форм власності та особисті підсобні господарства населення. До особливостей формування ринку яєць належить той факт, що основним постачальником продукції птахівництва на продовольчому ринку на даному етапі розвитку економіки і у перспективі є птахофабрики, адже тільки на крупних підприємствах можна тримати під контролем технологію виробництва, збереження та маркування продукції. Крім них суб'єктами виробництва продукції птахівництва виступатимуть індивідуальні підсобні господарства.

Аналіз стану виробництва яєць в Запорізькій області свідчить про тенденцію до збільшення виробництва яєць на протязі останніх 5 років, на 43,1 % у 2012 р. по відношенню до 2008 р, в основному за рахунок зростання кількості поголів'я курей-несучек (на 43,6 %). Дослідження структури напрямів реалізації яєць свідчить, що найбільшу питому вагу займають інші напрями реалізації, у 2012 р. — 85,39 %. Кількість реалізованої продукції птахівництва на ринку, через власні магазини, ларьки та палатки зменшилась на 3,63 п. або на 20658 т. шт. Таким чином, сільськогосподарським підприємствам можна запропонувати збільшувати кількість яєць проданих на ринку, через власні магазини, ларьки, палатки, оскільки виходячи з аналізу цін, витрат і кількості проданої продукції цей напрям є найбільш прибутковий і перспективний.

Протягом 2008—2012 рр. у Запорізькій області спостерігається збільшення споживання яєць на 147 млн шт. Попит на яйця повністю задоволений оскільки рівень самозабезпечення більше одиниці. Споживання та виробництво яєць на 1 особу також мало тенденцію до зростання і збільшилось відповідно на 86,7 млн шт. та на 92,1 млн. Дослідження економічної ефективності птахівництва сільськогосподарських підприємств Запорізької області показало, що протягом чотирьох з п'яти останніх років реалізація яєць була прибутковою, причому розмір прибутку у 2012 р. становив 41 955,6 тис. грн, що на 142,2 тис. грн більше порівняно з 2008 р. Також зросла кількість господарств, які отримали прибуток від продажу яєць за різними напрямками. Підвищення прибу-

тку відбулося в основному за рахунок збільшення обсягу реалізованої продукції на 29,8 %, ціна реалізації та собівартість збільшились відповідно на 32,3 % і 38,7 %.

Виходячи з результатів проведеного маркетингового дослідження ринку яєць Запорізької області, для вдосконалення виробничої і збутової політики яєчних птахофабрик можна рекомендувати таке.

1. Рекомендації щодо впровадження у виробничі процеси: врегулювати всі яйця відповідно зі споживчими перевагами (знизити частку малого і збільшити великого яйця відбірної і вищої категорії); підвищити якість очищення яєчної шкаралупи; збільшити частку митого яйця на ринку шляхом реалізації за зниженими цінами.

2. Рекомендації щодо рекламної діяльності та стимулювання попиту: довести до споживачів інформацію про відмінності між столовим і дієтичним яйцем, що можна забезпечити за рахунок проведення відповідної рекламної кампанії в ЗМІ; використовувати різні види упаковки яєць з нанесенням на неї відмінних фірмових знаків та інформації про корисні властивості яєць; акцентувати увагу на маловикористовуваних каналах реклами: радіо, Інтернет, телебачення та друкована реклама; активно проводити різні заходи по стимулюванню попиту на яйця і продукти їх переробки

3. Рекомендації з переробки яєць: розширити асортимент реалізованої яєчної продукції за рахунок виведення на ринок «функціональних» яєць. Номенклатуру та оптимальні обсяги виробництва можна встановити, спираючись на додаткові маркетингові дослідження за даним напрямом і практичний досвід інших птахофабрик України. При цьому важливо розробити відповідні бренди, провести рекламну кампанію, диференціювати ціни згідно біологічної цінності продукції і реалізувати тільки запаковані «функціональні яйця»; завозити в усі фірмові магазини і магазини системи франчайзингу хоча б невеликі партії яєчного порошку і пастеризованого меланжу, а також проводити активну рекламу даних продуктів у місцях продажу.

Список використаних джерел

1. *Вермієнко Т. Г.* Оцінка формування попиту на ринку яєць / Т. Г. Вермієнко // Матеріали четвертої всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку України» (19–20 квітня 2006 р.). — м. Дніпропетровськ: ДНУ. — Том 2. — С. 45–47.

2. Супіханов Б. К. Розвиток ринків аграрної продукції / Супіханов Б.К. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2009. — 538 с.
3. Минів Р. М. Державне регулювання галузі птахівництва / Р. М. Минів, Б.Б. Батюк // Економіка АПК. — 2007. — №3. — С. 46–50.
4. Ярошенко Ф. О. Птахівництво України: стан, проблеми в перспективі розвитку / Ф. О. Ярошенко. — К.: Аграрна наука, 2004. — 506 с.

Решітко Л. В.,
науковий керівник — **Зеленський А. В.,** викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Унаслідок реформування системи економічних відносин в Україні протягом останніх років виникли значні кризові явища, що охопили увесь господарський комплекс держави, зачепили без винятку усі галузі. Більшість із галузей, як наслідок, продовжує залишатися високовитратними. Це істотно впливає на ефективність. У першу чергу це стосується підприємств аграрного сектору економіки України.

Згідно даних Державного комітету статистики у 2013 р. обсяг виробництва валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств становив 132 245 млн грн.

Однією з ключових проблем агропромислового виробництва України досі є низький ступінь освоєння підприємствами сучасних інноваційних технологій, через що у галузі автоматично унеможливується процес зниження собівартості сільськогосподарської продукції та зростання її якості і безпечності, які б відповідали міжнародним стандартам.

Можливим варіантом виходу з нинішнього кризового стану може стати перехід аграрного виробництва від галузевої форми розвитку до іншої конкурентної, в якій би відбувався процес взаємодії вільних ринкових сил згідно з принципом самоорганізації — кластерна форма [1, с. 63].

Нині постає ряд питань, які необхідно розв'язати:

- поліпшення якості продукції;
- забезпечення екологізації продукції;
- мінімізація використання продукції;

- забезпечення конкурентоспроможності продукції;
- оптимізація рівня цін;
- задоволення попиту на ринку і надання максимуму пропозиції [2, с. 96].

Зміцненню конкурентоспроможності продукції АПК перешкоджають такі чинники:

- низький рівень розвитку фінансово-кредитної системи;
- відсутність галузевих кооперативних банків;
- нерозвиненість сфери страхування кредитних і виробничих ризиків;

- нерозвиненість інфраструктури АПК;
- низький рівень спеціалізації функціонуючих господарств.

Основними напрямками подолання даних проблем є:

- збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції;
- налагодження сучасної інфраструктури аграрного;
- посилення кооперації виробників сільськогосподарської продукції;
- налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами;
- створення спеціалізованих банків для кредитування сільськогосподарських підприємств на пільгових засадах [3, с. 86].

Головною метою державного регулювання економіки агропромислового комплексу є економічна та соціальна стабільність держави та закріплення існуючого ладу як усередині країни, так і за кордоном, адаптація його до мінливих умов буття. Від цієї головної мети опосередковується і розгалужується так зване дерево конкретних цілей, без яких не може бути досягнута і головна ціль. Ці конкретні цілі невід'ємно пов'язані з об'єктами державного регулювання економіки [3, с. 88].

Розв'язання проблем розвитку агропромислового комплексу України лежить у площині як аграрної, так і регулятивної, регіональної та соціальної політики. Щодо першої, то йдеться саме про підтримку прагнень виробників сільськогосподарської продукції здійснювати її зберігання. Переробку, реалізацію, що дає можливість значно збільшити власні доходи, створити робочі місця, поліпшити добробут сільських жителів.

У процесі реалізації регіональної політики мали би враховуватись інтереси щонайменше для досягнення таких цілей: забезпечення високого рівня якості життя людини; максимального наближення послуг, що надаються органами публічної влади, до споживачів; розбудови та модернізації інфраструктури тощо [1, с. 65].

Отже, сьогодні існує нагальна потреба прийняття в аграрному секторі невідкладних та ефективних заходів з метою припинення подальшого розвитку негативних тенденцій і забезпечення зростання масштабів виробництва більшості видів сільськогосподарської продукції, покращення якості продукції, поліпшення цінової кон'юнктури на споживчому ринку, тощо.

Як бачимо, нинішня ситуація в сільському господарстві України вимагає пошуку наукових шляхів виходу з економічної кризи. Обов'язковими умовами економічного зростання галузі є створення ефективних систем ціноутворення, податкової політики, кредитування, інвестування.

Список використаних джерел

1. *Бородіна О., Прокопа І.* Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення // Економіка України. — 2009. — №5. — С. 59–67.
2. *Березовський В.* Фінансовий механізм регулювання експортно-імпорتنих операцій із сільськогосподарською продукцією // Економіка АПК. — 2008. — №1. — С. 94–100.
3. *Бабенко А.* Державне регулювання та підвищення конкуренто спроможності аграрного сектору // Економіка АПК. — 2008. — №5. — С. 85–88.

Романенко В. С.,
науковий керівник — **Сокол Я. С.,** к. е. н., старший викладач,
Таврійський державний агротехнологічний університет
м. Мелітополь

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПРОНИКНЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНОК МЕДУ УКРАЇНИ

Україна є однією з провідних країн світу, що мають розвинене бджільництво. Однак, у результаті організаційно-структурних змін в аграрному секторі в останні роки в бджільництві, як і в багатьох інших галузях сільськогосподарського виробництва, спостерігається негативна тенденція до скорочення чисельності бджолиних сімей і зниження їхньої продуктивності. Розвиток галузі бджільництва та формування ринку його продукції нині набуває вагомого значення [1].

Не досліджені питання розвитку ринкових відносин між виробниками, переробниками та реалізаторами продукції бджільниц-

тва, недостатньо інформації щодо економічної ефективності виробництва продукції бджільництва. Така ситуація зумовлює необхідність проведення досліджень щодо підвищення ефективності їх взаємодії в напрямі формування ринку продукції бджільництва з метою збільшення продуктивності праці у бджільницькій галузі та більш повного задоволення потреб у її продукції [2].

Але проблема маркетингу на ринку меду залишається малодослідженою і потребує уваги з огляду на необхідність розвитку внутрішнього ринку меду та виходу вітчизняної продукції на зовнішній ринок [3]. Ми будемо використовувати такий вид маркетингової стратегії, як проникнення на ринок.

Стратегія проникнення на ринок полягає у знаходженні фірмою шляхів збільшення збуту своїх товарів, що випускаються на вже освоєних ринках за допомогою багресивнішого маркетингу [4].

Стратегія глибокого проникнення на ринок характеризується низьким комерційним ризиком і реалізується за допомогою таких засобів, як:

- 1) активізація рекламної діяльності;
- 2) застосування засобів стимулювання збуту;
- 3) підвищення рівня сервісного обслуговування товарів;
- 4) розвиток збутової мережі;

Підприємство прагне розширити збут наявних товарів на існуючих ринках за допомогою інтенсифікації товароруху, наступального просування товарів і використання найбільш конкурентоспроможних цін [5].

Таблиця 1

ВИТРАТИ НА ВІДКРИТТЯ ТОРГОВОЇ ТОЧКИ

	Стаття витрат	Загальна вартість, грн
1	Оренда приміщення, кв. м	10000
2	Зарплата персоналу	36000
3	Відрахування на соціальні заходи	13176
4	Амортизація обладнання	824
5	Транспортні витрати	1350
6	Витрати електроенергії, кВт/год	1141,8
7	Вивіска	1015
8	Рекламні плакати	650
	Всього	64156,8

Автором обґрунтовано варіант розширення збутової мережі на прикладі підприємства СМК «Дружба», як відкриття торгової точки, що дозволить збільшити кількість споживачів, оформляти замовлення на місці, зробити продукцію доступнішою для споживача.

Для ефективної роботи необхідно забезпечити повний асортимент продукції. Передбачається, що в результаті відкриття торгової точки збільшаться обсяги продажу, оскільки споживачів продукції буде більше. Збільшення обсягів збуту дозволить підприємству отримати додатковий прибуток та поліпшити основні показники своєї діяльності.

Отже, як видно із таблиці, для впровадження даного заходу, а саме торгової точки нам необхідно 64156,8 тис. грн. З них 61982,8 грн є поточними (10000 + 36000 + 13176 + 1141,8 + 1015 + 650), а 1274 грн — капітальними (1350+824).

Наведемо розрахунок ефективності відкриття торгової точки з продажу продукції меду.

Розрахунки, приведені в табл. 2, свідчать про ефективність відкриття торгової точки з продажу меду, як ми бачимо, що ціна реалізації збільшилась на 1050 грн, і становить 3100 ц/грн, також збільшився прибуток на 49958,2 грн і становить 52952,3 грн, рентабельність виробництва зросла на 14,6 % і займає 41,7 %.

Таблиця 2

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІДКРИТТЯ ТОРГОВОЇ ТОЧКИ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ В НІЙ ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА**

Найменування показників	2013 р.	Проект	Відхилення
Кількість проданої продукції за рік, ц	6,85	78,75	71,9
Собівартість 1 ц власної продукції, грн	1612,9	1612,9	—
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	11,0484	127,0159	115,968
у т.ч. витрати на функціонування торгової точки, тис. грн	—	64,1568	—
Витрати разом, тис. грн	11,04	191,1727	194,625
Ціна реалізації готової продукції, грн/ц	2050	3100	1050
Виручка від реалізації, тис. грн	14,0425	244,125	230,0825
Прибуток, тис. грн	2,994135	52,9523	49,9582
Рентабельність виробництва, %	27,1	41,7	14,6

Список використаних джерел

1. *Ничипоренко О.* Ринок меду в Україні / О. Ничипоренко // Український пасічник. — 2009. — № 8. — С. 35–36.
2. *Чехов С. А.* Проблеми і перспективи розвитку бджільництва в Україні // Вісник аграрної науки. — 2000. — № 6. — С. 79–80.
3. *Чехов С. А.* Маркетинг продукції бджільництва / С.А. Чехов // Економіка АПК. — 2002. — № 3. — С. 100–102.
4. *Куденко Н. В.* Стратегічний маркетинг: навчальний посібник / Н.В. Куденко. — К.: КНЕУ, 2005. — 152 с.
5. *Клівець П. Г.* Стратегія підприємства: навчальний посібник / П.Г. Клівець. — К.: Академвидав, 2007. — 320 с.

Ружицька Т. В.,
науковий керівник — **Зеленський А. В.,** викладач,
Інститут бізнесу і фінансів Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Проблема залучення інвестиційних ресурсів і ефективного їх використання у сучасних кризових умовах є однією з головних, оскільки без її вирішення розраховувати на зростання рівня життя сільського населення, збільшення обсягів виробництва, підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств і забезпечення продовольчої безпеки нашої країни є практично неможливими. Тому вкрай необхідно поступово удосконалювати інвестиційну діяльність, у тому числі і державну політику у цій сфері.

Інвестиції — це багатоаспектний цілеспрямований внесок капіталу в різних його формах на основі укладених контрактів між договірними сторонами з метою компенсації інвестиційних коштів і отримання прибутку [1, с. 217].

Важливе значення має відводитися підвищенню інвестиційної привабливості аграрної сфери АПК. Інвестиційна привабливість підприємства — це його інтегральна характеристика як об'єкта потенційного інвестування з точки зору наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, ділової активності та рентабельності [2, с. 27].

При здійсненні оцінки інвестиційної привабливості вітчизняних сільськогосподарських підприємств необхідно урахувати нестабільність економічної ситуації в Україні, використовуючи при цьому відповідні методики. На наш погляд, на увагу заслуговує пропозиція М.В. Вовк [3, с. 137] щодо доцільності проведення оцінки інвестиційної привабливості за методом прогнозування й дисконтування грошових потоків, який базується на одному з основних принципів фінансової теорії: вартість активів дорівнює скоригованій поточній вартості грошових потоків.

Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства передбачає здійснення всебічного фінансового аналізу його діяльності при якому потрібно враховувати показники: норма прибутковості капіталу, рентабельність основної діяльності, коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт фінансової стійкості [4, с. 253].

До основних причин, які стримують здійснення активізації інвестиційних процесів у нашій країні, насамперед належать нестача у підприємств достатніх сум власних коштів і висока вартість ресурсів, які залучаються. Основні причини цього — сезонність виробництва, тривалість періоду обігу капіталу, велика залежність від ґрунтових і погодних умов тощо [1, с. 218].

Основними видами джерел інвестицій сільськогосподарських формувань є: власний прибуток, кредити комерційних банків, пільгове кредитування, кошти, виділені на реалізацію державних і регіональних цільових програм, пільгове оподаткування, кошти страхових компаній та іноземні інвестиції. Основними країнами-інвесторами сільського господарства України є Данія, Німеччина, Франція, Кіпр, Нідерланди, Російська Федерація тощо.

В основу державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві Житомирської області і України в цілому мають бути покладені принципи активно-пасивного державного регулювання, виражені через фінансову підтримку агропідприємств і підприємств сільгоспмашинобудування, цінову, антимонопольну, амортизаційну політику, розвиток інфраструктури аграрного ринку, становлення іпотечних відносин тощо.

З метою активізації інвестиційної діяльності та зростання інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств, перш за все, необхідно забезпечити на державному рівні формування сприятливого, економічно еквівалентного ринкового середовища, яке б сприяло зростанню інвестицій, а у суб'єктів господарювання з'явилися та розширювались інвестиційні можливості для оновлення основного капіталу і його нарощування за рахунок власних, залучених засобів, включаючи й іноземний капітал.

Список використаних джерел

1. *Коршик Л. В.* Управление инвестиционными рисками в предпринимательской деятельности аграрного сектора экономики / Л.В. Коршик // Научный вестник Луганского национального аграрного университета / за ред. В. Г. Ткаченко. — Луганск : Елгон, 2010. — №16. — С. 216—219.
2. Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна / За заг. ред. д.е.н. В. В. Дем'янова. — Донецьк: ДВНЗ «ДонНТУ». — Вип. 37-3. — 2009.
3. *Вовк М. В.* Організаційно-економічний механізм формування інвестиційної привабливості аграрних підприємств / М. В. Вовк // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економіка АПК і природокористування». — 2009. — №12. — С.135—139.
4. *Вініченко І. І.* Інвестиційна діяльність аграрних підприємств : монографія / І. І. Вініченко. — Донецьк : Юго-Восток, 2010. — 444 с.

Семиволос В. А.,

науковий керівник — **Садовник О. В.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ЗАГРОЗИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА АГРАРНОМУ РИНКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розвиток соціально орієнтованого ринку України та перспектива підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС зумовили прискорення розв'язання невідкладних проблем щодо актуальних викликів функціонування АПК — створення єдиної цілісної виробничо-економічної системи, яка охоплює ряд галузей економіки, спеціалізованих на виробництві продовольства.

Успішне виконання Угоди про асоціацію означатиме відповідність критеріям членства. А відтак — підвищення якості життя громадян, модернізацію усіх сфер життя держави і суспільства, підвищення конкурентоздатності українських виробників тощо. Саме це, а не членство як таке, є метою європейської інтеграції [3].

З підписанням Угоди про Асоціацію з ЄС Україна може розраховувати не лише на розширення ринків збуту, а й на приплив інвестицій, а отже матиме шанс отримати серйозний імпульс для розвитку технологій [1].

Перший етап асоціації України з Європейським Союзом — формування повноцінної зони вільної торгівлі (ЗВТ). Це не справа одного дня, вона буде створюватися поступово протягом пере-

хідного періоду, максимум десять років, починаючи з дати набрання чинності угодою про асоціацію [2]. Крім того, зросте експорт української продукції до європейських країн, розшириться доступ на ринки третіх країн через гармонізацію стандартів з ЄС, буде скасовано субсидування експорту європейської сільськогосподарської продукції до України. Є й певні особливості — ЗВТ передбачає безмитний доступ для українських сільськогосподарських товарів у рамках тарифних квот.

Це сприятиме усуненню нетарифних бар'єрів у торгівлі і забезпечить розширений доступ для українських експортерів на даний ринок. Можливим є ввезення товару в цей регіон без обмежень, але за ставкою діючого імпортного мита поза тарифною квотою.

За оцінками українських вчених, у результаті підписання угоди про ЗВТ Україна зможе безмитно постачати в країни ЄС 1,6 млн т зерна. Передбачено поступове збільшення обсягів квот протягом п'яти років до 2 млн т. Так, квота на ввезення пшениці буде встановлена в розмірі 950 тис. т, після чого вона буде збільшена до 1 млн т, ячменю — 250 тис. т із збільшенням до 350 тис. т, кукурудзи — 400 тис. т і 650 тис. т через п'ять років. У даний час Україна експортує зернові в ЄС на загальних умовах, тому виділення персональної квоти для України можна розглядати як позитивний факт.

Слід зазначити, що із зменшенням захисту внутрішнього ринку на кордоні в результаті початку дії ЗВТ саме фактичний рівень цін на сільськогосподарські товари буде визначальним фактором при формуванні споживчого попиту на продукти харчування з боку населення країни і з боку української промисловості. Однак у зоні ризику залишаться сировинні товарні позиції. Окремі галузі сільського господарства України на даний момент не спроможні конкурувати з аналогічними секторами європейського виробництва як за структурними показниками, так і за матеріальним забезпеченням, наприклад, молочна галузь і виробництво овочів і фруктів.

Крім цього, підписання угоди про ЗВТ та скасування ввізних мит не означає автоматичного доступу до європейського ринку для тваринницької продукції, виробленої в Україні. Разом з цим слід пам'ятати, що процеси гармонізації та адаптації законодавства у сфері технічного регулювання потребують не тільки тривалого часу, але й значних матеріальних ресурсів. Наприклад, сукупні витрати на адаптацію до стандартів ЄС тільки м'ясної промисловості Польщі становили близько 2 млрд євро [2].

Важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності української продукції (як на внутрішньому, так і на зовнішньому

ринках) є активізація інноваційно-інвестиційної діяльності, так як ринок європейського союзу — це новий рівень випробувань для представників АПК України; це нові технології, підвищений контроль за якістю і вартістю продукції їхнього продукування. Серед проблем, які виникають в агропромисловій сфері при впровадженні інновацій, можна виділити такі: відсутність науково-технічної інформації щодо самих розробок і їх впровадження на підприємствах України; високий економічний ризик у зв'язку зі значними витратами виробництва на нововведення і невизначеністю ринку збуту; невідповідність існуючої в Україні нормативної бази сучасному рівню розвитку світової техніки; нестача обігових коштів; відсутність кваліфікованих кадрів [4].

Тому процес «адаптації» до нових умов функціонування є визначальним елементом інтеграції підприємств АПК до аграрного ринку європейського союзу.

Список використаних джерел

1. Асоціація з ЄС сприятиме технологічному переозброєнню українського АПК [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.interestu.info/?action=news_inf&id=26789.
2. Евроинтеграция: экономическая целесообразность и исторический выбор [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/rus/=publications/2013/08/8/388884/>.
3. *Слісєєв К.* 7 міфів угоди про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / К. Слісєєв // Народний Депутат. — 2013. — № 9 / К.Слісєєв. — Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua>.
4. *Іртішцева І. О.* Інвестиційно-інноваційний розвиток агропродовольчої сфери Причорноморського регіону / І. О. Іртішцева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. — Вип. 3, т. 1. — С. 195–200.

Субач Н. Ю.,

науковий керівник — **Коваль П. В.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КОНКУРЕНТНА ПОЗИЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ЗМІЦНЕННЯ

Актуальність статті. Процес формування конкурентної позиції та конкурентоспроможності аграрних господарських структур ринкового типу, які здатні використовувати власні природні

ресурси найефективніше, набуває все більшої важливості для економіки України, важливим завданням якої є забезпечити продовольчу безпеку держави та наповнити ринок продуктами вітчизняного виробництва.

Метою статті є обґрунтування деяких теоретико-методичних основ формування і оцінювання конкурентної позиції аграрних підприємств (на прикладі Публічного акціонерного товариства «Миронівське») та розробка практичних рекомендацій щодо її зміцнення для українських аграрних підприємств.

Результати дослідження. Поняття конкурентоспроможності аграрних підприємств визначено як здатність суб'єктів економічної діяльності аграрної сфери пристосовуватись до нових умов господарювання, використовувати свої конкурентні переваги і перемагати в конкурентній боротьбі на ринках сільськогосподарської продукції та послуг, максимально ефективно використовувати земельні ресурси, якомога повніше задовольняти потреби покупця шляхом аналізу структури ринку і гнучко реагувати на зміну його кон'юнктури [1]. У процесі оцінки конкурентної позиції використовують велику кількість методів, які поділяють на групи: графічні, матричні, розрахункові та комбіновані.

Таблиця 1

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Графічні	Розрахункові	Матричні
— радіальна діаграма конкурентоспроможності (Багатокутник конкурентоспроможності)	— специфічні методи (оцінки аспектів діяльності підприємства: виробництва, інновацій, маркетингу, фінансів). — комплексні (оцінка конкурентоспроможності продукції за ціною і якістю, аналіз порівняльних переваг підприємств-конкурентів, методи самооцінки, теорія ефективності конкуренції). — збалансована система показників.	— матриця БКГ; — GAP-аналіз; — Карта стратегічних груп конкурентів; — Двокритеріальна матриця General Electric; — SWOT-аналіз; — SPACE-аналіз; — PEST-аналіз; — матриця «Привабливість галузі / конкурентоспроможність» (Shell DPM); — матриця «Стадія розвитку ринку/конкурентна позиція» (Hofer/Schendel); — матриця «Стадія життєвого циклу продукції / конкурентна позиція» (ADL / LC, матриця Артур де Літл).

Основними факторами, що оцінюють при вивченні конкурентної позиції аграрного підприємства, є: ціна, якість, собівартість, урожайність основних культур і/або продуктивність худоби, кваліфікація та ефективність використання персоналу, використання науково-дослідних і конструкторських розробок, прибутковість діяльності, наявність постійних покупців, диверсифікація виробництва.

Один з найефективніших методів оцінювання конкурентної позиції підприємства — побудова багато кутника конкурентоспроможності.

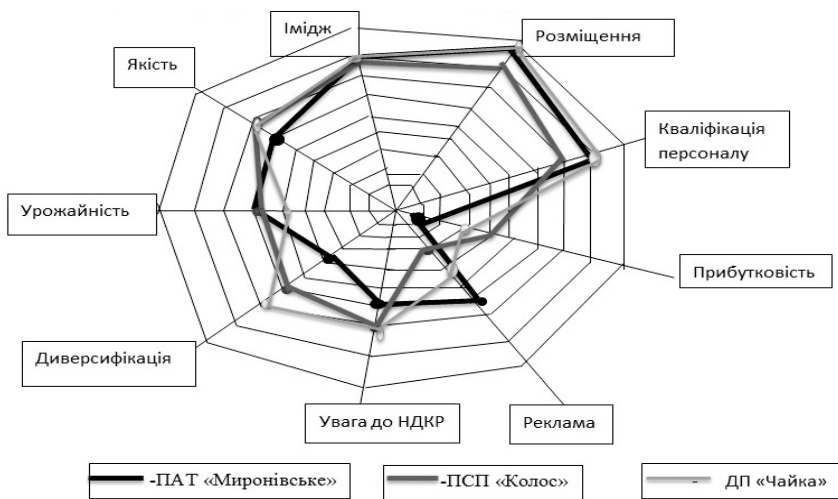

Рис. 1. Багатокутник конкурентоспроможності

Для вирішення існуючих проблем аграрних підприємств у формуванні своєї конкурентної позиції на ринку необхідна реалізація таких заходів (які залежать від держави та частково від підприємств):

- налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку;
- створення спеціалізованих банків для кредитування сільськогосподарських підприємств на засадах, що враховують їх особливості;
- збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників;
- оцінювання та підвищення якості продукції відповідно до міжнародних стандартів;
- налагодження торговельної інфраструктури, зокрема оптової торгівлі.

Висновки. Високу конкурентну позицію підприємства необхідно забезпечувати та постійно підтримувати на належному рівні, адже: вона створює певні гарантії для підприємства щодо його успішного функціонування та розвитку на певному ринку; свідчить про високий рівень розвитку менеджменту на підприємстві; та дає йому шанси на подальший успіх.

Список використаних джерел

1. *Малік М. Й.* Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: [монографія] / М. Й. Малік, О. А. Нужна. — К.: Інститут аграрної економіки, 2007. — 270 с.
2. *Донських А. С.* Конкурентоспроможність аграрних підприємств та фактори, що її визначають: [стаття]. — К.: Дніпропетровський державний аграрний університет, 2011.
3. *Соболев Ю. В., Дикань В. Л., Дейнека А. Г., Позднякова Л. А.* Стратегия предприятия и стратегический менеджмент. — Х. : ООО «Олант», 2002. — 416 с.
4. *Лопатовська О. В.* Конкурентоспроможність ринкової позиції підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 6. — Т. 4.
5. *Панасенко Д. А.* Конкурентоспроможність підприємства, сутнісна та функціональна характеристики [стаття]. — Л. : Національний університет «Львівська політехніка», 2012.

Ткаченко А. Ю.,
науковий керівник — **Дем'яненко С. І.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕКЛАМНОГО РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АПК УКРАЇНИ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

Реклама міцно зайняла свою нішу в системі ринкових відносин і одночасно виступає їх могутнім регулятором. Реклама спільно із засобами стимулювання збуту і торгівлі, елементами пропаганди є потужним маркетинговим засобом нецінової конкуренції. Якщо комерційні зусилля підприємства направлені на вдосконалення товару і його пристосування до особливостей попиту, то реклама виконує зворотну задачу — адаптує споживчий попит до вже виробленого товару [8].

Реклама в Інтернет-просторі за 2010–2013 рр. і прогноз на 2014 рік, млн дол. США

Інтернет реклама	2010	2011	2012	2013	2014
Банерна реклама	21 656	27 248	32 916	39 775	48 404
Оголошення	10 868	11 673	12 686	13 733	14 950
Контекстна реклама	32 485	36 826	42 463	48 855	55 588
Разом	65 009	75 748	88 065	102 363	118 943

Джерело: ZenithOptimedia (суми приведено в перерахунку за середнім курсом 2013 року) [7]

Основним нормативним актом, що регулює рекламну діяльність в Україні, є Закон України від 3 липня 1996 року «Про рекламу». Відповідно до ст. 1 Закону „Про рекламу» реклама — це спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку [1].

Можна виділити певний сегмент аграрних компаній в Україні, які найактивніше позиціонують себе в мережі. Найкраще представлені компанії, що займаються насінням і посівним матеріалом, продажу квітів, сільгосптехніки в роздрібному сегменті (садівництво, городництво), і дуже слабо представлена техніка для промислових агроробіт [4].

Сайти з аграрної тематики є нерозвинутою частиною Інтернету. Варто відзначити, що в рейтингу українських сайтів навіть немає такої рубрики, як «Агро», «Сільське господарство» чи подібних. Всі агрокомпанії, які представлені в Інтернеті, повноцінними сайтами або продають сайтами, внесені до розділів «Компанії» або «Продукти харчування» [6]. В агрокомпанії, яка хоче використовувати Інтернет як канал комунікації, є кілька шляхів: представленість у каталогах (інтернет-версія «жовтих сторінок»), сайт-візитка, повноцінний корпоративний сайт, сайт для продажу (інтернет-магазин) або інтернет-каталог і соціальні мережі [3–5, 7, 8].

На сьогодні типовий сайт агропромислової компанії в Україні — це сайт-візитка, що складається з кількох сторінок. Тобто це вже не односторінкова візитка, але ще й не рекламний буклет. Сьогодні агрокомпанії зрозуміли, що треба бути присутнім в Інтернеті, і намагаються «застовпити» собі місце: зайняти доменне ім'я, співзвучне з їх назвою, і розмістити там простенький сайт-візитку, який не вимагає підтримки [5].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про рекламу» від 3.07.96 № 270/96-ВР (Із змінами та доповненнями, внесеними згідно з Законом N 5481-VI (5481-17) від 06.11.2012, ВВР, 2014, N 1, ст.1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
2. *Магомедов Ш.Ш.* Маркетинговое исследование товаров и услуг. — М., 2007. — 296 с.
3. *Вакалюк А., Лазебник М.* Обсяг рекламно-комунікаційного ринку України. Експертна оцінка Всеукраїнської Рекламної Коаліції / А. Вакалюк, М. Лазебник // *Маркетинг в Україні.* — 2013. — №6. — С. 30–34.
4. *Лебединський О.І.* Формування механізму маркетингового забезпечення діяльності підприємства АПК [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.1/170.pdf>
5. *Швиденко О.М.* Фактори, які впливають на застосування Інтернет-маркетингу в сільському господарстві [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://ukr.vipreshebnik.ru/market/4385-faktori-yaki-vplivayut-na-zastosuvannya-internet-marketingu-v-sil'skomu-gospodarstvi.html>
6. Матеріали сайту «Економічна правда» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.epravda.com.ua/>
7. Матеріали сайту ZenithOptimedia [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://zenithoptimedia-cto-zhdet-reklamu-v-blizhajshie-25-let-38161/>
8. Матеріали сайту «Новинар» [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://novynar.com.ua/business>.

Тракало М. І.,

*Науковий керівник — Колодій А. В., к.е.н., доцент,
Львівський національний аграрний університет*

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ВАЛЮТНИЙ КУРС І НАСЛІДКИ ВАЛЮТНИХ КОЛИВАНЬ ДЛЯ АПК УКРАЇНИ

На динаміку валютного курсу впливає велика кількість факторів, зокрема: золотовалютні резерви центрального банку, індекси інфляції, офіційні облікові ставки, динаміка ВВП, безробіття, вибори, сальдо платіжного балансу, грошова маса, завдання і методи держави у сфері регулювання валютного курсу, депозитні ставки, величина роздрібних продажів і обсяги житлового будівни-

цтва, форвардні курси, величина замовлень, продуктивність в економіці, ф'ючерсні курси, ефективний обмінний курс, індекси акцій, динаміка цін державних облігацій.

Особливої уваги заслуговує такий фактор, як економічний розвиток країни і темпи зростання її ВВП. На думку економіста Ф. Рогача [3], на сьогоднішній день бачення взаємозв'язку між валютним курсом і станом і розвитком економіки зводиться до двох основних тез, що відбивають прямий і зворотній зв'язок між ними і властивостями валютного курсу. Чим міцніша економіка — тим стабільніший курс. Коливання курсу національної валюти у свою ж чергу, перш за все, відбивається на нестабільності економіки.

Співвідношення валют за їх купівельною спроможністю (паритет купівельної спроможності) є своєрідною віссю валютного курсу, тому на валютний курс впливають темпи інфляції. Чим вищі темпи інфляції в країні, тим нижчий курс її валюти, якщо не протидіють інші фактори. Таку тенденцію звичайно можна простежити в середньо- та довгостроковому плані. Вирівнювання валютного курсу, приведення його у відповідність з паритетом купівельної спроможності відбуваються в середньому протягом двох років [2].

Особливістю гнучкого режиму курсоутворення є волатильність обмінного курсу. Волатильність характеризує тенденцію ринкової ціни або доходу змінюватися з часом. Вона є одним з найважливіших фінансових показників в управлінні ризиками, де становить собою міру ризику використання фінансового інструмента за заданий проміжок часу.

За даними МВФ, коливання валютного курсу в Україні призводить до зміни індексу споживчих цін на 25–30 %, що значно менше, порівняно з іншими країнами (45–50 %). Також 10-тивідсоткова ревальвація національної валюти сприяє 3-хвідсотковому зниженню рівня інфляції. Такий ефект притаманний розвиненим країнам. Девальвація національної валюти є поштовхом для скуповування іноземної валюти, щоб зберегти власні заощадження. Це спричиняє підвищення рівня доларизації та знецінює ослаблену національну валюту. Впродовж 2013 року в Україні рівень доларизації зменшився з 32,68 % (у 2012 р.) до 27,5 % [1].

У середньостроковій перспективі зміцнення національної валюти призводить до підвищення конкурентоспроможності експортерів, зокрема агропромислової продукції на зовнішньому ринку, зростання прибутку від експорту в гривневому еквіваленті, що у свою чергу сприяє зниженню дефіциту платіжного балансу. У короткостроковому періоді девальвація національної валюти

створює умови для розвитку внутрішнього виробництва товарів. Ревальвація сприяє зниженню цінових переваг експортерів на світових ринках. Імпорт у гривневому еквіваленті здешевлюється.

Прив'язаність валютного курсу безпосередньо до аграрного сектора дуже відчутна. Тому важливу роль тут відіграє державне регулювання. Якщо розглянути випадок, за якого держава не здійснює ніяких виплат суб'єктам господарювання, проте впроваджує високі тарифи на все імпортне продовольство, яке ввозиться в країну, то буде спостерігатися завищений курс валюти, і таке регулювання спричинить підвищення ціни на продукцію сільського господарства на внутрішньому ринку. За таких умов це збільшить вартість прожиткового мінімуму і потягне за собою низку інших негативних наслідків.

На сьогоднішній день Україна розробляє і проводить такі методи регулювання, які сприяють розвитку і процвітанню власного фермерського господарства. Основним напрямом впливу і забезпечення конкурентної спроможності сільськогосподарської продукції є валютна політика країни експортера. Прослідковується закономірність, при якій зниження валютного курсу долара США на 1 % веде до збільшення експорту пшениці на 2,5 %, кормового зерна — на 1,4 %. Також коливання валютного курсу відчутно відбивається і на вартості насіннєвого матеріалу, засобах захисту рослин, ветеринарних препаратах, вартості пального та багатьох інших невід'ємних факторів аграрного виробництва, які здебільшого імпортуються в країну.

Узагальнюючи, варто зазначити, що зміни у світовій валютній системі неодмінно матимуть вплив на АПК усіх держав. За таких умов, варто враховувати при веденні зовнішньоекономічної політики цей фактор. Для зменшення ризиків треба зміцнювати національну валюту шляхом збільшення золотовалютних резервів і зниження рівня інфляції. В умовах кризи для зміцнення валюти ефективною є загальна стабілізація економіки. Щоб забезпечити ефективну економічну стабілізацію критично важливими є три головні характеристики економічної стратегії: її структура, послідовність та інституційне забезпечення. Стабілізаційні заходи не повинні зупиняти чи перешкоджати зростанню агропромислового сектора і мають сприяти зміцненню фінансового потенціалу АПК. Важливим для розвитку аграрної сфери є створення сприятливого інвестиційного клімату, у якому валютне коливання є одним з визначальних факторів. Також з метою уникнення залежності від коливань однієї валюти, варто проводити розрахунки різними валютами.

Список використаних джерел

1. Береславська О. Курсоутворення гривні в контексті змін у світовій валютній системі / О. Береславська // Вісник НБУ. — 2014. — № 3. — С. 31–33.
2. Гроші і кредит. Валютний курс // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://readbookz.com/book/108/2755.html>
3. Рогач Ф. Щодо цілей валютно-курсового регулювання в Україні / Ф. Рогач // Економіст. — 2008. — № 1. — С. 25–27.

Khutors'ka Valeriia,

Assistant Professor — ***Diadko Ievgeniia,*** PhD, Assistant Prof.,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

PROBLEMS OF AGRICULTURAL COMPLEX IN UKRAINE AND POSSIBLE WAYS OF RESOLVING THEM

Agricultural complex is an important component of agriculture, a unit of gross output which creates the conditions for the production of more than ten of its units in other sectors of the economy. This sector provides employment to 4 million people, and the creation of jobs in related fields of production, development of rural areas, protect society from the negative consequences of excessive urbanization. [1]

One of the most important ways of increasing the efficiency of agricultural production is to improve the economic mechanism of the agricultural complex. It is generally accepted that the land and its fertility is one of the main resources, an irreplaceable source of mankind's existence, his wealth and income. Therefore, the agricultural sector annually loses huge financial resources that are necessary to strengthen the material-technical base of manufacturers and social resettlement of farmers' life. For this reason, only about 20 % of the surplus value created by them remains in the agricultural sector, while 80 % is realized under different schemes in other sectors of the economy (trade, banks), although this ratio should be reversed: 80 % in favor of those who created the surplus value and 20 % — other. This requires the development of a new model of economic mechanism in agriculture. First, there is a need to build a structure of all kinds of capital, functioning in the economy, in order to harmonize income through economic regulators, create equal starting conditions for all sectors of the economy, which will transfer the agrarian sector in the active channel of self-development, to manage economic processes.

Without solving this problem we cannot talk about European standards, therefore, and about the entry of our country into the EU.

Among the main elements of the economic mechanism that is affecting the level of financial support on agriculture, the leading role played by the price mechanism. Because of the level of prices of agricultural products depends on the possibility of increasing the wages of workers of the agricultural sector, the effective use of bank loans, the timely payment of taxes and fees, crop insurance, etc. Basis for the formation of prices in market conditions is the ratio of supply and demand of products. However, the experience of developed countries, and domestic practice show that the market economy cannot provide such self-regulation of prices in the agricultural market, which would have created the conditions for sustainable development of agriculture. In order to correct market imperfections objectively it is necessary for the state to intervention in the market pricing mechanism, and it is clear that the impact of such interference depends primarily on the level of validity of the prices of purchase and sale of agricultural products. Consequently, it can be argued that the balanced price policy of the state at the agricultural market is the financial basis for sustainable development of the agricultural sector.

Regarding on improving of an agricultural management, the effort of authorities and scientists should be focused on: building management systems rural areas, close to the EU standards; developing a network of professional and interprofessional associations with appropriate authority to protect and balance the interests of their founders and the release of the executive authorities of the non-core functions; identificating of the authorized state authority on the development of rural areas; directing executive authorities to improve the strategic analysis, forecasting, monitoring and implementation of the control functions. [2]

Agriculture is too resource-intensive sphere of national economy of Ukraine, where together with the land there is nearly half of the capital of the state concentrated. However, it is well known, the effectiveness of agricultural complex is impacted only on one-third due to investments in machinery and equipment, and everything else is provided by the human factor. Lack of regional development programs in rural areas has led to a significant deterioration of the demographic situation in rural areas, and because of the economic troubles the number of employees in agriculture over the past 4 years has been decreased twice. [2]

The problem of reconstruction and development of rural areas, in accordance with EU requirements in the scientific and applied aspects

is extremely complicated, and its solution requires both a long time and considerable costs. One of the most important directions of solving this problem is to ensure the formation of a targeted development of rural communities through the organization of national data bank of developing strategic (10-15 years) programs, which may be public comprehensive program of socio- economic development of rural areas, the state target program of social rural development (housing, education, health, culture, etc.), regional integrated programs of development of rural areas, programs of an appropriate development of rural areas of administrative-territorial units, etc.

Based on this we can conclude that due to the reform of the agricultural sector the increases production efficiency in the agricultural sector, increased its credit, investment and innovative appeal that will eventually become imperative to ensure the successful development of rural communities and areas of competitive production not only to protect the domestic market, but also to leave it on the external market, and to investigate the European standards of management.

Used literature:

1. «Uchebniki online» — Агропромышленный комплекс Украины [Электронный ресурс]. — Режим доступа : URL http://-uchebnikionline.ru/rps/regionalna_ekonomika_-_kachan_yep/agropromisloviy_kompleks_ukrayini.htm
2. «Арго-Экспо» — Сельское хозяйство Украины: актуальные проблемы и перспективы [Электронный ресурс]. — Режим доступа : URL <http://www.agroexpo.org.ua/info4.html>

Shteingauer D. M.,

Scientific supervisor — ***Diadko I. A.***, PhD, Assistant Prof. ,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk city

AGRIBUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE

The current year is particularly rich in all sorts of political and economic events. Although farmers annually faced with various difficulties, including financial ones, in the current season and the fall of the hryvnia worsening political situation in the country coincided with the beginning of spring field work. Therefore, with the arrival of

spring the farmers had to deal with quite unusual tasks in non-standard conditions, because the situation in the country has changed almost daily.

After devaluation processes in 2008, when there was a sharp jump in the dollar exchange, rate of hryvnia was stabilized and held long enough at 7.99 UAH / USD. However, in February 2014 the dollar has again gone up. Thus, according to the National Bank of Ukraine, as of February 7, 2014 the dollar raised from 7.99 to 8.71 UAH / USD and on April 10 of this year — up to 12.62 UAH /USD. Thus, only the last 2 months the dollar rose by approximately 58 %. This phenomenon is in itself a lot of stress, not only for the agricultural sector of the market, but also for all sectors of the economy, as in the past 5 years, the hryvnia exchange rate was relatively [1].

We also note that at the same time began devaluation processes in other countries, particularly in Russia and Kazakhstan, which largely contributed to an external factor.

But, unlike other countries, the situation in Ukraine, except for external factors, greatly influence the internal and, in particular, the unstable political situation in the country. Moreover, the situation is aggravated by the fact that last season prices sharply fell on grains and oilseeds. Also, some farmers reported that this year is much more difficult than usual to get a loan, and it is against the background of the total absence of state aid in the past few years. Therefore, the question of financing for farmers this year is worth more than ever [2]. This situation has affected the spring sowing campaign. The first thing many farms had to face during the early sowing of spring crops in the current season, was a sharp rise in diesel fuel prices and supply breaks. Fuel shortage was observed mainly in the southern and eastern regions, as well as in some parts of the central regions, where farmers have repeatedly reported that it is impossible to purchase bulk quantities of fuel.

However, by the end of March, the situation has stabilized a bit, fuel today is on the market in sufficient quantity, however, according to farmers, prices for major petroleum products increased by 40-50 % compared with last year, while they continue to grow. The reason for this price increase, most farmers consider depreciation of the hryvnia, since most gasoline and diesel fuel imported. However, it is believed to farmers, the price of the main types of fuel even with the rise in the dollar too overstated and did not exclude the possibility that someone is favorable to speculate on the situation. Moreover, the problem with diesel fuel today is not only in price but also in quality. Thus, low-quality fuels and lubricants may indirectly provoke much greater

losses than it might seem as heavy agricultural import costs in the range of 2-3 mln or more.[3]

Unlike fuel shortages of seeds, fertilizers and plant protection products Ukraine has not, but there was also a rise in the data material and technical means. At the same time, according to farmers, higher prices occurred not in the currency and in local currency, i.e. proportional increase in the dollar (when converted into hryvnia). According to a survey of farmers, prices for imported seed production increased by 10-30 %, fertilizer — 10-20 % of plant protection products have risen in price by 20-50 %.[4]

Note that the popular preparations of Ukrainian producers (ammonium nitrate, urea, NPK) also risen in price following the rise in the dollar, but not so significantly as import.

Thus, according to preliminary estimates of farmers, the cost of production in 2014 will grow by an average of 35-45 %.

All of the above indicates that the current conditions will make Ukrainian farmers approached with a very high degree of flexibility in the planning process for growing costs of their products, find and apply new methods to improve the profitability of production, to work with a greater range of dealers and suppliers. Unfortunately, this year the struggle for profit and for the existence of the market has tightened even more, the development of agribusiness in Ukraine goes not according to the laws of evolution and revolution.

References:

1. «Минфин» Финансовый портал. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL : <http://minfin.com.ua/currency/cash/>

2. «Фермер» Социально-информационный портал [Электронный ресурс]. — Режим доступа : URL : <http://www.fermer.org.ua/novosti/v-yetom-godu-vozzrastet-finansirovanie-gosudarstvennyh-program-poderzhki-edinolichnyh-i-fermerskih-hozjajstv-15854.html>

3. ООО «Корреспондент» [Электронный ресурс]. — Режим доступа : URL : <http://korrespondent.net/business/indexes/fuel/>

4. «Inpress.ua» [Электронный ресурс]. — Режим доступа : URL : <http://inpress.ua/ru/economics/18509-mirovoy-rynok-zerna-mesto-ukrainy>

СЕКЦІЯ 3.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ, ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРОПРОМИСЛОВИХ ФОРМУВАНЬ

Azrilian Anna,

scientific supervisor – **Diad’ko I. A.**, Associate Prof.,
Alfred Nobel University, Dnipropetrovsk

THE PROSPECTIVES FOR UKRAINIAN AGRIBUSINESS AFTER JOINING THE EU

Agribusiness is one of the most promising businesses in Ukraine. By the beginning of 2012 in the world left not mastered only 9 % of the land, which could be suitable for agriculture. According to the forecasts of the Organization for economic cooperation and development, the growth of prices for food products will be 20-50 % over the next ten years. In view of the limited land resources, the agricultural sector represents a huge potential for Ukraine [1].

That is why the Ukrainian question of join the EU is crucial for agribusiness. The proposed partnership of the European Union and Ukraine, first of all, designed to give the state the opportunity to benefit from European integration. The agreement which is proposed to Ukraine, is undoubtedly the most ambitious and generous of treaties ever offered to the state, but let’s consider the implications of Ukraine’s accession to the EU.

At the moment, the EU has so overproduction of agricultural products, and the main players in this field are not interested in additional competitors. The EU significantly subsidizes agriculture in such European countries as France, The Netherlands and Germany. And these countries need to sell, not to buy from new Europeans. Therefore, even at the expense of very cheap labour Ukrainian farmer, Ukraine will not be able to compete with European manufacturers [2].

On the other hand, the agricultural sector of Ukraine will become more attractive after the signing of the association agreement with the EU, because the EU domestic agricultural products will be able to purchase more than 500 million of the solvent consumers in the world. So, for seven months of this year export of Ukrainian agricultural

products to the EU totaled \$ 2.6 billion and increased in comparison with last year by 16.3 % [3].

Thus, for 7 months of this year the foreign trade turnover between Ukraine and the EU countries increased by 11 % and amounted to \$ 4.6 billion. The share of the EU in the total structure of foreign trade turnover of agricultural products from year to year and is now nearly 34 %, while in 2010 it was 27 % [4].

According to the Minister, with the conclusion of the Association Agreement the prices of foodstuffs will not increase. However, Ukrainian companies will get access to the internal EU market.

In order to Ukrainian products competing with European, subsidies should be increased approximately in 10 times. And already today it is necessary to achieve mutual understanding how to use protective measures and the additional terms of trade, for example, the use of input prices, as stipulated in the Agreement as the right of Ukraine.

But a necessary condition for realization of the potential of the agricultural sector with the introduction of a free trade zone between Ukraine and the EU will be the level of compliance of Ukrainian goods to the international standards. As explained agricultural experts, despite the fact that Ukraine reduces duties more than six times with the average 9.24 % to approximately 1 %, Ukrainian farmers will not be able to benefit from the reduction of fees for delivery to the EU in connection with discrepancy of their products to the EU standards for quality and safety of products. In the zone of risk can be milk and meat industry and production sector of fruits and vegetables. It is therefore necessary to define the sources of obtaining resources and technical support for rapid modernisation of these industries. Today, state grants to farmers in the EU in 10 times exceeds the Ukrainian index and average 300-400 Euro per 1 hectare, while the similar index in Ukraine is about 43,6 Euro per 1 hectare, which in the future will require Ukrainian enterprises increased expenses, however, will further contribute to increasing the competitiveness and, consequently, increase its exports to the world markets [5].

Therefore, according to the Minister and the above we can conclude that Ukraine will have great opportunities to export their products to the European market, and if an Agreement on free trade zone with the EU will be signed, food processing industry of Ukraine will become a more attractive investment.

In short, we can only guess and assume what will happen after the signing of the agreement between Ukraine and the EU, but let's hope for the best.

The list of references:

1. «МАЙГЕР» ООО. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: URL : <http://www.mayger.ua/ru/analitika/perspektivu-agrobiznesa-ukrainu/>
2. «АРГУМЕНТ» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : <http://argumentua.com/stati/evroskeptik-chto-ozhidaet-ukrainu-v-es>
3. «ИГ Наш Продукт» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : <http://ianp.com.ua/ru/news/tech/read/30129>
4. TAMALUKU [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : <http://samosoverhenstvovanie.ru/science/political-science/politics-of-ukraine/why-ukraine-eu>
5. ООО «Аграрика» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL : <http://www.agroperspectiva.com/ru/news/128982>

Бабич І. А.,

науковий керівник — ***Чабан В. Г.,*** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Теоретичні та прикладні проблеми оцінки якості об'єктів вивчаються наукою, яку називають кваліметрією. Кваліметрія ставить перед собою три основні практичні завдання:

- розробку методів визначення чисельних значень показників якості продукції, збору та обробки даних для встановлення вимог до точності показників;
- розробку єдиних методів вимірювання й оцінки показників якості продукції;
- розробку одиничних, комплексних та інтегральних показників якості.

Методи кваліметрії наведено в табл. 1. З точки зору кількості відображених властивостей, показники якості можуть бути одиничними (характеризують будь-яку одну властивість одиниці продукції), або комплексними (відображають кілька властивостей одиниці продукції одночасно). Існують також загальні показники, які оцінюють якість усієї сукупності продукції підприємства.

Відповідь на питання про якість продукції може бути отримана при порівнянні значень показників якості двох або більше видів продукції. Для оцінки рівня якості продукції існує три методи [1]:

- а) диференційований;

- б) комплексний;
- в) змішаний.

Таблиця 1

МЕТОДИ КВАЛІМЕТРІЇ

1. Інструментальний заснований на використанні технічних засобів вимірювань; з його допомогою визначаються, наприклад, габарити, швидкість руху, напруга
2. Розрахунковий полягає в обчисленнях за значеннями параметрів продукції, знайденими іншими методами; застосовується на стадії проектування продукції; слугує для визначення, наприклад, продуктивності, міцності
3. Статистичний використовує правила прикладної математичної статистики і заснований на підрахунку кількості подій і об'єктів або витрат; за допомогою методу визначаються, наприклад, патентно-правові показники
4. Органолептичний заснований на аналізі відчуття продукції органами чуття (зору, слуху, нюху, дотику і смаку) без застосування технічних вимірювальних засобів; показники якості при цьому виражаються в балах
5. Експертний враховує думку групи фахівців-експертів
6. Соціологічний заснований на збиранні та аналізі думок споживачів даної продукції; збір інформації проводиться шляхом усних або письмових опитувань
7. Комбінований поєднання кількох методів

Джерело: власні дослідження

Диференційований метод оцінки рівня якості передбачає порівняння одиничних виробів з відповідними показниками виробів-еталонів або ж базовими показниками стандартів (технічних умов). Оцінка рівня якості цим методом зводиться до обчислення значень відносних показників, які за абсолютною величиною менше одиниці (при зіставленні з еталонними показниками), повинні бути більшими або дорівнювати одиниці (при порівнянні з вимогами стандартів чи технічних умов).

Комплексний метод полягає у визначенні узагальнюючого показника рівня якості оцінюваного виробу. Одним із варіантів

комплексної оцінки якості може слугувати інтегральний показник, який обчислюється шляхом зіставлення корисного ефекту від споживання (експлуатації) певного виробу і загальної величини витрат на його створення і використання. Комплексні показники можуть бути пов'язані з одиничними показниками функціональною залежністю, проте це не завжди можливо. Тому в кваліметрії застосовують суб'єктивний спосіб побудови комплексних показників якості за принципом середнього, використовуючи такі величини наведені у таблиці 2, де Q_i — одиничні показники якості, n — кількість одиничних показників якості, q_i — вагові коефіцієнти показників якості:

Таблиця 2

**ПОБУДОВА КОМПЛЕКСНИХ ПОКАЗНИКІВ
ЗА ПРИНЦИПОМ СЕРЕДНЬОГО**

Показник	Формула
1. Середнє арифметичне	$\hat{Q} = \sum_{i=1}^n q_i \cdot Q_i / \sum_{i=1}^n q_i$
2. Середнє геометричне зважене	$\tilde{Q} = \left(\prod_{i=1}^n Q_i^{q_i} \right) \cdot 1 / \sum_{i=1}^n q_i$
3. Середньоквадратичне зважене	$\bar{Q} = \sqrt{\sum_{i=1}^n q_i \cdot Q_i^2 / \sum_{i=1}^n q_i}$
4. Середнє гармонійне зважене	$\tilde{Q} = \sum_{i=1}^n q_i / \sum_{i=1}^n q_i / Q_i$

Джерело: Складено за даними [1]

Змішаний метод застосовується для оцінки продукції, яка має широку номенклатуру показників якості, коли диференційований метод не дає однозначної відповіді, а використання комплексного методу не враховує значущі властивості продукції.

Оцінка якості змішаним методом включає три етапи:

- 1) об'єднання одиничних показників якості в групи;
- 2) визначення групових комплексних показників якості;
- 3) порівняння значущих одиничних і комплексних показників якості оцінюваної продукції з відповідними базовими показниками.

При порівнянні застосовуються шкали порядку і шкали відносин [2]:

• у першому випадку результатом оцінки якості являється ранжований ряд порівнюваних величин:

$$(Q_1 < Q_2 < \dots < Q_n); \quad (1)$$

• у другому випадку відбувається порівняння величини з еталоном за принципом:

$$Q_i / Q_{\text{еталон}} = q. \quad (2)$$

Таким чином, якість продукції — це складний соціально-економічний феномен, в якому фокусується перехрещення інтересів споживача і виробника, і який можна оцінити за вище згаданими методами.

Список використаних джерел

1. *Розова Н. К.* Менеджмент якості: навч. посібник / Н. К. Розова. — СПб.: Вектор, 2011. — 202 с.

2. *Фомін В. Н.* Кваліметрія. Управління якістю. Сертифікація: навч. посібник / В. Н. Фомін. — М.: Вісь — 89, 2010. — 384 с.

Бордіян В. В.,

науковий керівник — **Єранкін О. О.** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ СОЛОМИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ

Українська галузь твердого біопалива активно розвивається в останні роки завдяки безперервному зростанню попиту на альтернативні види палива і, відповідно, цін на нього на світовому та європейському ринках. Тільки в секторі виробництва деревних пелет в останні роки в Україні спостерігався майже двократне зріст кількості виробників. Аналогічне зростання спостерігається і серед підприємств, що виробляють пелети з лушпиння соняшника та соломи, а також твердопаливних деревних брикетів. Експорт твердого біопалива з нашої країни забезпечує до 10 % загальної потреби ЄС у даній продукції.

Незважаючи на постійне зростання попиту на твердопаливні пелети та брикети в ЄС, виробники даної продукції зіткнулись з істотними труднощами.

Однією з несподіваних тенденції останнього року став продаж рекордної кількості працюючих заводів, яке у разі перевищувало рівень попередніх років. Причини вимушеного виходу багатьох гравців з бізнесу по виробництву пелет, як правило, комплексні. У першу чергу, з ринку йдуть дрібні та середні виробники твердого біопалива, які не мають власної сировинної бази і хто купує сировину на ринку.

Схожа ситуація і в сегменті виробництва деревних гранул і брикетів. Виробники, які орієнтуються на покупку відходів деревообробних підприємств і лісопилок на вільному ринку, все частіше стикаються з проблемою відсутності сировини в економічно виправданому видаленні їх від виробничих потужностей.

Не меншою проблемою для виробників є і зростаюча собівартість виробництва, пов'язана, в першу чергу, із зростанням цін на сировину. Немалу частку в подорожчання виробництва вносить і необхідність шукати сировину на значній відстані від основного підприємства, що збільшує витрати на логістику і, часом, робить бізнес невеликих підприємств нерентабельним [1].

У результаті сьогодні виграють саме ті підприємства, для яких біопаливний бізнес є додатковим і ґрунтується на власній сировинній базі.

Єдиною нішею у виробництві твердого біопалива, яка, по суті, не зайнята сьогодні, є сегмент виробництва пелет із соломи. За оцінкою експертів Україна володіє величезним потенціалом цієї сировини, використання якого сьогодні вкрай мале, що пов'язано з відсутністю обладнання і техніки для правильного збирання соломи з полів. Різні експерти оцінюють величину цього потенціалу по-різному, адже солома активно використовується ще й у тваринництві, частина її повинна залишатися на полі для відновлення ґрунту.

Тут доречно спиратися на приклад Данії, яка є світовим лідером з використання соломи в енергетичних цілях — у країні спалюється щорічно до 14 % усієї виробленої сільським господарством соломи. Тут доречно згадати, що існуючі сьогодні технології в галузі біопалива дозволяють утилізувати і переробляти в цінні паливні гранули та брикети не лише солому, але і будь-яку іншу біомасу: кукурудзяні качани і стебла, стебла соняшника, очерет та інше. Та частина біомаси, що не згодовується худобі, може бути потенційною сировиною для виробництва біопалива.

Надлишки соломи різних культур різні. Середня енергетична місткість соломи як АДЕ становить 4–4,5 кВт/кг. У середньому за чотири роки, виробництво зернових в Україні займає 12,8 млн га. Щодо тваринництва, то навіть якщо у тваринництві використовуватиметься певна кількість соломи, для енергетичних потреб залишатиметься 2,5–4 млн т. Виробництво тепла із соломи є економічно вигідним через відносно невелику вартість соломи. Це означає, що фермери можуть отримувати прибуток від продажу соломи тепловим підприємствам, а споживачі в Україні — в основному в сільській місцевості, користуватимуться дешевшим опалення [2].

Однак кон'юнктура європейського ринку, що складається в 2013 році, і величезна залежність українських виробників твердопаливної продукції, в першу чергу, пелет, від поставок на ринок Польщі активно впливає на переорієнтацію українських виробників твердого біопалива на внутрішній ринок.

У зв'язку з фінансовими проблемами Польщі, з одного боку, та успіхами цієї країни в переговорах з російським «Газпромом» про зниження цін на газ, з іншого, польська влада вирішила повністю відмовитися від субсидування електростанцій, що працюють на змішаному паливі, що призвело до тотального скорочення попиту на пелети з боку польських ТЕС. У результаті, українські виробники твердого біопалива в 2013 році втрачають найбільший у минулому ринок для власної продукції. Тож одним із перспективних напрямів реалізації пелет із соломи є реалізація їх у якості ресурсу для тепло забезпечення житлових і громадських будівель.[3]

Отже, можна прогнозувати, що у 2014 році буде спостерігатися активна переорієнтація українських виробників на внутрішній ринок України, перехід місцевих підприємств комунального сектора, інших секторів економіки на теплозабезпечення за допомогою котлів на твердому біопаливі, поява мережі ТЕС на альтернативному паливі.

Список використаних джерел

1. Марчук У. О. Продукція рослинництва як стратегічний ресурс української енергетики. — ВНАУ, 2013.
2. Ельке Лакемеєр. Виробництво біоенергії в Україні: Конкуренентоспроможність сільськогосподарських культур та іншої сільськогосподарської та лісогосподарської сировини. — ІЕДТПК.
3. Прості числа, або скільки коштує опалення. — Електронний ресурс Режим доступу: <http://bio.ukrbio.com/ua/articles/>

Дем'яненко Б. С., Лилак Н. В.,
науковий керівник — **Єранкін О. О.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЛОГІСТИКА В АПК

Аграрна сфера для України сьогодні є вельми проблемною і, водночас, пріоритетною у загальній стратегії розвитку держави. Останнім часом аграрії почали звертати все більшу увагу на логістику.

Логістика — це наука про планування, контроль і управління транспортуванням, складуванням та іншими матеріальними і нематеріальними операціями, що здійснюються в процесі доведення сировини і матеріалів до виробничого підприємства, внутрішньозаводської переробки сировини, матеріалів і напівфабрикатів, доведення готової продукції до споживача у відповідності з інтересами і вимогами останнього [1].

Логістична система підприємств АПК структурно складається із конкретних підсистем — закупівлі, переробки (виробництва) і розподілу (збуту) готової продукції.

Створення логістичних систем на підприємствах АПК дозволить ефективніше підійти до вирішення таких важливих завдань [3, с. 175]:

- 1) формування якісного за структурою інформаційного забезпечення підприємства АПК щодо його логістичної діяльності й зв'язків з суб'єктами агроринку;
- 2) організування ефективної роботи складського господарства на підприємствах;
- 3) здійснення своєчасного транспортування й переробки сільськогосподарської продукції;
- 4) визначення оптимальних обсягів партій поставок сільськогосподарської продукції споживачам тощо.

Запаси — це матеріальні ресурси сфери виробництва та сфери розподілу, які зберігає підприємство в певний проміжок часу з метою задоволення потреб виробництва та споживачів готової продукції [2, с. 8].

Метою оптимізації запасів, з огляду на підходи логістики є забезпечення виробничих потреб, максимальне задоволення потреб споживачів за мінімізації сукупних витрат, пов'язаних із запасами. До методів оптимізації запасів відносять АВС-аналіз [1].

Здійснивши групування виробничих запасів рослинництва ПП «Аграрні інвестиції» за методом ABC, одержано такі результати: перша група А становить 79 % вартості запасів (дизельне паливо, пшениця озима та ін.). Друга група В складає 13 % загальної вартості (фосфорні добрива, горох, гербіциди, інструменти та ін.). Група С становить 8 % загальної вартості (мастило, фунгіциди, гречка, протруйники, калійні добрива, кукурудза, тара та тарні матеріали та ін.)

Згідно даних, основну увагу в управлінні запасами слід приділяти групі А, оскільки дана група має найвищу вартість, а тому потребує постійного контролю за станом запасів і максимально точного прогнозування обсягів споживання запасів. Для групи В достатньо здійснювати періодичний контроль за станом запасів і прогнозування обсягів споживання запасів. Замовляючи запаси даних груп, доцільно використовувати моделі з постійним розміром замовлення та змінною точкою замовлення або постійною точкою замовлення та змінним розміром замовлення. Група С, що є найчисельнішою, однак, незначною за вартістю, потребує мінімального контролю за її станом, який реалізується у системі «максимум — мінімум».

Bull-whip ефект у логістиці показує ситуацію, при якій незначні зміни попиту кінцевого споживача призводять до значних відхилень у планах інших учасників логістичного циклу (субпідрядників, постачальників і т. д.).

Одна з очевидних причин виникнення таких «перекосів планування» полягає в тому, що менеджери, стикаючись з різким сплеском вхідних замовлень, перестраховуються і в свою чергу розміщують у «вищій» ланці ланцюжка поставок (постачальника товару — тобто у дистриб'ютора або виробника) таке замовлення, щоб він дозволив задовольнити підвищений попит з деяким запасом. Коли такий завищений замовлення прибуває (природно, через деякий час), сплеск попиту на товар уже поступається місцем спаду, на складі утворюється надлишок товару, і наступне замовлення буде або відкладене до витрачання запасу, або відчутно скорочене в обсязі. Постачальник товару, отримуючи такі нерівномірні замовлення, у свою чергу буде прогнози з ще більшим розкидом значень і тим самим ще більше збільшує амплітуду «стрибка», розміщуючи замовлення «з ще більшим запасом» у свого постачальника компонентів [4].

У нашому дослідженні було розглянуто три варіанта попиту і обсягів замовлення та три варіанти політики поповнення запасів для

даного попиту (стандартна при $\alpha = 0,2, T_p = 1$; узагальнююча при $\alpha = 0,2, \beta = 0,6, T_p = 1$; узагальнююча при $\alpha = 0,2, \beta = 0,3, T_p = 1$).

Після проведених розрахунків було виявлено, що варіант найкращими варіантами є, коли дисперсія і стандартне відхилення є найнижчими, а також у випадку узагальнюючих політики запасів, коли норма поповнення запасів на складі та обсяги втрат є найоптимальнішими.

Список використаних джерел

1. Ларіна Р. Р. Логістика [Електронний ресурс]: Навч. посіб. / Р. Р. Ларіна. — Д.: ВІК, 2005. — 335 с.— Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrknigatext/743/34/>
2. *Перебийніс В. І.* Логістичне управління запасами на підприємствах : монографія / В. І. Перебийніс, Я. А. Дроботя. — Полтава : ПУЕТ, 2012. — 279 с.
3. *Сумець О. М.* Логістична система підприємства АПК: визначення, аналогова модель функціонування, основні завдання / Сумець О. М. // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. — 2013. — №5. — С. 166–175.
4. *Ярыгин О. Н.* Математическая модель цепи поставок для исследования bullwhip-эффекта // Вектор науки ТГУ. — №1(15). — 2011.

Дзябура К. С.,

науковий керівник — Заїка С. О., старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

У сучасних економічних умовах у сільському господарстві виробництво зерна з метою підвищення його конкурентоспроможності та ефективності має базуватись на нових економічних методах господарювання, технологічних і технічних рішеннях, тобто здійснюватись на інноваційній основі.

Інновації мають бути спрямовані на зміцнення матеріально-технічної бази, раціональне використання виробничих ресурсів, техніко-технологічне оновлення галузі з урахуванням вимог еко-

логічної безпеки. Переоснащення підприємств новими високо-ефективними сільськогосподарськими машинами і знаряддями, застосування сучасних технологій вирощування зерна сприятиме підвищенню продуктивності посівів, поліпшенню якості продукції сільськогосподарських підприємств. Застосування інноваційної ресурсозберігаючої технології вирощування зернових культур порівняно з високо витратною інтенсивною технологією завдяки нижчій собівартості має забезпечити значно вищі прибутки з одиниці площі і рівень рентабельності.

Одним із основних напрямів інноваційного розвитку зерновиробництва є його інтенсифікація, яка має на меті підвищення врожайності зернових культур і зростання їх виробництва шляхом використання високопродуктивних сортів, екологічно безпечних інтегрованих методів захисту рослин від шкідників, хвороб і забур'яненості, застосування високоефективних добрив із широким використанням біологічних методів відтворення родючості землі, оптимізації сівозмін, мінімального обробітку ґрунту комбінованими посівними агрегатами, високоякісного і своєчасного виконання всіх технологічних операцій. Ефективне використання сортових ресурсів забезпечує збільшення врожайності на 20–30 % і тим самим надає можливість виробникам зернопродукції підвищувати прибутковість господарювання.

Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств на ринку зерна стримує фінансово-економічна ситуація в країні. Через нестачу інвестиційних ресурсів при наявності трудових і природних ресурсів науково-дослідні розробки вітчизняних і зарубіжних учених не набули широкого застосування. Чинниками, які також гальмують інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств, є низький рівень бюджетного фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що передують інноваціям; відсутність механізмів надання пільг підприємствам, котрі впроваджують інновації; відсутність галузевої програми державної інноваційної політики, недосконалість діючих економічних механізмів, спрямованих на забезпечення переходу на інноваційну модель розвитку; недостатній рівень комерціалізації результатів наукових досліджень; відсутність галузевого інноваційного фонду для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; інше [1, с. 7].

Важливого значення для прискорення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств на ринку зерна набувають програми державної підтримки і регулювання інвестиційних процесів у сільському господарстві. На сьогоднішній день поряд

із відсутністю дієвих державних програм підтримки та фінансування інноваційних проектів, нестачею власних оборотних коштів у підприємств впровадження нововведень найчастіше вимагає значно більших витрат, ніж очікувалося при ухваленні рішення щодо інновацій. Потенційно ефективні нововведення не впроваджуються або впроваджуються з великою затримкою у часі (внаслідок помилок в оцінці строків впровадження, недосконалої організації інноваційних процесів і відсутності розвинутої інноваційної інфраструктури) [2, с. 8].

Зазначене потребує удосконалення методичного підходу до розподілу державних дотацій, зокрема, врахування у цьому розподілі частки валової продукції і цілей сільськогосподарських виробників, а також обраної стратегії розвитку регіону в цілому. Потребує оптимізації фінансова допомога прогресивним виробникам зерна, тобто підприємствам, які створюють конкурентоспроможну продукцію і переходять на інноваційний шлях розвитку. Має вдосконалюватись система управління інноваційно-технологічним розвитком сільськогосподарських підприємств, формування мотиваційного поля для здійснення інноваційної діяльності вітчизняними підприємствами, вдосконалення системи фінансування інноваційних проектів, розвиток інфраструктури для ведення інноваційної діяльності тощо [3].

Інновації мають відігравати вирішальну роль у забезпеченні стабільного та високоефективного розвитку зернового господарства, що потребує спеціального подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. *Гребеннікова А. А.* Інноваційно-інвестиційне забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства та АПК)» / Альона Анатоліївна Гребеннікова; Національний університет біоресурсів і природокористування України. — К., 2011. — 20 с.

2. *Погрішук Б. В.* Інноваційно-інвестиційне забезпечення ефективного функціонування зернопродуктового підкомплексу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Борис Васильович Погрішук; Миколаївський держ. агр. ун-т. — Миколаїв, 2010. — 32 с.

3. *Буренніков Ю. Ю.* Управління інноваційною діяльністю в промисловості: сутність, особливості розвитку, шляхи удосконалювання: [моногр.] / Ю.Ю. Буренніков, Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко. — Вінниця : ВНТУ, 2011. — 184 с.

Журба А. В.,

науковий керівник — **Єранкін О. О.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КРИХКІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ І ЧОМУ ЗНАННЯ ПРО РИЗИКИ НЕ РОБИТЬ ЇХ СИЛЬНІШИМИ

Прийняття управлінських рішень — це визначальний процес управлінської діяльності, оскільки формує напрямки діяльності організації та її окремих працівників. Робота з прийняття управлінських рішень вимагає від менеджерів високого рівня компетентності, значних затрат часу, енергії, досвіду [5].

Вона передбачає і високий рівень відповідальності, оскільки для втілення прийнятих рішень у життя необхідно забезпечити ефективну та злагоджену роботу всього організаційного механізму.

Теорія прийняття рішень виділяє три можливих ситуації вибору рішення [2]:

1) вибір при визначеності — коли результат рішення детермінований і може бути визначений заздалегідь;

2) вибір в умовах ризику — коли результат заздалегідь точно не може бути відомим, але існує інформація про імовірність розподілу можливих наслідків;

3) вибір в умовах невизначеності — коли результат має випадковий характер і повністю відсутня інформація про імовірність наслідків рішення.

З практичної точки зору межа між другою і третьою можливими ситуаціями не достатньо чітка, якщо ймовірністю вважати так звану суб'єктивну ймовірність — ймовірність як ступінь впевненості людини у здійсненні того чи іншого результату.

Треба чітко розмежувати поняття «ризик» і «невизначеність». Ризик характеризує таку ситуацію, коли настання невідомих подій надто імовірне і може бути оцінено кількісно, а невизначеність — коли ймовірність настання таких подій оцінити заздалегідь неможливо. У реальній ситуації управлінські рішення майже завжди пов'язані з ризиком, що зумовлений наявністю ряду факторів невизначеності, заздалегідь непередбачених.

За відсутністю невизначеності будь-які розходження між виручкою і витратами будуть усунені в процесі конкуренції, а прибуток дорівнюватиме нулю. У реальному світі, що постійно змінюється і тому завжди невизначений, такого не буває.

Невизначеність і ризик у господарській діяльності відіграють важливу роль, вміщуючи в собі протиріччя між планованим і дійсним, тобто джерело розвитку підприємницької діяльності.

Ризиків у господарській діяльності в умовах ринкових відносин уникнути не можна. Для одержання економічного прибутку доводиться свідомо йти на прийняття ризикового рішення.

Прийняття рішень за умов невизначеності характеризується тим, що неможливо однозначно передбачити наслідки цих рішень, хто б їх не прогнозував. Тобто розглянуті варіанти будь-якої економічної діяльності є варіантами з різним (за розміром) рівнем сподіваного прибутку і характеризуються різною імовірністю (об'єктивною чи суб'єктивною), що цього прибутку буде досягнуто власне на цьому сподіваному рівні.

Управлінські рішення, як правило, приймаються при обмеженій інформації про набір можливих подій, імовірність їх настання і наслідки кожного ймовірного виходу.

Неможливість передбачити певні раптові події помітив американський професор Нью-йоркського Політехнічного університету, Оксфордського університету та науковий консультант компанії з управління хедж-фондом «UniversalInvestments» Нассім Ніколас Талеб у своїй книзі «Антикрихкість». Крайні точки невизначеності, непередбачувані та нерегулярні події величезного масштабу він назвав «чорними лебедями», а вчених, які намагаються скласти прогнози ігноруючи непередбачувані події, — «індичками» [1].

Як інструмент боротьби з невизначеністю, Нассім Талеб вводить поняття «антикрихкість» — особлива риса після шоківих випробовувань ставати ще кращим. (Антикрихкість \neq еластичності чи гнучкості. Гнучке вміє протистояти шокам, але залишається тим самим.) Автор гостро критикує сучасних економістів, які намагаються «навчити птахів літати», висуваючи теорії про природні економічні процеси, які так чи інакше відбувалися без їхнього впливу.

Розглянувши ринок торгівлі цінними паперами з початку його існування, спостерігаємо таку послідовність:

- 1) трейдери торгують акціями;
- 2) трейдери вчать користуватися методами та інструментами;
- 3) економісти-теоретики виводять формули і говорять, що трейдери їх застосовують;
- 4) трейдери наступних поколінь вірять у теорії економістів;
- 5) відбувається катастрофа, оскільки теорії роблять економіку крихкою.

Зокрема недоліки вчених «індичок» полягають в тому, що:

1) жоден економіст не може гарантувати результат. Експерти не висувають значних гарантій щодо правдивості прогнозів;

2) часто економісти спираються на середнє значення, вираховуючи тренди. В певних випадках середнє значення не має значущості;

3) впевнені в собі науки, як фізика, не використовують статистику. Зате її активно використовують непостійні політологія та економіка;

4) крім того, прогнози футурологів минулого не справдились у майбутньому.

Щоб не стати жертвою «чорного лебедя», треба зважати на непередбачувані події. Прораховувати навіть найгірший варіант.

Розглянемо приклад, як вкласти 100 000\$ заощаджень [4].

Для початку візьмемо 4 варіанти розвитку подій:

1) Конфлікт, окупація нашої країни, необхідність втечі (імовірність настання події=10 %).

2) Конфлікт або серйозний економічний занепад (імовірність=20 %).

3) Балансування економіки на межі кризи (імовірність=40 %).

4) Економічне зростання, «світле майбутнє вже сьогодні» (імовірність=30 %).

Враховуючи таку імовірність, можна сформуванати такий сценарій поведінки.

1. Купуємо будинок далеко за містом вартістю 10 000 \$ (можимо на імовірність 10 % і повертаємо наші 100 000\$).

2. Купуємо на 15 000\$ іноземної валюти (можна зберегти в доларах) та на 5 000\$ золота.

3. 40 000\$ йде на формування «захисного інвестиційного портфелю: 20 % — на короткострокові депозити, 30 % — на довгострокові державні та корпоративні облигації, 20 % — а акції українських підприємств, 30 % — на банківські метали.

4. 30 000\$ розділяємо між корпоративними довгостроковими активами та акціями українських компаній у співвідношенні 40 % до 60 %.

Це приблизна схема процесу. Можлива інша оцінка ймовірностей, інша сума ліквідних заощаджень та інше бачення розвитку подій. Фіксованою залишається лише методологія:

1) опис сценаріїв і варіантів захисту капіталу в рамках цих сценаріїв;

2) присвоєння сценаріям імовірності;

3) розподіл заощаджень згідно ймовірностям.

Аналогічними шляхами можна боротися з невизначеністю на рівні приватних підприємств.

Список використаної літератури:

1. Taleb, Nassim Nicholas Antifragile: Things That Gain from Disorder. — New York: Random House, 2012. — ISBN 978-1-4000-6782-4
2. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень : навчальний посібник / Василенко В. А. — К. : ЦУЛ, 2003. — 420 с.
3. Дані Україномовного розділу відкритої багатомовної мережевої енциклопедії. [Електронний ресурс]. — http://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_хаосу
4. Ілляшенко П. Якщо завтра війна? Як зберегти заощадження / П. Ілляшенко / LB.ua — 2014. Режим доступу до журн.: <http://lb.ua>
5. Осовська Г. В. Основи менеджменту : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Осовська Г. В. — К. : Кондор, 2003. — 556 с.

Зембіцька Я. Т.,

науковий керівник — **Кудлай В. Г.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА АПК

Стрімке зростання населення у світі стимулює інтенсифікацію виробництва продукції в аграрній сфері, що в свою чергу, часто спричиняє погіршення екологічного стану природних ресурсів: зниження родючості ґрунтів, посилення екодеструктивного впливу на довкілля. За таких умов, виникає потреба у пошуку безпечних шляхів задоволення продовольчих потреб суспільства зі збереженням і навіть відновленням екологічного стану природних ресурсів. Проблема екологізації виробництва сільськогосподарської продукції залишається актуальною та відкритою для досліджень.

За визначенням О. М. Царенка, екологізація АПК — це альтернативний шлях вирішення екологічних проблем агропромислового виробництва [1]. Екологізація виробництва сільськогосподарської продукції має свої цілі, завдання, інструменти та принципи (рис. 1).

Важливим питанням для екологізації АПК є визначення механізму її реалізації з врахуванням цілей, принципів і завдань сільського господарства.

У спеціальній науковій літературі економічні механізми розподіляються на: власне економічні (характерною рисою є економічний характер стосовно підтримуваних процесів або діяльності), організаційно-економічні (природний хід економічних процесів замінюється або доповнюється їхнім управлінням або регулюванням) і організаційно-управлінські (результатом його функціонування є управлінське рішення [2]).

Важко не погодитись із думкою П. Т. Саблука, який вважає, що економічний механізм являє собою практично виражену систему виробничих відносин, що включає засновану на інтересах (відповідальності) сукупність економічних важелів і регуляторів виробництва [4].

І. І. Лукінов розглядає сутність економічного механізму як досить складну сукупність регуляторів, за допомогою яких реалізуються складові загальнодержавної і ринкової політики уряду.

У широкому розумінні економічний механізм екологізації представлений сукупністю форм і методів функціонування суспільного виробництва, як еколого-економічна система, яка відповідає ступеню розвитку використання природних й економічних законів у діяльності людини. У вузькому розумінні — це взаємозв'язок між інструментами мотивації, який управляє економічною поведінкою суб'єктів господарювання, спрямовуючи їх на здійснення природозберігаючих заходів.

Функціонування економічного механізму можливе за наявності ефективного організаційного механізму як на внутрішньогосподарському, так і на загальнодержавному рівні. Організаційний механізм екологізації виробництва на внутрішньогосподарському рівні — це система зв'язків організаційного характеру, які виникають у динаміці господарсько-фінансової діяльності між структурними підрозділами підприємства АПК і спрямовані на підвищення її екологічного рівня.

Організаційно-економічний механізм на загальнодержавному рівні — це поєднання функцій управління та економічних, правових, адміністративних, соціальних заходів, націлених на забезпечення ефективності та безпеки використання природних ресурсів підприємствами АПК [5].

Таким чином, поняття організаційно-економічного механізму екологізації виробництва АПК можна визначити як комплексну систему економіки АПК, що виконує соціальну, економічну, екологічну, мотиваційну та контролюючу функції у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства з метою виконання цілей, завдань і принципів процесу екологізації в сферу агропромислового комплексу.

Рис. 1. Зв'язок цілей, завдань, інструментів і принципів екологізації сільськогосподарського виробництва [3]

Список використаних джерел

1. Царенко О. М. Економічні проблеми виробництва екологічно чистої агропромислової продукції (теорія і практика) / О. М. Царенко. — К. : Аграрна наука, 1998. — 256 с.
2. Путятін Ю. О. та ін. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства: Монографія / Ю.О. Путятін, О.І. Пушкар, О.М. Тридід. — Х. : Основа, 1999. — 488 с.
3. Бігдан О. В., Ходаківська О. В. Теоретико-методологічні основи економічного механізму екологізації аграрного виробництва — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/simpoz2/23.pdf>
4. Саблук П. Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. — 2007. — № 2. — С. 3–6.
5. Калініченко Т. Б. До питання формування організаційно-економічного механізму управління природокористуванням: [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.meprints.ksame.krakov.ua>.

Карпин І. Р.,

науковий керівник — **Богач М.М.**, к.е.н., в.о. доцента,
ДВНЗ «Львівський національний аграрний університет»,
м. Дубляни

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах динамічного розвитку ринкових відносин, формування конкурентного фінансово-господарського середовища найважливішим завданням сьгоднішніх підприємств стає забезпечення фінансової стійкості, ефективного функціонування системи управління грошовими потоками.

В умовах інфляції і кризи неплатежів управління грошовими потоками є найактуальнішим завданням в управлінні фінансами.

Управління грошовими потоками включає облік руху грошових коштів, аналіз потоків коштів, складання бюджету коштів та охоплює основні аспекти управління діяльністю підприємства.

Необхідний обсяг грошових засобів визначається змістом, структурою, і загальною організацією грошового потоку підприємства.

Грошовий потік підприємства представляє собою сукупність розподілених у часі і просторі надходжень і виплат грошових засобів, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства. Господарська діяльність підприємства проводиться за такими напрямками: операційна (виробничо-комерційна), фінансова та інвестиційна.

Якщо цей потік зупинити або, принаймні, на якийсь час порушити, наслідки будуть більш як невтішними. Таким чином, наявність грошових коштів є об'єктивною вимогою початку господарської діяльності будь-якого суб'єкту господарювання та її продовження.

Слід наголосити, що існують різні підходи до визначення і трактування поняття грошовий потік. Але, на нашу думку, найточнішим є таке визначення.

Грошовий потік — це динамічний показник, що характеризує постійний рух грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, який пов'язаний із надходженням чи витрачанням грошових ресурсів підприємства.

Грошові потоки пов'язані з відокремленим і логічно завершеним фактом зміни власника грошових ресурсів через виконання

зобов'язань між економічними агентами, суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями.

Варто зазначити, що грошові потоки підприємства є досить різноплановими та включають велику сукупність різного роду надходжень і видатків грошових засобів. Це пов'язано насамперед з багатогранністю видів діяльності підприємства [1, с. 75].

Усі види грошових потоків підприємства можна систематизувати в дві групи:

1) грошові потоки, пов'язані із реалізацією довгострокових інвестиційних проектів;

2) грошові потоки, що формуються в умовах діючого підприємства від проведення поточної операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Грошові потоки мають низку властивостей щодо їх характеру, обсягів і змісту, наявність яких нерозривно пов'язана з його суттю. До даних властивостей належать такі: залежність від виду діяльності, ліквідність, рухливість, документованість, зручність подання, ефективність, балансування, рівномірність, синхронність, підвладність часу, кругообіг.

Врахування зазначених властивостей грошового потоку сприяє підвищенню загального рівня розвитку підприємства та дозволяє управлінському персоналу визначити напрями розвитку підприємства.

Варто звернути увагу на фактори, що впливають на грошові потоки суб'єкта господарювання. Вони поділяються на внутрішні та зовнішні. Поділ чинників на зовнішні та внутрішні є умовним, оскільки існує зворотний зв'язок: криза на макрорівні спричиняє кризу на мікрорівні, і навпаки.

Грошові кошти є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства. Цьому сприяє скорочення тривалості виробничого і фінансового циклів, що досягається в процесі результативного управління грошовими потоками, а також зниження потреби у капіталі, що обслуговує господарську діяльність підприємства. Прискорюючи за рахунок ефективного управління грошовими потоками оборот капіталу, підприємство забезпечує зростання суми генерованого у часі прибутку [2, с. 56].

Отже, із зазначеного випливає, що грошові потоки є найважливішим самостійним об'єктом фінансового управління підприємства, який допомагає досягнути поставлених стратегічних цілей і сприяє формуванню позитивних фінансових результатів.

Список використаних джерел

1. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. — К.: Знання, 2008. — 483 с.
2. Пазинич В. І. Фінансовий менеджмент / В. І. Пазинич, А. В. Шулешко. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 408 с.

Кобець Р. Б.,

науковий керівник — **Коваль П. В.**, к.е.н., доцент.
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ІНТЕГРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ТА ФІНАНСОВОЮ СИСТЕМОЮ АПФ НА БАЗІ «ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ» (ЗСП)»

Економічна ситуація в Україні зумовлює використання українськими підприємствами сучасних підходів, інструментів і методів управління організацією для забезпечення їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішніх ринках. У таких складних умовах стратегічне маркетингове планування в АПК може сприяти розв'язанню численних виробничих і збутових проблем. У цьому контексті надзвичайно актуальним є дослідження операційної та фінансової системи на основі окреслення перспектив і можливостей використання збалансованої системи показників у діяльності підприємств агропродовольчого підкомплексу [1].

У більшості випадків керівниками господарств в Україні стають колишні керівники колгоспів або агрономи, котрі не володіють достатнім рівнем знань і досвіду в питаннях управління господарством. Даний інструмент може забезпечити дієвий та інтегрований підхід до сфери стратегічного планування та операційної діяльності господарства, охоплюючи різні аспекти управління великим господарством, враховуючи різні перспективи: фінансову, споживчу (ринок), людську (навчання та розвиток) і внутрішньо-господарську (виробництво).

Для підтвердження незамінності даного інтегративного методу, проведемо аналіз операційної ефективності за допомогою методу DEA, що визначає технічну ефективність підприємства як криву на основі «успішних» підприємств шляхом лінійної оптимізації [2]. Для аналізу було обрано досліджуване ПП «Євросем»

Переяслав-Хмельницького району, Київської області та 20 підприємств Білоцерківського району (табл. 1).

Таблиця 1

**РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ТЕХНІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
ЗА 2013 Р.**

№	Назва підприємств	F_i (y,x C,S)	x^1 (S,Yes)	x^2 (S,Yes)	x^3 (S,Yes)	y^1
1	ПП «Євросем»	0,92	7209	1	9,1	66
2	ТОВ ФК «Агро-Лідер-Україна»	0,44	3419	3	20	65
3	ТОВ Агрофірма «Білоцерківська»	0,78	2003	2	7	51
4	Більцерківська дослідно-селекційна станція УБК і ЦБ НААН	0,51	3192	4	13	61
5	ДП «ДГ ім. 9 січня УБК і ЦБ НААН України»	0,51	3430	5	9	43
6	ТОВ «Агрофірма «Інтер-агросервіс»	0,53	2621	2	13	56
7	СФГ «Колосок»	0,81	1549	2	21	69
8	ПрАТ «Маки»	0,62	1276	7	17	49
9	ТОВ «Озерна-Агро»	1	2179	0,3	8	49
10	ПП «Вектор 2008»	1	1293	2	12	80
11	ПОП «Растваця»	1	1508	1	6	56
12	СВК «Розаліївський»	0,31	1830	5	13	29
13	ПОСП «Сидори»	0,65	1150	3	10	44
14	ТВД «Терезине»	0,42	2631	4	35	68
15	ТОВ Агрофірма «Дім»	0,86	3130	3	5	40
16	ТОВ Агрофірма «Матюші»	0,38	2060	8	19	48
17	ТОВ «Земля Томилівська»	0,91	1652	3	8	62
18	ТОВ Агрокомплекс «Узин»	1	1766	1	13	63
19	ТОВ «Узин-агроінвест»	0,78	1995	1	7	48
20	ПОП «Агрофірма Узинська»	0,61	3568	2	11	63
21	ТОВ «Фастівка»	0,49	1806	5	24	55

Обробка даних здійснювалася в програмі On Front, що дало змогу отримати конкретні результати поставленої задачі. У процесі аналізу використали такі вхідні ресурси: X_1 — площа, га, X_2 — середньооблікова чисельність працівників, чол./100 га, X_3 — авансований капітал, тис грн/га; вихідний показник Y — урожайність зернових, ц/га. Досліджуване ПП «Євросем» серед числа інших підприємств займає 5 позицію, що є наступною після лідируючих підприємств. Таким чином, необхідно покращувати ефективність за рахунок зменшення позичкового капіталу у структурі авансованого капіталу, тому зменшуючи третій вхідний ресурс на 1,1 тис. грн/га досліджуване підприємство отримає абсолютну ефективність.

Даний метод є ефективним з поміж інших, адже дає точне значення результату оцінки та показує, на скільки потрібно змінити той чи той ресурс, але для обґрунтування операційної діяльності не достатньо скористатися цим методом, це ще раз підтверджує необхідність розробки інтегративного методу, яким є ЗСП. Щоб проаналізувати фінансову систему, можна використати коефіцієнти оцінки використання інвестицій та оцінки фінансового стану підприємства, але цього недостатньо для обґрунтованого аналізу і тому знову виникає необхідність комплексного методу, такого як ЗСП.

Перевагами практичного застосування ЗСП є: надання стратегії вимірності, посилення функції контролю реалізації стратегії, об'єднання розрізаних стратегічних ідей у взаємопов'язаний комплекс, оцінка бізнесу як з фінансової, так і не фінансової точки зору [3]. Таким чином, застосування ЗСП у якості інтегрованого інструменту реалізації стратегії та оцінки ефективності діяльності АПФ є одним з найоптимальніших рішень управління.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ЗСП надає організації зовсім новий інструмент управління, який дає змогу переводити бачення організації та її стратегію в набір взаємозв'язаних збалансованих показників, що оцінюють критичні фактори не тільки поточного, а й майбутнього розвитку організації.

Список використаних джерел

1. Руда Р. В. Збалансована система оцінки фінансового потенціалу підприємства [Текст] / Р. В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2011. — №4(16).
2. Ліссітса А. Теоретичні основи аналізу продуктивності та ефективності сільськогосподарських підприємств. Дискусійні матеріали № 1. — К.: Українська аграрна конфедерація, 2007. — 30 с.

3. Каплан Роберт С., Нортон Дейвид П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. — 2-е изд., испр. и доп. / Пер. с англ. — М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. — 320 с.

Коткова І. О.,
науковий керівник — **Мискіна О. О.,**
ст. викладач кафедри податкової і митної справи,
НУДПСУ, м. Ірпінь

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК

Неодмінною умовою прискороного розвитку сільського господарства та подолання кризових явищ є активізація інвестиційної діяльності, нарощування виробничого потенціалу галузі, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, перехід до інноваційного шляху розвитку. Багаторічним досвідом доведено, що підвищення рівня інвестиційного забезпечення сільського господарства сприяє нарощуванню обсягів виробництва, зростанню результативності галузі, зміцненню продовольчої безпеки країни, а також розв'язанню соціальних проблем на селі.

Вагомий внесок у дослідження проблеми інвестиційного забезпечення аграрної економіки належить вітчизняним ученим економістам, серед яких Андрущенко В. В., Мискіна О. О., Мазур Н. А., Коваль О. М., Васильчук І. А. Водночас оцінка впливу процесів нагромадження капіталу на розвиток сільського господарства потребує подальшого вивчення.

Виняткове значення для розширення аграрного виробництва набуває проблема інвестиційного забезпечення сільського господарства як на регіональному, так і на макрорівні [1].

Агропромисловий комплекс країни являє собою сукупність взаємозв'язаних галузей і підгалузей промисловості, сільського господарства, обслуговування і обігу, що здійснюють свою діяльність на основі міжгалузевих зв'язків у сфері виробництва, перевезення, обробки, зберігання, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції.

Ефективність його функціонування забезпечується створенням оптимальних інтегрованих організаційно-правових формувань, раціональним використанням ресурсного потенціалу, обґрунтованими міжгалузевими економічними відносинами, надійною державною підтримкою сільськогосподарського виробництва.

Економічний аналіз функціонування АПК показує, що Україна відноситься до країн з найнижчим рівнем державної підтримки умов відтворення у сільському господарстві з розрахунку на 1 га ріллі.

Значна частина працездатного населення витісняється з сільськогосподарських підприємств в особисті селянські господарства. Посилюються безробіття та міграційні процеси. За межею бідності перебуває 17,1 % сільських домогосподарств, частка селян з доходами нижче прожиткового мінімуму складає 42,7 %. Рівень оплати праці у сільському господарстві на 40 % нижчий середнього по економіці. У 14 тис. сільських населених пунктів (49 %) відсутні будь-які виробничо-управлінські підрозділи. Інвестиції на розвиток соціальної сфери села становлять лише 7,6 млрд грн/рік, що набагато нижче потреби в них [2].

Відсутність в Україні повноцінного ринку землі та низькі темпи інтеграції країни в європейські ринки поки що не дали змоги нашим аграріям повною мірою відчутти на собі привабливість співпраці з іноземними компаніями. Проте слід визнати, що з кожним роком дедалі більше українських компаній виводять свою продукцію на ринок ЄС і більше іноземних інвестицій надходить в українські переробні підприємства або у вирощування зернових і олійних. При цьому основними іноземними інвесторами в сільське господарство є Кіпр, Великобританія та США, в харчову промисловість — Нідерланди, Швеція і Кіпр (за даними першого півріччя 2008 року). По-перше, сільське господарство — це цілковита відсутність фінансового управління. У розпорядженні сільгосппідприємств немає грошей — є лише врожай. Державна допомога надавалася переважно у вигляді пільг і прихованих дотацій і не стимулювала появу навичок фінансового управління: грошей у руках аграріїв як не було, так і немає. Найчастіше це — джерело нездатності сільгосппідприємств впевнено працювати на фінансовому ринку, залучати інвестиції, використовувати сучасні фінансові інструменти зростання. За нинішнього режиму фінансової допомоги годі говорити про розвиток управлінських технологій галузі. Потрібно визнати: єдине поки що джерело цих технологій — сторонні інвестиції. По-друге — неконкурентоспроможне, бо не є промисловим. Українські сільгосппідприємства (в переважній більшості) готові нагодувати українців кожного окремо, але не готові до співпраці з великими переробними компаніями — вони орієнтовані на «стихийні» ринки для домашніх господарств, але не виробляють промислові партії сільгосппродукції (здебільшого це стосується тваринницької галузі). Тим са-

мим підривається конкурентоспроможність української переробки [3].

Отже, для залучення інвестицій в агропромисловий комплекс необхідно: залучити зовнішні інвестиції для розширення аграрного виробництва на інноваційній основі; оптимізація ефективності використання наявних продуктивних сил і виробничих відносин галузі; вдосконалення державної інвестиційної політики особливо в умовах циклічності розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. *Кожем'якіна М. Ю.* Інвестиційне забезпечення як основа розвитку аграрної економіки України // Економіка АПК. — 2009. — №12. — С. 68–73.
2. *Петришина Н. С., Васильчук І. А.* Агропромисловий комплекс України: проблеми та перспективи розвитку // Наука й економіка. — 2011. — № 2. — С. 109–114.
3. *Мазур Н. А.* Проблеми і перспективи інвестицій в АПК України // Економіка АПК. — 2009. — №4. — С. 73–77.

Левочко А.О.,
науковий керівник — **Єранкін О.О.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ НАССР

Застаріла система управління безпекою харчової продукції обмежує потенціал агробізнесу України, перешкоджаючи експорту та інвестиціям. Харчова промисловість потребує особливої уваги в управлінні якістю через те, що від її якості та безпеки залежать не тільки конкурентні позиції підприємства на ринку, її імідж і прибуток, але і здоров'я населення.

НАССР (система аналізу ризиків та контролю (регулювання) у критичних точках) — система для ідентифікації, оцінки, аналізу та контролю ризиків, що є важливими для безпечності харчових продуктів [1].

Використання системи НАССР у рамках харчової промисловості може виконувати коригувальні або попереджувальні функ-

ції. НАССР дозволяє перейти від випробування кінцевого продукту до розробки превентивних методів. Дана система мінімізує ризики, створювані небезпечними біологічними, хімічними та фізичними факторами [2].

У Законі України «Про безпечність та якість харчових продуктів» зазначено, що особи, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, повинні застосовувати санітарні заходи та належну практику виробництва, системи НАССР та/або інші системи забезпечення безпечності та якості під час виробництва та обігу харчових продуктів [1].

Українські підприємства харчової промисловості посилюють контроль за якістю та безпечністю продукції. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 1 квітня 2013 року 488 підприємств уже використовують системи контролю безпечності та якості продукції, а на 98 виробництвах розпочато роботу з їх впровадження. Зокрема, значно зросла кількість підприємств, на яких діє система НАССР. Водночас, у країні не менше 14 тисяч суб'єктів господарювання потребують впровадження нової системи [3].

В Україні з 3 травня 2013 набув чинності наказ Міністерства аграрної політики «Про затвердження Вимог щодо розробки, впровадження та застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах Системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР)», яким затверджено обов'язковість використання даної системи на всіх харчових підприємствах.

Запровадження системи НАССР на українських підприємствах вимагає витрат: на розробку виконавчого плану; на придбання обладнання для моніторингу та лабораторних досліджень; на навчання персоналу; на додаткове санітарно-технічне обладнання; на підтримку системи НАССР.

За оцінками експертів «International Finance Corporation», вартість розробки та впровадження НАССР може становити в середньому близько 50–70 тис. грн. Ці витрати можуть бути більшими при залученні іноземних консультантів. Операційні витрати, пов'язані з функціонуванням системи НАССР, з часом скорочуватимуться: приблизно на 10 % після першого року та ще на 5 % після другого року. Це пов'язано зі зменшенням кількості критичних точок контролю та позитивним впливом навчання. Період окупності зазвичай становить від 1 до 2 років, за свідченням міжнародної практики впровадження цих систем у молочній промисловості [4].

Вигоди, які отримують українські підприємства після запровадження системи НАССР: поліпшення доступу на міжнародний

ринок; зростання обсягів продажу; підвищення якості та безпеки продукції; ріст задоволеності потреб і довіри споживачів; підвищення репутації підприємства; висока мотивація персоналу; поліпшення фінансового та економічного становища; зниження витрат через меншу кількість невідповідної продукції та відходів; можливість залучення іноземних інвестицій; ріст вартості підприємства [5].

Щоб прискорити процес впровадження системи НАССР в Україні, необхідно вирішити такі проблеми. По-перше, у підприємств недостатньо стимулів, щоб вони переважили фінансові та трудові витрати, які необхідні для успішного впровадження системи. По-друге, відсутність усвідомлення у більшості керівників підприємств того, що без сучасних систем управління вони не матимуть у найближчому майбутньому стабільності та зростання. Потрете, недосконалість вітчизняного законодавства, підзаконними актами ніхто чітко не встановив перехідний період до даної системи, і тому він плавно протікає тривалий проміжок часу. По-четверте, відповідальність за якість харчових продуктів досі поділена між контролером та виробником, тоді як у світі всю відповідальність несе виробник. По п'яте, труднощі в розробці системи, яка дійсно працюватиме в реальному виробничому середовищі зі змінами в культурі праці, психологічному кліматі персоналу.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 23.12.97 № 771/97-ВР (у редакції Закону України № 406-VII) від 11.08.2013.
2. *Слива Ю. В., Швець Т. Г.* Сучасний стан розвитку міжнародної і національної нормативних баз щодо системи управління безпечністю харчових продуктів [Електронний ресурс] // Наукові доповіді НУБіП України. — № 42. — 2013. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nd_2013_6_11.pdf
3. Прес-служба Мінагрополітики. Майже на 500 вітчизняних підприємствах діють системи контролю за якістю та безпечністю продукції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/5510>.
4. Консультативна програма IFC в Європі та Центральній Азії. Проект IFC «Безпечність харчової продукції в Україні» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifc.org>.
5. *Zanozovska, O.* Quality management of domestic dairy enterprises based on HACCP principles / O. Zanozovska // Current state and perspectives of enterprises' development in conditions of international economic activity. Monograph. Matej Bej University, Banská Bystrica, Slovakia. — 2013. — P. 203–206.

Омельченко Ю. С.,

науковий керівник — **Єранкін О.О.** д.е. н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВ

Постановка наукової проблеми. Стрімке посилення конкуренції на молочному ринку та нові фактори впливу обумовлюють необхідність молокопереробним підприємствам постійно проводити вдосконалення систем управління. Сучасною тенденцією закордонних холдингів стало впровадження логістичного підходу до управління підприємством. Тому, одним із перспективних напрямків їх подальшого розвитку та вдосконалення є впровадження сучасної логістичної системи. Це дозволить їм максимально задовольнити потреби існуючих покупців і залучити нових, підвищити свою конкурентоспроможність.

Наукові джерела і публікації по даній проблематиці в основному носять загальний характер і не зачіпляють сфери молокопереробних підприємств.

Метою статті є розкриття особливостей логістики транспортного господарства молокопереробного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Транспортний фактор — це визначальна, рушійна сила виробництва продукції [1]. Поряд з іншими видами управління матеріальними потоками особливе місце займає транспортно-логістичний менеджмент, що має своїм предметом такий процес, як переміщення вантажу. Ми погоджуємося з В.І. Котелянцем [2], який підкреслює, що є галузі, де транспорт не тільки виконує значну частину виробничого процесу, але й і його складовою частиною. Відмічаючи виключно важливе значення транспортних засобів, Ф.С. Завалишин [3] звернув увагу на те, що нерідко транспорт визначає не тільки темп виконання виробничого процесу, а і його програму. Таким чином, транспорт є продовженням процесу виробництва, хоча і не створює нових продуктів. Переміщуючи товари з місць виробництва в місця споживання, він збільшує їх вартість, тобто готує їх до споживання, без чого виробничий процес не можна вважати завершеним [4]. У процесі виробництва транспорт істотно впливає на собівартість продукції, а також на ефективність і ціну.

Об'єктом дослідження стало молокопереробне підприємство «Білоцерківський молочний комбінат». Система транспортної ло-

гістики досліджуваного підприємства складається з: транспортної логістики — власний і найманий транспорт і диспетчеризації відвантажень. Транспортна логістика призначена для розробки оптимальних маршрутів доставки товару на склади регіональних замовників. На даному підприємстві частка витрат на транспортування займає більш, ніж 6 % у структурі собівартості продукції (рис. 1). До складу транспортних витрат відносять: ПММ, запасні частини, поточний ремонт і ТО, оренда транспортних засобів та інші.

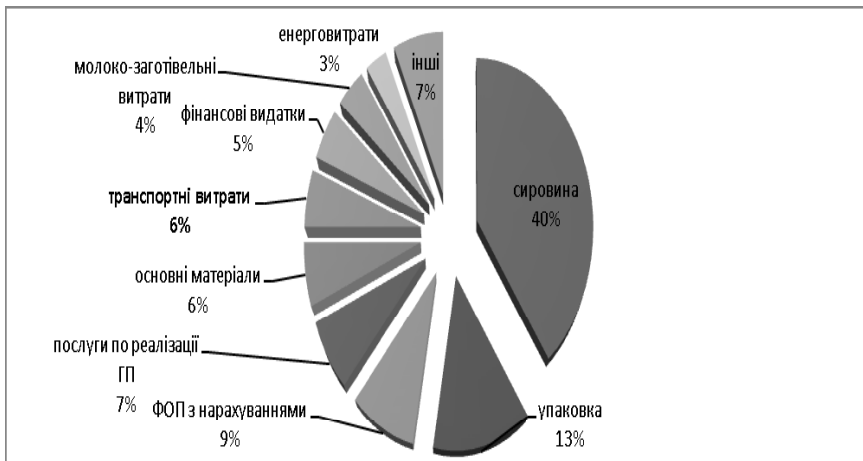

Рис. 1. Структура собівартості продукції на ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат» у 2013 році

Доставка продукції власним транспортом здійснюється переважно по території Київської області, а найманим транспортом — по регіонах. Для оцінки ефективності транспортної логістики було проведено дослідження ефективності найманого транспорту, оскільки найбільшу частину коштів, що витрачаються на транспорт займає саме оренда транспортну. За рік дана сума витрат становить близько — 20 900 тис. грн, що становить 71 % усіх транспортних витрат. Середня кількість рейсів за місяць становить 300–320, максимальна кількість точок доставки однією машиною складає 7. На основі проаналізованих даних було визначено, що середня вартість доставки становить — 6 780 грн, а середній рівень використання авто — 67,42 %.

Найвигідніші маршрути доставки в кілька торговельних точок, що забезпечує високий рівень завантаження авто. Підтвер-

дженням є дані табл. 1, де відображено розрахунки по рейсах за 05.03.2014 року. Так, бачимо, що при транспортуванні продукції вагою в 14 294 кг, в Одеську область, рівень використання авто становить 112 %, а при перевезенні з низьким рівнем завантаження відповідно і низький рівень використання авто. Окрім того, найбільша окупність перевезень становить саме тих маршрутів, котрі мають високий рівень використання авто. Так, по замовленню № 2 на одиницю витрат на перевезення припадає 29,8 грн вартості продукції, а по маршруту №1 — усього 0,7 грн.

Таблиця 1

**ПОКАЗНИКИ ДОСТАВКИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ
В РЕГІОНИ НАЙМАНИМ ТРАНСПОРТОМ 05.03.2014 Р.**

№ замовлення	Місто доставки	кг	грн	Відстань до ТТ, км	Сума документа ВН	% використання авто
1	Луганськ	481	7 000	720	9 152	7,52
		481	7 000	720	9 152	7,52
2	Одеса	3 220	1 067	400	41 946	25,16
	Одеса	990	345	20	17 224	7,73
	Одеса	9 405	3 429	20	159 504	73,48
	Одеса	652	248	20	11 007	5,09
	Фонтанка	27	11	20	363	0,21
		14 294	5 100	480	230 044	111,67
3	Котовськ	1 827	719	350	20 715	14,27
	Ізмаїл	7 586	7 081	480	101 553	59,27
		9 413	7 800	830	122 268	73,54
4	Житомир	4 361	1 074	250	51 669	34,07
	Рівне	4 628	2 053	200	56 205	36,16
	Луцьк	3 456	1 873	100	43 351	27,00
		12 445	5 000	550	151 225	97,23

Отже, для оптимізації логістичних витрат на транспортування продукції необхідно забезпечити високий рівень завантаження авто. Для підвищення ефективного рівня завантаження всіх авто потрібні ті рейси, що мають низьку завантаженість сумістити з

іншими, або ж додатково заключити договори на доставку продукції в даному регіоні й в інші мережі.

Список використаних джерел

1. *Перебийніс О. В.* Транспортний фактор сучасної економіки // *Матеріали наук.-практ. конф. «Формування конкурентноздатності підприємств АПК в умовах ринкової трансформації економіки.* — Полтава: Полтавська ТПП, ПП «Форміка», 2004. — С. 40–42.
2. *Котелянець В. И., Пилипченко А. И.* Эффективность использования транспорта в агропромышленном комплексе». — М.: ВО «Агропромиздат», 1987. — 240 с.
3. *Завалишин Ф. С.* Основы расчета механизированных процессов в растениеводстве. — М.: Колос, 1973. — 319 с.
4. *Пена Т. В.* Система забезпечення ефективності транспортного процесу при перевезенні продукції АПК // *Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки.* — №4 (70). — 2012.

Пак Г. А.,

*науковий керівник — Дядько Є. А., к.е.н., доцент,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля,
м. Дніпропетровськ*

АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «СУБЛАНД УКРАЇНА»

ТОВ «СУБЛАНД УКРАЇНА» засноване в 2009 році, спеціалізація компанії — виробництво продукції глибокої заморозки (морепродуктів).

В умовах ринкової економіки обґрунтованість і дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки інвестиційної політики та фінансового стану суб'єктів господарювання. Нестабільність економіки обумовлює необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності своєї діяльності. Не виняток і ТОВ «СУБЛАНД УКРАЇНА» [1].

Серед основних причин, що обумовлюють несприятливий інвестиційний клімат в Україні та стримують економічний розвиток, традиційно відзначають нестабільність українського законодавства, урегульованість більшості ринків, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, сильний по-

датковий тиск, бюрократизм і корупцію в місцевих і центральних органах влади. Проте не можна не відзначити і конкурентні переваги нашої країни з позиції сучасного та потенційного стану розвитку країни. Фактори інвестиційної привабливості наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**ФАКТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Характеристика	Фактор інвестиційної привабливості
Вигідне геополітичне розміщення	Країна розташована на перехресті транспортних шляхів Європа — Азія, Північ — Південь
Високий рівень природно-ресурсної забезпеченості	За кількістю розвіданих запасів марганцевих руд Україна — друга в світі і перша — серед країн СНД; запасами вугілля, залізної руди, вторинних каолінів, калійних солей, глинистої сировини країна забезпечена на 100–200 років
Дешева кваліфікована робоча сила	Середньомісячна заробітна плата в Україні значно нижча від зарубіжних країн
Місткий споживчий ринок	Річна місткість українського споживчого ринку за урядовими оцінками — 32,122 млрд дол. США

Для оцінки доцільності залучення іноземних інвестицій на ТОВ «СУБЛАНД УКРАЇНА» було розраховано основні показники ефективності реалізації проекту за такими показниками:

1. Розрахунок показників беззбитковості проекту. Прогнозовані розрахунки точки беззбитковості при повній реалізації проекту представлено на рис. 1. Прогнозується, що 100 % обсяг реалізації фонду буде становити 60928 т морепродуктів на рік, операційний важіль складатиме 31,63 % від загального об'єму виробництва. Такий показник є досить прийнятним для реалізації проекту.

2. Параметри залученого фінансування проекту. Для реалізації проекту необхідно залучення фінансування в формі кредитної лінії терміном на 56 місяців, ставка по кредитній лінії — 10 % річних, сплата процентів — щомісячно. Кошти кредитної лінії призначені для здійснення планового об'єму капітальних витрат; формування об'єктів матеріально-технічної бази, які не відносяться до об'єктів нерухомості; формування необхідного оборотного капіталу [2].

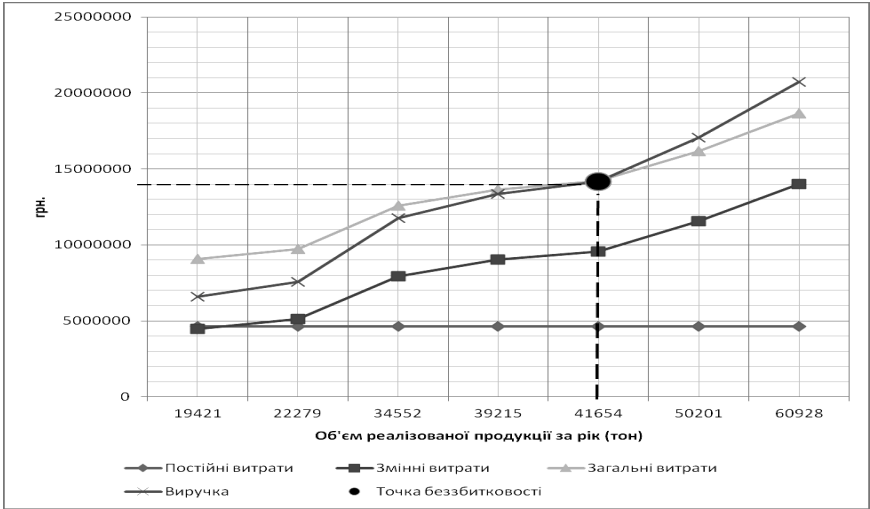

Рис. 1. Прогнозовані розрахунки точки беззбитковості проекту

3. Інтегральні показники ефективності проекту наведено в табл. 2.

Таблиця 2

ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЕКТУ

Параметр	Індекс	Одиниці вимірювання	Значення
Тривалість проекту	T	міс.	60
Ставка дисконтування	D	%	10,00
Період окупності	PB	міс.	78
Дисконтований період окупності	DPB	міс.	120
Середня норма рентабельності	ARR	%	13
Чистий приведений дохід	NPV	тис. грн	1555
Індекс прибутковості	PI		1,06
Внутреня норма рентабельності	IRR	%	11
Кількість нових робочих місць		чол.	59
Кількість нових місць		од.	260

Результати аналізу параметрів економічної ефективності проекту свідчать про те, що останній має виключне значення для поліпшення конкурентної позиції підприємства на цільових ринках, надає можливість створити нові додаткові робочі місця з рівнем доходу вище за середній. Таким чином, проект є перспективним, так як має високі показники соціальної та економічної ефективності та достатній рівень стійкості по відношенню до змін факторів зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Бузько И. Р. Экономический риск (методы анализа, оценки и ограничения) / И. Р. Бузько. — Донецк: ИЭП НАН Украины, 1996.— 331 с.
2. Офіційний сайт журналу «Economist» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economist.com/>.

Приваловая Д. В.,

научный руководитель — **Оникиенко Е. В.**, к.э.н., доцент,
ЛНАУ»Луганского национального аграрного
университета», м. Луганск

ТЕОРИЯ ПОРТФЕЛЯ: МАТЕМАТИКА ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ

В самом широком и традиционном смысле инвестиция — это вложение капитала с целью получения дохода через определенное время. Инвестиции осуществляются путем приобретения основных фондов, нематериальных активов, акций, облигаций, других ценных бумаг и других активов. Совокупность инвестиционных вложений формируют инвестиционный портфель или портфель инвестиций.

Поскольку инвестиции были связаны с фактором времени, возникла необходимость прогнозирования поведения той или иной инвестиции в будущем, прогнозирование ее доходности и связанных с нею рисков.

Традиционные подходы к оценке инвестиций позволяли в целом анализировать их эффективность, однако имели и два существенных недостатка:

1) громоздкость, которая проявлялась в необходимости анализа поведения каждого из активов (акций, облигаций);

2) однобокость, которая проявлялась в том, что основной характеристикой активов была исключительно доходность, тогда как другой фактор — риск — не получал должной оценки при инвестиционных решениях.

Нынешний уровень развития теории инвестирования преодолевает эти недостатки, и немаловажная заслуга в этом принадлежит теории портфельных инвестиций.

Портфельная теория — это теория, целью которой является формирование инвестиционного портфеля с наибольшей доходностью и наименьшими рисками. Важное место в технологии портфельного инвестирования занимают статистические и математические методы. Среди математических моделей выделяют модели, решающие задачи оптимального формирования портфеля и прогнозирования.

Современная теория портфельных инвестиций берет свое начало в небольшой статье Гарри Марковица «Выбор портфеля», изданной в 1952 году, в которой автор предложил математическую модель формирования оптимального портфеля ценных бумаг, концентрирующую внимание на поведение всего портфеля в целом, а не его отдельных составляющих. Марковиц впервые формализовал соотношение между риском и доходностью, математически выразив известное всем инвесторам правило, чем больше доходность, тем больше риск и наоборот. Именно Марковиц впервые обосновано доказал, что вложения заданного объема инвестиционного капитала в один объект инвестиций является более рискованным, чем инвестирование этой же суммы в различные объекты, то есть диверсификация. Благодаря диверсификации можно уменьшить совокупный риск портфеля инвестиций. В общем случае задача оптимизации портфеля состоит в выборе такого распределения средств между активами, при котором происходит максимизация прибыли при заданных ограничениях на уровень риска.

После проведенной Марковицем формализации, с математической точки зрения задача по формированию оптимального портфеля представляла собой задачу квадратической оптимизации при линейных ограничениях. Этот класс задач, является одним из наиболее изученных классов оптимизационных задач, для которых существует большое число эффективных алгоритмов.

Для построения пространства возможных портфелей Марковиц предложил использовать класс активов, вектор их средних ожидаемых доходностей и матрицу ковариаций.

На основе этих данных строится множество возможных портфелей с различными соотношениями доходность-риск, следова-

тельно, в основу анализа положены два критерия, для выбора подходящего инвестиционного портфеля:

— либо поиском эффективных, или не улучшаемых решений. В этом случае любое другое решение, лучше найденных по одному параметру обязательно будет хуже по другому;

— либо выбирая главный критерий (например, доходность должна быть не ниже определённой величины) остальные используются лишь в качестве критериальных ограничений;

— либо задавая некий суперкритерий, который является суперпозицией указанных двух (например, их функцией).

По Марковицу, портфель инвестиций считается оптимальным, если, с одной стороны, при одинаковом уровне доходности не существует любых других инвестиционных портфелей с меньшим уровнем риска, а с другой — не существует других, более прибыльных инвестиционных портфелей, которые характеризуются таким же уровнем риска.

Мировой рост спроса и цен на сельскохозяйственную продукцию дает основания утверждать об увеличении объема иностранных инвестиций в АПК Украины уже начиная с 2009 года. Инвестиционная привлекательность отдельных объектов инвестирования аграрного сектора экономики прямо пропорционально зависит от плодородия земли, экологического состояния территорий, развитой инфраструктуры в данной местности.

По расчетам Института аграрной экономики, для устойчивого развития аграрного сектора экономики необходимо вложить не менее 150 млрд долл. США инвестиций. Считая, что для постоянного развития и функционирования инвестиционных процессов в сельскохозяйственном производстве государство должно обеспечить все предпосылки для этого, начиная с решения вопроса рынка земли и заканчивая развитием социальной инфраструктуры. Правительственная поддержка инвестиционной деятельности заключается в совершенствовании нормативно-правовой базы. Прежде всего, это заключения межгосударственных соглашений об избежании двойного налогообложения, усиление защиты инвестиций и доходов иностранных инвесторов и их страхования.

Только четкое выражение инвестиционной политики государства в основных ее проявлениях (налоговая, законодательная, амортизационная и финансовая политика), а также неотвратимому движению к прозрачности и упрощению бюрократических процедур, станут основными предпосылками формирования положительной инвестиционной привлекательности Украины и сельского хозяйства.

Список использованной литературы

1. Буренин А. Н. Управление портфелем ценных бумаг / А. Н. Буренин. — М.: НТО Вавилова С.И., 2008. — 440 с.
2. Каминский А. Б. Экономический риск и методы его измерения: Учеб. пособие / Киевский национальный ун-т им. Тараса Шевченко. — М.: Издательский дом «Казаки», 2002. — 120 с.
3. Крупина Н. Н. Мониторинг доходности инвестиционного портфеля / Н. Н. Крупина // Финансовый менеджмент. — 2009. — № 4. — С. 83–96.
4. Шарп Уильям Ф., Александер Гордон Дж., Бейли Джеффри В. Инвестиции: Для использования в учеб. процессе студ. вузов, обуч. по экон. спец. / А. Н. Буренин (пер.), А. А. Васин (пер.). — М.: Инфра-М, 2003. — XII, 1027 с.

Санжарова О. В.,

науковий керівник — **Онїкієнко О. В.,** к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет, м. Луганськ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АПК В УКРАЇНІ

Сільське господарство в Україні є пріоритетною галуззю. У сучасних умовах розвитку сільського господарства України освоєння закінчених науково-технічних розробок складає дуже низький процент до загальної кількості створених інновацій і не завжди відповідає вимогам сільськогосподарського виробництва. Розвиток інноваційної діяльності, а особливо впровадження її результатів, в АПК являє собою розробку раціональної структури інноваційного процесу, що повинна повністю бути адаптованою до регіональних умов виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Інноваційний процес в АПК — це постійний, безперервний процес перетворення окремих технічних, технологічних та організаційно-економічних ідей і наукових варіантів вирішення певного практичного завдання з метою переходу галузей і підприємств АПК на якісно новий рівень виробничого процесу. На здатність підтримувати інноваційну діяльність в АПК впливає велика кількість факторів: особливості природно-економічних умов господарювання, стан організаційно-виробничого механізму, рівень готовності господарств до впровадження інновацій, засоби стимулювання досягнень науки та їх впровадження на практиці та регіональні відмінності суб'єктів господарювання.

Нині більшість вітчизняних агропідприємств неспроможні виробляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію. Це є результатом таких негативних явищ, як: застарілий машинно-тракторний парк, диспаритет цін на продукцію промисловості і сільського господарства, постійне зростання цін на паливо-мастильні матеріали, недосконала кредитно-фінансова система і законодавча база тощо. Ці проблеми стали особливо гострими у зв'язку з набуттям Україною членства в структурах СОТ, що вимагає від нашої держави постачання на світовий ринок високоякісної конкурентоспроможної продукції. Таким чином, постає гостра необхідність у переорієнтації наявної державної політики на високоефективну інноваційну.

Питання інноваційної діяльності, її ресурсного забезпечення, а також інноваційної активності товаровиробників досліджували такі вчені, як А. Ф. Бондаренко, А. Н. Бузні, М. І. Кісіль, О. В. Крисальний, М. Ф. Кропивко, О. А. Лапко, М. І. Лобанов, П. М. Музика, П. Т. Саблук, М. А. Садиков, С. В. Шолудченко, Г. І. Андреев, С. Д. Ільєнкова, В. Дергачов, Г. А. Романенко, Л. М. Хогберг, Р. А. Фатхутдінов та інші.

Інноваційна діяльність здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу, яка включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки та технологій, прогресивні міжгалузеві структурні перетворення, реалізація довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат, фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у становищі виробничих потужностей, розробку та впровадження нових, ресурсозберігаючих технологій, що призначені для поліпшення соціального та екологічного стану. На сучасному етапі економічного розвитку міжнародне науково-технічне співробітництво сприяє прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, зростанню інтенсивності у взаємовідносинах між економіками країн.

Інноваційна модель розвитку, в умовах глобалізації, не може принести повного економічного ефекту лише за допомогою технологічного оновлення ресурсної бази та структурної перебудови економіки. Вона передбачає перенесення акценту з традиційних науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, які мають вирішальний вплив на процеси соціально-економічного розвитку розвинутих країн світу. Саме тому, широке застосування інновацій являється найбільш дієвим та ефективним варіантом вирішення гострих соціально-економічних

проблем АПК, що пов'язані з пошуком механізмів підвищення економічних показників діяльності сільськогосподарських господарств та забезпечення населення високоякісною сільськогосподарською продукцією. Інноваційний розвиток АПК означає його якісне реформування, що базується на зростанні виробничих показників із одночасним удосконаленням соціально-економічного механізму сільського господарства, а також взаємопов'язаних з ним галузей. Даний процес повинен забезпечуватися постійним використанням більш досконалих технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, нових сортів культур рослин і порід тварин, прогресивних моделей соціально-економічного розвитку, сучасних моделей інформаційних технологій.

Постійно зростаюча роль інноваційного чинника і пов'язані з цим наміри отримати, в прийнятні терміни, очікуваний економічний ефект не дають змоги розраховувати на наявну ситуацію, що склалася в АПК із впровадженням у практичне використання новітніх наукових розробок і їх масовим використанням. Для того щоб інноваційний розвиток АПК відповідав своєму призначенню і приносив очікувані результати, необхідне усестороннє та повноцінне забезпечення, що дозволить змінити наявний інертний і навіть регресійний характер даного процесу. І це повинно стосуватися всіх напрямів забезпечення активного та ефективного інноваційного розвитку АПК.

Список використаних джерел

1. *Осецький В. Л., Затонацька Т. Г.* Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки // *Фінанси України*. — 2006. — №7. — С. 38–49.
2. *Резнік Н. П.* Інноваційна діяльність як фактор підвищення ефективності виробництва // *Економіка: проблеми теорії та практики*. — Вип. 198. — Дніпропетровськ, 2004. — С. 979–985.
3. *Харів П. С.* Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. — Тернопіль: Вид-во «Економічна думка», 2003. — 326 с.

Семченко К. К.,
науковий керівник — **Онкієнко О. В.,** к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет, м. Луганськ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ

В умовах ринкової економіки, проблема фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств стає все актуальнішою. Під-

приємства агропромислового комплексу в умовах ринку займають особливе положення, що не дозволяє повною мірою брати участь у міжгалузевій конкуренції. Сільське господарство, залежне від природних чинників і має яскраво виражений сезонний характер виробництва, є низько доходною, більш відсталою в технологічному плані галуззю порівняно з іншими галузями і повільніше адаптується до мінливих економічних і технологічних умов.

Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств України відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та соціально-економічної безпеки сільських територій, що підтверджують такі дані:

- продукція агропромислового комплексу формує 17 % ВВП країни і 60 % фонду споживання населення;

- частка аграрного сектора у зведеному бюджеті України становить за останні роки 8–9 %.

Фінансову безпеку підприємства можна визначити як систему управління діяльністю підприємства з метою забезпечення належного рівня ефективності діяльності і при цьому підтримувати належний рівень захищеності, який відображається через систему показників оцінки його стану, в умовах невизначеної і конкурентного середовища.

Критерієм фінансової безпеки є сталий, збалансований розвиток фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної та фондової систем, а також ціноутворення, яке характеризується стійкістю до внутрішніх і негативних зовнішніх впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Результати вивчення та обробки статистичної інформації показали, що фінансова безпека сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від їх фінансово-господарського стану, в даний час близько 30 % господарств у сільськогосподарському секторі економіки збиткові, мають низьку ефективність виробництва продукції.

Так само, враховуючи те, що прибутковість підприємств АПК виконує безліч функцій, її можна зробити ключовою у визначенні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Аналіз статистичних даних показав, що сільськогосподарські підприємства України (крім малих) у 2013 році отримали близько 20,1 млрд грн прибутку, що на 0,7 % менше, ніж у 2012 році. При цьому рівень рентабельності сільгоспвиробництва в 2013 році склав 19,7 %, тоді як за 2012 рік 26,4 % [3].

З прибутком 2013 рік закінчили 75 % сільськогосподарських підприємств країни. В середньому на одне таке підприємства

припадало 3,5 млн грн прибутку (у 2012 році — 79 % і 3 млн грн). У той же час 25 % підприємств отримали від сільськогосподарського виробництва збитки, які в розрахунку на одне сільськогосподарське підприємство склали 1,6 млн грн (у 2012-му 21 % і 1,2 млн грн відповідно).

Підприємства агропромислового комплексу у 2013 році отримали близько 16,7 млрд грн прибутку від рослинництва, рентабельність якого склала 21,9 %. Зокрема, прибутковість зернових культур знизилася до 14,8 %, соняшнику до 45,1 %, ріпаку до 20,6 %, цукрових буряків до 15,9 %. Згідно з даними, у тваринництві в минулому році було прибутковим вирощування свиней: його рентабельність склала 2,3 %. У цілому підприємства країни в 2013 році отримали від тваринництва майже 3,2 млрд грн прибутку. Загальний рівень рентабельності галузі склав 14,2 %, тоді як у 2012 році 13 %.

На рахунки сільськогосподарських підприємств (крім малих) у 2013 році надійшло 691,9 млн грн прямих бюджетних дотацій і близько 5,9 млрд грн за рахунок ПДВ. У розрахунку на одне підприємство сума бюджетних дотацій становила 716,8 тис. грн.

Більше половини підприємств аграрного сектора мають прострочену кредиторську заборгованість. Кредиторська заборгованість підприємств АПК на 1 січня 2013 року склала 1552351,2 млн грн, а поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями на цю ж дату склала 64586,1 млн грн [3]. Ціни на закупівлю продукцію для виробників залишаються низькими, що не дозволяє їм своєчасно погашати отримані кредити і підштовхує кредитні організації до посилення вимог до позичальників і підвищенню процентних ставок по кредитах.

Основна частина сільськогосподарських підприємств не має власних ресурсів і можливості користуватися кредитами.

За даними Міністерства аграрної політики України, найбільша кількість кредитних ресурсів — 20,1 млрд грн — підприємствами АПК було залучено впродовж 2008 року. У 2009 році, порівняно з минулим періодом, залучення кредитних ресурсів зменшилася в 2,8 разу — до 6 млрд грн, хоча, за розрахунками фахівців, загальна потреба в грошових коштах аграрного сектору становила 26,5 млрд грн. У 2010 році понад 2200 підприємств АПК отримали кредити на суму майже 10,1 млрд грн, що в 1,5 разу більше, ніж у 2009 році [2].

Залишається на досить низькому рівні технологічний рівень більшості підприємств агропромислового комплексу.

Дослідження стану базових фінансових ресурсів, до яких віднесено природні, матеріальні, трудові та інформаційні ресурси,

що свідчить про незадовільному стані і не здатності забезпечувати фінансову безпеку підприємств аграрної сфери.

У сучасних умовах процес успішного функціонування і економічного розвитку вітчизняних підприємств багато в чому залежить від ступеня забезпечення їх фінансової безпеки. В ході аналізу різних підходів до проблеми фінансової безпеки підприємств АПК визначено, що фінансова безпека є самостійним об'єктом управління і складається зі складових, які для кожного конкретного підприємства можуть мати різні пріоритети залежно від характеру існуючих загроз.

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування в даному періоді і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Для забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідним є побудова ефективної системи управління фінансовою безпекою підприємства з урахуванням специфіки галузі, зовнішніх і внутрішніх факторів, інтелектуальної складової, форми господарювання, стану економіки, взаємодія з контрагентами, особливості державного регулювання.

Список використаних джерел

1. *Волостнов Н. С.* Финансовая безопасность организации и принципы ее обеспечения в рыночной экономике / Н. С. Волостнов // Современная экономика: проблемы, тенденции, перспективы. — 2008. — №1. — С. 5–7.
2. Офіційний сайт Агенства «кредит-Рейтинг» (Україна) [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.credit-rating.ua
3. Офіційний сайт «Державна служба статистики України» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Сінтюк Ю. С.,
науковий керівник — Коваль П. В., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ DEA-АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНКИ ТЕХНІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У загальному трактуванні під технічною ефективністю слід розуміти можливість конкретного аграрного підприємства виро-

бляти оптимальну (максимальну) кількість продукції, застосовуючи наявний кількісний і якісний ресурсний потенціал. Розглядається й обернене трактування даного показника — підприємство оптимізує (мінімізує) технологічно необхідну ресурсну систему для одержання заданої кількості та якості кінцевої продукції [1].

Більшість вітчизняних науковців під час оцінювання ефективності підприємств розраховують окремі показники, такі як продуктивність праці, витрати на одиницю продукції, рентабельність товару тощо [2]. Усі ці методи відомі давно, тому ми вирішили оцінити технічну ефективність виробництва зернових одним із методів економетричного аналізу, які використовують зарубіжні вчені, а саме методом аналізу оболонки даних DEA (Data Envelopment analysis).

Задум моделі DEA належить М. Дж. Фарреллу (1957 р.), який спробував виміряти ефективність однієї одиниці кінцевої продукції на прикладі з одним вхідним фактором (англ. *input*) і одним вихідним параметром (англ. *output*). Основою моделі DEA є побудова кривої (границі) на основі показників кращих підприємств [3]. Це досягається шляхом вирішення проблеми лінійної оптимізації:

$$Fk = \min \lambda^k \quad (1)$$

за умови таких обмежень:

$$y'_{k,m} \leq \sum_{k=1}^k z'_k y'_{k,m}, \quad m = 1, \dots, M; \quad (2)$$

$$\lambda^k x'_{k,n} \geq \sum_{k=1}^k z'_k x'_{k,n}, \quad n = 1, \dots, N, \quad (3)$$

де $z'_k \geq 0$, $\sum_{k=1}^k z'_k = 1$ — змінний ефект масштабу; $Fk = \min \lambda^k$ — технічна ефективність використання ресурсів; z_k — змінні, що показують інтенсивність, з якою використовується кожне підприємство при побудові кривої найефективніших підприємств; $y_{k,m}$ — продукція k -го підприємства m -го виду; $x_{k,n}$ — використовуваний ресурс n -го виду; t — індекс часу; $k = 1 \dots K$ — кількість підприємств.

Описаний метод застосовано для розрахунку технічної ефективності вирощування зернових с/г підприємствами Київської області (табл. 1).

Із масиву с/г підприємств Київської обл. було обрано 52 с/г підприємства Білоцерківського та Кагарлицького районів подібної спеціалізації та масштабу. Вхідними параметрами системи було обрано

площу зернових і зернобобових і чисельність працівників у рослинництві в розрізі на 100 гектар сільськогосподарських угідь, а *вихідним* параметром став обсяг товарної продукції на 1 га зернових.

Після проведеного аналізу було встановлено, що переважна кількість досліджуваних підприємств є неефективними. Лише 3 підприємства працюють ефективно: це СВК «Атлантида», ТОВ ФК «Агро-Лідер-Україна» та ТОВ «Руфіна-Агро», ще в 3-х підприємствах коефіцієнт технічної ефективності наближений до 1. Оцінка ефективності може бути зміщеною, оскільки мала вибірка, тому при розробці практичних рекомендацій необхідно досліджувати глибше виробничу систему та ефективність кожного підприємства.

Отже, аналіз оболонки даних показує, на скільки та в якому напрямку неефективним підприємствам потрібно покращувати свої показники.

Таблиця 1

**РЕЗУЛЬТАТИ ОБЧИСЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ
ПІДПРИЄМСТВАМИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

№	Підприємство	<i>Fk</i>	№	Підприємство	<i>Fk</i>
1	ПрАТ «Маки»	0,13	27	ТОВ «Терезине»	0,20
2	АФ «Глушки»	0,00	28	ТОВ АФ «Матюші»	0,11
3	ТОВ «Еліта»	0,15	29	ТОВ «Надія»	0,01
4	ПОП АФ «Узинська»	0,18	30	ДГ «Селекційна станція»	0,01
5	ТОВ «Острійківське»	0,02	31	ТОВ «Агрокомплекс Узин»	0,48
6	СВК «Розалівський»	0,16	32	СК «Агробізнес»	0,86
7	ТОВ АФ «Дім»	0,07	33	СВК АФ «Перемога»	0,09
8	СВК «Ім. Щорса»	0,07	34	ПАТ «Агрофорт»	0,12
9	ПОСП «Одісей»	0,01	35	ВК-115	0,05
10	СВК «Атлантида»	1,00	36	ТОВ «Укр Агро Клас»	0,22
11	ПП «Вектор — 2008»	0,18	37	ДП «Ферми Данам»	0,04
12	ПрАт «Еталон»	0,07	38	ПСП «Мирівське»	0,02
13	ПОП «Роставиця»	0,21	39	ТОВ «Дан-Фарм-Україна»	0,85
14	ТОВ «БЛлагротех»	0,09	40	ТОВ «Расавка»	0,52
15	ТОВ «Левада»	0,29	41	ПСП «Росава»	0,01
16	ТОВ «Агрокомплекс»	0,19	42	ПОП «Переселенське»	0,48

Продовження табл. 1

№	Підприємство	<i>Fk</i>	№	Підприємство	<i>Fk</i>
17	СТ «Настуся»	0,26	43	ТОВ «Віскар-Агро»	0,22
18	ТОВ ФК «Агро-Лідер-Україна»	1,00	44	СТОВ «Компанія Еталон 2007»	0,14
19	ТОВ «Пилипчанське»	0,42	45	ПОСП «Дніпро»	0,14
20	ДП ДГ «Ім. 9 січня»	0,01	46	ТОВ «Переможець»	0,13
21	ТОВ «Фастівка»	0,09	47	ФГ «Широкоступ»	0,14
22	ТОВ «Узинагроівест»	0,77	48	ПАТ «Кагарлицьке»	0,25
23	ТОВ АФ «Білоцерківська»	0,11	49	ТОВ «Руфіна-Агро»	1,00
24	ТОВ «Сухоліське»	0,25	50	СТОВ «Колос»	0,27
25	ТОВ «Земля Томилівська»	0,09	51	ТОВ «Вікторія-Агро»	0,37
26	СФГ «Колосок»	0,29	52	ДП «Чайка»	0,03

Джерело: власні дослідження

Список використаних джерел

1. Коваль П. В. Ефективність функціонування аграрних підприємств в умовах зміни темпів і пропорцій відтворення ресурсного потенціалу // Економіка АПК. – 2005. — № 8. — С. 45–52.
2. Захаревич Н.П. Методичні засади обґрунтування регіональної стратегії підвищення конкурентоспроможності галузі / Н.П. Захаревич // Університетські наукові записки. — 2007. — № 3(23). — С. 192–199.
3. Дем'яненко С. І. Непараметричний аналіз в АПК : навч. посіб. / С.І. Дем'яненко, О. В. Нів'євський. — К. : КНЕУ, 2009. — 195 с.
4. Програмний пакет OnFront-Demo 2.0 (Data Envelopment Analysis (computer) Program)

Юрцан Х. М.,

науковий керівник — **Лобода Н. О.**, к.е.н., старший викладач, Львівська державна фінансова академія, м. Львів

**ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ**

Екологізація агробізнесу в глобальному розумінні передбачає всі види господарської діяльності та заходи, спрямовані на зни-

ження та ліквідацію негативного антропогенного впливу на довкілля, збереження, покращення та раціональне використання природно-ресурсного потенціалу країни. Цими заходами, на думку багатьох учених і фахівців, є:

- виведення з сільськогосподарського обороту радіоактивно та промислово забруднених земель;

- повернення на поля змитого гумусного шару землі;

- відновлення гумусного шару ґрунтів за рахунок органічних добрив;

- підвищення родючості ґрунтів за рахунок біоконверсії гумусу;

- переобладнання території, зменшення контурності полів;

- розширення масштабів використання екологічно чистих органічних, бактеріальних та інших добрив;

- поширення застосування хімічної, рослин- та фітомеліорації;

- істотне поліпшення культурних рослин і свійських тварин за допомогою сучасних методів селекції;

- запровадження екологічно чистих технологій агробізнесу (відмова від використання штучних стимуляторів росту, отрутохімікатів тощо);

- розробка наскрізних технологічних процесів з використанням решток сільськогосподарського виробництва, придатних для промислової переробки, з метою одержання необхідної продукції;

- упровадження безстічної системи водопостачання підприємств агробізнесу шляхом створення систем оборотного водозабезпечення, що приведе до запобігання скиданню стічних вод до природних водойм [1].

Процес екологізації агробізнесу можливий при створенні передумов «культури рільництва»; обмеженні чи повній заміні хімізації та деяких видів меліорації; оптимальній концентрації тваринницьких комплексів та екологічній бездоганності їх; створенні екологічно ефективної нової техніки; підтриманні відповідного стану аграрного потенціалу тощо.

До основних функцій екологізації агробізнесу належать: відтворювальні, просторові, соціально-економічні.

В основі відтворювальної функції лежить можливість створення оптимальних умов для відтворення природно-ресурсного потенціалу з метою ефективного його використання майбутніми поколіннями.

Просторові функції визначаються створенням науково обґрунтованої системи екологічного районування, складанням те-

риторіальних схем екологізації, з'ясуванням відмінностей усередині еколого-господарчих районів.

Соціально-економічні функції екологізації зумовлюються всеохоплюючим екологічним вихованням, формуванням культури виробництва, збереженням ефективного генетичного фонду населення та іншими чинниками.

На сучасному етапі важливим є завдання вдосконалення управління процесом екологізації агробізнесу на основі розробки і впровадження відповідних економічних механізмів раціонального природокористування, відтворення та охорони навколишнього середовища.

У наш час відбувається формування широкого спектра економічних інструментів екологізації виробництва, які можна об'єднати до таких груп [1]:

1. Прямі субсидії для наукових розробок розв'язання екологічних проблем агробізнесу.

2. Система економічних пільг за екологічно чисте виробництво й продукцію (пільговий кредит, пільгові нормативи амортизаційних платежів).

3. Переорієнтація структур агробізнесу в напрямку оптимального розв'язання екологічних проблем.

4. Утворення системи страхових екологічних фондів для попередження надзвичайних екологічних ситуацій і ліквідації можливих наслідків їх.

5. Система економічних штрафів за порушення природоохоронного законодавства.

6. Система екологічних податків викликає найбільший інтерес за масштабами використання в національній економіці та одержаними результатами.

7. Система платежів за використання природних ресурсів.

Плата за природокористування та створення природоохоронних фондів — один з головних економічних інструментів, який застосовується сьогодні в Україні.

Різновидом плати за використання ресурсів є розподіл прав на викиди до навколишнього середовища певних речовин у певному розмірі. На Заході такий розподіл дістав назву емісійних сертифікатів [1]. Суть їх полягає в тому, що держава за певні кошти продає спеціальний документ на квоту викидів до навколишнього середовища. Сертифікати найефективніші при застосуванні щодо підприємств, які є забруднювачами атмосферного повітря.

Проблеми екологізації агробізнесу вимагають комплексного підходу з боку держави і значних асигнувань. Необхідним є регі-

ональний підхід до екологічного регулювання в агробізнесі. Найважливіший момент екологізації — це збалансований розвиток суспільства в гармонії з природою, виховання природоохоронної свідомості, нового екологічного мислення, формування якого є необхідним уже тепер, яким би складним воно не здалося. Отже, ефективний розвиток агробізнесу України багато в чому залежить від рівня екологізації.

Список використаних джерел

1. Гальченко Н. П. Організація, планування та управління сільськогосподарським виробництвом / Н. П. Гальченко [Електронний ресурс]. — Режим доступу до журн.: <http://www.kdu.edu.ua>.

СЕКЦІЯ 4

СТАН І ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Ананьєва О. А.,
науковий керівник — **Мельничук В. В.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Положення національного і міжнародного стандартів, а також організаційно-методичні аспекти бухгалтерського обліку інвестиційної нерухомості розкриті в працях багатьох українських науковців, зокрема в дослідженнях Генералової Н.В., Головка Т.В., Жолнер І.В., Міронової О.І., Охрименко С.А., Писарчук О.В., Супрунової І.В. [4] та інших. Однак, вивчення результатів попередніх досліджень свідчить, що облікові аспекти інвестиційної нерухомості викликали багато суперечностей і міркувань. Попри це подальшого розгляду потребують спільні риси та недостатньо висвітлені відмінності між П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» і МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість», що і визначає мету дослідження.

В Україні починаючи з 2008 року для виділення нерухомості, яка розглядається з точки зору забезпечення функціонування підприємства або організації як частина реальних активів використовується поняття «операційна» нерухомість, а нерухомості, що використовується для отримання доходу поза виробничою діяльністю, — «інвестиційна нерухомість».

Згідно П(С)БО 32 інвестиційна нерухомість — це власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності [3].

За визначенням МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість», *інвестиційна нерухомість* — це нерухомість (земля чи будівля, або частина будівлі, або їх поєднання) утримувана (власником або орендарем згідно з угодою про фінансову оренду) з метою отримання орендних платежів або збільшення вартості капіталу чи для досягнення обох цілей, а не для: а) використання у виробництві чи постачанні товарів, при наданні послуг чи для адміністративних цілей; б) продажу в звичайному ході діяльності [2].

Моделі оцінки інвестиційної нерухомості. Згідно П(С)БО 32 придбана (створена) інвестиційна нерухомість зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю. На дату балансу інвестиційну нерухомість відображається у фінансовій звітності за справедливою вартістю, якщо її можна достовірно визначити, або за первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення. МСБО 40 на відміну від П(С)БО 32 віддає перевагу підходу до оцінки за справедливою вартістю. Так, п. 31 МСБО 40 підкреслює малоймовірність того, що «заміна моделі справедливої вартості на модель оцінки за собівартістю призведе до більш відповідного подання» [2].

Як зазначає І.В. Супрунова, спільним для національних і міжнародних стандартів є визначення первісної вартості інвестиційної нерухомості за чотирма шляхами надходження активів: придбання за звичайних умов; придбання за умови відстрочки платежу; одержання у фінансову оренду та створення підприємством. Крім того, МСФЗ 40 «Інвестиційна нерухомість» передбачає ще один напрям отримання інвестиційної нерухомості — в обмін на матеріальні та нематеріальні активи або в обмін на поєднання монетарних і немонетарних активів [4, с. 274].

Відзначимо, що у певних випадках національний стандарт надає детальніші рекомендації щодо віднесення доходів і витрат до відповідного центру.

Припинення застосування моделі справедливої вартості. П(С)БО 32 (п. 17) рекомендує використовувати модель справедливої вартості до того моменту, поки є можливість достовірно визначити справедливу вартість [3]. МСБО 40 передбачає застосування моделі справедливої вартості, якщо її стали використовувати для об'єкта нерухомості, аж до його вибуття.

Відображення в обліку вартості основних засобів, які передаються в оренду разом з інвестиційною нерухомістю. У П(С)БО 32 меблі (на відміну від ліфтів та кондиціонерів) рекомендовано обліковувати окремо від об'єкту нерухомості. За МСБО 40 кондиціонери, меблі, ліфти, які встановлені на об'єкті оренди, входять до його вартості (у орендодавця) і окремо не обліковуються як об'єкти основних засобів.

Незалежна оцінка об'єкта інвестиційної нерухомості. У П(С)БО 32 цьому питанню уваги не приділено. В МСБО 40 досить детально розглянуто питання незалежної оцінки об'єктів інвестиційної нерухомості і випадків, коли неможливо достовірно визначити справедливу вартість об'єкта нерухомості.

Відображення в обліку збільшення та зменшення балансової вартості нерухомості. У П(С)БО 32 (п. 22) сказано, що «сума збільшення або зменшення справедливої вартості інвестиційної нерухомості на дату балансу відображається у складі іншого операційного доходу або інших витрат операційної діяльності відповідно» [3]. Згідно п. 62 МСБО 40 збільшення або зменшення балансової вартості інвестиційної нерухомості визнається як чистий прибуток або збиток [2].

Таким чином, обидва стандарти досить схожі. Як вважає І.В. Супрунова, близькість змістовного наповнення П(С)БО 32 та МСФЗ 40 «Інвестиційна нерухомість» підтверджує тенденцію гармонізації стандартів на міжнародному рівні [4, с. 273]. Однак існують також і відмінності між окремими нормами розглянутих стандартів. Причини їх виникнення Бенджамін Хілл пояснює формальним прийняттям МСФЗ в Україні та їх непрямым перекладом [1, с. 7].

Проте для обох стандартів головною умовою визнання інвестиційної нерухомості є можливість генерування нею грошових потоків у значній мірі незалежно від інших активів, утримуваних підприємством. Саме цей критерій відрізняє інвестиційну нерухомість від операційної (нерухомості, зайнятої у виробництві).

Список використаних джерел

1. Бенджамін Хілл. Порівняння Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: Програма фінансового навчання. Проект USAID «Розвиток ринків капіталу». — Київ, 26 березня 2010 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://msfz.minfin.gov.ua/uk/Documents/-bhill_compape_ua_acc_int_acc_march2010_ua.pdf.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 40 «Інвестиційна нерухомість», Міжнародний документ від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_026.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 2 липня 2007 р. № 779 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0>.
4. Супрунова І.В. Визнання та оцінка інвестиційної нерухомості в бухгалтерському обліку / І.В. Супрунова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. — 2010. — Випуск 1(16). — С. 273–283.

Байраківський А. Л.,

науковий керівник — **Величко О. Г.**, к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО ВИМОГ МСФЗ

З прийняттям Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» відбулись чергові зміни у формах і структурі фінансової звітності. Поряд із зазначеним національним стандартом, який відмінив дію положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які регулювали складання фінансової звітності (П (С) БО 1-5), при заповненні та перевірці правильності складання фінансової звітності застосовують Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності та Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності.

Загалом, склад фінансової звітності не змінився. Однак структура цих звітів і назви для перших двох форм змінились. У новій фінансовій звітності статті укрупнились, однак на розсуд підприємства додаткові статті, передбачені додатком 3 до національно-

го стандарту, можна подавати у звітності за умови, що вони є істотними і оцінка статті може бути достовірно визначена [1].

Одним із нововведень стало заміна для форм трирівневого кодування рядків на чотирирівневе. Так, статті фінансових звітів умовно позначаються чотирма цифрами (кодом рядка). Позитивним аспектом такого нововведення стає чітка ідентифікація по коду рядка форми фінансового звіту, а саме, форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» має коди рядків, що починаються цифрою один, форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» — два, форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів» — три та форма № 4 «Звіт про власний капітал» — чотири. Відтак, таке кодування дозволяє ідентифікувати форму, що спрощує процес її заповнення. Іншим нововведенням стало надання підприємствам вибору форми Звіту про рух грошових коштів. Так, при складанні фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємства можуть обрати спосіб складання звіту про рух грошових коштів за прямим або непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту [2].

Варто зазначити, що вітчизняні науковці неоднозначно зустріли зміни, що були внесені Міністерством фінансів України і багато з них розкритикувало у своїх роботах новації законотворців. Розглянемо ж детальніше основні зміни, що відбулися із введенням НП(С)БО 1 і Методичних рекомендацій щодо заповнення форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи)».

Форма 2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) доповнена розділом — «Сукупний дохід», де відображаються зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками). Даний розділ містить такі статті: Дооцінка (уцінка) необоротних активів, Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів, Накопичені курсові різниці, Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств, Інший сукупний дохід, Інший сукупний дохід до оподаткування, Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом, Інший сукупний дохід після оподаткування та сукупний дохід, який визначається як сума чистого фінансового результату прибутку (збитку) та іншого сукупного доходу після оподаткування.

Перший розділ «Звіту про фінансові результати» тепер розпочинається з відображення чистого доходу від реалізації продукції товарів, робіт, послуг), тобто не потрібно показувати загальну

виручку, в якій міститься податок на додану вартість, акцизний податок та інші надходження, які не відносяться до доходів. На нашу думку таке рішення є цілком доцільним, оскільки спростить читання фінансової звітності, а також зменшує її переобтяження «податковою інформацією». Але на думку Н.В. Прохар, у контексті такої зміни взаємоузгодження доходів відповідно до Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) та Податкової декларації з податку на прибуток підприємства буде проблемним [3].

Вилучення зі звіту доходів і витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, що визначаються лише сільськогосподарськими підприємствами також є обґрунтованим у зв'язку з умовністю визначення вартості продукції сільського господарства [3].

Загалом, структура першого розділу майже не змінилась: фінансові результати визначаються поступово порівнюючи доходи і витрати від різних видів діяльності. Однак, варто зазначити, що навіть у додаткових статтях, що передбачені додатком 3 до національного стандарту, не передбачено статей, в яких би відображались доходи і витрати від надзвичайних статей. Не дивлячись на це, в додаткових статтях з'явилися такі, що відображають доходи та витрати страхових компаній, а також статті, в яких додатково наводиться інформація щодо доходів і витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю

Варто звернути увагу на те, що між самими формами існує деяка неузгодженість показників, наприклад, реалізація необоротних активів у формі 2 відображається як результат операційної діяльності, а в формі 3 «Звіт про рух грошових коштів» — як дохід від інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел

1. *Воськало В. І., Воськало Н. М.* Зміни у фінансовій звітності: підвищення якості та гармонізація із міжнародними стандартами / В.І. Воськало // Науковий вісник НЛТУ України. – 23.10 (2013). – С. 175–180.
2. *Борисейко Ю.В.* Нові форми фінансової звітності: переваги і недоліки / Ю.В. Борисейко // Вісник ЖДТУ. – 2013. – №1 (63). – С. 39–41.
3. *Прохар Н. В.* Особливості та дискусійні аспекти фінансової звітності відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку / Н. В. Прохар // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. — 2013. — Вип. 23. — С. 341–345.

Бондар К. О.,

науковий керівник — **Білозор Л. В.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ

Економічна діяльність окремих господарюючих суб'єктів і країни загалом значною мірою характеризується обсягом здійснюваних інвестицій. Ефективний розвиток інвестиційної діяльності є запорукою успішного розвитку та стабільного функціонування економіки. Сьогодні у складній і заплутаній системі економічних зв'язків усе частіше потрібно приймати зважені рішення щодо нагромадження та інвестування.

За податковим кодексом України (стаття 14) — «Капітальні інвестиції» — господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм податкового кодексу [1].

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» надає таке визначення — «Капітальні інвестиції» — інвестиції, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва [2].

У наказі № 494 державного комітету статистики України [3] наводиться таке визначення — «Капітальні інвестиції» — інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік.

Держкомстат України до складу капітальних інвестицій відносить:

- інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення);
- витрати на інші необоротні матеріальні активи;
- витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт);
- інвестиції в нематеріальні активи;
- витрати на формування основного стада.

До інвестицій в основний капітал згідно Інструкції щодо складання форм державних статистичних спостережень № 2-інвестиції

«Звіт про капітальні інвестиції» та № 1 «Звіт про інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)» відносяться обсяги інвестицій в основний капітал за видами створених (збудованих), придбаних основних засобів: будівлі (включаючи житлові) і споруди; машини, обладнання, інструмент, інвентар (без транспортних засобів); транспортні засоби; інші основні засоби [4].

Капітальні вкладення — один з основних видів інвестиції. Вони здійснюються у формі вкладень коштів у відтворення основних фондів шляхом нового будівництва, розширення, реконструкції, технічного переоснащення діючих підприємств. За допомогою капітальних вкладень може здійснюватись як просте, так і розширене відтворення основних фондів. Капітальні вкладення включають витрати на виготовлення проектів і кошторисів для будівництва, на будівельні роботи, оплату технологічного, енергетичного, підйомно-транспортного й інших видів устаткування, його монтаж, придбання інструмента й інвентарю, що зберігається до основних фондів, та ін.

При технічному переоснащенні підприємств здійснюються витрати на підвищення техніко-економічного рівня окремих виробництв, цехів, ділянок шляхом механізації й автоматизації виробництва, модернізації і заміни застарілого і фізично зношеного устаткування новим, продуктивнішим.

Під час реконструкції здійснюється перебудова існуючих цехів і об'єктів підприємства, на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, розширюються окремі будівлі і споруди, якщо в них через габарити не може бути розміщене нове обладнання, будівництво на території підприємства нових будівель і споруд замість ліквідованих, будівництво і розширення діючих об'єктів підсобного й обслуговуючого призначення й ін.

Збільшення капітальних вкладень дозволяє оновлювати основні фонди підприємств, структурно перебудовувати суспільне виробництво й збалансовувати розвиток галузей народного господарства. Вони сприяють створенню необхідної сировинної бази промисловості, прискоренню науково-технічного прогресу і поліпшенню якості продукції, освоєнню нових товарних ринків.

Слід зазначити, що досить часто поняття «капітальні інвестиції» та «капітальні вкладення» ототожнюють. Однак, на нашу думку, поняття «капітальні інвестиції» набагато ширше, ніж «капітальні вкладення»; окрім капітальних вкладень, капітальні інвестиції включають: витрати на інші необхідні матеріальні активи, капітальний ремонт, нематеріальні активи і витрати на формування основного стада. Інакше кажучи, капітальні інвести-

ції — це реальні інвестиції, а вкладення в основний капітал — це капітальні вкладення.

Однак, «investments» у перекладі з англійської і означає «вкладення» і тому, на наш погляд, некоректно вводити два поняття, які за своєю суттю відображають один і той самий процес. Тому ми вважаємо, що замість терміну «капітальні інвестиції» коректніше буде використовувати термін «реальні інвестиції» або «інвестиції в необоротні активи», а термін «капітальні вкладення» слід замінити або на «капітальні інвестиції», бо це буде коректнішим з точки зору походження цього терміну від англійського «capital investments», або виходити з українських еквівалентів при визначенні понятійного апарату — інвестиції в основний і оборотний капітал.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» від 29 листопада 2006 р. № 1655 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Наказ державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку індексу капітальних інвестицій» 25.12.2009 № 494 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Інструкція щодо складання форм державних статистичних спостережень № 2-інвестиції «Звіт про капітальні інвестиції» та № 1 «Звіт про інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)» № 476 від 9 жовтня 2006 р. / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Васюра Р. Г.,

науковий керівник — **Кругла М. М.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІК І АНАЛІЗ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ

Серед передумов економічного зростання інноваційна складова займає особливе положення. Сучасний етап розвитку вітчиз-

няної економіки вимагає значної уваги до процесів підвищення ефективності виробничих структур, розвитку внутрішнього ринку і експортно-орієнтованої діяльності. Тому проблема підвищення конкурентоспроможності національної економіки в світовій господарській системі вимагає посилення інноваційної спрямованості економічної політики в Україні.

Механізм вибору стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку на основі управління нематеріальними активами охоплює всі заплановані, організовані і контрольовані зміни в області стратегії, виробничих процесів, структури та інноваційного розвитку підприємства. Тому одне з найважливіших завдань підприємства — це економічне обґрунтування управління нематеріальними активами, їх відповідність стратегічним цілям підприємства, а також цілям і умовам зовнішнього середовища.

Механізм вибору стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку на основі управління нематеріальними активами включає аналіз таких елементів: рівень інноваційності (інноваційної активності, інноваційного розвитку) господарюючого суб'єкта, тобто інтегральний показник інтенсивності перебігу інноваційних процесів в економічних системах; вартість і ліквідність нематеріальних активів підприємства; ефективність управління інноваційною діяльністю; стратегія інноваційного розвитку на основі формування нематеріальних активів [1, с. 88].

Управління розвитком нематеріальними активами на підприємстві передбачає кілька етапів, зокрема:

- на першому етапі здійснюється формування цілей розвитку нематеріальних активів;

- на другому етапі здійснюється оцінка вартості та структури нематеріальних активів;

- на третьому етапі розробляється стратегія розвитку нематеріальних активів;

- на четвертому етапі визначається комплекс заходів щодо забезпечення розвитку нематеріальних активів;

- на п'ятому етапі здійснюється реалізація комплексу визначених заходів;

- на шостому етапі проводиться контроль і коригування стратегії розвитку нематеріальних активів [2].

Джерело основними методологічними та прикладними аспектами впровадження стратегічного управління нематеріальними активами на вітчизняних підприємствах є:

- 1) ідентифікація та інвентаризація нематеріальних активів на підприємстві;

- 2) капіталізація нематеріальних активів;
- 3) створення на підприємстві ефективного організаційно-економічного механізму формування та розвитку нематеріальних активів з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства [3].

Стратегічний підхід зосереджений на використанні ринкової капіталізації як головного цільового стратегічного показника підприємства, і визначається як дисконтова на сума очікуваних грошових потоків від використання активу.

Використання стратегічного підходу включає ряд заходів: 1) формування системи стратегічних завдань у сфері управління нематеріальними активами; 2) дослідження ринків, на яких діє підприємство, для виявлення стратегічно важливих напрямів; 3) інвентаризація нематеріальних активів; 4) формалізація нематеріальних активів (у т.ч. гудвілу підприємства) через реєстрацію прав, незалежну оцінку та обґрунтування стратегічної значущості таких активів для клієнтів і потенційних інвесторів [4, с. 32].

Впровадження у практику механізму вибору стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку на основі управління нематеріальними активами дозволить ефективніше включати в господарський оборот різноманітні і численні нематеріальні активи вітчизняних підприємств, які є джерелами множини технологічних, технічних і продуктових нововведень у сучасних умовах. Більш того, необхідно, щоб інноваційний розвиток підприємства носив попереджуючий характер. У цьому випадку інноваційний потенціал і система управління мають бути сприйнятливі до чергового етапу зростання. Цьому сприятиме розвинена система інноваційного планування, в рамках якої визначаються параметри чергового етапу розвитку і розробляються технічні завдання з формування необхідного інноваційного потенціалу. Проте розробка такої системи вимагає створення відповідної концепції і методичної основи інноваційного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. *Ефремов В. А.* Перспективные направления и механизмы стимулирования инвестиций // Экономика Украины. — 2003. — №9. — С. 86–92.

2. *Пошенова К. С.* Управління розвитком нематеріальних активів підприємства // Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва. — 2012. — №13. [Електронний ресурс]. — Режим доступу :<http://vestnik.org.ua>

3. *Тарасюк Д. С.* Проблеми та перспективи стратегічного управління нематеріальними активами. [Електронний ресурс]. — Режим доступу :<http://libfor.com/index.php?newsid=13>

4. *Возжаев А.* Управление нематериальными активами // Управление компанией. — 2008. — № 6 (85). — С. 32.

Вольф І. В.,
науковий керівник — **Мервенецька В. Ф.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВИРОБНИЧОЇ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

При обчисленні загальної суми понесених витрат на виробництво продукції та визначенні її собівартості особливої актуальності набувають проблеми, пов'язані з обліком і розподілом загальновиробничих витрат. У сучасних умовах реформування та адаптування бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів важливість їх вирішення значно зростає.

Вагомий вклад у дослідження особливостей обліку загальновиробничих витрат та їх розподілу внесли вітчизняні вчені-економісти, серед яких варто відмітити Бондура Т. О., Бутинця Ф. Ф., Примаченко О. Л., Сука Л. К., Сука П. Л., Ярмоленка В. П. та інших. Незважаючи на їх вклад у вирішення даної проблеми, багато теоретичних і практичних аспектів потребують подальшого розгляду та вдосконалень.

Загальновиробничі витрати, які виникають під час виробництва продукції зернових культур, відносяться до накладних витрат [1, с. 39]. Безпосередньої участі у процесі виробництва вони не беруть, хоча і включаються до витрат виробничої діяльності згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи» [2]. Вважаємо, що досить вдале визначення загальновиробничих витрат дає О.Л. Примаченко, яка зазначає, що це «непрямі витрати, пов'язані організацією виробництва та керівництвом цехами, бригадами, відділеннями та іншими структурними підрозділами підприємства, які не можуть бути віднесеними до конкретного об'єкта обліку» [3, с. 460].

До складу загальновиробничих витрат виробництва продукції зернових культур відносять:

— витрати, пов'язані з управлінням, організацією роботи та обслуговуванням основних напрямів виробництва (у тому числі

оплата праці адміністративному персоналу, зокрема керівникам структурних підрозділів);

- відрахування на соціальні заходи і медичне страхування апарату управління та оплата їх службових відряджень;

- витрати на утримання, ремонт, страхування та амортизацію основних засобів та інших необоротних активів загальнови-робничого призначення;

- витрати на утримання виробничих приміщень (електропос-тачання, водопостачання, опалення тощо);

- витрати на охорону праці, техніку безпеки та природоохо-ронні заходи;

- витрати на вдосконалення організації та технології ви-робництва;

- витрати на обслуговування процесу виробництва;

- витрати на орендну плату за користування земельними ді-лянками або частками (паями) [4].

Розподіл загальнови-робничих витрат являє собою процес їх включення до собівартості продукції, якщо їх прямо на продук-цію віднести неможливо. Загальна сума загальнови-робничих ви-трат у рослинництві розподіляється між видами біологічних ак-тивів (об'єктами обліку), що дає змогу визначити ви-робничу собівартість кожної одиниці продукції максимально точно.

Важливим моментом організації обліку загальнови-робничих витрат є вибір та обґрунтування бази їх розподілу. На сьогодніш-ній день у науковій літературі відсутній єдиний підхід до обран-ня оптимальної бази розподілу непрямих витрат, адже жоден з існуючих не гарантує стовідсоткової точності та не достатньо гнучкий при використанні. Враховуючи особливості галузі, для ви-робництва продукції зернових культур можна застосовувати такі бази розподілу: суму прямих витрат на ви-робництво продук-ції (без вартості насіння в рослинництві); прямі витрати на опла-ту праці; загальний обсяг відпрацьованого робітниками часу; об-сяг ви-робництва [4].

Найоптимальнішою базою розподілу загальнови-робничих ви-трат вважаємо пряму оплату праці, оскільки вона є простою у ви-користанні і забезпечує найточніший розподіл загальнови-робни-чих витрат між об'єктами обліку. Крім того, даний вибір обумовлений тим, що галузь рослинництва на даний час характе-ризується невисоким рівнем механізації і питома вага виконання ви-робничих операцій виконується вручну.

Розподіл загальнови-робничих витрат варто здійснювати у пев-ній послідовності (рис. 1).

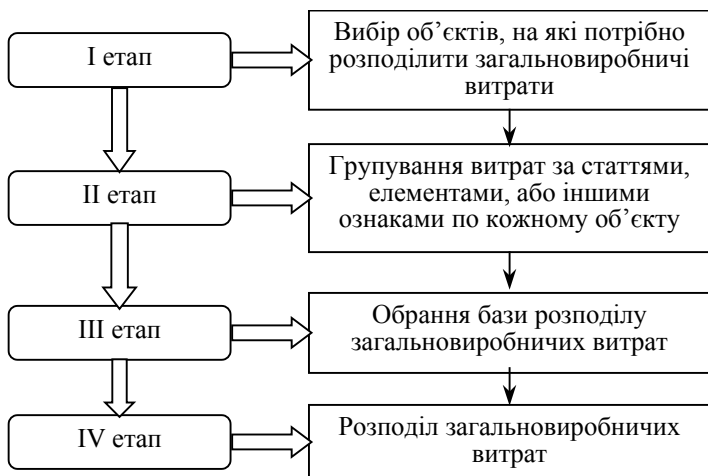

Рис. 1. Етапи процесу розподілу загальновиробничих витрат

Розподіл загальновиробничих витрат у всіх галузях виробництва здійснюється на основі фактичних даних про витрати за звітний період, яким найчастіше виступає або рік або місяць. Проте за необхідності можна застосовувати й інші періоди — день, тиждень, квартал тощо. Що стосується рослинництва, то тут звітним періодом може бути лише рік. Це обумовлено сезонністю виробництва сільськогосподарської продукції, тобто витрати на вирощування біологічних активів здійснюються в іншому періоді ніж вихід продукції. Тому аграрним підприємствам, що займаються вирощуванням зернових культур, слід розподіляти загальновиробничі витрати тоді, коли уся сума прямих виробничих витрат на вирощування культур буде відомою, тобто у кінці року [5, с. 129].

Якщо сільськогосподарському підприємству потрібно визначити суму загальновиробничих витрат за культурами за проміжний період (день, тиждень, місяць тощо), то в такому випадку слід керуватися плановими (нормативними) даними, які базуються на нормативних ставках витрат [5, с. 129, 130].

Таким чином, загальновиробничі витрати є важливим елементом виробничої собівартості продукції зернових культур. Проте при побудові раціональної системи обліку та розподілу загальновиробничих витрат варто враховувати специфіку галузі та підприємства, що дасть змогу підвищити ефективність виробництва сільськогосподарської продукції.

Список використаних джерел

1. *Ларіонова К. Л.* Нові підходи до концепції формування собівартості продукції в сучасних умовах розвитку економіки [Текст] / К. Л. Ларіонова // Вісник Української академії банківської справи. — 2000. — № 2. — С. 38–41.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>.
3. *Примаченко О. Л.* Організація обліку загальнопромислових витрат на сільськогосподарських підприємствах / О. Л. Примаченко // Формування ринкової економіки — Спец. вип. : у 2 ч. Організаційно-правові форми агропромислових формувань: стан, перспективи та вплив на розвиток сільських територій. — К. : КНЕУ, 2011. — Ч. 2. — С. 459–465.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. Електронний ресурс: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
5. *Бондур Т. О.* Загальнопромислові витрати як елемент виробничої собівартості в рослинництві / Т.О. Бондур // Економіка АПК. — 2008. — № 1. — С. 126–130.

Галушко Т. В.,
науковий керівник — **Кругла М. М.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Успішна діяльність будь-якого підприємства неможлива без засобів праці. Найважливішим елементом засобів праці є основні засоби. Вони визначають матеріально-технічну базу підприємства.

Відособлене місце основних засобів серед засобів праці зумовлене особливостями їх використання, формування вартості та перенесення її на новостворений продукт. Значення вивчення та дослідження такої економічної категорії, як основні засоби зумовлено тим, що основні засоби, які призначені для використання у виробничій сфері, складають матеріальну основу продуктивних сил, виробничий апарат і засоби праці, наявність і склад яких визначає економічний потенціал суспільства, а основні засоби, які використовуються у невиробничій сфері створюють умови та сприяють підвищенню рівня науки та культури, покращанню

здоров'я та соціальному розвитку суспільства. Розглянемо сутність основних засобів у діючих нормативно-правових актах.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу). Якщо один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремі об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів — це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс — певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно [1].

З погляду економічної категорії, основні засоби — це частина постійного виробничого капіталу, яка виступає у формі засобів праці та поступово, протягом багатьох виробничих циклів, переносить свою вартість на виготовлений продукт.

Серед вітчизняних вчених немає єдиної думки щодо тотожності понять «основні засоби» та «основні фонди». Так, наприклад, В. Г. Андрійчук вважає ці поняття однаковими [2, с. 27]. Л. К. Сук вважає, що «основні фонди» — це джерела формування основних та оборотних засобів, а «основні засоби» — це сукупність матеріальних і речових цінностей, що мають тривалий термін використання [3, с. 17]. На нашу думку, важливо узгодити понятійний апарат. Ми вважаємо, що доцільно вживати термін «основні засоби» — по відношенню до майна або матеріальних цінностей підприємства, а термін «основні фонди» — коли мова йде про джерела утворення засобів виробництва.

Згідно з пп. 14.1.138 ст. 14 Податкового кодексу, основні засоби — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються

платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [4].

Однак у класичному політекономічному визначенні основних засобів немає якихось обмежень у розмірі їх вартості у грошовому виразі. Важливо лише, що вони беруть участь у виробничому процесі багаторазово і переносять свою вартість на виготовлений продукт частинами.

У міжнародній системі обліку не ставиться вартісних обмежень при віднесенні активу до основних засобів. Головне, щоб цей актив використовувався у діяльності підприємства протягом більше одного року та його використання забезпечувало економічну вигоду у майбутньому.

Відповідно до МСБО 16, основні засоби — це матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою їх використання в процесі виробництва, постачання товарів, здійснення послуг, надання в оренду, або для цілей управління, і які, як передбачається, будуть використовуватися протягом більш одного звітного періоду [5]. МСФЗ 16 поширюється на всі види активів, що відповідають даному визначенню, крім лісних угідь і подібних відтворених природних ресурсів. Таке визначення основних засобів, на наш погляд, вдало підкреслює спосіб їх використання, але не враховує всіх ознак, що визначають їх сутність.

Основні засоби формують ту частину активів підприємства, що беруть участь у багатьох виробничих циклах, частинами переносячи свою вартість на вартість готової продукції. Основні засоби становлять виробничу основу підприємства. Залежно від ступеня безпосереднього впливу на предмети праці, виділяють активну та пасивну їх частини. До активної частини основних засобів належать такі елементи, як робочі машини та обладнання, що безпосередньо діють на форму і властивості предметів праці, визначають продуктивність праці, обсяг випуску продукції. До пасивної частини основних засобів належать такі елементи, як будівлі, споруди, передавальні пристрої, що створюють умови для нормальної роботи активних основних засобів. Через те що активні елементи основних засобів визначають виробничі можливості галузей, об'єднань і підприємств, а також їх продуктивність і ступінь технічної озброєності праці, перспективним напрямком є підвищення частки активної частини основних засобів, тобто машин, обладнання, інструментів.

Таким чином, дослідження економічної сутності основних засобів є важливим для розуміння їх ролі в господарській діяльності підприємства та управлінні їх використанням.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. №92.
2. *Андрійчук В. Г.* Економічна сутність основних засобів // Бухгалтерський облік і аудит. — 2013. — №5. — С. 27–31.
3. *Сук Л. К.* Особливості обліку основних засобів на підприємствах // Аудитор України. — 2012. — №16. — С. 17–23.
4. Податковий кодекс України затверджено Постановою Верховної Ради України від 02.12.2010 № 2755-VI.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р. зі змінами і доп. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Ганій Ю. В.,

науковий керівник — **Золотарьова Н. С.,** к.е.н., доцент, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РИБНИЦТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Рибництво є підгалуззю рибного господарства з розведення та вирощування риби та інших водних живих ресурсів у спеціально створених штучних умовах або визначених для цього рибогосподарських водних об'єктах. Рибна галузь — єдиний господарський комплекс, який має замкнутий технологічний цикл від відтворення і охорони рибних запасів до вирощування та вилову і переробки риби й реалізації рибної продукції [3]. Господарства, що займаються риборозведенням, поділяються на такі типи:

- 1) повносистемні — займаються повним циклом вирощування товарної риби (від ікри до товарної риби);
- 2) риборозплідники — займаються вирощуванням рибопосадкового матеріалу, як правило, для його продажу іншим господарствам;
- 3) нагульні — займаються неповним технологічним циклом вирощування товарної риби з використанням рибопосадкового матеріалу інших господарств;

4) селекційні — займаються покращенням існуючих та виведенням нових порід риб;

5) репродуктори — вирощують племінних виробників і ремонтних риб.

Рибництво виступає специфічною галуззю тваринництва, тому бухгалтерський облік рибницьких господарств ведеться у порядку, передбаченому для тваринництва, проте з урахуванням певних специфічних особливостей. Рибу вирощують зазвичай у водоймищах (ставках тощо). Цикл вирощування становить від одного року до двох–трьох. Отриману готову продукцію — товарну рибу виловлюють і продають або переробляють на самому підприємстві.

Вирощування риби починається з відкладення ікри, з якої розвиваються личинки, потім мальки, далі так звані цьоголітки, одно-, дво-, трирічки. Для кожної із зазначених фаз розвитку риби існують певні особливості утримання й вирощування. Тому здебільшого рибу певного періоду розвитку утримують в окремому водоймищі. При досягненні наступної фази розвитку рибу виловлюють з одного водоймища і запускають до іншого.

Всі підприємства з риборозведення можна поділити на дві умовні групи — повносистемні та неповносистемні. На перших риба проходить усі фази розвитку [5].

I етап. Виведення і вирощування мальків

На даному етапі господарство несе витрати на утримання маточних, нерестових, малькових ставків та інкубаторних цехів; підрощення личинок і пересадку мальків у малькові ставки. Після пересадки личинок із нерестового до малькового ставу їх кількість визначають об'ємним або еталонним методами.

II етап. Вирощування цьоголіток

Тут проводять пересадку мальків та утримання цьоголіток у вирощувальних (виросних) ставках.

III етап. Вирощування річників

Восени цьоголіток пересаджують у ставки-зимівники для подальшого вирощування. У згаданий період рибницькі підприємства несуть витрати на ремонт знарядь лову, здійснення контролю за станом води, обрубубання льоду, прорубубання ополонки, а також інші витрати на догляд за зимівниками. Навесні цьоголіток починають називати річками. Після їх вилову із зимувальних ставків визначають їх масу та проводять сортування риби.

IV етап. Вирощування товарної риби

На цьому етапі несуть витрати із зариблення та догляду за власними вигульними (нагульними) ставками, а також на вирощування річників до товарного вигляду.

Неповносистемні господарства бувають двох видів: риборозплідницькі та товарні. Перші вирощують посадковий матеріал і забезпечують ним інші господарства. Другі — вирощують товарну рибу з риби посадкового матеріалу одержаного на стороні. Неповносистемні господарства складаються з одного чи двох-трьох водоймищ.

Із наведених технологічних особливостей риборозведення впливають і вимоги до ведення бухгалтерського обліку. Згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» [1] та Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку біологічних активів, товарна риба належить до сільськогосподарської продукції, а рибопосадковий матеріал — до додаткових біологічних активів.

Отже, при веденні бухгалтерського обліку в рибництві слід керуватися насамперед цими нормативно-правовими документами.

Облік витрат у рибництві організують, враховуючи прийняту технологію вирощування і тривалість циклу вирощування товарної риби [2]. Наприклад, повносистемні господарства обліковують витрати на окремих аналітичних рахунках до субрахунка 232 «Тваринництво» рахунка 23 «Виробництво», які відкривають за окремими технологічними циклами виробництва.

Виробничі витрати в рибництві здійснюються протягом тривалого періоду, а повністю готову товарну продукцію, тобто дорослу рибу, отримують у момент біологічного дозрівання риби [6]. Тому бухгалтерський облік повинен чітко розмежувати витрати за роками: витрати під рибопосадковий матеріал поточного року і витрати під рибу посадковий матеріал майбутніх років. Також до факторів, які впливають на побудову обліку витрат у рибництві, слід віднести пряму залежність галузі відсезонності; безперервний цикл технології вирощування продукції рибництва; наявність великої частки незавершеного виробництва;

Рибництво, як галузь сільського господарства, характеризується низкою особливостей. Воно визначається, з одного боку, впливом природних факторів, з другого — соціальних, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку. Виробничий цикл у рибництві триває значний час. Через це на кінець року є значні залишки незавершеного виробництва.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 30 — Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Затверджено наказом Мініфіну від 18.11.2005 р. № 790.
2. *Вдовенко Н. М.* Проблеми податкового та бухгалтерського обліку податку на прибуток підприємств // Науковий вісник: Збірник наукових

праць Академії державної податкової служби України, 2010. — № 2 (12). — С. 121–129.

3. Мельничук В. Рибицтво: історія, реальність, перспективи / В. Мельничук // Домашня ферма. — 2010. — № 1. — С. 14–15.

4. Теслюк Т. Основні тенденції розвитку рибної галузі в Україні / Т. Теслюк // Економіка АПК. — 2010. — № 7. — С. 72–75.

5. Шевченко Ю. Облік вирощування риби / Ю. Шевченко // Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 10. — С. 23–26.

Гапоненко А. С.,

науковий керівник — **Ковач С. І.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ФІКСОВАНИМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПОДАТКОМ

Відповідно до чинного вітчизняного законодавства для юридичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності встановлено такі системи оподаткування, як загальна і спрощена системи оподаткування та система оподаткування за фіксованим сільськогосподарським податком (далі ФСП). Остання була введена як альтернативний спосіб оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності, основним видом діяльності яких є виробництво сільськогосподарської продукції. Платники ФСП не є платниками таких податків і зборів:

а) податку на прибуток підприємств;

б) земельного податку (крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва);

в) збору за спеціальне використання води;

г) збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності (у частині провадження торговельної діяльності) [1].

Нарахована сума ФСП — один з видів загальногосподарських витрат сільськогосподарського підприємства. Підтвердження цьому — п.п. і) п. 2.21 Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. У кінці звітної періоду (року) суму нарахованого (внесеного) ФСП розподіляють між об'єктами обліку витрат продукції рослинництва пропорційно до площ сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ,

багаторічних насаджень і перелогів), зайнятих відповідними культурами, а в рибницьких, рибальських та риболовецьких господарствах — відповідно до площ земель водного фонду, які використовуються такими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах) [2]. При цьому суми нарахованого ФСП відображають за дебетом субрахунка «ФСП», що відкривається в складі рахунка 91 «Загальновиробничі витрати», а потім у кінці звітнього періоду розподіляють і включають до витрат виробництва за об'єктами обліку витрат рослинництва.

Кореспонденцію рахунків з обліку розрахунків за фіксованим сільськогосподарським податком подано в табл. 1.

Таблиця 1

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ
ЗА ФІКСОВАНИМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПОДАТКОМ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано ФСП за звітний період	915/ФСП	641/ФСП
2	Переказано з поточного рахунку в національній валюті ФСП до бюджету за звітний період	641/ФСП	311
3	Віднесено на об'єкти обліку витрат рослинництва розподілені суми ФСП у кінці звітнього періоду	231	915/ФСП
4	Нараховано пеню та штрафні санкції за не своєчасну сплату ФСП	948	641/ФСП
5	Переказано з поточного рахунку в національній валюті пеню та штрафні санкції	641/ФСП	311

Отже, оподаткування за ФСП є спеціальним податковим режимом, що був введений як альтернативний спосіб оподаткування сільськогосподарських підприємств. Сплата ФСП замінює сплату окремих податків і зборів, у тому числі податку на прибуток підприємств. Облік нарахованого ФСП здійснюється за дебетом субрахунка «ФСП», що відкривається в складі рахунка 91 «Загальновиробничі витрати», а потім у кінці звітнього періоду суми нарахованого ФСП розподіляються і включаються до витрат виробництва за об'єктами обліку витрат рослинництва.

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями).
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджено Міністерством аграрної політики України від 18 травня 2001 року № 132 (із змінами і доповненнями).

Гарасимчук О. М., Маковка С. А.,
науковий керівник — Гончар І. І. к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

РОЛЬ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Ринкові відносини сьогодення характеризується зростанням вимог користувачів до інформації у фінансовій звітності. Це пов'язано з тим, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками використаних джерел інформації. Однак сьогодні показники фінансової звітності не повною мірою придатні для прийняття рішень, не відповідають інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації. Так, ще в 2007 р. Постановою КМУ схвалено Стратегію застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, яка спрямована на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в країні, підвищення її рівня прозорості із врахуванням вимог міжнародних стандартів і законодавства ЄС. Зміни, внесені у 2012 р. до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» стосовно складання фінансової та консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами, підтверджують поступове впровадження МСФЗ у вітчизняну облікову систему. Хоча реформування облікової системи і має позитивні сторони, проте супроводжується виникненням проблемних питань практичного застосування МСФЗ. Повне впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в країні — питання часу. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а також поступове внесення ряду змін до національних стандартів, що наближує їх змістову частину до міжнародних, а відтак ніве-

лює окремі розбіжності між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятною європейською [1, с. 17].

Слід також зазначити, що питання розкриття облікової інформації у фінансовій звітності агропромислових підприємств, складеній за МСФЗ, залишаються маловивченими й потребують подальшого дослідження як у теоретичному, так і в практичному плані [1, с. 18].

З прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] відбулись чергові зміни у формах і структурі фінансової звітності. Поряд із зазначеним національним стандартом, який відмінив дію положень бухгалтерського обліку, які регулювали складання фінансової звітності (П(С)БО 1-6), при заповненні та перевірці правильності складання фінансової звітності застосовують Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності та Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності [3, с. 175].

Нові форми фінансової звітності використовують як підприємства, що застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності, так і підприємства, які ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку, за винятком суб'єктів малого підприємства, які і надалі складають звітність за спрощеною формою. Загалом, склад фінансової звітності не змінився. Однак структура цих звітів і назви для перших двох форм змінились. У новій фінансовій звітності статті укрупнились, однак на розсуд підприємства додаткові статті, передбачені додатком 3 до національного стандарту, можна подавати у звітності за умови, що вони є істотними і оцінка статті може бути достовірно визначена [3, с. 176].

Особливостями нових форм фінансової звітності є такі:

- скорочення кількості розділів (актив балансу — з чотирьох до трьох, пасив балансу — з п'яти до чотирьох);

- вилучення розділів Звіту про фінансові результати, що місять інформацію про податкові різниці та узгодження облікового й податкового прибутку (збитку);

- включення до Звіту про фінансові результати розділу «Сукупний дохід»;

- введення альтернативи вибору щодо складання Звіт про рух грошових коштів за прямим або непрямым методом;

- заповнення окремих статей звітності на нетто-основі (інвестиційна нерухомість; довгострокові біологічні активи; дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги тощо);

- включення витрат майбутніх періодів до складу оборотних активів, доходів майбутніх періодів — до поточних зобов'язань, цільового фінансування — до довгострокових зобов'язань;

- розподіл забезпечень на довгострокові й поточні;
- скорочення окремих статей фінансової звітності з метою їх укрупнення (запаси, інші оборотні активи, інші поточні зобов'язання тощо);
- деталізація розрахунків з бюджетом і виокремлення заборгованості з податку на прибуток підприємства;
- вилучення статей доходів і витрат від надзвичайних подій наведення переліку додаткових статей фінансової звітності [4, с. 239].

Розкриття інформації у звітності визначається масштабністю оперування звітними даними зацікавлених економічних осіб, а зміст принципів фінансової звітності зводиться не стільки до буквального дотримання вимог МСФЗ і П(С)БО, скільки до надання дохідливих, доречних, достовірних і зівставних показників, що відповідають інформаційним очікуванням учасників бізнесу. Відсутність розроблених методик щодо інформаційного забезпечення прийняття рішень на основі інформації, що міститься у фінансовій звітності, свідчить про необхідність удосконалення нормативних і методичних засад складання фінансової звітності, розкриття інформації у фінансовій звітності, яка буде задовольняти потреби користувачів, перетворюючи її таким чином на адекватне джерело інформаційного забезпечення прийняття рішень.

Охарактеризовані зміни в законодавстві підвищують якість облікової інформації, більш наближені до МСФЗ, проте є ще окремі не врегульовані питання, які, зокрема, пов'язані із податковим законодавством [3, с. 180].

Список використаних джерел

1. Боярова О. А. Оновлення нормативно-правового забезпечення вітчизняного бухгалтерського обліку в умовах запровадження МСФЗ / Боярова О.А., Кузик Н.П. // Облік і фінанси. — 2013. — № 4 (62). — С. 15–19.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку¹ «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р., №73 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Воськало В. І. Зміни у фінансовій звітності: підвищення якості та гармонізація із міжнародними стандартами / Воськало В.І., Воськало Н. М. // Науковий вісник НЛТУ України. — 2013. — № 23.10. — С. 175–180.
4. Прохар Н. В. Особливості та дискусійні аспекти фінансової звітності відповідно до Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку / Н.В. Прохар // Перспективні питання економіки та управління : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 08–09 квітня 2013 р. — Дніпропетровськ : Герда, 2013. — С. 238–240.

Дерій Я. О.,

науковий керівник — **Безверхий К. В.,** к.е.н., асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБКЛАДАННЯ ЄДИНИМ СОЦІАЛЬНИМ ВНЕСКОМ СУМ АВТОРСЬКИХ ВИНАГОРОД

Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі — *ЄСВ*) — це консолідований страховий внесок на пенсійне страхування, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування на випадок безробіття, який в обов'язковому порядку сплачується страхувальниками з метою забезпечення реалізації прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за соціальним страхуванням [1].

Базою для нарахування єдиного внеску як для роботодавців, так і застрахованих осіб відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464 (далі — *Закон № 2464*) [1] є сума нарахованої заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до ЗУ «Про оплату праці» [2], та сума винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами (далі — *ЦПД*).

За створення і використання службового твору автору належить авторська винагорода, розмір і порядок виплати якої встановлюються трудовим договором (контрактом) та (або) ЦПД між автором і роботодавцем (ст. 16 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» [3]). Даний Закон передбачає такі виплати за авторськими договорами: 1) авторська винагорода за використання твору (за ліцензійним договором чи іншим договором щодо розпорядження майновими правами на твір); 2) авторська винагорода за створення твору (за договором про створення твору за замовленням чи за створення службового твору); 3) авторська винагорода

при передачі (відчуженні) майнових прав (за договором про передачу виключних майнових прав); 4) авторська винагорода при відчуженні (продажу) оригіналу (примірника) твору.

Відповідно до п.п. 2.1.3 п. 2.1 Інструкції зі статистики заробітної плати гонорар штатним працівникам редакцій газет, журналів, інших засобів масової інформації, видавництв, установ мистецтва й (або) оплата їх праці, що нараховується за ставками (розцінками) авторської (постановочної) винагороди, нарахованої на даному підприємстві, відноситься до фонду основної заробітної плати [4].

Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавця, на які не нараховується ЄСВ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 р. № 1170 (далі — *Перелік*) [5].

Відповідно до п. 9 Переліку ЄСВ на загальнообов'язкове державне соціальне страхування не нараховується на винагороду, що сплачується за авторським договором на створення та використання творів науки, літератури та мистецтва, крім гонорару штатним працівникам редакцій газет, журналів, інших засобів масової інформації, видавництв, установ мистецтва та (або) оплата їх праці, що нараховується за ставками (розцінками) авторської (постановочної) винагороди, нарахованої на відповідному підприємстві.

Отже, якщо гонорар виплачується працівнику згідно трудового договору, він є базою для нарахування та утримання ЄСВ.

ЦПД на створення твору має ознаки договорів про виконання робіт. Тому, якщо винагорода згідно ЦПД за створення твору виплачується видавництвом автору, який є його працівником, то на таку винагороду ЄСВ нараховується на загальних підставах.

Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право) регулюється ст. 1113 Цивільного кодексу України [6], коли одна сторона (особа, що має виключні майнові права) передає другій стороні частково або у повному складі ці права відповідно до закону та на визначених договором умовах, і за своїми ознаками належить до групи договорів у сфері інтелектуальної власності, що не є характерною ознакою договорів про виконання робіт, надання послуг.

За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін. Відносини, що виникають при укладенні

ліцензійного договору, не мають ознак правовідносин, що регулюють виконання робіт або надання послуг.

Отже, враховуючи зазначене, винагороди, отримані згідно з договорами про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та ліцензійним договором, не є базою для нарахування ЄСВ.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2010 р.
2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/995-ВР.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. № 3792-XII.
4. Інструкція зі статистики заробітної плати від 13.01. 2004 року № 5.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 22 грудня 2010 р. №1170.
6. Цивільний Кодекс України від 16.01. 2003 року № 435-IV.

Доннік М.А.,
науковий керівник — **Шевченко Ю. А.,** старший викладач,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКУ

Процес виробництва обов'язково передбачає понесення витрат. Саме тому, у сучасних умовах одним з напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємств є зменшення і оптимізація витрат. Але досить часто бажання максимально скоротити витрати підприємства призводить до негативних наслідків, зокрема: зменшення витрат на сировину може призвести до зниження якості готової продукції; скорочення адміністративних витрат може призвести до проблем у довгостроковому періоді. Щоб уникнути такої ситуації, багато підприємств концентрують свою увагу насамперед на скороченні непродуктивних витрат.

Досить давно питанням непродуктивних витрат та їх оптимізацією почали займатися закордонні вчені. Вважається, що перші

ідеї в цьому напрямку належали Генрі Форду, проте вони не знайшли свого розвитку в тогочасному суспільстві. Згодом питання виділення непродуктивних витрат і управління ними почав розглядати Таїті Оно, один з працівників компанії Toyota, у період післявоєнного відновлення Японії. У середині 1950-х років він почав будувати особливу систему організації виробництва, згодом названу «Виробнича система Toyota», або Toyota Production System (TPS), яка на заході стала відома як концепція «ощадливого виробництва», або Lean Production.

Ощадливе виробництво — концепція, яка заснована на неухильному прагненні до усунення всіх видів втрат, вона передбачає залучення в процес оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживача. Мета концепції ощадливого виробництва — позбутися всіх видів втрат і домогтися максимальної ефективності використання ресурсів.

Згідно даної концепції витрати класифікуються таким чином:

- 1) втрати через перевиробництво;
- 2) втрати через випуск дефектної продукції;
- 3) втрати часу через очікування;
- 4) втрати через непотрібні переміщення;
- 5) втрати через зайві етапи обробки;
- 6) втрати через зайві запаси;
- 7) втрати при непотрібному транспортуванні;
- 8) нереалізований творчий потенціал співробітників

Можна побачити, що дана класифікація включає не тільки прямі витрати ресурсів у звичному для нас розумінні (брак, понаднормові витрати), але й втрати внаслідок недосконалого технологічного процесу, або управлінських рішень і методів управління.

Щодо організації обліку витрат, то при впровадженні концепції «ощадливого виробництва» відпадає необхідність у використанні рахунку 24 «Брак у виробництві», адже, за умови налагодження усіх виробничих процесів, брак просто не буде виникати.

Також відпадає необхідність у рахунку 20 «Виробничі запаси», адже матеріали не зберігаються на складі, а прямо від постачальника надходять у виробничі підрозділи. Тому рахунки 20 «Виробничі запаси» і 23 «Виробництво» можуть бути об'єднані в один рахунок.

В ідеальних умовах, підприємство має можливість здійснення поставок своєчасно, точно та в необхідному обсязі. Це рівень, на якому компанія спроможна здійснювати виробництво та постачання відповідно до замовлень, які надходять. Таким чином, ви-

користання концепції «ощадливого виробництва» характеризується нульовими залишками за рахунками незавершеного виробництва та готової продукції.

Проте, на жаль, вітчизняні виробництва на даному етапі не можуть собі дозволити абсолютно відмовитися від формування страхових запасів. Але регулярне планування профілактичного техобслуговування, тісніша співпраця між виробничим та обслуговуючим персоналом, а також вибір та оцінка постачальників обладнання для зручності техобслуговування — ось відповідні дії, які можна застосувати для зменшення ризиків підприємства. Лише тоді, впровадження «ощадливого виробництва» і відмова від зайвої частки складських приміщень буде ефективною. А це в свою чергу призведе до зменшення витрат за рахунок: покращення якості поставок, скорочення бухгалтерського документообороту, зменшення витрат на утримання складських, скорочення транспортних витрат, зниження ризику морального старіння запасів.

Усунення усіх інших непродуктивних витрат не буде відобразитися у бухгалтерських звітах, проте позначиться на потенціалі підприємства.

Список використаних джерел

1. *Кобиліух О. Я.* Ощадливе виробництво як концепція оптимізації виробничого та управлінського процесів / О. Я. Кобиліух, Г. М. Мельник // *Логістика : [збірник наукових праць]* / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України; відповідальний редактор С. В. Крикавський. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. — С. 43–49. — (Вісник Нац. ун-ту «Львів. політехніка»; № 749).

2. *Лисицин В. Д., Лисенко О. І., Вовк Ю. С.* Роль «ощадливого виробництва» в діяльності підприємства, 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2009_1/Lisenko_109.htm.

3. *Вумек Д. П.* Бережливое производство: как избавиться от потерь и добиться процветания вашей компании : пер. с англ. / Д. П. Вумек, Д. Т. Джонс. — М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. — 473 с.

4. *Крот Ю. В.* Непродуктивні витрати: визначення та зміст / Ю. В. Крот // *Науковий вісник ЧДІЕУ.* — 2011. — № 4. — С. 211–216.

Живанюк Б. А.,

науковий керівник — **Безверхий К. В.**, к.е.н., асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ В УКРАЇНІ

Реформування бухгалтерського обліку в Україні вимагає удосконалення організації обліку оплати праці на підприємствах, установах і підприємницьких структурах України. Актуальність питання зумовлена зміною нормативної й документальної бази розрахунків з оплати праці на підприємствах.

До проблем, які породжують недоліки сучасної системи розрахунків із заробітною платою в Україні і, як наслідок, її організації, відносять: часткову тінізацію економіки, низькі рівні заробітної плати, високу ставку соціального внеску, невиправдане зближення рівнів оплати праці фахівців та інших категорій працівників; слабка матеріальна зацікавленість у підвищенні кваліфікації через незначні розбіжності в рівнях окладів працівників різної кваліфікації; недостатня стимулювальна роль премій, надбавок і всієї преміальної системи [1], недостатній соціальний захист населення при хворобі, інвалідності, втраті роботи, а також, на думку вчених Г. А. Семенова та Л. О. Андрущенко, велика диференціація заробітної плати між окремими соціальними групами. Заробітна плата перестала бути стимулювальним фактором, що ускладнює проведення мотивувальної політики [2].

Розрахунок заробітної плати є дуже відповідальною і трудомісткою роботою. Документальне оформлення операцій щодо розрахунків із заробітної плати між працівниками й роботодавцем супроводжується великою кількістю документів типових і нетипових форм. Керівник підприємства на кожний первинний документ затверджує графік документообігу. Тому заздалегідь підготовлений порядок обліку допоможе зекономити час [3].

Вимогами до формування обліку заробітної плати є визначення завдань, системи показників, документації й системи рахунків. Отже, головні завдання організації обліку праці й заробітної плати: забезпечення контролю за дотриманням кількісного складу працівників, використанням робочого часу й додержанням трудової дисципліни; визначення відпрацьованого часу та виробленої продукції, контроль за виконанням норм виробітку, обчислення заробітної плати кожному працівникові, розподіл

нарахованої заробітної плати за напрямами витрат; ведення розрахунків з працівниками підприємства стосовно заробітної плати, з бюджетом щодо утримани податків і єдиного соціального внеску, забезпечення контролю за витратами фонду оплати праці, складання звітності тощо [4, с. 31–33].

Одним із напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку розрахунків є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки.

Усі заходи з реформування системи оплати праці спрямовані на вдосконалення механізмів державного й колективно-договірного регулювання заробітної плати, визначення шляхів і механізмів її реального зростання, посилення захисту прав працівника на її своєчасне одержання. У зв'язку із цим, на державному рівні, у кожній галузі й на окремих підприємствах виникає необхідність у виробленні власної політики заробітної плати. Вона має враховувати інтереси різних груп працівників і власників, відтворювати стимулюючу функцію оплати праці, передбачати ефективну систему зайнятості населення й винагороди за працю, заходи зі соціального захисту населення, механізми з підтримання доходів на рівні, що забезпечує людині гідне життя. Отже, правильна організація заробітної плати є необхідною умовою ефективного стимулювання праці.

Прийняті законодавчі нормативно-правові акти сприяли значним змінам у реформі оплати праці. В Україні практично створено законодавчо-правову базу регулювання оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм, що діють у ринковій економіці, але цей механізм у повному обсязі не спрацьовує, особливо в договірному регулюванні. На сьогодні ще існує велика кількість невирішених питань і суперечностей у сфері оплати праці.

Облік праці та заробітної плати має бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, повному використанню робочого часу, а також правильному обчисленню чисельності працівників для обліку заробітної плати з метою оподаткування. Для цього на підприємстві мають бути чітко розподілені функції обліку між відділами.

Таким чином, удосконалення організації заробітної плати на підприємствах має будуватися на оптимізації тарифного регулювання заробітної плати, до неї належать: удосконалення тарифної системи шляхом встановлення співвідношень тарифних ставок залежно від рівня кваліфікації робітників; розроблення внутріш-

ньовиробничих тарифних умов оплати праці як чинників підвищення мотивувальної та стимулюючої ролі тарифних систем на підприємствах; удосконалення мотиваційного механізму регулювання міжпосадових окладів, міжкваліфікаційних рівнів оплати праці; обґрунтування вибору найефективніших форм і систем заробітної плати; колективне регулювання заробітної плати.

Здійснюючи побудову або удосконалення організації обліку оплати праці підприємства мають підходити до цього питання обґрунтовано, враховуючи доцільність, використовуючи результати наукових досліджень, передового досвіду.

Список використаних джерел

1. Шилова Т. С., Савчук І. С., Вибивана А. В. Побудова ефективної системи організації обліку і аналізу праці та її оплати [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/shilova-ts-savchuk-is-vibivna-av-pobudova-efektivnoyi-sistemi-organizatsiyi-obliku-i-analizu-pratsi-ta-yiyi-oplati/>.

2. Семенов Г. А., Андрущенко Л. О. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Dtr_ep/2011_2/files/Econ-02_2011_Semenov_Andrushenko.pdf.

3. Кадацька А. М., Пономаренко О. М. Удосконалення обліку оплати праці в сучасних умовах [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2012/Economics/74744.doc.htm.

4. Ткаченко Н. Узагальнення методичних підходів до організації обліку оплати праці / Н. Ткаченко // Україна: аспекти праці. — 2010. — №5. — С. 31–36.

Зінович В.Е.,

науковий керівник — **Білозор А. В.**, к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОБЛІКУ

Прибуток — це найважливіший показник, який засвідчує системну результативність усіх сторін діяльності підприємства (виробництво і реалізація, якість та асортимент, ефективність використання ресурсів, цінова політика та ін.). Водночас, кінцевий фінансовий результат є базою нарахування податку на прибуток. Підприємства, які дотримуються загальної системи оподаткування, згідно із чин-

ним законодавством повинні обов'язково вести бухгалтерський облік і розрахунки для визначення об'єктів оподаткування.

Розгляду та вирішенню проблемних питань, пов'язаних із визначенням податку на прибуток за правилами бухгалтерського і податкового обліку, присвячено роботи таких вітчизняних учених, як: О. А. Касич та І. В. Ткаченко [1], О. Ф. Кирилюка і Л. І. Стаднік [2], О. Кисильової [3], О. В. Ковальчук [4], Л. Г. Ловінської [5] та ін.

Фінансовий результат — це інтегрований показник, який визначається у процесі порівняння доходів від усіх видів діяльності підприємства і витрат на їх створення. Визначення бухгалтерського прибутку дозволяє уявити реальний фінансовий стан підприємства. При формуванні кінцевого фінансового результату, який є базою визначення податку на прибуток, відповідно до вимог бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»), суб'єкт господарювання має можливість впливати на його остаточний розмір, тому що бухгалтерський облік є більш варіативним при виборі форм його ведення (наприклад, через методи нарахування амортизації, методи списання запасів та ін.), і, окрім того, він не піддається тотальній перевірці. Після оподаткування у розпорядженні підприємства залишається прибуток, розмір якого власник зазвичай зацікавлений обмежити, адже чим більший прибуток, тим більший розмір податку на прибуток необхідно сплатити до бюджету, і навпаки. Але з другого боку, власник зацікавлений отримати більший розмір кінцевого фінансового результату, оскільки він є джерелом як його доходів (дивідендна політика), так і реінвестування коштів у діяльність підприємства, а також одним із критеріїв привабливості підприємства для інвесторів. Окрім цього, при визначенні облікової політики у сфері формування і використання кінцевого фінансового результату власник підприємства повинен керуватися не тільки своїми інтересами, а й враховувати інтереси найманих працівників, які зацікавлені у збільшенні своїх доходів у вигляді заробітної плати та участі у прибутках.

Наявність податкового і бухгалтерського підходів до обчислення величини прибутку спричиняє розбіжності в системах контролювання за формуванням фінансових результатів для власника підприємства. У бухгалтерському обліку при визначенні податку на прибуток власник (або інший внутрішній суб'єкт контролювання) повинен керуватися П(С)БО 17 «Податок на прибуток» [6], де описано методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на

прибуток та її розкриття у фінансовій звітності, а також ПБО «Податкові різниці» [7], де визначено методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про податкові різниці та її розкриття у фінансовій звітності. У податковому обліку правила обчислення податку на прибуток регулюються Податковим кодексом (Розділ III. Податок на прибуток підприємств) [8].

Інформаційною базою контролювання фінансових результатів з метою визначення податку на прибуток у бухгалтерському обліку виступає ф. №2 «Звіт про фінансові результати» («Звіт про сукупний дохід»), де відображаються дані щодо доходів і витрат, які формують чистий фінансовий результат, і, відповідно, дані щодо розміру витрат (доходів) з податку на прибуток (рядок 2305), сукупного доходу, податку на прибуток, пов'язаного з іншим сукупним доходом (рядок 2455). У податковому обліку такою інформаційною основою контролювання є Податкова декларація з податку на прибуток підприємства, у якій зосереджуються дані щодо доходів і витрат, які враховуються при визначенні об'єкта оподаткування [9].

Сьогодні існують численні фактори та випадки, через які виникають тимчасові податкові різниці. На виникнення тимчасових податкових різниць впливають відмінності в підходах до визначення показників фінансової звітності та податкової декларації з податку на прибуток [9]:

а) при складанні фінансової звітності тимчасові податкові різниці визначаються у частині різниць між оцінкою активів і зобов'язань згідно із П(С)БО та податковим законодавством;

б) при складанні податкової декларації з податку на прибуток тимчасові податкові різниці визначаються у частині різниць між оцінкою і критеріями визнання доходів і витрат згідно із П(С)БО і податковим законодавством.

Таким чином, єдині підходи до обчислення об'єкта оподаткування у сфері бухгалтерського та податкового обліку дадуть можливість, по-перше, створити єдину інформаційну базу для контролювання за формуванням фінансових результатів у податкових розрахунках; по-друге, уніфікувати заповнення фінансової звітності (Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), примітки до річної фінансової звітності) й податкової декларації.

Список використаних джерел

1. Касич О. А. Відмінності встановлення фінансового результату в бухгалтерському та податковому обліках / О. А. Касич,

І. В. Ткаченко // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 2(116). — С. 185–191.

2. *Кирилюк О. Ф.* Проблеми бухгалтерського обліку, пов'язані із податковим законодавством, та шляхи їх вирішення / О.Ф. Кирилюк, Л.І. Стадник // Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України: стан та перспективи. Ч. І. Проблеми адаптації бухгалтерського обліку АПК України до міжнародних правил та вимог; за ред. П.Т. Саблука, М.Я. Дем'яненка, В.М. Жука. — К. : Інститут аграрної економіки, 2003. — С. 78–79.

3. *Кисельова О.* Концептуальні засади реформування податку на прибуток // Бухгалтерський облік і аудит. — 2005. — № 2. — С. 37–42.

4. *Ковальчук О. В.* Гармонізація бухгалтерської та податкової методики обліку оподаткованого прибутку / О. В. Ковальчук // Економіка та держава. — 2008. — № 3. — С. 42–43.

5. *Ловінська Л. Г.* Розрахунок податкових різниць за даними бухгалтерського обліку / Л.Г. Ловінська // Вісник податкової служби. — 2007. — № 11(438). — С. 32–35.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 № 353. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 25.01.2011 № 27. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

8. Податковий кодекс України від 01.01.2011 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.

9. *Мельник Т. Ю.* Інформаційні аспекти контролювання фінансових результатів у бухгалтерському обліку і податкових розрахунках // Економічний часопис ХХІ. — 2013. — № 9-10(2). — С. 67–70.

Казанівська О. Т.,

науковий керівник — **Михайленко О.В.**, к.е.н., доцент
Національний університет харчових технологій, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Створення нових і функціонування існуючих підприємств вимагають ефективних підходів до системи управління їх фінансово-

господарською діяльністю. Головним інформативним показником будь-якого економічного суб'єкта вважається показник рівня його власного капіталу. Він визначає рейтинг підприємства, інформує про його фінансову самостійність, а тому представляє особливий інтерес для користувачів. Облік власного капіталу є важливим моментом інформування змін його величини та структури.

Дослідження даної теми проводилось на основі аналізу теоретичного матеріалу наукових публікацій з використанням загальнонаукових методів групування і порівняння для встановлення основних складових при формуванні облікової політики власного капіталу підприємства.

Організація синтетичного і аналітичного обліків власного капіталу багатьох суб'єктів господарювання має ряд недоліків, пов'язаних з відсутністю у наказі про облікову політику окремого пункту про облік власного капіталу. Це в результаті приводить до неможливості в повній мірі дотримуватись принципів бухгалтерського обліку для повного висвітлення та послідовності в одержанні облікової інформації щодо власного капіталу.

Формування облікового процесу власного капіталу — досить складний процес, який залежить від розміру та структури власного капіталу.

При формуванні облікової політики власного капіталу варто враховувати такі фактори: форму власності; організаційно-правову форму господарювання; кількість засновників.

Розмір власного капіталу залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити такі:

- інвестиції (призводять до збільшення власного капіталу);
- прибутки, отримані в результаті діяльності (збільшують розмір власного капіталу);
- вилучення частки засновником (зменшує розмір власного капіталу);
- витрати, пов'язані з використанням власного капіталу (виплата дивідендів, покриття раніше отриманих збитків тощо).

Структура власного капіталу підприємства дає змогу з більшим розумінням визначати його складові частини з урахуванням джерела виникнення.

Кожна із основних складових частин власного капіталу виконує різні функції. Основною функцією статутного капіталу є забезпечення регулювання відносин власності. Неоплачений капітал виникає завдяки тому, що згідно законодавства підприємство може розпочати свою діяльність, маючи в наявності не повністю сформовану суму статутного капіталу. Вилучений капітал являє

собою фактичну собівартість викуплених акцій власної емісії акціонерних товариств. Додатковий капітал у вигляді додаткових внесків засновників виникає на партнерських та індивідуальних підприємствах за рахунок внесення засновниками додаткових внесків на добровільних засадах з метою забезпечення розвитку підприємства. До іншого додаткового капіталу включаються різноманітні інші вкладення до власного капіталу, отриманими в результаті діяльності підприємства. Резервний капітал являє собою суму резервів, утворених згідно з чинним законодавством або установчими документами за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. Нерозподілений прибуток (непокриті збитки). Цей вид капіталу являє собою чистий фінансовий результат діяльності підприємства після виплати доходів власникам і формування резервного капіталу.

У наказі про облікову політику необхідно передбачити:

- порядок зміни статутного капіталу,
- порядок утворення та використання резервного капіталу (крім випадків, коли він утворюється в порядку, встановленому законодавством),
 - встановлення порядку вибуття учасників і визначення розміру частки належного їм додаткового капіталу,
 - склад і порядок утворення і використання фондів спеціального призначення,
 - перелік створених забезпечень,
 - номенклатуру робочих бухгалтерських рахунків, а також будову аналітичних рахунків з обліку власного капіталу,
 - форми внутрішньої звітності в частині наявності та руху капіталу,
 - процедури контролю за формуванням та використанням капіталу.

Отже, визначення облікової політики власного капіталу є важливим елементом удосконалення методології бухгалтерського обліку, сприяє підвищенню повноти та достовірності інформації про фінансово-майновий стан різних типів підприємств.

Список використаних джерел

1. *Бобяк А. П.* Організаційно-методичні аспекти обліку власного капіталу на підприємствах / А.П. Бобяк // Економіка і управління. — 2011. — №1. — С. 91–95.
2. *Hrasky S.* Visual disclosure strategies adopted by more and less sustainability-driven companies / S. Hrasky // Accounting Forum. — 2012. — Vol 36, Is. 3. — Pp. 154–165.

Калінкіна М. С.,

науковий керівник — **Козак Г. Я.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ФУНКЦІЇ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Питання сутності грошей є основним у теорії грошей. Вже не одне століття відбуваються дискусії з цього приводу, але розбіжностей і протиріч залишилося на сьогодні ще багато. У сучасній західній економічній теорії сутність грошей визначається тими функціями, які вони виконують. Підхід виводити сутність грошей із їхніх функцій сформулював англійський економіст Дж. Хікс: «Гроші визначаються їхніми функціями» [1, с. 17].

Протягом розвитку суспільства в літературних джерелах завжди велика увага приділяється визначенню функцій грошей. Платон у праці «Держава» зазначив, що гроші існують для обслуговування розподілу праці та бути в обігу поза межами міст, тобто виконувати функції міри вартості та засобу обігу. Аристотель у роботі «Нікомахова етика» вирізняє вже три функції грошей: міри вартості (або грошової облікової одиниці), засобу обігу та засобу нагромадження цінностей. А. Сміт вважав гроші лише технічним засобом, «колесом обігу» і наділяв їх функцією засобу обігу. К. Маркс у своїй праці «Капітал» довів існування п'яти функцій: міри вартості, засобу обігу, засобу нагромадження, платежу та функції світових грошей.

Важливим аспектом дослідження функцій грошей є, насамперед, принцип історизму. Гроші не є статичною категорією, їх не можна розглядати як щось незмінне. Розвиток функцій грошей відбувався відповідно до ускладнення товарного виробництва та ринкових відносин. Тому на кожному етапі розвитку товарно-грошових відносин формується певна сукупність функцій грошей і спосіб їхньої взаємодії. В процесі розвитку грошових відносин деякі їхні функції ускладнюються, змінюються, з'являються нові.

В економічній літературі виділяється п'ять функцій грошей: функція міри вартості, гроші як засіб обігу та платежу, функція засобу нагромадження, функція світових грошей. Що стосується електронних грошей, то в сучасних умовах даний вид платіжного засобу лише впроваджується в економічні відносини і характеризується відсутністю наукового обґрунтування їх функцій.

Міра вартості — функція, у якій гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їй форму ціни. Двоє призначення цієї функції — виражати і вимірювати вартість — пояснюється тим, що вартість товару не може бути виражена інакше, ніж порівнюванням її з товаром — загальним еквівалентом, вартість якого загально визнана. Особливістю електронних грошей як чинника процесу визначення вартості є здатність до виконання таких вимог ринку: портативність, економічна подільність та однорідність у своїй масі, відносна міцність, дешевизна у виготовленні та здатність до швидкого відтворення в будь-якій кількості і в будь-якому місці.

Функція обігу — гроші є посередником в обміні товарів і забезпечують їх обіг. Властивістю електронних грошей як засобу обігу є наявність у них ознаки, суть якої зводиться до реального втілення мінової вартості: продавець віддає свій товар покупцеві і в замін одержує гроші. Отже, електронні гроші забезпечують рух товарів від виробника до споживача [2, с. 34, 35].

Засіб нагромадження — функція, в якій гроші обслуговують нагромадження вартості в її загальній абстрактній формі у процесі розширеного відтворення [2, с. 34, 35].

Електронні гроші дозволяють оперативно створювати резерви платіжних засобів за рахунок емісії коштів на інтелектуальних картках (смарт-картках, електронних гаманцях), отримання коштів від юридичних і фізичних осіб за послуги або продані товари тощо.

Світові гроші — платіжні засоби, які обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують соціально-економічні взаємовідносини між країнами. Електронні гроші в повній мірі виконують дану функцію. Використання електронних грошей, «імітованих» в одній країні, можливе і за її межами. Проте, як свідчать результати дослідження платіжних систем, вони повинні бути засновані на основі спільної технології. Так, у платіжних системах Інтернет.Гроші, Яндекс.Гроші та Webmoney використовується спільна технологія PayCash.

Гроші дають економіці вимір і число. Без економіки грошей не існує. В. М. Юровицький зазначає, що гроші — це один із найвищих проявів людського генія. Людина придумала вимірник того, чого нема в природі, що ніякими звичайними приладами виміряти неможливо [3].

Отже, виходячи із викладеного, функції грошей у повній мірі виконує їх нова форма, що розвивається — електронні гроші. Проте з розвитком віртуальної економіки відбувається не тільки модифікація існуючих функцій грошей, але і поява нових, в чому

відображається загальна діалектика розвитку грошових відносин і принцип історизму [4, 5].

Список використаних джерел

1. Гроші та кредит: підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.]; за заг. ред. М. І. Савлука. — [3-тє вид., перероб. і доп.]. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.
2. Бодюк А. В. Електронні гроші: суть та особливості / А. В. Бодюк, І.О. Трубін // Формування ринкових відносин в Україні. — 2013. — № 9. — С. 33–36.
3. Юровицкий В.М. Денежное обращение в эпоху перемен [Електронний ресурс]: научно-практическое пособие / В. М. Юровицкий. — ГроссМедиа:РОСБУХ, 2012. — Режим доступу: http://bookz.ru/authors/urovickii-vladimir/denejnoe_960.html
4. Гаркуша М. С. Новые функции денег в виртуальной экономике [Електронний ресурс] / М. С Гаркуша // Журнал Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. — 2012. — №119. — С. 96–101. — Режим доступу до журн.: ftp://lib.herzen.spb.ru/text/garkusha_119_96_101.pdf
5. Євтух А. Т. Сущность денег: современный аспект / А. Т. Євтух // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — №11(41). — С. 3–13.

Корнева О. М.,

науковий керівник — **Золотарьова Н. С.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ

Основним критерієм успішної діяльності є задоволення потреб споживачів та отримання прибутку. Для досягнення такого результату слід звернути увагу на внутрішні особливості роботи конкретного підприємства, а також, на процес управління витратами, що відіграє важливу роль у підвищенні ефективності та рентабельності підприємства. Отже, необхідно створити гнучку систему управління витратами, тобто розробити програму дій, яка б забезпечила коригування витрат до необхідного рівня.

Одним із завдань обліково-аналітичного забезпечення управління витратами є економія ресурсів суб'єкта господарювання та

максимізація їх потенціалу. Відповідно ПСБО 16 загальновиробничі витрати — це витрати на обслуговування та управління виробництвом, тобто — це «непрямі» витрати, відповідно до об'єкта витрат [2].

Управління витратами є складним багатоаспектним процесом, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. У сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної та чіткої функціонуючої системи з певними взаємопов'язаними елементами [6, с. 7–26].

До елементів системи управління витратами відносять:

- ✓ прогнозування і планування витрат (визначаються основні тенденції зміни витрат);
- ✓ нормування витрат (встановлюються технічно-обґрунтовані нормативи загальновиробничих витрат);
- ✓ облік витрат;
- ✓ калькулювання собівартості (обчислюється фактична собівартість продукції з урахуванням всіх необхідних витрат);
- ✓ аналіз витрат і собівартості (аналізуються фактичні витрати порівняно з плановими, виявляються фактори впливу);
- ✓ контроль і регулювання процесу управління витратами [6, с. 7–26].

Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами залежить від чинників, що впливають на формування собівартості та організацію обліку і аналізу складу витрат. Саме тому, дуже важливе значення має узгодженість фінансового та податкового обліку. В даному випадку, слід зазначити, що визначення витрат у податковому обліку відрізняється від фінансового.

Отже, якщо ми проведемо порівняльну характеристику бухгалтерських і податкових загальновиробничих витрат, то побачимо, що перелік витрат майже ідентичний, за винятком таких витрат:

- на медичне страхування — у ПКУ включається тільки обов'язкове страхування [1];
- на довгострокове страхування;
- на ремонт (включаються в межах 10 % ліміту);
- витрати на охорону навколишнього середовища (у податковому обліку такі витрати віднесені до інших);
- витрати на оплату простоїв (у ПКУ відсутні) [4, с. 26–28].

Окрім того, з серпня 2011 року до податкової собівартості виготовлених і реалізованих товарів (робіт, послуг) потрапляють «загальновиробничі витрати, які відносяться на собівартість виготовлених і реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих по-

слуг відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку». Тобто за правилами ПСБО 16. Постає логічне питання: що тут мали на увазі: собівартість реалізації чи виробничу собівартість [3, с. 23]?

Проаналізувавши відмінності між податковим та фінансовим обліком, можемо сказати, що зазначені чинники мають значний вплив на формування собівартості продукції та облік, а отже й на обліково-аналітичне забезпечення управління загальновиробничими витратами.

Також до факторів впливу можна віднести: особливості організації виробництва, характер продукції підприємств, облікову політику, щодо обліку витрат.

Отже, система управління витратами — це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють у межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани [6, с. 7–26].

Дотримання системності планування та прогнозування, правил обліку, орієнтації на задоволення інформаційних потреб, систематизації та обробки інформації, а також, безперервного аналізу та контролю діяльності, з урахуванням чинників впливу на формування собівартості продукції дозволить досягти бажаного результату та ефективності в управлінні витратами підприємства. Хоча це питання ще потребує подальших досліджень, адже необхідно детальніше розглянути, за допомогою яких інструментів суб'єкт господарювання зможе задовольнити власні інформаційні потреби для розширення обліково-аналітичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджене Міністерством фінансів України від 31.12.1999 р. №318.
3. *Вишневецька В.* Новітня історія: застосовуємо з серпня: [облік загальновиробничих витрат] / В. Вишневецька [и др.] // Все про бухгалтерський облік. — 2011. — 17 серпня (№ 77). — С. 23–33.
4. *Войтенко Т.* Загальновиробничі витрати в податковій собівартості / Т. Войтенко // Податки та бухгалтерський облік. — 2011. — 12 вересня (№ 73). — С. 20–29.
5. *Котляров Є.* Загальновиробничі витрати: бухгалтерський та податковий облік / Є. Котляров, В. Корнілова // Бухгалтерія : додаток до газети «Бизнес». — 2011. — № 34. — С. 43–50.

6. *Пилипенко А. А.* Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань: монографія / А. А. Пилипенко, І. П. Дзьобко, О. В. Писарчук; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента Пилипенка А. А. — Х.: Вид. ХНЕУ, 2011 — 344 с.

Коробка Є. М.,

науковий керівник — **Мельничук В. В.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ НАФТОПРОДУКТІВ

Запаси, у тому числі нафтопродукти, є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та значний обсяг у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, також при визначенні фінансових результатів господарської діяльності підприємства та при аналізі його фінансового стану. Тому інформація про організацію і методологію обліку запасів підприємства має важливе значення.

Метою роботи є визначення основних особливостей методики списання використаних нафтопродуктів. Цільове спрямування роботи обумовили постановку таких завдань:

- документальне оформлення руху та відпуску нафтопродуктів;
- вивчити методику і організацію обліку списання нафтопродуктів на підприємствах;
- визначити шляхи вдосконалення обліку нафтопродуктів на автотранспортних підприємствах.

У цілях списання ПММ підприємства визначають фактичні та нормативні витрати палива.

Розрахунок фактичних витрат палива ще нещодавно здійснювався на підставі даних подорожніх листів і виходячи з пройденого кілометражу. Так, для обліку роботи службового легкового автомобіля застосовувалися подорожні листи за типовою формою № 3 «Подорожній лист службового легкового автомобіля», затвердженою наказом № 74, а для обліку роботи вантажного автомобіля — подорожні листи типових форм, затверджених наказом № 488, а саме:

— за типовою формою № 2ТН «Подорожній лист вантажного автомобіля»;

— за типовою формою № 1 (міжнародна) «Подорожній лист вантажного автомобіля в міжнародному сполученні»[3].

У той же час Законом України від 05.07.2011 р. № 3565-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення надмірного державного регулювання у сфері автомобільних перевезень» **скасовано** обов'язковість застосування підприємствами подорожніх листів, що експлуатують колісні транспортні засоби [2].

Підприємства, які експлуатують автотранспортні засоби, мають право не виписувати водіям подорожні листи. За необхідності підприємства самостійно приймають рішення стосовно використання подорожніх листів у своїй господарській діяльності.

Скасування дії подорожнього листа вантажного автомобіля за типовою формою №2, затвердженою наказом Мінтрансу України та Мінстату України від 29.12.95 р. №2488/346, Департамент автомобільного транспорту Міністерства інфраструктури України вважає недоцільним, оскільки її використання задовольняє потреби підприємств щодо обліку робочого часу водія, витрат і списання палива (копія листа від 20.11.2012 р. №25/3717-12) [4].

Зауважимо, що подорожні листи разом з іншими первинними документами підтверджують і господарську мету експлуатації автомобіля.

Цікавий факт, що не дивлячись на скасування Подорожнього листа, нового первинного документу для списання нафтопродуктів затверджено не було, лише сказано, що підприємства на свій розсуд можуть обирати форму документа, за яким вони можуть списувати пальне. Однак, велика кількість підприємств і надалі продовжують використовувати Подорожні листи, як засіб підтвердження використання нафтопродуктів.

З відміною Подорожнього листа не було розроблено відповідного удосконаленого аналогу для списання ПММ. Лише вказано, що кожне підприємство відповідно до своїх потреб може розробляти типову форму документа для списання ПММ властиву тільки для нього. На мою думку, це є недоцільним, оскільки використання типової форми № 2 «Подорожній лист вантажного автомобіля» задовольняє потреби підприємств щодо обліку робочого часу водія, обліку витрат і списання палива.

Тому доцільним буде відновлення дії Подорожнього листа вантажного автомобіля, або ж затвердження вдосконаленого анало-

гу на законодавчому рівні, і тільки після цього подальшою відміною Подорожнього листа.

Таким чином, питання обліку використаних нафтопродуктів та їх списання має безліч особливостей, а також недоліків, зокрема відсутність затвердженого на законодавчому рівні первинного документу для списання нафтопродуктів, що потребує подальшого вивчення та вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Лист Державної служби статистики України від 23.07.2013 р. №05.2-8/107.
2. *Головка Т.В.* Фінансовий облік-1: Підручник. — К.: КНЕУ, 2008. — 416 с.
3. *Іванов І.С.* Транспортні послуги: бухгалтерський облік і оподаткування. — 2012. — № 5.
4. Газета «Податки та бухгалтерський облік» № 88 від 01 листопада 2012 р.
5. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2197-13>

Король В.,

научний керівник — *Дядько Е.А.*, к.э.н., доцент,
Днепропетровский университет им. А. Нобеля,
г. Днепропетровск

СОСТОЯНИЕ И СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ АПК

Важным условием успешного функционирования каждого хозяйственного субъекта в Украине есть качественно построенная система бухгалтерского учета, что обеспечивает формирование и принятие на длительную перспективу четкой учетной политики — совокупности принципов, методов и процедур, которые использует предприятие для составления и передачи финансовой отчетности. Учетная политика играет важную роль как инструмент дальнейшего стабильного развития предприятий.

Система бухгалтерского учета — это своеобразный механизм подготовки и отображения информации про имущественное и финансовое положение предприятия. Благодаря этой информации внутренние и внешние её пользователи имеют представление о реальном положении вещей на предприятии.

Современное состояние нормативно-методологического обеспечения налогов, учета и отчетности нарушает вопрос бухгалтерского учета как системы, которая формирует в форме отчетов, единую и объективную информацию про финансово-экономическую деятельность субъектов хозяйствования из которой определяются государственные, предпринимательские, инвестиционные решения, база налогообложения, и другие важные показатели и решения.

Финансовую отчетность предприятия часто называют отчетностью общего предназначения, поскольку её цель состоит в обеспечении информационных нужд разных групп пользователей: менеджеров, кредиторов, инвесторов, работников предприятия. Но, в современных условиях, данные бухгалтерского учета и отчетности стали несоставными не только на государственном уровне, но и в отдельных отраслях. Более того, трансформирование учета и перевод его на международные принципы совпал во времени с реформированием экономики, перераспределением имущества и капитала, что является причиной повышенной нужды в информации о фактическом положении дел в предприятиях на разных уровнях запросов экономической информации.

Функции отдела бухгалтерского учета на предприятиях АПК:

- 1) своевременно составлять сводные годовые отчеты и промежуточные отчеты по организациям системы АПК;
- 2) обобщать и распространять передовой опыт ведения бухгалтерского учета и отчетности;
- 3) вести учет исполнения сметы доходов и расходов по средствам, связанных с финансированием организаций АПК из областного бюджета.

Основными проблемами в бухгалтерском учете на предприятиях АПК в Украине являются различные «теневые» манипуляции, которые совершаются для того, что бы снизить расходы на выплату налога. Довольно часто встречается в нашей стране ситуация, когда в отчете, в том месте, где должны быть указаны доходы, стоит 0, хотя на самом деле предприятие ведёт активную деятельность.

Список использованных источников:

1. <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1220/93/>
2. <http://zhuk.faaf.org.ua/article-2/>
3. http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Economics/7_88418.doc.htm

Костоварова Ю. О.,
науковий керівник — **Чернікова Н. М.**, к.е.н., доцент,
Луганський національний аграрний університет,
м. Луганськ

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПОКУПЦЯМИ ТА ПОКРАЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна економіка побудована так, що підприємець повинен постійно вести розрахунки з різними юридичними та фізичними особами. Чітка організація обліку розрахунків з покупцями і замовниками має велике значення, так як здійснює безпосередній вплив на швидкість обертання обігових коштів, а своєчасність надходження грошових коштів веде до зростання рівня платоспроможності та абсолютної ліквідності будь-якого господарюючого суб'єкта.

Розрахунки є важливою ланкою функціонування всього господарського механізму, необхідною умовою здійснення розширеного виробництва і розвитку соціальної сфери. За їх допомогою виконується кругообіг засобів і починається новий цикл. Розрахунки використовуються для взаємного контролю постачальників і покупців, замовників і підрядчиків. Завдяки чітко організованому порядку розрахунків підвищується відповідальність виробників за збереження продукції та її якість, своєчасність поставки та здійснення робіт. Через розрахунки банки і фінансові органи контролюють діяльність організацій, спостерігають за їх фінансовим станом [1].

З метою покращення розрахункової дисципліни і для скорочення кредиторської та дебіторської заборгованості пропонуємо деякі пропозиції для удосконалення обліку розрахунків:

- систематично здійснювати контроль за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості;
- проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості за конкретними постачальниками і покупцями, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення;
- контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості;

- для вдосконалення ведення обліку з постачальниками та підрядниками пропонуємо ввести документ — Реєстр документів до сплати, де вказані рахунки постачальників і терміни їх сплати, кінцеве сальдо за кожним рахунком

- з метою контролю та підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю за товари, роботи і послуги рекомендовано ввести субрахунок 3614 «Розрахунки за відстроченими платежами»;

- виважений підбір покупців, що дозволяє диверсифікувати ризики виникнення дебіторської заборгованості [2].

Важливу роль у забезпеченні ефективних форм господарювання на вітчизняних підприємствах відіграє аналіз фінансового стану підприємств, який відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних і фінансових рішень. Найважливішим при цьому є оцінка платоспроможності підприємств, оскільки у короткостроковій перспективі фінансовий стан характеризується саме платоспроможністю [3].

Основними причинами зниження ліквідності та платоспроможності підприємства є збиткова діяльність, а також збільшення поточних зобов'язань, фінансування капітальних витрат за рахунок поточних зобов'язань, зменшення власного капіталу. Відповідно рекомендації, щодо покращення рівня ліквідності та платоспроможності передбачають, насамперед, досягнення прибутковості, що передбачає збільшення обсягів продажу та зменшення витрат, залучення довгострокових позик на фінансування капітальних витрат, або відмова від інвестиційних проєктів. Також важливим є раціональне управління наявними фінансовими ресурсами, зокрема визначення оптимальних обсягів виробничих запасів, управління дебіторською заборгованістю, координація планів виробництва та продажу, забезпечення безперебійної роботи підприємства тощо. Тобто вихід зі скрутного становища і підвищення ефективності діяльності вимагає розробки та впровадження комплексу заходів.

Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок:

- зменшення суми постійних витрат (у тому числі витрат на утримання управлінського персоналу);

- зменшення рівня умовно-змінних витрат;

- продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями,

а також збільшити суму грошових активів за рахунок:

- рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення);
- прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту);
- оптимізації запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніки — економічних розрахунків) [3].

Список використаних джерел

1. Фомін Ф. Ф., Медведюк І. М. Шляхи вдосконалення системи безготівкових розрахунків // Економіка АПК. — 2010. — №5.
2. Л. Сук. Форми розрахунків // Бухгалтерія в сільському господарстві. — №17, вересень 2010.
3. Брижань І. А. Контролінг в системі інструментів забезпечення платоспроможності підприємства // Економіка і регіони. — 2009. — №3. — С. 55–60.

Кравчук А. О.,

науковий керівник — **Мельничук В. В.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В ТОВАРИСТВАХ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Невпинний перехід України до ринкової економіки, розширення та поглиблення ринкового середовища у всіх сферах діяльності цілком закономірно викликає необхідність реформування обліку та контролю на підприємствах. Основним джерелом, де акумулюється та систематизується відповідна інформація, є бухгалтерський облік. Він відображає процес формування власності, обсяг прав власників підприємства, розподіл результатів його діяльності, особливості відносин власності.

Однією з найпоширеніших організаційно-правових форм підприємництва є товариство з обмеженою відповідальністю. Відповідно до вимог чинного законодавства України ТОВ визнається

товариство, що має статутний капітал, розділений на частки, розмір яких визначається установчими документами [1, ст. 50].

Функціонування ТОВ розпочинається саме з формування власного капіталу. Відповідно до НП(С)ПО 1, власний капітал — це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [2].

У момент реєстрації установчих документів ТОВ формується його капітал у пасивній формі, який одночасно набуває активної форми у вигляді внесених засновниками господарських засобів. Тобто, основу власного капіталу ТОВ складає статутний капітал, зафіксований у Статуті або установчому договорі, які в обов'язковому порядку подаються до органів влади під час державної реєстрації підприємства.

Незважаючи на те, що статутний капітал як економічна категорія використовується досить часто, питання його економічної сутності залишаються дискусійними. Розгляду питання про статутний капітал і його економічну сутність приділяються багато уваги як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. У багатьох визначеннях статутного капіталу можна знайти повторення у дещо зміненій редакції, зокрема, В. В. Сопко зазначає, що статутний капітал — це сума грошових вкладів, що їх власник надає в повне господарське відання підприємству, яке він створює, або вартість відповідного майна [3, с. 188]. О. М. Бандурка стверджує, що статутний капітал — це виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених чинним законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, матеріальні цінності, нематеріальні активи, цінні папери, що закріплені за підприємством на праві власності [4, с. 45].

На наш погляд, статутний капітал — сума внесків засновників товариства, які передаються власниками у господарське володіння з метою формування основних та оборотних засобів товариства для початку та продовження фінансово-господарської діяльності підприємства. Слід відображати статутний капітал саме як реєстрований капітал — це юридично оформлена, офіційно об'явлена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства. Адже він найкраще характеризує результативність підприємства, а також можна оцінити ефективність діяльності підприємства, успішної рентабельної роботи, його високої конкурентоспроможності на ринку і фінансової стійкості.

Розглядаючи економічну сутність статутного капіталу, потрібно відмітити найважливіші його характеристики, які полягають

у тому, що він виступає основним чинником виробництва; характеризує фінансові ресурси підприємства, які приносять прибуток; використовується як головне джерело формування добробуту його власників. Отже, економічна сутність статутного капіталу полягає в забезпеченні підприємства власними фінансовими ресурсами, необхідними як для початку, так і для продовження господарської діяльності.

Мінімальний розмір статутного капіталу ТОВ на сьогодні чинним законодавством не встановлено. Відсутність мінімального розміру статутного капіталу унеможливорює реалізувати гарантійну функцію даного об'єкта обліку. Адже, одним із призначень статутного капіталу для ТОВ є створення гарантій за зобов'язаннями перед кредиторами. Вважаємо за доцільне для ТОВ відновити на законодавчому рівні мінімальне значення статутного капіталу у такому розмірі, який би справді виступав гарантом і захистом прав кредиторів. З цією метою пропонуємо прив'язувати мінімальний розмір статутного капіталу до значення 100 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, яка діє на момент створення ТОВ.

Отже, економічна сутність статутного капіталу зводиться до того, що він забезпечує процес фінансування господарської діяльності ТОВ і є базою для формування його активів, тобто становить матеріальну основу для початку і продовження діяльності підприємства. Статутний капітал має велике значення в діяльності ТОВ, оскільки він визначає рівень виробництва та реалізації продукції та є основою конкурентоздатності суб'єкта господарювання у довгостроковому плані.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. № 436-IV — Стаття 50 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. НП (С) БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73 і зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.02.2013 р. за № 336/22868. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. *Сопко В.* Бухгалтерський облік: [навч. посібник] / Сопко В. — [3. вид.]. — К. : КНЕУ, 2000. — 578 с.
4. *Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І.* Фінансова діяльність підприємства: [підручник] / — К.: Либідь, 2003. — 384 с.

Крюкова А. Г.,

науковий керівник — **Мервенецька В. Ф.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
Імені Вадима Гетьмана», м.Київ

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І ПРОБЛЕМИ ЇЇ НАРАХУВАННЯ

У процесі виробництва основні засоби втрачають свою споживчу вартість і переносять її на створюваний з їх участю продукт. Унаслідок цього основні засоби втрачають виробничі якості і, якщо вони не можуть бути відновлені ремонтом або модернізацією чи відновлення стає економічно не вигідним, їх ліквідують.

У процесі виробництва відбувається кругообіг вартості основних засобів. Так, їх вартість у вигляді амортизаційних відрахувань включається в собівартість виробленої продукції. В процесі її реалізації надходить виручка. Частина цієї виручки є відшкодуванням зношених основних засобів і спрямовується на капітальні вкладення для оновлення основних засобів.

Порядок нарахування і використання амортизаційних відрахувань у бухгалтерських обліку визначено законодавством та П(с)БО №7 «Основні засоби».

Амортизація — це складна економічна та облікова категорія, щодо якої не дійшли єдиного висновку ні в науці, ні в законодавстві. За своєю суттю амортизація основних засобів — це грошове вираження їх зносу та складова витрат підприємства, що забезпечує в майбутньому перенесення вартості на створений цим основним засобом продукт.

Як економічна категорія амортизація завжди привертала до себе пильну увагу як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, таких як П. Тальміна, Н. Савельєв, Ф.Бутинець, М. Чумаченко, С. Головим, І. Яремко. Та питання амортизаційної політики залишаються невирішеними. Потребує обґрунтування порядок нарахування амортизації на деякі об'єкти основних засобів, витрати на утримання яких прямо чи опосередковано не можна віднести на виробництво продукції (невиробничі споруди, автомобільні дороги, житлові будинки, тощо). Проблема полягає в доцільності застосування різних методів нарахування амортизації для різних видів об'єктів основних засобів у бухгалтерському обліку та їх обґрунтування з метою оподаткування.

Існують різні підходи для визначення поняття амортизації. Деякі економісти розглядають це поняття як перенесення зносу на вартість продукції, як метод накопичення засобів, витрачених на капітальні вкладення, як метод розподілу витрат за калькуляційними періодами чи як пільгу з оподаткування прибутку.

Є різниця в трактуванні поняття амортизації між вітчизняними та зарубіжними авторами. У нас в країні раніше суму нарахованої амортизації розподіляли за двома напрямками — повне відновлення та капітальний ремонт. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності створення амортизаційного фонду і відображення джерела капітальних інвестицій на придбання основних засобів не передбачено.

Згідно з МСБО № 16 «Основні засоби» — амортизації підлягають усі основні засоби крім землі, що відповідає реальному стану речей стосовно зносу основних засобів. Тому у вітчизняному бухгалтерському обліку прийнято таку ж норму.

У бухгалтерському і в податковому обліку не враховано повністю економічний зміст поняття «амортизація» — в бухгалтерському обліку під амортизацією розуміють систематичний розподіл вартості необоротних активів протягом строку корисного використання, а в податковому обліку мова йде про поступове віднесення витрат на придбання, виготовлення або поліпшення основних фондів і нематеріальних активів на зменшення скоригованого прибутку.

Порядок нарахування амортизації з метою оподаткування сьогодні суттєво відрізняється від норм бухгалтерського обліку. Це і нарахування амортизації один раз на квартал від залишкової вартості основних засобів, і нарахування її в цілому по групі основних засобів, яких на сьогодні визначено сім. У податковому кодексі запропоновано порядок визначення амортизації необоротних активів максимальною мірою враховує вимоги міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку.

Визначення економічного змісту поняття амортизації дає можливість обґрунтувати порядок нарахування амортизації на різні основні засоби, а використання стандартів бухгалтерського обліку при розробці правил оподаткування дозволяє забезпечити їх грамотність і мінімізувати непродуктивні втрати праці бухгалтерів і податківців.

Під амортизацією пропонується розуміти економічну категорію, яка характеризує систематичне поступове перенесення вартості активів унаслідок зносу на готову продукцію, виконані ро-

боти та надані послуги з метою акумулювання коштів на відшкодування витрат на їх відтворення.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України за станом на 24 грудня 2010 року [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/nk/>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>
3. Міжнародний Стандарт Бухгалтерського Обліку №16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014
4. *Гура Н. О.* Економічний зміст амортизації основних засобів та проблеми її нарахування / Гура Н. О. // Вісник ЖДТУ. — 2010. — №3. — С. 73–74.
5. *Чумаченко М.* Ще раз про амортизацію як важливе джерело інвестиційної діяльності підприємства / Чумаченко М. // Бухгалтерський облік і аудит. — 2004. — №11. — С. 3–7.

Лежніна Ю. К.,

науковий керівник — **Царьов М. С.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

У процесі своєї господарської діяльності підприємства використовують різноманітні види активів, які поділяються на окремі групи за спеціальними економічними ознаками. Останнім часом у діяльності підприємств усе більше застосовують такий вид активів, як нематеріальні. Проте вони є однією з найменш вивчених категорій вітчизняної бухгалтерської методології.

Методологічні засади формування інформації про нематеріальні активи в обліку визначають такі основні нормативно-правові акти: Податковий кодекс України (далі – ПКУ) [1], П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [2], Методичні рекомендації з бухгалтер-

ського обліку нематеріальних активів №1327 [3], в яких передбачено альтернативні варіанти обліку таких активів.

Нормативно-правовими документами, що регламентують формування облікової політики підприємства [4–6] у частині нематеріальних активів, передбачена незначна кількість елементів, альтернативні варіанти відображення яких не мають обґрунтування, особливо це стосується переоцінки нематеріальних активів.

Враховуючи необґрунтованість альтернативних варіантів щодо порядку переоцінки нематеріальних активів і відсутність роз'яснень, основною метою нашого дослідження є критична оцінка, обґрунтування та систематизація альтернативних варіантів відображення інформації про порядок переоцінки нематеріальних активів згідно чинного законодавства України при формуванні облікової політики підприємства.

У результаті дослідження нами були отримані такі результати.

1. У П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та Податковому кодексі України надано чітку класифікацію нематеріальних активів для цілей бухгалтерського обліку за групами. Але при здійсненні переоцінки нематеріальних активів, яка згідно чинного законодавства, передбачає, що у разі переоцінки окремого об'єкта нематеріального активу треба здійснювати переоцінку всіх інших активів групи, до якої належить цей нематеріальний актив (крім тих, щодо яких не існує активного ринку), надана класифікація є розширеною. Тому, вважаємо за доцільним обґрунтувати здійснення переоцінки не всієї групи (в контексті всіх об'єктів, що обліковуються на окремому субрахунку), а більш деталізованої групи, що належить сукупності об'єктів, які обліковують на одному субрахунку (наприклад, корисні моделі чи промислові зразки).

Враховуючи зазначене, вважаємо доцільним у наказі про облікову політику підприємства щодо переоцінки нематеріальних активів відображати встановлення груп (класифікацію) нематеріальних активів для їх переоцінки.

2. Згідно із п.19 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» підприємство може здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу тих нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок. При цьому слід пам'ятати, що активному ринку властиві такі умови: предмети, які продаються і купуються на ринку, є однорідними; в будь-який час можна знайти зацікавлених осіб; інформація про ринкові ціни є загальнодоступною.

У листі Міністерства фінансів України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку та звітності» [7] запропоновано варіанти

визначення порогу суттєвості переоцінки нематеріальних активів, зокрема: 1 % чистого прибутку (збитку) підприємства або 10 % відхилення залишкової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості.

Враховуючи зазначене, вважаємо доцільним у наказі про облікову політику підприємства щодо переоцінки нематеріальних активів відображати порядок і умови переоцінки нематеріальних активів.

3. Згідно із п.24 П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» при вибутті об'єктів нематеріальних активів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта нематеріальних активів включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу. Перевищення сум попередніх дооцінок об'єкта нематеріальних активів над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта нематеріальних активів може щомісяця (щокварталу, раз на рік) у сумі, пропорційній нарахуванню амортизації, включатися до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу. При цьому до складу нерозподіленого прибутку при вибутті цього об'єкта включається залишок перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок такого об'єкта, що відображений у складі додаткового капіталу. Враховуючи зазначене, вважаємо доцільним у наказі про облікову політику підприємства щодо переоцінки нематеріальних активів відображати періодичність (період) зарахування сум дооцінки нематеріальних активів до нерозподіленого прибутку.

4. Відповідно до затверджених «Типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів» реєстром аналітичного обліку нематеріальних активів є Інвентарна картка обліку об'єкта інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (ф. №НА-2), яка складається у одному примірнику. В цьому реєстрі не знайшла відображення інформація щодо результатів щорічної переоцінки. Враховуючи зазначене, вважаємо доцільним у наказі про облікову політику підприємства щодо переоцінки відображати порядок відображення результатів переоцінки нематеріальних активів в реєстрах аналітичного обліку таких активів.

Отже, при складанні наказу про облікову політику підприємству доцільно вказати наступні елементи при формуванні інформації про переоцінку нематеріальних активів: встановлення груп (класифікацію) нематеріальних активів для їх переоцінки, порядок і умови переоцінки нематеріальних активів, періодичність

(період) зарахування сум дооцінки нематеріальних активів до нерозподіленого прибутку, порядок відображення результатів переоцінки нематеріальних активів у регістрах аналітичного обліку таких активів.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2755-VI (зі змінами).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Затверджено наказом МФУ від 18.10.199 року №242 (зі змінами).
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів: Затверджено наказом МФУ від 16.11.2009 року №1327.
4. Про погодження облікової політики підприємств: Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 11.04.2007 року №254.
5. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 року №635.
6. Методичні рекомендації щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства: Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 17.12.2007 року № 921.
7. Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності: Лист МФУ від 29.07.2003 року №04230-04108.

Лозінська І. В.,

науковий керівник — **Канцуров О. О.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ

Своєчасне забезпечення виробництва матеріальними ресурсами залежить від величини і комплектності управління виробничих запасів на складах підприємства.

Управління запасами — це забезпечення та підтримування оптимальної кількості й видів фізичних ресурсів, необхідних для

реалізації стратегічного плану організації. Важливість управління запасами пояснюється тим, що виробництво — це потік матеріальних ресурсів через процес, який змінює форму цих матеріалів, перетворюючи їх на готову продукцію [5].

Ефективне управління запасами дає змогу знизити тривалість виробничого й усього операційного циклу, зменшити поточні витрати на їх зберігання, вивільнити із поточного господарського обороту частину фінансових коштів, реінвестуючи їх в інші активи.

Основа процесу управління запасами на сучасних підприємствах становить формування їх обсягу та складу, яке має здійснюватися на оптимальній основі.

Система управління запасами реалізує організаційну структуру і поточну політику безперервної роботи підприємства. Система управління виробничими запасами проектується з метою безперервного забезпечення виробничої діяльності всіма потрібними ресурсами.

У діяльності підприємств можна виділити низку проблем, які пов'язані з управлінням запасами. До них належать:

- збереження платоспроможності підприємства, яке полягає в управлінні запасами й потоками фінансових джерел;

- управління обігом оборотних коштів, зокрема управління рівнем і оборотом фінансових коштів відносно запасів;

- управління запасами, в тому числі рішенням щодо їх зберігання і використання в процесі виробництва;

- відсутність чіткої інформації про витрати на придбання й зберігання запасів;

- розподіл витрат, що впливають на вартість запасу і на визначення фінансового результату, а також на прийняття управлінських рішень;

- збереження оптимального розміру запасу;

- будь-яка функціональна ланка кожної організаційної структури розробляє свою власну політику запасів, що не завжди узгоджується на вищому рівні;

- виробництво, як правило, забезпечується надлишками виробничих запасів [3].

Практика доводить, що процес управління запасами є доволі трудомісткою діяльністю. Тому не дивно, що на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких — і запущеність у процесі управління запасами, що веде до великих їх втрат. Усе це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються не вирішеними багато важливих питань, пов'язаних з управлінням і використанням запасів.

Саме тому можна виділити такі напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

— підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

— удосконалення системи автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньо-господарської діяльності взагалі, а й від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

— узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

— обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;

— чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів) [4].

Поліпшення використання матеріальних ресурсів — одне з важливіших завдань промислових підприємств. Чим краще використовуються сировина, паливо, допоміжні матеріали, тим менше їх витрачається для вироблення певної кількості продукції, тим самим створюється можливість збільшити об'єм виробництва промислової продукції.

Список використаних джерел

1. *Рижіков Ю. І.* Теорія черг і управління запасами [Текст] / Ю. І. Рижіков. — СПб.: Видавничий дім «Пітер», 2007. — 284 с.
2. *Рожок В. Д.* Комплексна задача оптимізації запасів продукції та термінів поставок їх споживачам // Актуальні проблеми економіки [Текст] / В. Д. Рожок, Г. В. Євсєєва. — 2010. — № 1. — С. 182–185.
3. *Скригун Н. М.* Оптимізація виробничих запасів як один із напрямків управління витратами // Економіст / [Текст] Н. М. Скригун, С. П. Цимбалюк. — 2008. — № 2. — С. 39–44.
4. *Чаюн І. О., Бондар І. Ю.* Управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства: Навчальний посібник [Текст] / І. О. Чаюн, І. Ю. Бондар. — К.: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2011. — 111 с.
5. *Шрайбфедер Джон.* Ефективне управління запасами [Текст] / Д. Шрайбфедер. — М.: Альпіна бізнес букс. — 2009. — 389 с.

Маковський О. Л.,

науковий керівник — **Беззерхий К. В.,** к.е.н., асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОБУДОВУ ОБЛІКУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Система обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством — це організаційна форма різних видів обліку, аналізу та контролю, що сформована виходячи із засад системного підходу й інтегрування відокремлених цілісностей, метою якої є забезпечення управління підприємства необхідною, достовірною та своєчасною інформацією для прийняття обґрунтованих, тактичних і стратегічних управлінських рішень, та організації дійового контролю за їх реалізацією.

Формуючи систему обліково-аналітичного забезпечення управління сільськогосподарським підприємством взагалі та фінансовими результатами зокрема, необхідно враховувати, що будь-яке підприємство не є відособленим, а утворює особливу єдність із зовнішнім середовищем, яке істотно впливає на результати діяльності підприємства і на якість прийняття управлінських рішень. Адаптація системи та окремих її елементів до змін зовнішнього середовища є однією з умов забезпечення стабільності розвитку господарюючих суб'єктів [1, с. 55].

У здійсненні виробничо-фінансової діяльності господарюючих суб'єктів бере участь велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і факторів виробництва. Мета будь-якого господарюючого суб'єкта — якомога ефективніше використати всі наявні фактори та отримати максимальний кінцевий результат [2, с. 50]. Окрім вартісного виміру результатів фінансово-господарської діяльності для користувачів інформації важливе значення мають відносні показники фінансових результатів — значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсотках) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу [3, с. 105].

В умовах функціонування сільськогосподарських підприємств важливе інформаційне джерело для аналізу фінансових результатів у розрізі виробництва як окремих культур, так і по підприємству загалом дає така статистична звітність, як Форма № 50-сг. На

основі даної звітності є можливість визначити прибутковість (як в абсолютних величинах, так і у відносних) продукції, що виробляється на підприємстві, що дозволяє визначити основні складові, які забезпечують позитивний фінансовий результат (прибуток) і запропонувати конкретні заходи щодо його збільшення.

Формування доходів, витрат і фінансових результатів у сільськогосподарських підприємств має свої особливості.

Першою особливістю є земля, яка виступає головним і незамінним засобом виробництва, тоді як у промисловості вона є тільки місцем розміщення підприємства; другою особливістю є процес створення продукту, який залежить не тільки від людського фактору, але і від природи; третьою особливістю є неспівпадання періоду виробництва і робочого періоду; четвертою є витрачання сільськогосподарськими підприємствами частини продукції власного виробництва на поновлення процесу виробництва (зібране насіння використовується як посадковий матеріал); п'ята особливість у тому, що на відміну від промисловості, де збільшення випуску продукції вимагає відповідного збільшення кількості сировини і матеріалів, у сільському господарстві завдяки вмілому використанню досягнень і досвіду сучасної науки вихід продукції може бути значно збільшений при мінімальних додаткових витратах насіння, добрива і кормів [4, с. 88–92].

Успішне управління фінансовим результатом залежить, у першу чергу, від контролю витрат і доходів за центрами відповідальності, що мають знайти відображення в інформаційній моделі фінансових результатів. Особливість побудови останньої, залежить від організаційної структури сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, від того, наскільки якісно проведено аналіз фінансових результатів, визначено основні чинники, що його забезпечують залежить подальша результативність діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. *Подольнчук О. А.* Сутність обліково-аналітичної інформації та її роль у системі контролю сільськогосподарського підприємства / *О. А. Подольнчук* // Економіка АПК. — 2010. — № 3. — С. 54–57.
2. *Тютюнник Ю. М.* Фінансовий аналіз: [Навчальний посібник. Частина I] / *Ю. М. Тютюнник*. — Полтава: ПДАА, 2009. — 406 с.
3. *Мамонтова М. А.* Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств / *М. А. Мамонтова* // Фінанси України. — 2008. — №8. — С. 103–106.
4. *Прохар Н. В.* Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: [монографія] / *Н. А. Прохар, Ю. О. Ночовна*. — Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. — 257 с.

Малашевский В. М.,

науковий керівник — **Бірюк О. Г.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МЕТОДИКА РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна сутність загальновиробничих витрат полягає в тому, що вони пов'язані із сукупним результатом виробництва, тобто із всією масою продукції, що виготовляється за певний час. Загально-виробничі витрати за часом виникнення не завжди співпадають із процесом створення окремих частин сукупної продукції. Вони є додатковими по відношенню до основних видів витрат на виробництво. Проте вони є необхідними і представляють собою виражену у грошовій формі частину суспільної вартості продукту.

Безперервне зростання технічного прогресу потребує постійного удосконалення форм і методів обліку витрат виробництва. В зв'язку із цим велика роль належить обліку і економічному обґрунтуванню методів розподілу витрат, що пов'язані з організацією виробництва та керівництвом цехами, бригадами, відділеннями та іншими структурними підрозділами підприємства, тобто загальновиробничих витрат, питома вага яких складає близько 10 % у собівартості продукції.

Одним із важливих методологічних питань у частині калькуляційних розрахунків є розподіл загальновиробничих витрат між різними галузями виробництва, видами продукції. Розподіл витрат — це включення загальновиробничих витрат у собівартість продукції, якщо їх прямо на продукцію віднести неможливо. Метою розподілу витрат є їх віднесення на продукцію і визначення максимально точної собівартості продукції.

Враховуючи складність і неоднозначність розподілу загально-виробничих витрат, основною метою нашого дослідження є критична оцінка, обґрунтування та систематизація альтернативних варіантів відображення інформації про розподіл загальновиробничих витрат згідно чинного законодавства України при формуванні облікової політики підприємства про витрати.

У результаті дослідження були одержані такі результати.

1. Згідно із П(С)БО 16 «Витрати» загальновиробничі витрати поділяються на постійні і змінні.

До змінних загальнопромислових витрат належать витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності, зокрема: заробітна плата загальнопромисловим працівникам, що нараховується за отриману продукцію (роботи) і відрахування на соціальні заходи; витрати матеріалів; витрати на ремонт та утримання основних засобів загальнопромислового призначення, витрати на відрядження загальнопромислового персоналу; витрати на охорону праці; витрати на вдосконалення технологій та організації виробництва; внутрішньозаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складу в цехи і готової продукції на склади тощо).

До постійних загальнопромислових витрат відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності, зокрема: амортизація основних засобів загальнопромислового призначення; заробітна плата управлінському персоналу галузей за окладами, відрахування на соціальні заходи, витрати на опалення і т. ін. Нерозподілені постійні загальнопромислові витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальнопромислових витрат не може перевищувати їх фактичну величину.

Враховуючи галузеві особливості своєї діяльності кожне підприємство визначає перелік і склад змінних і постійних загальнопромислових витрат самостійно і зазначає про це в наказі про облікову політику підприємства.

2. Змінні загальнопромислові витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням *бази розподілу* (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду.

Постійні загальнопромислові витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням *бази розподілу* (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) за нормальної потужності.

База розподілу — це така характеристика виробничого процесу, зміна якої найбільшою мірою впливає на зміну величини загальнопромислових витрат. При виборі бази розподілу необхідно звернути увагу на те, щоб між зміною загальнопромислових витрат і зміною бази розподілу існувала пропорційна або майже пропорційна залежність.

Кожному підприємству слід вибрати за базу розподілу таку характеристику виробничого процесу, зміна якої найбільшою мірою впливає на зміну величини загальновиробничих витрат. Вибір невідповідної характеристики буде означати, що суми загальновиробничих витрат, які відносяться на окремі вироби (роботи, послуги), неточно відобразять фактично понесені витрати.

Враховуючи особливості відповідних виробництв застосовуються, як правило, такі бази розподілу загальновиробничих витрат:

- сума прямих витрат на виробництво продукції (вартість прямих витрат матеріалів) — якщо загальновиробничі витрати прямо пов'язані з величиною і кількістю матеріалів, з якими здійснюють певні технологічні операції, зокрема: в будівництві — сума всіх прямих витрат на виконання будівельно-монтажних робіт; в сільському господарстві — загальна сума витрат, за винятком вартості насіння, кормів, сировини, матеріалів і напівфабрикатів, яка виробляється в даній бригаді, фермі, цеху чи у відповідній галузі;

- сума заробітної плати робітників (прямі витрати на оплату праці), якщо загальновиробничі витрати прямо пов'язані з величиною прямих витрат на оплату праці і використовується тільки на підприємствах з однаковим рівнем механізації і автоматизації виробництва;

- обсяг відпрацьованого робітниками часу:

- люд.-години — якщо немає значної різниці між величиною заробітної плати працівників;

- машино-години — якщо наявні значні капітальні вкладення і загальновиробничі витрати тісно пов'язані з використанням обладнання або вартість обслуговування обладнання тощо;

- обсяг діяльності — кількість (маса) виготовленої продукції.

Якщо підприємство (підрозділ окремого підприємства) виготовляє один вид продукції, то витрати виробництва є прямими і їх прямо відносять на собівартість продукції.

При цьому слід пам'ятати, що підприємства з цеховою структурою управління виробництвом планування і розподіл загальновиробничих витрат повинні здійснювати у розрізі кожного цеху.

Враховуючи результати дослідження, які оприлюднені, і здійснені шляхом критичної оцінки, обґрунтування та систематизації альтернативних варіантів відображення інформації про розподіл загальновиробничих витрат згідно чинного законодавства України допоможуть бухгалтерам визначитись з альтернативними ва-

ріантами їх відображення в обліку при формуванні облікової політики підприємства про витрати.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом МФУ від 31.12.1999 року №318 (зі змінами та доповненнями).

2. Бірюк О. Г. Формування облікової політики щодо загальновиробничих витрат на сільськогосподарських підприємствах / О. Г. Бірюк // Економіка: проблеми теорії та практики. — Вип. 243. — Том I. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. — С. 88–94.

Мельничук Я. П.,

науковий керівник — **Малюга Н. М.**, д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Розрахунки з підзвітними особами зачіпають досить широке коло операцій: з готівковими коштами у національній та іноземній валюті, рухом матеріальних цінностей (необоротні й оборотні активи), оплатою послуг, формуванням витрат і вартості активів, оподаткуванням, утриманнями із заробітної плати працівників. Проблема правильного відображення в обліку розрахунків з підзвітними особами залишається важливою в організації бухгалтерського обліку на підприємстві а, отже, і шляхи вдосконалення обліку розрахунків з підзвітними особами.

Положення про ведення касових операцій [2] та Указ про застосування штрафних санкцій [3] не дають визначення «підзвітної особи». Офіційних визначень терміна «підзвітна особа» досі не запропонували також ні органи державної податкової служби, ні Національний банк України. Тобто, визначення поняття «підзвітні особи» можна було б сформулювати так: працівники підприємства, яким доручено виконувати певні виробничі завдання з залученням готівкових коштів і які зобов'язані відзвітувати про їх використання; при цьому для цієї мети підприємство забезпе-

чує підзвітну особу авансом, використання яких має бути документально підтвержене.

Виходячи з наведеного, терміни «підзвітна особа» та «особа, що виїздить у службові відрядження» мають дещо відмінні сутність і призначення. Але згідно з діючим законодавством облік розрахунків з підзвітними особами та за відрядженнями ведеться на одному субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами», що є досить не коректним для облікового процесу [5].

Отже, можна констатувати, що назва субрахунку 372 не відповідає його сутності та не розкриває змісту. Тому доцільним є запропонувати змінити назву субрахунку на більш відповідну (наприклад «Розрахунки з підзвітними особами та за відрядженнями») [4]. А вже безпосередньо в процесі обліку на кожному підприємстві відкривати рахунки третього порядку. Кількість і назва цих рахунків залежить від виду діяльності підприємства, його розмірів і чисельності підзвітних осіб. Для прикладу можна запропонувати такі рахунки:

- 3721 «Розрахунки, що пов'язані з придбанням ТМЦ і оплатою дрібних послуг»;
- 3722 «Розрахунки за службовим відрядженнями»;
- 3723 «Розрахунки, що пов'язані з реалізацією сільськогосподарської продукції».

Під час проведення обліку розрахунків з підзвітними особами часто виникають певні порушення, а саме порушення оформлення первинних касових документів. Найчастішими помилками є те, що у і видаткових касових ордерах, за допомогою яких видається готівка з каси працівникам підприємства у підзвіт (на господарські потреби або на відрядження), відсутні паспортні дані особи, що одержує готівкові кошти, відсутні необхідні підписи, а також не зазначено кореспонденцію рахунків. Зазначені порушення призводять до погіршення стану контролю за порядком здійснення касових операцій і можуть спричинювати зловживання на підприємстві.

З метою уникнення цього доцільним є введення використання безготівкових платіжних карток на підприємстві, які є різновидом платіжного засобу безготівкової форми оплати розрахунків.

Необхідною умовою вдосконалення управління розрахунків з підзвітними особами є докорінна реконструкція його технічної і інформаційної бази на базі автоматизованої системи обліку з використанням автоматизованих робочих місць бухгалтера.

Основними шляхами удосконалення даної ділянки обліку може бути:

- 1) систематизація і аналіз інформації про підзвітних осіб та інших дебіторів підприємства;
- 2) моніторинг заборгованості підзвітних осіб і своєчасне притягнення їх до відповідальності за порушення законодавства;
- 3) контроль за заборгованістю, строк сплати по якій ще не настав, а також за заборгованістю, не сплаченою в строк;
- 4) комп'ютеризація як обліку розрахунків з підзвітними особами зокрема, так і всього облікового процесу в цілому.

Таким чином, для вдосконалення обліку на підприємстві необхідно замінити пустографи на відповідної форми документ, що відповідає чинному законодавству. Для підвищення оперативності отримання інформації про зміни в законодавстві придбати електронну правову систему. Щоб запобігти надмірного збільшення заборгованості за підприємством перед працівниками по розрахунках з підзвітними особами потрібно посилити контроль за розрахунками та вчасно погашати заборгованість.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2004 року
2. Постанова НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15 грудня 2004 року
3. Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 12 червня 1995 року
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств: Затвердженого наказом МФУ від 9 грудня 2011 № 1591.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств: Затвердженого наказом МФУ від 30 листопада 1999 № 291.

Мерчук І. П.,

науковий керівник — Лобода Н. О., к.е.н.,

Львівська державна фінансова академія, м. Львів

РОЗРАХУНКОВІ ОПЕРАЦІЇ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ У СТРУКТУРІ ОБЛІКОВИХ РЕЄСТРІВ НА АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Облік розрахунків з покупцями і замовниками є однією з найважливіших ділянок бухгалтерської роботи, оскільки на цьому

етапі формується основна частина доходів і грошових надходжень підприємств. За допомогою розрахунків можна, з одного боку, спрямувати та забезпечити підприємства сировиною, матеріалами, паливом, тарою, а з іншого здійснити реалізацію готової продукції.

Дослідженню питань розрахунків з постачальниками і підрядниками, покупцями та замовниками присвятили роботи і вчені Ф. Ф. Бутинець, М. Ф. Огійчук, С. Ф. Голов, В. В. Бабіч, П. О. Куцик, В. В. Зотов, А. С. Барановська, Г. В. Власюк, В. В. Жуковська, О. М. Чабанюк, Н. О. Лобода та ін. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних і зарубіжних учених у дослідженні означеної проблематики та високо оцінюючи їх внесок, варто все-таки зауважити, що на сьогодні ряд теоретичних і практичних питань не знайшли свого повного вирішення і залишаються дискусійними.

Розрахунки з покупцями та замовниками є невід'ємною складовою дебіторської заборгованості, яка виникає у процесі здійснення виробничої та комерційної діяльності підприємства. Господарська практика агропромислових підприємств свідчить, що на розрахунки з покупцями за відвантажену продукцію припадає більше ніж 80 % загального обсягу дебіторської заборгованості, що робить її одним з основних об'єктів фінансового управління підприємства. Відвантажуючи виготовлену продукцію, підприємство, як правило, не отримує оплату одразу, тобто відбувається кредитування покупця. Тому протягом періоду від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. Порядок бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності регулюються П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1]. Відповідно до концепції зобов'язань Б. Райана, слід розмежувати зв'язки між поняттями «зобов'язання», «розрахунки» та «заборгованість» [2]. Зобов'язання мають масштабний характер і проникають в усі сфери діяльності підприємства. Вони виникають з моменту прийняття будь-якого рішення, але не кожне зобов'язання є дійсним. У разі прийняття рішення про практичну реалізацію зобов'язання, яке передбачає обмін ресурсами, та набуття ним юридичного оформлення, його можна вважати фінансовим зобов'язанням. Виконання фінансового зобов'язання відбувається через систему розрахунків, які виникають та припиняються в момент руху тих чи інших ресурсів (або грошових коштів, або товарів, робіт, послуг). Стан розрахунків в будь-який момент їх існування характеризу-

ється дебіторською та кредиторською заборгованістю для кожного учасника. За цих умов в бухгалтерському обліку мають відображатися не зобов'язання як такі, а саме розрахунки за фінансовими зобов'язаннями, оскільки вони виникають за належним чином юридично оформленою угодою та з моменту її практичного виконання: з дати появи заборгованості до дати її погашення.

У сучасному світі інформаційних технологій неможливо уявити якісного ведення бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками без використання передових технологій. Своєчасний оперативний і безперервний контроль за суворим виконанням договірних зобов'язань постачальниками та покупцями вирішується за умови використання автоматизованих комп'ютерних систем, які на якісно вищому рівні формують результатну інформацію. Комп'ютерна форма бухгалтерського обліку знижує трудомісткість обліку, підвищує достовірність і оперативність інформації, сприяє своєчасному наданню інформації для управління виробництвом і складання фінансової звітності. Створення та використання комп'ютерної системи бухгалтерського обліку сприяє не тільки прискоренню процесу обробки інформації на підприємстві, але й суттєвому покращенню його організації. До основних принципів комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками можна віднести: відповідність багатьох реєстрів систематичного запису одному журналу хронологічного запису; накопичення і багаторазове використання облікових даних; один синтетичний рахунок — багато аналітичних рахунків (кількість рахунків аналітичного обліку залежить від цілей, поставлених керівництвом перед обліком); автоматичне отримання інформації про відхилення від встановлених норм; автоматичне формування всіх облікових реєстрів і форм звітності на основі даних, відображених у системі рахунків. Із принципів комп'ютерної системи впливає, що облік розрахунків з покупцями та замовниками значно спрощується і є ефективнішим в умовах застосування інформаційних технологій.

Таким чином, із наведеного впливає, що облік розрахунків з постачальниками є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина грошових надходжень агропромислових підприємств. Ефективність роботи бухгалтера на підприємстві суттєво підвищується завдяки засобам інформатизації та автоматизації, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використання їх формування редагування і друку документів, пов'язаних з обліком розрахунків з покупцями

та замовниками, а також надавати інформацію всім ланкам управління щодо ефективності виконання облікової роботи.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Затв. наказом МФУ від 8.10.1999 р. № 237 (із змін та доп.).
2. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Пер. с англ. под ред. В.А. Микрюкова. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. — 616 с.

Мирошник Ю. В.,

науковий керівник — **Ковач С. І.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ З ДОХОДІВ У ВИГЛЯДІ ДОДАТКОВОГО БЛАГА

Оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб (далі — ПДФО) підлягають також доходи у вигляді додаткового блага. При цьому якщо додаткові блага надаються у негрошовій формі, то згідно останнього абзацу пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України (далі ПКУ) сума податку об'єкта оподаткування обчислюється за правилами, визначеними п. 164.5 ст. 164 ПКУ, а саме «Під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі, базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, правила визначення яких встановлені згідно з ПКУ, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою: $K = 100 : (100 - Sp)$, де K — коефіцієнт; Sp — ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування» (далі – натуральний) коефіцієнт) [1].

Обов'язком податкового агента є не лише утримання ПДФО з доходів у вигляді додаткового блага та його сплата, а й подання звіту контролюючому органу за формою № 1ДФ, що затверджена наказом Міністерства доходів і зборів України від 21.01.2014 р. № 49 (далі — Наказ № 49). Згідно Наказу № 49 у формі № 1ДФ податковим агентом відображаються дані щодо всіх фізичних осіб, яким у звітному періоді було нараховано або виплачено (надано) дохід [2]. Вказаним наказом також затверджено Порядок заповнення податкового розрахунку (далі — Порядок).

Питання, яке зазвичай виникає під час заповнення розрахунку за ф. №1 ДФ, стосується заповнення графи 3а «Сума нараховано-

го доходу», і полягає в тому, яка сума має бути відображена в цій графі: з урахуванням «натурального» коефіцієнта чи без нього.

Відповідно до п. 3.2 Порядку у графі 3а «Сума нарахованого доходу» відображається (за звітний квартал) дохід, який нараховано фізичній особі відповідно до ознаки доходу згідно з довідником ознак доходів, наведеним у додатку до цього Порядку [2]. Для доходів у вигляді додаткового блага ознака доходу встановлена «126». Таким чином, п. 3.2 Наказу № 49 вказує на те, що у графі 3а розрахунку за ф. № 1 ДФ мають бути відображені суми саме нарахованого доходу, а не база оподаткування. Проте у своїх роз'ясненнях контролюючий орган висловлює протилежну думку (лист ДПАУ від 10.09.2008 р. № 17-0718/2714), зокрема, що дохід у вигляді додаткового блага зазначається у графі 3а розрахунку за ф. № 1 ДФ, збільшений на «натуральний» коефіцієнт [3]. Такий же висновок наведений у категорії 103 «Податок на доходи фізичних осіб» підкатегорія 103.25 «порядок подання податковими агентами податкового розрахунку за ф.№ 1 ДФ» ЄБПЗ (коротка відповідь): «Коефіцієнт, передбачений п.164.5 ст.164 ПКУ, застосовується виключно для визначення бази оподаткування, тому у разі надання платнику податку доходів у грошовій формі, суми нарахованого доходу у графах 3а та 3 податкового розрахунку за ф.№ 1 ДФ відображаються з урахуванням цього коефіцієнту» [4].

Тобто позиція контролюючого органу суперечить Порядку, тому бухгалтер має діяти на власний розсуд, дотримуючись роз'яснень, наданих контролюючим органом, чи вимог Порядку № 49.

Розглянемо цю ситуацію на прикладі. Працівнику бухгалтерії ТОВ «Чайка» (код ЄДРПОУ 85810107) Колос Г.В. (ідентифікаційний код 1234567891) нараховано доходи у вигляді заробітної плати в сумі 4000,00 грн за лютий 2014 р. Крім того, працівником було отримано дохід у вигляді додаткового блага: вартість послуг роумінгу на суму 550,00 грн, збір до ПФУ (7,5 %) на суму 41,25 грн ($550,00 \times 0,075$), податок на додану вартість 110,00 грн ($550,00 \times 0,20$), всього 701,25 грн (за працівником закріплено мобільний телефон, організаційно-розпорядчі документи щодо закордонних службових відряджень працівників у лютому 2014 р. на підприємстві відсутні). Отже, ПДФО = (Зарплата — ЄСВ — ПСП (за наявності) + ДодБлаго \times К) \times Сп = $(4000,00 - 144,00 + (701,25 \times 1,176471)) \times 15\% = 702,15$ грн, у тому числі ПДФО із доходів у вигляді заробітної плати складає 578,40 грн, ПДФО із доходів у вигляді додаткового блага — 123,75 грн, де К — «натуральний» коефіцієнт; Сп — ставка податку.

Фрагмент податкового розрахунку за формою №1 ДФ за даними наведеного прикладу подано в табл. 1.

ФРАГМЕНТ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ ЗА ФОРМОЮ № 1ДФ

N з/п	Ідентифікаційний номер													Сума нарахованого доходу (грн. коп.)		Сума виплаченого доходу (грн., коп.)		Сума утриманого податку (грн., коп.)				Ознака доходу	Дата				Ознака п. соц. пі.						
																		нарахованого		перерахованого			Прійняття на роботу (дд/мм/рррр)	Звільнення з роботи (дд/мм/рррр)	6			7					
1														3a		3		4a		4		5			6				7		8		
				1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	4000	00	4000	00	578	40	578	40	101										
				2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	701	25	701	25	123	75	123	75	126										
		x													4701	25	4701	25	702	15	702	15	x	x					x				

Отже, додаткове благо є специфічним доходом фізичної особи. Базою оподаткування додаткового блага, що нараховується (надається) платнику податку у будь-якій негрошовій формі, є вартість такого доходу, помножена на встановлений законом коефіцієнт. У податковій звітності, а саме у ф. № 1 ДФ, додаткове благо відображається з ознакою доходу «126».

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).
2. Наказ Міністерства доходів та зборів від 21.01.2014 №49 «Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1 ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку».
3. Лист ДПАУ від 10.09.2008 р. № 17-0718/2714.
4. Єдина база податкових знань, категорія 103 Податок на доходи фізичних осіб, підкатегорія 103.25 порядок подання податковими агентами податкового розрахунку за ф. № 1ДФ. / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://minrd.gov.ua/ebpz/№answer-block>.

Молочко А. С..

науковий керівник — **Сук П. А.**, д.е.н., професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СИНТЕТИЧНОГО І АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В АГРАРНИХ ФОРМУВАННЯХ

У процесі діяльності підприємства проводять розрахунки з постачальниками і підрядниками за товарно-матеріальні цінності, роботи і послуги. Постачальники — підприємства, що відвантажують, постачають, виробляють запаси, малоцінні та швидкозношувані предмети, товари. Підрядники — підприємства, що виконують роботи і надають послуги.

За відношенням до постачальників і підрядників аграрні підприємства виступають одержувачем товарно-матеріальних ціннос-

тей і споживачем виконаних робіт і наданих послуг. Розрахункові взаємовідносини між постачальниками і аграрними підприємствами виникають у процесі господарської діяльності [6, с. 402].

Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведуть на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Цей рахунок: основний, балансовий, розрахунковий, пасивний (активно-пасивний) [1].

На рахунку 63 узагальнюють інформацію про розрахунки з постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. На цьому ж рахунку учасник промислово-фінансової групи веде облік розрахунків за одержані від учасників ПФГ цінності, роботи, послуги (рис. 1) [4, с. 226].

Кредитовий оборот залишку по рахунку відображається в III розділі пасиву Балансу [5, с. 21].

63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	
<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
погашення та списання заборгованості	заборгованість за одержані товарно-матеріальні цінності, прийнятті роботи та послуги

Рис. 1. Характеристика рахунку «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Інструкція про застосування Плану рахунків для ведення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками передбачає застосування пасивного синтетичного рахунку 63 (табл. 1) [2].

Таким чином, на трьох субрахунках рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» на підставі первинних документів відображаються зобов'язання та їх погашення.

Аналітичний облік розрахунків ведуть у розрізі постачальників і підрядників за кожним документом про отримання матеріалів, робіт, послуг та оплату за них у Відомості 3.3 аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками (до рахунку 63). Це означає, що такий спосіб відображення операцій потребує запису у графі 2 окремих документів, а тому для одного постачальника доведеться відводити кілька рядків — залежно від кількості документів, за якими провадились розрахунки у поточному місяці. До того ж заздалегідь не можна визначити, скільки операцій за розрахунками з постачальниками буде здійснено

впродовж місяця, отже, неможливо передбачити необхідну кількість рядків для відображення даних кожного документа окремо. Тому передбачений у Методичних рекомендаціях по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. №356 спосіб запису операцій за кожним документом може бути прийнятним лише за умови, що протягом місяця конкретним постачальником (підрядником) було здійснено незначну кількість операцій [3]. Вказані реєстри розраховані для застосування на невеликих за обсягом діяльності з незначним документообігом підприємствах.

Таблиця 1

СУБРАХУНКИ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ

Синтетичний рахунок		Субрахунки		Призначення
Код	Назва	Код	Назва	
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками та підрядниками на підставі первинних документів і виписок банку з поточних і інших рахунків підприємства.
		632	Розрахунки з іноземними постачальниками	облік розрахунків з іноземними постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги
		633	Розрахунки з учасниками ПФГ	облік розрахунків за одержані від учасників ПФГ товарно-матеріальні цінності (роботи, послуги).

За значної кількості операцій на великих підприємствах робити це безпосередньо на основі первинних документів недоцільно. Записи у Відомості 3.3 зручніше робити позиційним способом, відводячи для кожного постачальника в ній лише один рядок. Тому необхідне попереднє групування первинних документів з використанням аркушів-розшифровок.

Доцільно застосування таких реєстрів накопичення і групування даних товарно-транспортних накладних, актів на виконані

роботи, виписок банку для наступного перенесення до Журналу-ордеру № 3В с.-г. з використанням у реєстрі потрібних реквізитів, виготовлених друкарським способом.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Зобов'язання»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. № 20, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 лютого 2000 р. за № 85/4306 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.

3. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29 грудня 2000 р. № 356 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

4. *Гладких Т. В.* Фінансовий облік: Навч. посібник / Т.В. Гладких. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 480 с.

5. *Пушкар М. С.* Фінансовий облік: Підручник / М.С. Пушкар. — Тернопіль: Карт-бланш, 2002. — 628 с.

6. *Швець В. Г.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / В.Г. Швець. — К : Знання, 2006. — 567 с.

Оксентюк Т. Д.,

науковий керівник — **Білозор Л. В.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Рациональне використання лісових ресурсів є однією із складових економічної, соціальної та перш за все екологічної безпеки держави. При цьому особливого значення набуває ефективне управління підприємствами лісового господарства, діяльність яких зумовлює збереження та примноження лісових ресурсів. Особливість технологічного процесу лісогосподарських підпри-

емств зумовлює виняткове значення витрат на збут для їх успішної роботи. Інформаційною базою управління витратами служить належне облікове забезпечення діяльності підприємств. Формування достовірної інформації про склад, величину та динаміку витрат на збут неможливо реалізувати без наявності системи рахунків обліку, що відповідають специфіці діяльності підприємств лісового господарства. Саме тому важливого наукового значення набуває дослідження теоретичних та практичних положень методики обліку витрат на збут підприємств лісової галузі [1].

В останні роки вивченню проблем обліку витрат на лісогосподарських підприємствах України присвятили свої наукові праці вчені Т.І. Вовчук, С.С. Дикий, Н.М., Кисіль, С.О. Левицька, О.І. Олійничук, М.Ю. Чік, О.В. Юрченко та інші. Оскільки діяльність підприємств лісової галузі так чи інакше пов'язані зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг), чимало лісових підприємств приділяють значну увагу обліку, аналізу на контролі витрат на збут. Тому пошук нових механізмів для управління витратами, що стосуються збуту продукції (товарів, робіт, послуг) є важливим завданням кожного лісогосподарського підприємства, якщо воно хоче ефективно використовувати свої ресурси для отримання прибутку.

Вплив організаційно-технологічних особливостей на підприємствах лісового господарства слід враховувати при формуванні облікової політики підприємства, в якій відображаються питання обліку витрат суб'єкта господарювання [2].

Відповідно до чинного законодавства витрати на збут звітного періоду не включаються до собівартості реалізованої продукції, а списуються на фінансові результати і мають приховану форму. На основі узагальнення результатів дослідження з даної проблеми встановлено відсутність чіткої класифікації невиробничих витрат, до яких відносять витрати збутової діяльності. Науково обґрунтована класифікація витрат є основою раціональної організації побудови обліку та сприяє ефективному здійсненню контролю і прийняттю управлінських рішень. У зв'язку з цим доцільно витрати на збут класифікувати за такими ознаками: по відношенню до процесу збуту, для визначення фінансових результатів і комерційної собівартості, за часом здійснення, функціональністю, видами товарної продукції [3].

Зміст і структура подання інформації про збут в операційній діяльності залежать від потреб користувачів, специфіки збуту, розмірів підприємства і його спеціалізації, ринкової кон'юнктури. Саме тому, важливо проводити зіставлення сукупних витрат на збут продукції із досягнутими результатами, оцінки доцільності витрат на збут

та їх ефективності. З огляду на сказане, слід виділити такі вимоги до даних бухгалтерського обліку: необхідність формування сукупності витрат і доходів по видах товарної продукції; відокремлення релевантних витрат і доходів від продажу; групування інформації про понесені витрати й отримані доходи в процесі збуту для їх контролю та прогнозування [3].

93 «Витрати на збут»		
931 «Витрати на збут»	932 «Витрати на рекламу»	933 «Маркетингові витрати»
1. Витрати на оплату праці та комісійні винагороди працівникам підрозділів, продавцям та торговим агентам, що забезпечують збут продукції	1. Витрати на оплату праці працівникам, що забезпечують рекламу продукції	1. Витрати на оплату праці працівникам, що забезпечують рекламу продукції
2. Відрахування на соціальні заходи	2. Відрахування на соціальні заходи	2. Відрахування на соціальні заходи
3. Витрати на утримання, ремонт та експлуатацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних зі збутом продукції	3. Витрати на проведення рекламних заходів стосовно продукції, що продаються підприємством	3. Витрати на проведення рекламних заходів стосовно продукції, що продаються підприємством
4. Витрати пов'язані з транспортуванням, перевалкою та страхуванням готової продукції	4. Витрати на утримання, ремонт та експлуатацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних з рекламою продукції	4. Витрати на утримання, ремонт та експлуатацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних з рекламою продукції
5. Витрати пов'язані із забезпеченням правил техніки безпеки та охорони праці	5. Витрати на навчання, професійну підготовку та підвищення кваліфікації працівників відділу реклами	5. Витрати на навчання, професійну підготовку та підвищення кваліфікації працівників відділу реклами
6. Витрати на перепродажу підготовку, гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування продукції	6. Витрати на оплату послуг сторонніх організацій пов'язаних з рекламою	6. Витрати на оплату послуг сторонніх організацій пов'язаних з рекламою
7. Витрати на навчання, професійну підготовку та підвищення кваліфікації працівників відділу збуту	7. Інші витрати пов'язані з рекламою продукції	7. Інші витрати пов'язані з рекламою продукції
8. Витрати на оплату послуг сторонніх організацій		
9. Інші витрати на збут		

Рис. 1. Характеристика субрахунків до рахунку 93 «Витрати на збут» за окремими статтями витрат [3]

Метою ведення обліку збутової діяльності є інформаційне забезпечення управління доходами і витратами збутової діяльності; формування фінансових результатів, оцінка доцільності та ефективності передбачених збутовою політикою заходів, можливість планування оптимального розміру витрат на їх проведення, контроль збутових операцій. Вона формує структуру облікової моде-

лі, від якої залежить оцінка та аналіз ефективності збутових операцій. Тому виникає потреба у визначенні інформаційних потреб підприємства: структури, обсягу, змісту документів, періодичності представлення інформації у звітності.

Мета обліку збуту досягається якістю виконання поставлених завдань, серед яких визначено такі: формування товарного асортименту, необхідного для задоволення потреб ринку відповідно до попиту; вибір потенційних партнерів (як покупців, так і поставальників); безпосередній продаж товарної продукції власного виробництва та посередницька торгівля; пошук шляхів підвищення ефективності збутової діяльності [3].

З метою отримання інформації для управління витратами до рахунку 93 «Витрати на збут» доцільним є відкриття таких субрахунків (рис. 1):

- 931 «Витрати на збут»;
- 932 «Витрати на рекламу»;
- 933 «Маркетингові витрати».

Список використаних джерел

1. Шериун М. Х. Особливості та удосконалення управління лісогосподарським комплексом. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream>.

2. Моссаковський В. М. Система контролю витрат виробництва за сучасних умов / В.М. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. — 2008. — № 9. — С. 225–229.

3. Гудзенко Н. М. Облік і контроль збуту в операційній діяльності сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 — бухгалтерський облік, аналіз та аудит / Н.М. Гудзенко. — К., 2006. — 25 с.

Омельченко Ю. В.,

науковий керівник — **Бірюк О. Г.**, к.е.н., доцент.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ТЕРМІН КОРИСНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Серед необоротних активів підприємства найбільшу частку, як правило, становлять основні засоби. Методологічні засади фо-

рмування інформації про основні засоби в обліку визначають нормативно-правові документи, які мають як обов'язків характер (Податковий кодекс України (далі – ПКУ) [1] та П(С)БО 7 «Основні засоби» [2]), так і рекомендаційний характер (Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів № 561 [3]), у яких передбачено альтернативні варіанти обліку таких активів.

Нормативно-правовими документами, що регламентують формування облікової політики підприємства [4–6] в частині основних засобів, передбачена велика кількість неоднорідних і нерівнозначних елементів, які в науковій літературі майже не обґрунтовують. Одним із рекомендованих елементів облікової політики є встановлення терміну корисного використання основних засобів. Враховуючи необґрунтованість альтернативних варіантів цього елементу та відсутність роз'яснень, основною метою нашого дослідження є критична оцінка, обґрунтування та систематизація альтернативних варіантів відображення інформації про порядок встановлення та зміни терміну корисного використання основних засобів згідно чинного законодавства України при формуванні облікової політики підприємства.

У результаті дослідження були отримані такі результати.

1. Згідно із п.23 П(С)БО 7 «Основні засоби» та п.145.1.2 Податкового кодексу України визначення термінів корисного використання об'єктів основних засобів, що вводяться в експлуатацію, в кожному конкретному випадку є компетенцією підприємства і має бути оформлене відповідно до законодавства. У даному випадку законодавством встановлено такі вимоги:

1.1. порядок визначення строку корисного використання основних засобів має бути визначено в розпорядчому документі підприємства, яким визначено облікову політику підприємства (наказ про облікову політику);

1.2. у кожному конкретному випадку строк корисного використання (експлуатації) об'єкта основного засобу має оформлюватися рішенням керівника підприємства, тобто наказом;

1.3. введення в експлуатацію основного засобу має бути оформлено первинними документами відповідно до законодавства. Так, для основних засобів законодавством затверджено, як типова, так і спеціалізована (рекомендована для сільськогосподарських підприємств) форми первинних документів, зокрема: «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» (форма ОЗ-1 або форма ОЗСГ-1), в яких не передбачено окремої графі для визначення терміну корисного використання

об'єкта, проте доцільно все ж зазначену інформацію вказати в Акті, наприклад у розділі «Коротка характеристика об'єкта».

Отже, згідно із п.24 П(С)БО 7 «Основні засоби» та п.145.1.2 ПКУ визначення строку корисного використання об'єкта — це прерогатива виключно підприємства, що є об'єктивним, адже той самий об'єкт основних засобів може на різних підприємствах мати різний термін корисного використання, що може бути обґрунтовано різним набором факторів, які буде враховувати підприємство при розрахунках. Законодавством визначено основні положення, які необхідно враховувати при визначенні терміну корисного використання (експлуатації) основних засобів, зокрема:

❖ очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності. Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів №561, визначено, що за обсяг продукції (робіт, послуг), який буде виготовлено (виконано) підприємством з використанням об'єкта основних засобів, приймається запланований підприємством обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство планує виробити (виконати) з використанням цього об'єкта;

❖ фізичний і моральний знос, що передбачається. Вважаємо, що цей фактор не має бути провідним для підприємства у визначенні терміну корисного використання (експлуатації). Проблема визначення терміну корисного використання основних засобів полягає не стільки в технічному способі його визначення, скільки в науковій (економічній) обґрунтованості. Чим коротший строк служби, тим вища норма амортизації, оскільки необхідно швидше відтворити основні засоби і тому більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до собівартості продукції, що призводить до її збільшення. Чим триваліший строк, тим нижча норма амортизації, більший період відшкодування зносу і, отже, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. А це, звичайно, збільшує масштаби морального знецінення основних засобів. Таким чином, термін корисного використання слід визначати, виходячи з економічно доцільного строку служби, який може бути меншим за фізично можливий;

❖ правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори. До інших факторів підприємство може віднести накопичений досвід роботи з подібними активами, сучасний стан об'єкта, питання ремонту та догляду за обладнанням, сучасні технології в галузі технологій і виробництва, місцеві кліматичні умови тощо.

2. Згідно із п.145.1.4 ПКУ та п.25 П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємству надано право переглядати термін корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, враховуючи, що він ґрунтується на попередніх оцінках. Такий перегляд здійснюється у разі зміни очікуваних економічних вигод від використання об'єкта основних засобів. Якщо в результаті аналізу з'ясується, що очікуваний термін корисного використання об'єкта основних засобів істотно відрізняється від попередніх оцінок (унаслідок здійснення поліпшень обладнання, зміни ринкової кон'юнктури тощо), необхідно скоригувати суму амортизаційних відрахувань. Виключення зроблено для нарахування амортизації за виробничим методом, що є об'єктивним, адже цей метод базується на кількості одиниць, отриманих від використання об'єктів основних засобів, і не залежить від терміну корисного використання (експлуатації).

Отже, оскільки термін корисного використання (експлуатації), відповідно до вимог п.145.1.2 ПКУ, встановлюється наказом по підприємству, то зміну строку також доцільно оформити наказом.

Враховуючи результати дослідження, які оприлюднені, й здійснені шляхом критичної оцінки, обґрунтування та систематизації альтернативних варіантів відображення інформації про порядок встановлення та зміни терміну корисного використання основних засобів згідно чинного законодавства України допоможуть бухгалтерам визначитись з альтернативними варіантами їх відображення в обліку при формуванні облікової політики підприємства про основні засоби.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2755-VI (зі змінами).
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затверджено наказом МФУ від 27.04.2000 року №92 (зі змінами).
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Затверджено наказом МФУ від 30.09.2003 року №561.
4. Про погодження облікової політики підприємств: Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 11.04.2007 року №254.
5. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 року №635.
6. Методичні рекомендації щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства: Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 17.12.2007 року № 921.

Отжидач Ю. І.,

науковий керівник — **Царьов М. С.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ

Найбільш сучасним і розповсюдженим видом поточних зобов'язань за кредитами у господарській діяльності підприємств є овердрафт — короткостроковий кредит, що надається з метою покриття тимчасової нестачі оборотних коштів у клієнта шляхом сплати з його поточного рахунку розрахункових документів понад фактичний залишок коштів на рахунку.

Від традиційного кредитування овердрафт відрізняється тим, що кредитні ресурси не направляються на рахунок клієнта, а надається можливість від'ємного залишку на рахунку.

Питання організації розрахунків овердрафт розглядали в своїх дослідженнях вітчизняні вчені Герасимович А. М., Дерев'яноко С. І, Кіндрацька Л. М., Парасія-Вергуненко І. М. та інші.

Важливого значення набуває питання регулювання процесу отримання і погашення овердрафту, оскільки цей вид кредиту в Україні залишається законодавчо нерегульованим [1].

Зважаючи на відносну новизну овердрафту, виникають певні проблеми, пов'язані з його відображенням в обліку. Згідно із Інструкцією №291 для обліку поточних зобов'язань підприємства використовують 6 клас плану рахунків, але для обліку кредиту у вигляді «овердрафту» рахунок не передбачений [2, с. 216]. Тому, коли банк надає такий вид кредиту підприємству, то в останнього виникає від'ємний залишок на поточному рахунку. Ця особливість зумовлює появу двох підходів до відображення цієї господарської операції [3].

Перший підхід полягає у відображенні овердрафту на рахунку 60 «Короткострокові позики». У цьому випадку овердрафт відображається аналогічно отриманню звичайного кредиту. У подальшому, коли на поточний рахунок підприємства надійдуть грошові кошти, банк автоматично спрямує їх на погашення основної суми кредиту. Відображення нарахованих відсотків за овердрафтом здійснюється аналогічно як при сплаті відсотків за звичайним кредитом.

Таблиця 1

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ
(ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУБРАХУНКУ
601 «КОРОТКОСТРОКОВІ КРЕДИТИ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника:			
	— у межах наявних коштів на поточному рахунку;	631	311	1 000
	— за рахунок кредитної лінії	631	601	3 000
4.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
5.	Закрито зобов'язання за кредитною лінією	601	311	3 000
6.	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією	951	684	100
7.	Сплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311	100
8.	Списано на фінансовий результат нараховані відсотки за овердрафтом	792	951	100

Таблиця 2

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ
З ОБЛІКУ ПРОСТРОЧЕНОЇ КРЕДИТНОЇ ЛІНІЇ БАНКУ**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника:			
	— у межах наявних коштів на поточному рахунку	631	311	1 000
	— за рахунок кредитної лінії	631	601	3 000

Закінчення табл. 2

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
4.	Переведено кредит за овердрафтом в прострочений	601	605	3 000
5.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
6.	Нараховано та перераховано штрафи за несвочасне погашення заборгованості за кредитом	948	685	50
7.	Списано на фінансові результати сплачений штраф	791	948	50

Таблиця 3

**КОРЕСПОНДЕНЦІЯ РАХУНКІВ З ОБЛІКУ ОВЕРДРАФТУ
(БЕЗ ЗАСТОСУВАННЯ СУБРАХУНКУ
601 «КОРОТКОСТРОКОВІ КРЕДИТИ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ»)**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано і сплачено комісію за відкриття та обслуговування кредитної лінії	92 685	685 311	300 300
2.	На позичковий рахунок отримано кошти кредитної лінії	311	601	3 000
3.	Оплачено товари, отримані від постачальника Залишок на рахунку за субрахунком 311: — перед проведенням операції 1000 грн — після проведення — 3000 грн	631	311	4 000
4.	Отримано оплату за надані послуги	311	361	4 000
5.	Нараховано відсотки за користування кредитною лінією	951	684	100
6.	Сплачено відсотки за користування кредитною лінією	684	311	100
7.	Списано на фінансовий результат нараховані відсотки за овердрафтом	792	951	100

Якщо ж отримання овердрафту пов'язане зі створенням кваліфікаційного активу, то витрати за відсотками необхідно капіталізувати — уключати до собівартості кваліфікаційного активу згідно з П(С)БО 31 «Фінансові витрати», при цьому нарахування процентів відображають тією ж проводкою (табл. 1).

Штрафи/пеню, нараховані банком за несвоєчасне повернення основної суми кредиту та/або несвоєчасну сплату процентів, слід також відображати в бухгалтерському обліку відповідно до обліку прострочених кредитів (табл. 2).

Деякі вчені вважають, що це є не логічним і пропонують відображати надання овердрафту по іншому (табл. 3).

Однак проблемною буде ситуація, коли не відомо, яка сума коштів надійде на поточний рахунок до кінця дня. Не виняток, що вона не перекриє суму наданого кредиту [2, с. 216].

Тому, з огляду на це і виникає підхід, згідно з яким більш економічно обґрунтованою і правильною обліковувати кредит «овердрафт» на бухгалтерському рахунку 31 «Рахунки в банках», так як даний підхід продиктовано думкою Мінфіну, який у листі від 09.12.2003 року №31-04200-30-5/7021 зазначив, що отримання овердрафту необхідно відображати за кредитом рахунка 31. Адже згідно із цим підходом, усі грошові кошти, що надходять на поточний рахунок підприємства, одразу будуть списані банком на погашення цього кредиту [4]. Таким чином, рахунок 31 «Рахунки в банках» доцільно вважати таким, що може мати кредитове сальдо при використанні кредиту «овердрафт» і цю суму необхідно відображати в активі балансу (звіту про фінансовий стан) у дужках, тобто віднімати при вирахуванні підсумку по розділу II «Оборотні активи».

Водночас для великих підприємств, які подають фінансову звітність за повною формою, перший варіант відображення овердрафту в бухгалтерському обліку (за допомогою рахунка 60 «Короткострокові позики») є найприйнятнішим. Це обумовлено тим, що окреме виділення операцій з отримання та повернення овердрафту дає можливість заповнити ряд. 3305 «Отримані позики» і ряд. 3350 «Погашення позик» форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів» без додаткової вибірки даних.

Що стосується використання другого варіанта (за допомогою рахунка 31 «Рахунки в банках»), то незважаючи на уявну простоту він несе в собі складнощі із заповненням форми № 3. Річ у тім, що відповідно до п. 9 НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансо-

вої звітності» підприємство має розгорнуто наводити суми надходжень і витрат від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Водночас, відображаючи отримання овердрафту лише за кредитом рахунка 31 «Рахунки в банках», виконати цю вимогу буде доволі складно, адже при зазначеному підході отримання кредиту в обліку взагалі не виділяється [3].

Отже, підхід щодо використання в обліку овердрафту субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» з мінусом має право на життя, але він не зовсім вписується в норми Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Мініфіну від 30.11.1999 р. №291. Адже за дебетом рахунка 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом — їх використання. А використовувати те, що не надійшло, — неможливо. Тому правильніше, з методологічної точки зору, використовувати під час обліку овердрафту субрахунок 601. Але, не зважаючи на це, може існувати і другий варіант, оскільки у листі Мініфіну від 09.12.2003 року №31-04200-30-5/7021 зазначено, що «Кредитове сальдо поточного рахунку, яке утворюється за позикою овердрафт, відображається на підставі виписки банку за кредитом рахунку 31 «Рахунки в банках» і відповідно до НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у статті «Короткострокові кредити банків» розділу IV пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1)».

Список використаних джерел

1. Дерев'яно С. І. Особливості застосування овердрафтного кредиту в Україні / С. Дерев'яно // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2012. — № 4. — С. 15–22.
2. Актуальні проблеми розвитку харчових виробництв, готельного, ресторанного господарств і торгівлі [Текст] : всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених і студентів, 23 березня 2011 р. : [тези у 2-х ч.] / редкол. : О. І. Черевко [та ін.]. — Харків : ХДУХТ, 2011. — Ч. 2. — 475 с.
3. Смердов В. Овердрафт: бухгалтерський та податковий облік [Електронний ресурс]: / Смердов В. — 2011. — Режим доступу до статті: <http://www.spilka.biz.ua/blog/?p=299>
4. Лист Міністерства фінансів України «Щодо застосування нормативно-правових документів з бухгалтерського обліку» від 09.12.2003 р. № 31-04200-30-5/7021.

Притула А. В.,

науковий керівник — **Самохвал С. П.**, старший викладач,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РУХУ ЗАПЧАСТИН НА ПІДПРИЄМСТВІ

Запаси є найважливішою і найзначнішою частиною оборотних активів підприємства, мають особливе місце у складі майна та велику частку у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності, обов'язково враховуються при визначенні результатів господарської діяльності підприємства та при висвітленні інформації про його фінансовий стан.

Таким чином, при переході діяльності економічних суб'єктів на ринкові відносини, що потребують об'єктивної зміни бухгалтерського обліку наближення його до міжнародних стандартів, правильна організація бухгалтерського обліку та документального оформлення руху виробничих запасів є необхідною умовою для діяльності підприємства.

Дослідженню проблем обліку і аналізу ефективності використання виробничих запасів у своїх працях приділяли увагу вітчизняні вчені-економісти: Бутинець Ф. Ф., Бурчевський В. З, Сопко В. В., Завгородній В. П., Гадзевич О. І., Голов С. Ф., Горецька Л. Л., Дем'яненко М. Я., Єфіменко В. І., Жилкіна Л. В. та інші.

До основних первинних документів, які використовуються в процесі здійснення документального обліку руху запасних частин, відносять: акт — вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (М-10), довіреність (М-2б), накладна — вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11), відомість залишків матеріалів на складі (М-14), акт здачі — прийняття робіт (надання послуг), акт списання запчастин, картка обліку автошин (типова форма № 13), лімітно-забірна картка на отримання запасних частин (ВЗСГ-2), відомість дефектів на ремонт машини (ВЗСГ-6), товарна накладна (ВЗСГ-7), накладна (внутрішньогосподарського призначення) (ВЗСГ-8).

Документом на отримання запчастин від постачальників є товарна (видаткова) накладна постачальника. Товарна накладна виписується в бухгалтерії у двох примірниках на підставі договорів (контрактів), нарядів й інших відповідних документів і при

пред'явленні одержувачем Довіреності (форма № М-26) [1, с. 105].

Первинним документом для видачі запчастин зі складу підприємства на виробничі потреби може бути лімітно-забірна картка на отримання запасних частин (форма № ВЗСГ-2). Строк дії картки встановлено, як правило, не більше 15 днів і обов'язково в межах звітного місяця. Підставою для виписки бухгалтерією лімітно-забірної картки є «Відомість дефектів на ремонт машини» (форма № ВЗСГ-6).

При відсутності відомості дефектів на ремонт машин, а також при відпуску запасних частин і ремонтних матеріалів на ремонт у період польових робіт ліміт розраховують на підставі кошторису на ремонт і технічне обслуговування машин, затвердженого керівником підприємства.

При складанні «Лімітно-забірної картки на отримання запасних частин» (форма № ВЗСГ-2) необхідно користуватися каталогами запасних частин до автомобілів і тракторної техніки, які передбачають типізацію запасних частин, їх призначення, ціну на запасні частини тощо [1, с. 109].

У великих автогосподарствах (у парках, що мають 10 і більше машин), щоб систематично спостерігати за правильним використанням автомобільних шин, на кожну шину, що перебуває в експлуатації чи в запасі, ведеться спеціальний оперативний облік. Він здійснюється за допомогою Картки обліку використання автомобільних покришок (шин), яку веде, як правило, завідувач гаражу (майстер, диспетчер) або бухгалтер. Картка відкривається на кожну автомашину (автобус) відразу після одержання автошин і призначається для обліку використання кожної автошини, обліку її пробігу з моменту придбання до повного зносу. До картки записують кожну шину окремою позицією.

Автошини, зняті з автомобіля для ремонту чи списання в металобрухт, прибуткують за накладною з додатком. Автошину для заміни знятої з автомобіля відпускають за вимогою-накладною, до неї додають зазначену картку автопокришок.

Таким чином, значна кількість вчених приділяє увагу дослідженню проблем обліку запасів, зокрема запчастин. Однак низка питань з організації та методики обліку запчастин на підприємствах потребують додаткового вивчення. Такими проблемами є: відсутність належного їх нормування відповідно до потреб виробництва; питання оцінки вибуття виробничих запасів через їх велику кількість і номенклатуру.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства статистики України №193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів» від 21.06.1996 року.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.
3. Бухгалтерський і податковий облік автотранспорту та автоперевезень. Навч. посіб. /Базиліук А. В., Малишкін О. І. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 256 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. — 5-те вид. допов. і перероб. / Ткаченко Н. М. — К.: Алерта, 2011. — 976 с.
5. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. — 6-те вид. / Ткаченко Н. М. — К.: А. С. К., 2004. — 784 с.

Прохоренко К. О.,

науковий керівник — **Сук П. А.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА СПИСАННЯ СУМНІВНОЇ ТА БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Під час здійснення господарської діяльності у підприємств виникає дебіторська заборгованість, при чому сьогодні така заборгованість має неухильну тенденцію до збільшення її питомої ваги в структурі активів. Виникають такі ситуації, коли така заборгованість не повертається контрагентами, внаслідок чого підприємства несуть додаткові втрати. Положення відносно оцінки та методики обліку дебіторської заборгованості потребують удосконалення. У зв'язку із цим вибір теми дослідження та його цільова спрямованість є досить актуальними.

В останні роки Україна знаходиться в стані економічної кризи, що не може не позначитися на фінансовому стані суб'єктів господарювання. Тому питанню обліку, аналізу та контролю дебіторської заборгованості приділяється значна увага вчених, серед яких Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, С. Грязнова, В. Костюченко, О. М. Кияшко, О. Г. Лищенко, І. С. Серєда, Г. В. Савицька, М. Швайка та інші.

Відповідно до П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість», залежно від імовірності погашення може бути: сумнівний борг і безнадійна дебіторська заборгованість [1].

Проте в наведених визначеннях у ПСБО 10 немає точної вказівки, за наявності яких факторів може виникнути невпевненість і в яких випадках вона переходить у впевненість із приводу неповернення боргу. Також важливим є питання моменту переходу одної заборгованості в іншу, тобто з сумнівної в безнадійну.

Для достовірної оцінки поточної дебіторської заборгованості на дату балансу необхідно виключати безнадійну дебіторську заборгованість з її складу. Основна проблема, що виникає за вилучення безнадійної дебіторської заборгованості, пов'язана з визначенням моменту часу, коли потрібно здійснити її списання на відповідні витрати.

Будь-який спосіб забезпечення зобов'язання не гарантує стовідсоткового його виконання. Фактично договір поручительства, застави або банківської гарантії є таким же цивільно-правовим договором, як і той, виконання якого він забезпечує, і також може бути не виконаним. То ж за умови проведення інвентаризації заборгованості слід перевіряти й вірогідність договорів гарантії та оцінювати ступінь сумнівності боргу, враховуючи наявність та вид відповідного забезпечення [3, с. 20].

Виходячи з принципів бухгалтерського обліку, зокрема принципу обачності, підприємство повинно запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів у бухгалтерському обліку.

Згідно П(С)БО величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності.

Незважаючи на те, що П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» введений у дію з 2000 року, розрахунок резерву здійснює зовсім невелика кількість підприємств 29 %. Однією з причин можна назвати кількість дебіторів на підприємствах, яка здебільшого перевищує 100 контрагентів. Тому робити подібні розрахунки досить складно, наприклад, за використання першого методу, що рекомендується стандартом [2, с. 6].

Виходячи з платоспроможності окремих дебіторів, підприємству необхідно постійно збирати інформацію про платоспроможність кожного його партнера. Природно, що таку інформацію одержати іноді неможливо з ряду причин: в Україні немає практики «опублікування» звітності, багато керівників підприємств вважають таку інформацію комерційною таємницею, що не під-

лягає розголошенню, а в тому випадку, якщо таку інформацію і надають, то виникають сумніви вже з приводу вірогідності пред'явлених даних.

Виходячи з норм стандарту 10 «Дебіторська заборгованість», для визначення резерву сумнівної заборгованості незалежно від методу розрахунку, необхідно проводити обчислення такого показника, як коефіцієнт сумнівності (або відсоток безнадійних боргів) з оплати дебіторської заборгованості. Проте стандарт містить істотні протиріччя щодо визначення та назви цього показника, бо зазначає, що він розраховується «виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги за попередні періоди». Сумнівний борг — це ще не безнадійний борг. Звідси виходить, що підприємству для розрахунку резерву необхідно в кожному звітному періоді накопичувати безнадійний борг. І, навпаки, у випадку, якщо підприємство не має безнадійної заборгованості, але є сумнівна, то резерв воно нарахувати не зможе [4, с. 36].

Ще один з невизначених моментів щодо резервування дебіторської заборгованості — це відсутність належним чином затвердженої та опублікованої методики відображення обчисленого резерву в системі рахунків обліку. Тобто, законодавством невизначено, що робити з невикористаними сумами резерву сумнівних боргів на кінець звітного періоду та яким чином коригувати суму резерву за окремими дебіторами.

Враховуючи результати дослідження можна запропонувати такі дії:

1) обчислення резервів для різних груп користувачів: для внутрішнього керівництва, можливо, буде доцільним групування дебіторів за більшою кількістю груп непогашення; для зовнішніх користувачів — за меншою. Також можна встановлювати інтервали періодів непогашення не в місяцях, а в днях. Тим паче, що чим менше груп класифікації заборгованості, тим менший буде коефіцієнт сумнівності і відповідно сума резерву сумнівних боргів;

2) різні варіанти резервування заборгованості залежно від об'єктів, щодо яких вона виникає. Наприклад, заборгованість бюджету перед підприємством з податку на додану вартість варто резервувати в сумі, що наближається до 100 % від загального боргу, причому без урахування дати її виникнення;

3) щоб запобігти можливому зловживанню та необґрунтованому нарахуванню резерву, рекомендовано затвердити граничну межу його суми (наприклад, звернутись до російського досвіду і

встановити його не вищим, ніж 10 % від суми виторгу за звітний період) сумнівних боргів [2, с. 10].

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 8.10.1999 р., № 237

2. Кузьменко О. Безнадійна дебіторська заборгованість: правила списання // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — № 104. — С. 4–10.

3. Золотухін О. Порядок проведення інвентаризації, бухгалтерський та податковий облік результатів інвентаризації // Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 2013. — № 42. — С. 16–26.

4. Тимощук С. Заборгованість, за якою минув строк позовної давності: порядок оподаткування // Вісник Міністерства доходів і зборів України. — 2013. — № 45. — С. 34–38.

Река І. В.,

науковий керівник — **Гончар І. І.**, к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Процес виробництва чи надання послуг може здійснюватися лише за допомогою певних машин, обладнання, устаткування, які розташовуються у спеціальних приміщеннях. Тому матеріальною основою виробничого процесу є насамперед засоби праці, що характеризують технічний і економічний рівень розвитку суспільства та являють собою необхідний елемент виробництва, обігу й надання послуг. На підприємствах сукупність засобів праці набуває економічної форми основних засобів [3].

У системі теоретичних основ формування та руху основних засобів визначальну роль відіграє концепція їх оцінки, яка повинна забезпечувати виконання принципу об'єктивності та відповідно правильне формування фінансової звітності підприємства [6].

Для успішної діяльності ринково орієнтованого підприємства необхідно оптимально оцінити майно, можливості і результати. Грунтуючись на таких видах оцінок, як оцінка за первісною і залишковою вартістю, підприємства не можуть реально оцінити майно, зобов'язання, власність тому, що вони не відображають

ринкових цін, що плавають, і їхнього впливу на вартість майна, змін технологій та інших факторів. Тому необхідний новий механізм оцінки, що використовує різні найоптимальніші методи.

Тільки за допомогою об'єктивної оцінки можна скласти правильне уявлення про факти господарського життя. Важливість і значення достовірної оцінки для обліку основних засобів важко переоцінити, тому що від того, наскільки правильно зроблена оцінка, залежить точність характеристики обсягу, стану і руху основних фондів, а й у відомій мірі і точність якісної їхньої характеристики. Неправильно ж обраний принцип оцінки може викликати:

- перекручене відображення в балансі дійсного обсягу основних засобів і їхнього співвідношення з оборотними коштами;

- дезорієнтацію в нарахуванні зносу основних засобів, а звідси і помилки в обчислюванні собівартості й у визначенні прибутку об'єкта господарювання;

- недостатність суми амортизаційних обчислень для здійснення їхнього відтворення;

- помилки серед ряду економічних показників, що характеризують використання основних засобів у виробничому процесі та ін.

Дослідженню даних питань присвячені роботи таких економістів, як Дж. Фридман, Н. Ордуей, А. Сем'яновський, В. Новодворський. Однак, всі вони в основному носять загальнотеоретичний характер і не стосуються шляхів реалізації даної проблеми [5].

Оцінка основних засобів — це специфічна форма ціни, яка використовується для правильного визначення їх загальної вартості, складу та структури, величини амортизаційних відрахувань, собівартості продукції, а також прибутку й рентабельності роботи підприємства. Дуже важливо правильно оцінити майно підприємств за умов зміни форм власності, акціонування та передачі в оренду [3].

Наслідком неправильної оцінки основних засобів може стати неточне обчислення сум зносу, що призведе до неправильного визначення собівартості продукції, яка виготовляється. А це, у свою чергу, стане причиною спотворення значень показників прибутку та показників, які характеризують ефективність виробництва. Все це обумовлює актуальність дослідження питання оцінки основних засобів і шляхів її вдосконалення.

Г. В. Лейбніц також займався питаннями оцінювання. Він запропонував використовувати експертну оцінку, яка спирається на поточні ціни [4, с. 411].

Були наявні дві протилежні концепції оцінювання. С. Ф. Глебов був прихильником оцінки цінностей за цінами 1913 р. та пропонував систематично проводити переоцінку об'єктів [1, с. 106–127]. Протягом тривалого часу використовувалася саме ця методика [3].

Таким чином, дослідження проблем оцінки допоможе вирішити багато проблем обліку основних засобів, яких стає усе більше в зв'язку зі здійсненням в Україні ринкових перетворень.

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. У П(С)БО 7 «Основні засоби» дається визначення первісної вартості основних засобів і не дається трактування поняттю справедливої вартості основних засобів. Визначення справедливої вартості активів наведено в П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств».

На нашу думку, П(С)БО 7 «Основні засоби» має містити конкретніше визначення справедливої вартості основних засобів, що наведене в МСБО 16 [2, с. 137]. Таке визначення справедливої вартості необхідне для врегулювання питань оцінки і переоцінки основних засобів.

У податковому обліку основні засоби оцінюються за фактичними витратами на придбання, самостійне виготовлення, а поняття «справедлива вартість» відсутнє.

У бухгалтерському обліку згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» первісна вартість основних засобів має збільшуватися на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, а зменшуватися — на вартість часткової ліквідації об'єкта; первісна вартість і сума зносу основних засобів можуть змінюватись при їх переоцінці [5].

На сучасному етапі розвитку суспільства важливу роль у діяльності суб'єктів господарювання відіграють основні засоби. Вони використовуються у виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг, потрібні для задоволення потреб управлінського та виробничого персоналу. На основі інформації про їх стан інвесторами приймають рішення щодо інвестиційних вкладень. Для ефективного управління необоротними матеріальними активами необхідним є урегулюваність питань, що стосуються їх облікового відображення, нарахування амортизації та визначення вартості об'єктів.

Список використаних джерел

1. Глебов С. Ф. Основны проблемы учета в условиях падающей валюты [Текст] / С. Ф. Глебов // Бухгалтерский учет при падающей валюте. — М.: Вся Россия, 1923.

2. *Голов С. Ф.* Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов, В. Н. Костюченко. — К.: Екаунтінг, 2000. — 384 с.

3. *Зюкова М. М.* Проблемні питання оцінки та переоцінки основних засобів у бухгалтерському обліку // Вісник Донецького національного університету імені Михайла Туган-Барановського. — №4. — 2008.

4. *Лейбниц Г. В.* Новые опыты о человеческом разуме [Текст]: [пер. с нем.] / Г. В. Лейбниц. — М.-Л.: Соцэкиз, 1936. — 215 с.

5. *Смоленюк П. С.* Облік основних засобів в умовах господарювання // Наука й економіка. — №1. — 2012. — С. 108–116.

6. *Семйон П. С.* Оцінка основних засобів в українській та угорській обліковій політиці // Вісник Хмельницького національного університету. — №4. — 2010. — С. 96–101.

Руденюк В. І.,

*науковий керівник — Сук П. А., д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ФІКСОВАНИМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПОДАТКОМ

Для отримання реєстрації як платника ФСП особа має своєчасно відвітувати — подати органу доходів і зборів, у даному випадку органу доходів і зборів за місцем своєї реєстрації, документи за переліком, наведеним у табл. 1, а саме визначити суму ФСП на поточний рік і до 20 лютого поточного року подати до органу доходів і зборів загальну та звітну податкову декларацію з фіксованого сільськогосподарського податку та розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва, додаток до податкової декларації з ФСП «Відомості про наявність земельних ділянок» (ст. 308 п.3 08.1 ПКУ) [1].

Довідка про набуття або підтвердження статусу платника податку видається протягом 10 робочих днів з дати подання сільськогосподарським товаровиробником податкової декларації або заяви органом доходів і зборів за місцезнаходженням такого пла-

тника (місцем перебування на податковому обліку). Наступний рік такий суб'єкт підприємницької діяльності є платником фіксованого сільськогосподарського податку [1].

З метою забезпечення виконання сільськогосподарськими товаровиробниками вимоги отримання реєстрації як платника ФСП наказом Міністерства доходів і зборів України від 30.12.2013 № 864 було затверджено форму Податкової декларації з ФСП [3], а наказом Мінагрополітики України від 26.12.2011 № 772 був затверджений Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва [2].

Таблиця 1

ЗВІТНІСТЬ ТА ДОКУМЕНТИ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ОТРИМАННЯ СТАТУСУ ПЛАТНИКА ФСП

Звітність та документи	Орган доходів і зборів
Загальна податкова декларація з ФСП на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється ФСП (сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень), та/або земель водного фонду внутрішніх водойм (озер, ставків та водосховищ), в тому числі додаток до податкової декларації з ФСП «Відомості про наявність земельних ділянок»*	За місцезнаходженням сільськогосподарського товаровиробника (місцем перебування на податковому обліку)
Звітна податкова декларація з ФСП на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки, в тому числі додаток до податкової декларації з ФСП «Відомості про наявність земельних ділянок»*	За місцем розташування земельної ділянки
Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва за попередній звітний (податковий) рік	За місцезнаходженням сільськогосподарського товаровиробника та за місцем розташування земельної ділянки

* Додаток «Відомості про наявність земельних ділянок» містить відомості про кожний документ, що встановлює право власності та/або користування земельними ділянками, у тому числі про кожний договір оренди земельної частки (паю).

Є два види податкових декларацій із ФСП:

- загальна (щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється ФСП), яка подається сільгосппідприємством до органу доходів і зборів за своїм місцезнаходженням;
- звітна декларація з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки — подається до органу доходів і зборів за місцем розташування такої земельної ділянки [5].

При цьому в титульній частині декларації проставляється позначка «Х» у клітинці «Звітна» або «Загальна» рядка «Тип декларації».

Якщо у платника ФСП усі земельні ділянки розташовані в межах території одного органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням такого платника, то він подає до органу доходів і зборів одну податкову декларацію з ФСП, яка одночасно є і звітною, і загальною, але позначка «Х» у такій декларації зазначається у клітинці «Звітна» рядка «Тип декларації».

Якщо платник ФСП має земельні ділянки, розташовані як за місцем його реєстрації, так і на території іншого органу місцевого самоврядування, то до кожного з органів доходів і зборів за місцем розташування таких ділянок необхідно подати «Звітну» податкову декларацію, а за своїм місцезнаходженням — «Загальну».

Якщо платник ФСП за місцем своєї реєстрації не має земельних ділянок, то до органу доходів і зборів за його місцезнаходженням подається лише «Загальна» декларація, а «Звітні» — до органів доходів і зборів за місцем розташування земельних ділянок.

Декларація з ФСП підписується керівником підприємства, головним бухгалтером (вказуються їхні прізвища, ініціали, проставляється дата заповнення) і скріплюється печаткою підприємства [5].

Відомості про наявність земельних ділянок є невід'ємною частиною декларації з ФСП. У них зазначається інформація про кожний документ, що встановлює право власності та/або користування земельними ділянками, у тому числі про кожний договір оренди земельної частки (паю) (п. 308.1 ПК) [1].

До Відомостей включається інформація щодо земельних ділянок, які знаходяться у власності, та тих, які орендовано. Площа таких земельних ділянок і їх нормативна грошова оцінка підтверджуються довідкою, виданою органом земельних ресурсів за місцем розташування таких земельних ділянок [5].

Одним із ключових документів, необхідних для набуття або підтвердження статусу платника ФСП, є Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва. Частка сільськогосподарського товаровиробництва — це питома вага доходу сільськогосподарського товаровиробника, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, у загальній сумі його доходу, що враховується під час визначення права такого товаровиробника на реєстрацію як платника ФСП [5].

Відповідно до ст. 301 ПКУ платниками ФСП можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 % [1].

Таким чином, для реєстрації чи підтвердження реєстрації платником ФСП сільськогосподарський товаровиробник повинен подати до органів доходів і зборів пакет документів, який здається раз на рік — не пізніше 20 лютого поточного року [4].

Список використаних джерел

1. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.
2. Наказ Мінагрополітики України «Про затвердження Розрахунку частки сільськогосподарського виробництва та Методичних рекомендацій щодо його складання» від 17 грудня 2010 р. № 837.
3. Наказ Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження форми Податкової декларації з фіксованого сільськогосподарського податку» № 864 від 30.12.2013.
4. *Стаднік С.* ФСП-реєстрація: для кого та як // Все про бухгалтерський облік та звітність. — № 10. — 2012. — С. 47–51.
5. *В. Фінашко.* Складаємо та подаємо податкову звітність із ФСП // Баланс-Агро. — №5. — 2012. — С. 24–27.

Савічева Ю. П., магістр,
науковий керівник — **Козак Г. Я.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ І ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ

Для правильної організації обліку основних засобів на підприємстві необхідно дотримуватись єдиного принципу їх оцінки. При цьому слід враховувати доцільність переоцінки та подальший економічний вплив на вибраний метод нарахування амортизації. В сучасних умовах діяльності промислових та інших підприємств проблема оцінки основних засобів є досить актуальною, так як від цього залежить достовірність, точність і правдивість відображення інформації у фінансовій звітності про майновий і фінансовий стан підприємства.

На сьогоднішній день розрізняють такі види оцінок основних засобів: первісна, залишкова, переоцінена, справедлива, ліквідаційна, вартість, що амортизується і чиста вартість реалізації. Проте в нормативно-правових актах з бухгалтерського та податкового обліку спостерігається неоднозначність у питаннях визначення сутності та оцінки основних засобів.

Згідно з п. 4 П(С)БО 7 основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [4]. Також необхідно згадати, що об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена (п. 6 П(С)БО 7, МСБО 16).

Проте, в п.п. 14.1.138 ст. 14 Податкового кодексу України дано ширше поняття основних засобів — це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 грн, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 грн і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [1].

Як у бухгалтерському, так і в податковому обліку придбані (виготовленні) основні засоби зараховуються на баланс за первісною вартістю (п. 7 П(С)БО 7, п. 146.4 ст. 146 ПКУ). У той же час, первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів і тих, що внесені до статутного капіталу підприємства дорівнює їх справедливій вартості (п. 10 П(С)БО 7).

Але під час купівлі в постачальника кількох об'єктів основних засобів, зобов'язання за які визначені загальною сумою, у бухгалтерському обліку їх первісну вартість обчислюють, розподіливши цю суму пропорційно до справедливої вартості окремих об'єктів основних засобів, а в податковому — до звичайних цін

окремих об'єктів основних засобів (п. 9 П(С)БО 7, п. 146.7 ст. 146 ПКУ). Тобто, у Податковому кодексі України і П(С)БО 7 використовуються різні термінологія. Визначення звичайної ціни – ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено Кодексом. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін (пп. 14.1.71 п. 14.1 ст.14 ПКУ).

Загальновідомо, що на ринку формується також справедлива вартість об'єкта основних засобів. Отже, базою для розподілу є ринкова вартість об'єктів основних засобів, що придбані. На сьогодні, для постановки основних засобів на баланс підприємства, переоцінки основних засобів для МСФЗ справедлива вартість встановлюється внаслідок експертної оцінки фахівцями на замовлення.

При оцінці основних засобів за каналами надходження необхідно врахувати розмежування на виробничі і невиробничі основні засоби. Тобто основні засоби, призначені для використання платником податку в господарській діяльності згідно з п. 144.1 ст. 144 Податкового кодексу України можуть бути враховані в податковому обліку та підлягають амортизації. Тоді як витрати на придбання (виготовлення) невиробничих основних засобів у податковому обліку не відображаються та не амортизуються. Треба зазначити, що для бухгалтерського обліку подібне розмежування не має значення і наведені вище правила застосовуються як для виробничих, так і для невиробничих основних засобів.

Отже, правильність оцінки та класифікації об'єктів основних засобів залежно від каналів надходження на підприємство може відрізнитись у бухгалтерському і податковому обліку, що впливає в подальшому на суми амортизаційних відрахувань і показники фінансової звітності, тому слід враховувати всі особливості оцінки.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Законодавство України // — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] / Законодавство України // — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] / Законодавство України // — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_014

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Законодавство України // — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

Скоромна О. М.,
науковий керівник — **Костишин Н. С.,** к.е.н.,
Чортківський навчально-науковий інститут
підприємництва і бізнесу, ТНЕУ, м.Чортків

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Екологізація економіки підприємств аграрного сектору не є абсолютно новою проблемою у свідомості суспільства. Вона вимагає від керівників аграрних підприємств екологічного обґрунтування прийнятих управлінських рішень. Тому, основним завданням діяльності керівного апарату повинно стати не отримання будь-яким шляхом максимального прибутку, тобто прибутку у мінімальні терміни в умовах невизначеного майбутнього; не руйнація природи, перетворення її у придаток до допоміжних потреб і повна залежність функціонування земель від технологій, а здійснення оперативного й стратегічного управління, спрямованих на досягнення еколого-економічної результативності на засадах сталого розвитку.

Вчені різних країн провели ґрунтовні дослідження, пов'язані з екологічним управлінням господарської діяльності підприємств. Зокрема, такі аспекти висвітлено у працях Ю. В. Бабиної, Ю. О. Івахів, Л. Ф. Кожушко, О. Л. Михайлика, Л. М. Пелиньо, С. С. Рижкова, А. А. Садекова та багато інших. Однак, і досі не розроблено методологічного інструментарію для практичного ведення обліку витрат і результатів природоохоронних заходів на вітчизняних аграрних підприємствах. Тому, актуальним є питання розробки і впровадження на сільськогосподарських підприєм-

ствах системи екологічно орієнтованого обліку, продуктом якої є саме інформація про взаємодію підприємства із довкіллям.

Метою дослідження є розкрити суть екологічного обліку та обґрунтувати необхідність його впровадження в обліково-аналітичну практику вітчизняних підприємств аграрної сфери.

Екологічний облік на підприємстві — це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних управлінських рішень.

В історичному аспекті національна практика екологічно орієнтованого обліку досить нетривала і знаходиться на етапі свого становлення. Проте, збільшення витрат на природоохоронну діяльність, жорсткість природоохоронного законодавства, формування нових переваг споживачів інформації з екологічних питань спонукають до необхідності виникнення та ведення екологічного обліку на підприємствах. Перераховані причини актуалізують питання щодо його впровадження на сільськогосподарських підприємствах: рахунки обліку повинні відображати ставлення підприємства до навколишнього середовища, його вплив, витрати, зобов'язання та ризики щодо фінансової позиції у цьому відношенні; інвестори потребують інформації про екологічну ефективність підприємства; необхідно коректно і в раціональний спосіб здійснювати облік і розподіл витрат, у т.ч. екологічних, на виробництво продукції, робіт, послуг; для співпраці з покупцями та іншими контрагентами потрібно демонструвати відкритість і конкурентні переваги у сфері природоохоронної діяльності; екологічний облік є ключем до сталого розвитку.

Екологізація облікової інформації дозволяє вирішити ряд актуальних проблем, серед яких визначати екологічну ефективність діяльності підприємства, комплексно з інформаційної точки зору моделювати природоохоронну діяльність економічного суб'єкта, надавати інформацію про економічну та екологічну діяльність підприємства, генерувати екологічну інформацію фінансового і нефінансового характеру.

Дослідивши облікову літературу, виявлено перелік об'єктів екологічної діяльності, які повинні бути відображені у екологічному обліку. Для цього їх доцільно поділити на дві групи: об'єкти, що забезпечують господарську діяльність сільськогосподарських підприємств; об'єкти, що утворюють господарську діяльність сільсько-

господарських підприємств. По наведених об'єктах необхідно розробити методику відображення їх у бухгалтерському обліку.

Однак, інтегрування обліку екологічної діяльності в традиційну систему бухгалтерського обліку підприємств, у тому числі й сільськогосподарських, є складним процесом. Можна виокремити причини перешкод впровадження екологічного обліку на сільськогосподарських підприємствах, зокрема: короткотерміновий характер сформованої інформації, в той час як вирішення екологічних питань має довгостроковий характер; надмірна складність виділення витрат на природоохоронні заходи із загальних витрат; консерватизм менеджменту і обліково-аналітичної служби підприємства, відсутність у них мотивації збільшувати витрати на природоохоронні заходи та організувати їх облік; відсутність комплексної методики відображення екологічних аспектів в обліку, вимог і рекомендацій щодо формування і розкриття даної інформації у фінансовій звітності; недостатнє нормативно-правове регулювання питань, пов'язаних з інформаційним забезпеченням управління охороною навколишнього середовища, раціонального природокористування та екологічної безпеки господарюючих суб'єктів.

Таким чином, подолання зазначених труднощів і широке впровадження екологічного обліку в загальну інформаційну систему бухгалтерського обліку дозволить на рівні сільськогосподарських підприємств активізувати практичну природоохоронну діяльність, здійснити інформаційний супровід процесу управління екологічним потенціалом, забезпечити визначення економічної ефективності природоохоронних і природовідновних заходів, а також надання достовірної інформації зацікавленим користувачам щодо екологічної складової діяльності сільськогосподарського підприємства.

Список використаних джерел

1. *Івахів Ю. О.* Екологічний облік: суть, необхідність та розвиток : [Електронний ресурс] / Ю. О. Івахів. — Режим доступу : <http://hghltd.yandex.net>

2. *Пелиньо Л. М.* Місце екологічного обліку в сучасній системі бухгалтерського обліку та його важливе значення в сфері охорони довкілля / Л. М. Пелиньо // Науковий вісник НЛТУ України. — 2008. — Вип. 18.2. — С. 70–75.

Смагіна К. В.,

науковий керівник — **Трохименко А. М.** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМИ ВИТРАТАМИ

Постійне зростання суми та питомої ваги адміністративних витрат у загальній сумі витрат підприємств обумовлює необхідність пошуку оптимальних методик їх обліку та контролю, адаптованих до потреб керівництва та інших користувачів економічної інформації. Вдосконалення бухгалтерського обліку адміністративних витрат підприємств є складовою подальшого вдосконалення процесу управління господарською діяльністю підприємств у ринкових умовах та покращення їхніх фінансових результатів.

Рахунок 92 «Адміністративні витрати» призначено для обліку загальногосподарських витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства. Адміністративні витрати, відображені протягом звітного періоду на дебеті рахунка 92 «Адміністративні витрати», в кінці звітного періоду списуються з кредиту цього рахунка на дебет рахунка 79 «Фінансові результати».

Раціональна організація аналітичного обліку витрат взагалі та аналітичний облік адміністративних витрат зокрема мають важливе значення для визначення їх рівня, контролю й аналізу, а також об'єктивного визначення фінансових результатів діяльності підприємства та оперативності прийняття управлінських рішень.

Аналітичний облік адміністративних витрат ведеться за статтями витрат або в розрізі елементів витрат, де протягом звітного року до рахунку накопичуються витрати підприємства на управління для заповнення відповідної статті Звіту про фінансові результати (рядок 2130) за кожний квартал і звітній рік.

Згідно з пунктом 18 П(С)БО 16 «Витрати» рекомендується вести облік адміністративних витрат за такою номенклатурою статей [1]:

1) загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

2) витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;

3) витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

4) винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);

5) витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);

6) амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

7) витрати на врегулювання спорів у судових органах;

8) податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

9) плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;

10) інші витрати загальногосподарського призначення.

З метою контролю і аналізу окремих видів адміністративних витрат в аналітичному обліку доцільно виділити окремі субстатті за видами цих витрат.

Наприклад, до статті 2 «Витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу»: 2.1. Витрати на службові відрядження. 2.2. Витрати на заробітну плату. 2.3. Витрати на страхування. 2.4. Витрати на додаткові виплати. 2.5. Витрати на навчання. 2.6. Інші витрати на утримання апарату управління підприємством [2].

Основні переваги облікової інформації про витрати, з точки зору її використання в управлінні, полягають у тому, що вона точно відображає, де були здійснені витрати, створює передумови для їх скорочення та допомагає керівництву виявити підрозділи, відповідальні за понесені витрати.

Дані аналітичного обліку адміністративних витрат необхідні для контролю та аналізу, при якому, в першу чергу, суми фактичних витрат порівнюються із сумами адміністративних витрат за кошторисом.

Якість облікових даних про витрати оцінюється адміністрацією підприємства з позиції їх придатності для прийняття управлінських рішень, отже повний і своєчасний контроль за відхиленнями витрат забезпечує оперативне прийняття управлінських рішень [3].

Порядок розподілу адміністративних витрат на окремі види основної діяльності підприємства з метою визначення в управлінському обліку їх рентабельності та ефективності Інструкцією не встановлений. Тому підприємство при веденні управлінського обліку повинно вирішувати це питання самостійно з врахуванням специфіки діяльності [4].

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 19 січня 2010 р. № 318.
2. *Бутинець Ф. Ф.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — 3-е вид., доп. і перероб. — Житомир: ЖІТІ, 2011. — 440 с.
3. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручник / Загородній А. Г., Партин Г. О. — К., 2009. — 422 с.
4. *Іванюта П. В.* Внутрішньогосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів: навч. посіб. / П. В. Іванюта. — К.: Центр навч. літератури, 2011. — 362 с.

Сонич Р. О.,

науковий керівник — **Самохвал С. П.,** старший викладач, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ЛІСГОСПАХ УКРАЇНИ

Запаси становлять значну частку в активах балансу підприємства, тому від їх правильної оцінки та обліку та відображення на рахунках бухгалтерського обліку залежать показники фінансового стану, на підставі яких приймаються управлінські рішення. Аналіз надходження запасів та їх використання є основною ділянкою аналітичної роботи підприємства, яка забезпечує визначення і контроль точності основного показника діяльності підприємства— обсягу реалізації і фінансових результатів діяльності.

Теоретичні положення і практичні аспекти обліку виробничих запасів обґрунтовані в роботах Ф. Ф. Бутинця, П. С. Безруких, С. Ф. Голова, В. І. Єфименка, В. В. Сопка, та інших дослідників.

Серед зарубіжних вчених питання обліку виробничих запасів знайшли своє відображення в роботах Е. Бріттона, К. Ватерсона, І. А. Бланка, І. А. Бондарева, Р. Ф. Якобса та інших дослідників.

В економічній літературі поняття «виробничі запаси» трактується як предмети праці, на що спрямована праця людини і що становлять матеріальну основу створюваного продукту. В бухгалтерському обліку поняття «виробничі запаси» розглядається як придбані або самостійно виготовлені вироби, які підлягають переробці на підприємстві [1, с. 221].

Для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів призначено рахунок 20 «Виробничі запаси» [2].

Оскільки напрямки діяльності лісових господарств дещо відрізняються від сільськогосподарських, переробних та інших підприємств, то й облік виробничих запасів на таких лісгоспах здійснюється з певними особливостями.

Лісові господарства України створюються з метою: охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів.

Основними напрямками діяльності є:

- проведення заходів з відновлення лісів, підвищення їх продуктивності, створення насаджень із швидкоростучих і технічно цінних порід;
- здійснення заходів із заміни малоцінних низькопродуктивних насаджень на високопродуктивні, залісення малопродуктивних земель;
- організація лісонасінневої справи і розсадників; облік лісових користувань;
- проведення лісозаготівельних і лісопильно-деревообробних робіт;
- ведення сільського господарства, в тому числі вирощування, заготівля, зберігання і переробка сільськогосподарської продукції та її реалізація;
- торговельна діяльність у сфері оптової, роздрібної, комісійної торгівлі та громадського харчування по реалізації продукції, товарів.

Отже, на субрахунку 201 «Сировина й матеріали» у лісгоспах відображається наявність насіння для посіву, саджанців для висаджування (відкривається окремий субрахунок 201.1), запас насаджень; катанка для вагонів; матеріали, які використовуються виключно для *внутрішніх потреб*: дрова (для опалення), лісопродукція (на ремонт).

На субрахунку 202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» ведуть облік наявності і руху купованих напівфа-

брикатів і комплектуючих виробів, конструкцій і деталей (металевих, дерев'яних, залізобетонних тощо), спеціальне обладнання, інструменти, пристрої тощо, які використовують науково-дослідні та конструкторські організації та інші. Цей субрахунок підприємством використовується дуже рідко [3].

Субрахунок 203 «Паливо»на підприємстві використовується для обліку твердого і рідкого палива (нафтопродукти).

На субрахунку 204 «Тара й тарні матеріали» ведуть облік усіх видів тари і тарних матеріалів, які використовуються для виготовлення тари та її ремонту.

На субрахунку 205 «Будівельні матеріали»у лісових господарствах обліковується устаткування, будівельні матеріали, виробничі інструменти, вимірювальні прилади, транспортні засоби [4].

Субрахунок 206 «Матеріали, передані в переробку», так як і 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення», практично не використовуються. Лише у випадку, коли на підприємстві відбувається вирощування, заготівля, зберігання і переробка сільськогосподарської продукції та її реалізація, відкривається субрахунок 208.

Досліджувані підприємства на субрахунку 207 «Запасні частини» ведуть облік запасних частин, готових деталей, заміну зношених частин обладнання і транспортних засобів, автомобільних шин тощо.

Насубрахунку 209 «Інші матеріали» ведуть облік відходів виробництва, непоправного браку, зношених шин, металобрухту, оприбуткованих за ціною можливого використання або реалізації. На підприємстві ведеться облік таких відходів, як обрубки, обрізки, стружки тощо [5].

Таким чином, можна відзначити, що на сьогоднішній день тема обліку запасів у лісових господарствах не досить детально досліджена. Існує безліч моментів, які необхідно знати для здійснення правильного, достовірного та ефективного обліку запасів у лігоспах України.

Список використаних джерел

1. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник [Текст] / В. В. Сопко — К.: КНЕУ, 2000. — 578 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. наказом МФУ від 20.10.1999 року № 246.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Затв. наказом МФУ від 31.03.2008 року № 498.

4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій (зі змінами): Затв. наказом МФУ від 30.11.1999 року № 291.

5. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1998 р. №246, від 30.11.99 р. № 291.

Сушко М. О.,

науковий керівник — **Мервенецька В. Ф.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

На сучасному етапі свого розвитку бухгалтерський облік продукції молочного скотарства характеризується складністю облікового процесу через недосконалість існуючих типових і спеціалізованих форм первинних документів.

Виявлення фактів здійснення господарських операцій і відображення цих операцій за допомогою відповідних первинних бухгалтерських документів є початковим етапом обліку. На сьогодні для всіх первинних документів законодавчо встановлено перелік обов'язкових реквізитів, зокрема назва документа, дата та місце складання, назва підприємства, зміст операції, посади та підписи осіб, які брали участь у здійсненні такої господарської операції [1].

Форми первинних документів, що використовуються для відображення фактів надходження продукції тваринництва, встановлено Методичними рекомендаціями щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових і поточних біологічних активів у сільськогосподарських підприємствах [2].

У молочному скотарстві залежно від господарської цінності розрізняють основну (молоко), супутню (приплід) і побічну продукцію. Для відображення фактів надходження різних видів продукції використовуються різні первинні бухгалтерські документи.

Для відображення надходження молока в результаті виробництва використовується Журнал обліку надою молока, в якому за-

значається поголів'я молочних корів і кількість отриманої продукції (молока) за кожним оператором машинного доїння. Крім цього здійснюється визначення вмісту жиру в молоці та проводиться перерахунок кількості отриманого молока на один відсоток та стандартне.

Журнал обліку надою молока ведеться на фермі протягом 15 днів. Крім цього, для надання інформації стосовно кількості отриманої та витраченої продукції на кожній фермі ведеться Відомість руху молока, яка в кінці звітного періоду (місяця) разом з підтверджуючими документами для оприбуткування та списання витраченого молока передається до бухгалтерії, після чого дані переносяться до реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, а також відображаються в Книзі складського обліку [3, с. 149].

Недосконалість форм первинних документів з обліку надходження та руху молока є однією з основних причин значних затрат робочої сили та часу на опрацювання таких документів; це також впливає на збільшення часу руху продукції між виробником і переробним підприємством.

З метою вдосконалення обліку фактично оприбуткованого обсягу продукції та її якості в Журналі обліку надою молока доцільно виокремити окремі сторінки для обліку надходження продукції за кожним працівником (оператором машинного доїння). Це дасть змогу ефективніше відображати і аналізувати показники стосовно обсягу надоєного молока та його якісних характеристик. Для відображення якісних характеристик надоєного молока (відсоткового вмісту жиру, білка, густини, кислотності, ступеня забруднення молока сторонніми домішками та його класу якості згідно з встановленими нормами (еталоном) доцільно використовувати окремі графи в Журналі обліку надою молока (рис. 1). Записи щодо якості надоєного молока здійснюватимуться на підставі результатів щоденного контрольного вимірювання.

Окрім цього, доцільно відображати інформацію щодо якості молока як обов'язкові реквізити для всіх первинних документів, якими оформляється рух молока до переробного підприємства.

Запровадження запропонованих змін до форм Журналу обліку надою молока сприятиме налагодженню документообігу та пришвидшенню руху молочної продукції між виробником і заготівельними підприємствами.

ЖУРНАЛ ОБЛІКУ НАДОЮ МОЛОКА ЗА СІЧЕНЬ 2014 Р.

№ з/п	П.І.Б.	Стор.											
1.	Іванова М. В.	3	(П.І.Б.) Іванова М.В.										
2.	Петрова І. К.	4	Дата	(місяць) січень									
3.	Сидорова І. І.	5		Обслуговувалося корів		Надоено молока				Вміст жиру, %	Вміст білка, %	К-ть соматичних клітин, тис./куб.см	Ступінь чистоти за еталоном, клас
				Всього	з них доїлося	вранці	опівдні	увечері	всього				
				1	25	15	92	57	81	230	3,4	3	100
			2	25	20	101	63	89	253	3,7	2,9	250	I
			3	25	20	110	55	93	258	4	3,2	200	II
		
		
			30	25	20	97	71	87	255	3,6	x	x	x
			За місяць			x	x	x	996	x	x	x	x

Рис. 1. Запропонована форма Журналу обліку надою молока

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.
2. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах: Затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України від 21.02.2008 р. № 73.
3. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Кадацька А. М., Баранік О. О. Бухгалтерський облік в сільськогосподарських підприємствах: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 472 с.

Тирак О. Ю.,

науковий керівник — **Мервенецька В. Ф.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З НАЯВНОСТІ ТА РУХУ МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

Для оперативного обліку наявності і руху МШП призначено типові форми № МШП-1 — МШП-8) затверджені наказом Мінстату від 22.05.96 р. № 145. Вони передбачають ведення аналітичного обліку МШП лише за матеріально відповідальними особами або конкретними одиницями, проте, залежно від особливостей діяльності підприємства, може виникати потреба у аналітичному обліку МШП і за іншими критеріями, як наприклад за видами МШП.

На сьогодні, законодавчо не затверджено документа аналітичного обліку МШП за їх видами, тому з цією метою пропонуємо використовувати Відомість аналітичного обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів (рис. 1).

Розроблений документ є універсальним документом, оскільки поєднує як складський облік, так і аналітичний облік МШП.

У даному документі аналітичний облік МШП за конкретними видами поєднується з обліком МШП за матеріально відповідальними особами, що є важливим для контролю наявності та руху МШП.

Окрім цього, запропонована Відомість аналітичного обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів, дає змогу визначити скільки МШП даного виду було використано у звітному періоді, кожною матеріально відповідальною особою або тим чи іншим підрозділом, що має неабияке значення в плануванні витрат як окремих підрозділів, так і підприємства в цілому.

**ВІДОМІСТЬ
ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ**

Найменування МШП Рукавиці				Номенклатурний номер				221001				Строк служ
Місце зберігання Склад № 1				Ціна				15,00				Одиниці в
Структурний підрозділ	Рахунок витрат	Працівник (П. І. П.)	Залишок на 01.04.13		Отримано за квітень			Вибуло за квітень			З	
			кількість	сума	дата/№ документа	кількість	сума	дата/№ документа	кількість	сума		кількість
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Рослинницька бригада № 1	2311	Іванов С. К.	—	—	01.04./ № 34	1	15,00	30.04. / № 45	1	15,00	—	
		Петров М. І.	—	—	01.04./ № 34	1	15,00	30.04. / № 45	1	15,00	—	
		Льчук М.К	—	—	01.04./ № 34	1	15,00	30.04. / № 45	1	15,00	—	
		Мейрес І. А	—	—	01.04./ № 34	1	15,00	30.04. / № 45	1	15,00	—	
ВСЬОГО			—	—	x	4	60,00	x	4	60,00	—	
За місцем зберігання		x	25	375,00	08.04 / № 56	5	75,00	30.04./ № 45	4	60,00	2	

Таку форму Відомості аналітичного обліку МШП особливо зручно використовувати підприємствам невиробничої сфери, котрі не потребують «виробничого інвентарю», на який в основному і орієнтована типові форми МШ-1, МШ-2, МШ-3.

Запропонована Відомість аналітичного обліку МШП розроблена з урахуванням найтиповіших для підприємства операцій з уникненням додаткових граф на наслідки подій, які дуже рідко відбуваються на підприємстві.

У запропонованій формі Відомості аналітичного обліку МШП строк корисного використання зазначається лише раз і він однаковий для МШП одного виду. Тому для взяття на облік раніше використовуваних МШП їх слід або відремонтувати до повного відновлення споживчої вартості або зменшити строк корисного використання і відкрити на них нову Відомість аналітичного обліку МШП як на окремих вид МШП.

У розробленій Відомості аналітичного обліку МШП за кожною операцією з вибуття МШП зазначається рахунок витрат, що значно покращує якість облікової інформації: показує, на який вид витрат даний МШП використовується найбільше.

Як бачимо, запропонована аналітичного обліку МШП краще відповідає вимогам сучасних підприємств і нового законодавства. Проте, для того щоб мати змогу її використовувати підприємствами для яких вона підходить, слід зазначити її як реєстр обліку в Наказі про облікову політику.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290 зі змінами і доповненнями [Електрон. ресурс] // Україна. Мін-во фінансів. — Режим доступу: <http://www.liga.net>

2. Наказ Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів / Міністерство статистики України від 22.05.96 р. № 145 [Електронний ресурс] // — Режим доступу: http://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakMinstat_145.html

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999. зі змінами й доповненнями [Електронний ресурс] // — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

4. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ МФУ від 24.05.1995 року № 88. [Електронний ресурс] // — Режим доступу: www.ligazakon.net

Цегельник Т. В.,

науковий керівник — **Коцупатрий М. М.**, к.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКОМ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ ДОГОВОРАМИ

Цивільно-правові договори є одним із найпопулярніших чинників механізму оптимізації витрат на оплату праці. Однак для того, щоб застосувати його у своїй діяльності, роботодавець обов'язково повинен врахувати ряд правил.

Загальні вимоги до цивільно-правових договорів визначено ЦКУ. За загальним правилом цивільно-правовий договір з працівником складається у двох примірниках. Договір може містити додатки, в яких деталізуються виконувані роботи (надавані послуги), їх вартість тощо [1].

Винагорода, виплачена за цивільно-правовим договором, включається до загального оподаткованого доходу фізичної особи відповідно до пп. 164.2.2 ПКУ, і з нього утримується ПДФО. При цьому застосовується ставки, визначені у пп. 167.1 ПКУ (табл. 1) [2].

За умови документального підтвердження та зв'язку з господарською діяльністю підприємства сума виплаченої за цивільно-правовим договором винагороди включається до складу витрат на підставі пп. 142.1 ПКУ [2]. Як правило, при дотриманні даних умов винагорода включається до витрат у повній сумі. Втім, в окремих випадках в податковому обліку зазначені суми відображаються з урахуванням деяких особливостей.

Зокрема, якщо виплата винагороди пов'язана із створенням об'єктів основних засобів, його сума збільшує балансову вартість відповідної групи основних засобів (абз. 3 пп. 144.1 ПКУ). Також винагорода, виплачена у зв'язку з ремонтом основних засобів, до складу витрат включається в сумі, що не перевищує 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів станом на початок звітного року (пп. 146.12 ПКУ).

Таблиця 1

**РОЗМІРИ ПДФО ТА ЄСВ, ЯКІ НАРАХОВУЮТЬСЯ (УТРИМУЮТЬСЯ)
НА ВИНАГОРОДИ ЗА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИМИ ДОГОВОРАМИ, %**

Винагорода за цивільно-правовим договором	ПДФО	Єдиний соціальний внесок	
		нарахування	утримання
— у розмірі, що за звітний календарний місяць не перевищує 10-тикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, абз. 1 п. 167.1 ПКУ	15	34,7	2,6
— у розмірі, що за звітний календарний місяць перевищує 10-тикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, абз. 2 п. 167.1 ПКУ	17		

Список використаних джерел

ЦКУ — Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV.

ПКУ — Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755.

Закон № 2464 — Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

Шапошник А. А.,

*науковий керівник — Золотарьова Н. С., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

**КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОВІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ**

Цукрові буряки відносять до інтенсивних сільськогосподарських технічних культур, тобто таких, що вимагають значних витрат матеріальних і трудових ресурсів. У той же час, буряківництво є високоприбутковим і сприяє зміцненню економіки підприємства. В Україні традиційно цукрові буряки були найпріоритетнішою технічною культурою, а прибуток становив лівову частку прибутку від усього рослинництва. Рівень розвитку виробництва цукрових буряків значною мірою визначає стан економіки аграрно-промислового комплексу та активність формування вітчизняного ринку цукру.

Цукровий буряк має велике значення як для економіки всього господарства України, так і для економіки кожного бурякозайнятого господарства. Коренеплоди цукрових буряків є сировиною для виробництва продукту харчування — цукру. Цукрові буряки — значне джерело поповнення кормових ресурсів у вигляді гички, а також жому, патоки і комбікормів. Економічна ефективність виробництва цукрових буряків визначається системою показників, серед яких основними є врожайність, продуктивність праці, собівартість продукції, ціни, рентабельність і розмір прибутку з одиниці посівної площі [1, с. 406].

Планування, ведення обліку і калькулювання виробничої собівартості цукрових буряків регулюються такими законодавчими та нормативними документами: 1. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 16 «Витрати» — в частині самостійного встановлення підприємством переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); 3. П(С)БО 9 «Запаси» — в частині визначення собівартості реалізованих товарів; 4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, робіт, послуг у промисловості, затверджені наказом Державного комітету промислової політики України від 02.02.2001 № 47; 5. Наказ про облікову політику підприємства, який обов'язково повинен містити питання щодо методів обліку витрат на виробництво і калькуляції собівартості, перелік і склад статей калькулювання собівартості [2, с. 820].

У плануванні й бухгалтерському обліку визначають собівартість реалізованої продукції та виробничу собівартість.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), реалізованої упродовж звітного періоду, нерозподілених загальновиробничих і наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включають: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати.

Калькулювання собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) здійснюють з метою визначення ефективності запланованих і фактично здійснених агротехнічних, технологічних, організаційних та економічних заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення виробництва. Собівартість окремих видів сільськогосподарської продукції визначають на підставі витрат, віднесених на відповідну культуру (групу культур).

Об'єктом калькулювання є коренеплоди. Виробнича собівартість 1 ц цукрових буряків визначається діленням загальної суми витрат на їх вирощування і збирання (без вартості гички) на фізичну масу буряків [3, с. 200].

Наприклад, витрати на вирощування цукрових буряків становлять 163211 грн, від урожаю отримано 17130 ц коренеплодів і 3800 ц гички на суму 9600 грн. Витрати, які відносяться на коренеплоди, становлять: $163211 - 9600 = 153611$ грн. Собівартість 1 ц коренеплодів:

$153611 \text{ грн} / 17130 \text{ ц} = 8,97 \text{ грн}$.

Для формування стратегії розвитку буряківництва в Україні необхідно враховувати тісну залежність доходності цукрового буряківництва від врожайності, загальної суми витрат на гектар посіву. Перевірка виробничої діяльності і витрат на виробництво — найважливіший і водночас найскладніший етап ревізії, бо випуск продукції (послуг) та її собівартість становить один із основних показників роботи будь-якого підприємства [4, с. 103–107].

Список використаних джерел

1. Система організаційно-економічних механізмів функціонування основних агропродовольчих підкомплексів рослинництва України [Шпичак О. М., Стасіневич С. А., Боднар О. В. та ін.]; /за ред. О. М. Шпичака. — К.: ЗАТ «Нічлава», 2009. — 406 с.

2. Бухгалтерський облік у сільському господарстві // під редакцією заслуженого діяча, науки і техніки України, академіка АН вищої школи і техніки Ю. Я. Литвина. — Тернопіль, 2009. — 820 с.

3. Облік калькулювання та аналізу собівартості продукції. Збірник наукових статей / під ред. А. Д. Шеремет, А.Ф. Аксененко. — М.: Видавництво Московського університету, 2010 — 200 с.

4. Стасіневич С. А., Грищенко О. Ю. Підвищення ефективності виробництва цукрових буряків в Україні: фактори та умови / С. А. Стасіневич // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 103–107.

Швец Р. П.,

науковий керівник — **Кругла М. М.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

До адміністративних витрат належать витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством: загальні корпора-

тивні витрати; витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу; витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання; винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо); витрати на зв'язок; амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання; витрати на врегулювання спорів у судових органах; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі; плата за розрахунково-касове обслуговування; інші витрати загальногосподарського призначення.

Облік адміністративних витрат у сучасних умовах вимагає нових підходів до вибору ознак їх класифікації, які дозволяють організувати систему управління витратами. Ознаки класифікації адміністративних витрат підприємства та систему їх обліку визначаються на основі таких основних критеріїв:

- вид господарської діяльності підприємства;
- організаційна структура підприємства;
- сфери господарської діяльності, кожна з яких має бути відокремленою у єдиній системі бухгалтерського обліку на підприємстві;
- вид продукції, що виробляється на підприємстві;
- прийняті положення облікової політики підприємства [2].

У наукових джерелах адміністративні витрати класифікуються за різними ознаками. До них належать: відношення до основних процесів підприємства, комплексність витрат (номенклатура статей), групування за економічними елементами, відношенням до обсягів діяльності чи ділової активності, періодичність виникнення, можливість регулювання [5].

При прийнятті управлінських рішень щодо господарської операції розрізняють релевантні та не релевантні витрати. Релевантні — витрати, які залежать від управлінського рішення, а не релевантні — не залежать від такого рішення. При розгляді різних альтернативних рішень слід розрізняти дійсні (витрати конкретних ресурсів) та можливі — це вигода, яка витрачається, коли вибір одного з варіантів рішення вимагає відмовитись від доходу за іншим варіантом [4].

При побудові обліку адміністративних витрат підприємства за центрами відповідальності виникає необхідність розробки такої класифікації адміністративних витрат, яка б повністю задовольняла потреби кожного центру відповідальності, враховуючи при цьому організаційну структуру та особливості господарювання.

Адміністративні витрати мають комплексний характер, до них відносяться загальногосподарські витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством. Конкретний склад витрат визначається П(С)БО 16 «Витрати» [1].

Адміністративні витрати є комплексними витратами, саме тому особливе місце в класифікації займає їх розподіл за економічними елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші витрати [3].

Необхідно зазначити, що класифікація витрат за економічними елементами використовується підприємствами в основному для побудови системи фінансового обліку, тоді як у системі управлінського обліку витрати розглядаються в розрізі статей витрат. Якщо класифікація за елементами показує загальну суму адміністративних витрат, то на деякі статті витрат може відноситися лише частина витрат за елементами.

З точки зору планування і контролю найважливішою ознакою для класифікації адміністративних витрат є те, як змінюється їхня динаміка залежно від змін обсягу виробництва чи інших показників діяльності. За відношенням до обсягів виробництва адміністративні витрати поділяються на: постійні та змінні. До постійних відносяться витрати, які залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності [3].

Змінні непрямі витрати змінюються прямо або майже прямо пропорційно до зміни обсягу виробництва. Дж. К. Шим і Дж. Г. Сигел виділяють також змішані (напівзмінні чи напівпостійні) витрати [6].

За значимістю адміністративних витрат для планування, контролю і прийняття ефективних управлінських рішень їх доцільно класифікувати на регульовані і нерегульовані [3].

Вибір класифікаційної ознаки залежить від призначення класифікації витрат. За всіх умов, приведені ознаки дають змогу досягти раціональності у відображенні адміністративних витрат підприємства для цілей поліпшення інформаційного забезпечення управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями).

2. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: Практ. посібник. — К.: Лібра, 2001. — 840 с.

3. *Дишко І. Ю, Штулер Ю. Ю.* Теорет. аспекти сутності та класифікації адміністративних витрат // Актуальні проблеми економіки. — № 5/ 2010. — С. 223–229.

4. *Друри Колин.* Управленческий и производственный учет [Текст]: учебный комплекс для студентов вузов / Колин Друри; пер. с англ. [В.Н. Егорова.] — 6-е изд. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. — 1423 с.

5. *Партин Г. О.* Управлінський облік: навч. посібн. / Г. О. Партин, А. Г. Загородній. — К.: Знання, 2007. — 303 с.

6. *Шим Дж. К., Сигел Дж. Г.* Принципы бухгалтерського учета / Гл. ред. серии Я. В. Соколов. — М.: Финансы и статистика. 1996. — 595 с.

Штукін О. М.,

науковий керівник — **Величко О. Г.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ПРИ ВІДРЯДЖЕННІ ЗА КАРДОН

Незалежно від організаційно-технологічних особливостей своєї діяльності кожне підприємство здійснює облік підзвітних осіб за такими групами, як: підзвітні особи, видача грошових коштів яким пов'язана з придбанням товарно-матеріальних цінностей та оплатою дрібних робіт і послуг для підприємства.; підзвітні особи, видача грошових коштів яким пов'язана зі здійсненням службових відряджень до іншого населеного пункту України або за кордон.

Враховуючи те, що в сучасних умовах господарювання все більша кількість підприємств відряджають своїх працівників за кордон для ведення переговорів, укладання договорів щодо придбання продукції, товарів, послуг, облік таких розрахунків є актуальним.

Чинним законодавством України облік розрахунків з підзвітними особами є майже чітко регламентованим. Але, не зважаючи на це, облік розрахунків з підзвітними особами, які виникають при відрядженні працівників за кордон є об'єктом як бухгалтерського, так і податкового обліку. В цьому випадку особливої актуальності має відображення курсових різниць, які виникають

при розрахунках з підзвітними особами при відрядженні за кордон в умовах дії Податкового кодексу України.

Враховуючи зазначене, метою дослідження є визначення особливостей відображення в обліку курсових різниць, які виникають при розрахунках з підзвітними особами при відрядженні за кордон.

У результаті дослідження були отримані такі результати.

1. Відображення витрат на відрядження фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником податку або є членами його керівних органів, застосовують норми пп. 140.1.7 Податкового кодексу України.

При відображенні обліку курсових різниць застосовують норми пп.153.1.3 Податкового кодексу України, яким передбачено облік курсових різниць здійснювати згідно із вимог П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Так, згідно із пп. 7 та 8 П(С)БО 21 курсові різниці визначають за монетарними статтями в іноземній валюті, до яких відносять статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи та зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей чи їх еквівалентів (п.4 П(С)БО 21).

2. Підприємства, що направляють працівників у відрядження за кордон, зобов'язані забезпечити їх коштами в національній валюті країни, куди відряджаються працівники, або у вільно конвертованій валюті як аванс на поточні витрати у розмірах згідно з установленими нормами.

Коли працівнику перед закордонною поїздкою видають аванс, виникає дебіторська заборгованість (за дебетом субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами»), яка є немонетарною статтею балансу, бо первісно очікується, що видані кошти підзвітна особа витратить, а не поверне. Тому, згідно із абз. «б» п.7 П(С)БО 21, курсові різниці за такою дебіторською заборгованістю не визначають. Після повернення підзвітної особи на підприємство витрати на відрядження відображають за курсом НБУ що діяв на дату виплати авансу (п.6 П(С)БО 21), використовуючи затверджений Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт.

3. У результаті повернення підзвітної особи із закордонного відрядження можуть виникнути такі ситуації:

— працівник витратив рівно стільки, скільки отримав у касі підприємства;

— працівнику не вистачило виданого авансу для покриття всіх витрат в іноземній валюті;

— від авансу лишилася частка.

Кожна з цих ситуацій має свої особливості відображення в обліку.

Якщо працівник витратив стільки, скільки отримав у касі підприємства, то частину витрат у межах виданого авансу показують за курсом НБУ, що діяв на дату виплати авансу (п. 6 П(С)БО 21).

Якщо працівник витратив більше, ніж йому видали, то перевищення, яке йому відшкодують, фіксують за курсом Національного банку України, який діяв на дату затвердження Звіту про використання коштів наданих під звіт або на відрядження (п. 5 П(С)БО 21). Курсові різниці за цією заборгованістю не розраховують, оскільки підприємство буде погашати таку заборгованість уже в національній валюті (гривнями) (п. 2.5 Правил використання готівкової іноземної валюти на території України, затверджених постановою Правління НБУ від 30.05.2007 року №200). Як зазначалося вище, згідно із П(С)БО 21 курсові різниці відображають лише по монетарних статтях в іноземній валюті. Тому, в цьому випадку курсові різниці не будуть виникати.

Якщо ж виданий аванс співробітник витратив не весь, то залишок, що має потрапити в касу, трансформується в монетарну статтю балансу в момент затвердження Звіту про використання коштів наданих під звіт або на відрядження, оскільки тоді підзвітна особа стає боржником грошових коштів в іноземній валюті. Тому, керуючись п. 8 П(С)БО 21, на дату погашення заборгованості та на дату балансу підраховують курсові різниці. При цьому якщо на дату їх розрахунку валютний курс:

— зріс, то позитивну курсову різницю включають до доходів підприємства, які в бухгалтерському обліку обліковують на субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці»;

— зменшився, то від'ємну курсову різницю включають до витрат підприємства, які в бухгалтерському обліку обліковують на субрахунку 945 «Витрати від операційної курсової різниці».

Враховуючи результати дослідження про особливості відображення в обліку розрахунків з підзвітними особами при відрядженнях за кордон було зазначено, що курсові різниці при таких розрахунках виникають тільки у випадку коли виданий аванс співробітник витратив не весь, а залишок повертає в касу підприємства. В інших випадках курсові різниці не виникають.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року №2755-VI (зі змінами).

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних різниць»: Затверджено наказом МФУ від 10.08.2000 року №193.

3. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України: Затверджених постановою Правління НБУ від 30.05.2007 року №200.

Юрченко Т. В.,

науковий керівник — **Яременко М. І.**, асистент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВНЕСКІВ ДО СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

Відповідно до ст. 86 Господарського кодексу України засновники мають право здійснювати внески до статутного капіталу підприємства в іноземній валюті. Саме «валютна специфіка» зумовлює чимало питань, пов'язаних з обліком даних операцій і підтверджує актуальність обраної теми.

Проблеми обліку внесків до статутного капіталу в іноземній валюті досліджували такі вітчизняні науковці, як Ф. Бутинець, С. Голов, М. Кужельний, Ю. Кузьмінський, В. Лінник, Є. Мних, В. Сопко та ін.

Для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного капіталу підприємства призначено рахунок 40 «Зареєстрований капітал», його субрахунок 401 «Статутний капітал». За кредитом субрахунку 401 «Статутний капітал» відображається збільшення статутного капіталу, за дебетом — його зменшення (вилучення) [3]. Заборгованість засновників за внесками до статутного капіталу відображається за дебетом рахунка 46 «Неоплачений капітал». За кредитом цього рахунка наводиться погашення заборгованості за внесками до статутного капіталу [3].

Відповідно до листа Міністерства фінансів України від 05.12.2013 р. № 31-08310-06-10/29025 (далі — Лист) внесок засновника до статутного капіталу підприємства в іноземній валюті оцінюється та фіксується у статутних документах у грошовій одиниці України за курсом НБУ і в подальшому не підлягає переоцінці у зв'язку зі зміною курсу іноземних валют.

Зовсім інша складається картина щодо зобов'язань засновників за внесками до статутного капіталу підприємства, які мають бути

здійснені в іноземній валюті. В Листі зазначено, що в бухгалтерському обліку курсові різниці за зобов'язаннями засновників за внесками до статутного капіталу підприємства, які мають бути здійснені в іноземній валюті, підлягають перерахунку з використанням валютного курсу на дату балансу та на дату погашення. Ця позиція обумовлена тим, що МФУ вважає таку заборгованість монетарною статтею. Однак, думки фахівців щодо цього питання розійшлися. Тож чи вважати монетарною статтю балансу «Неоплачений капітал», а також чи обліковувати різниці, які виникають від перерахунку такої заборгованості на дату балансу та на дату погашення?

Виділяють два варіанти обліку різниці, пов'язаних з заборгованістю за внесками в іноземній валюті:

1. відображення різниць, які виникають при перерахунку на дату балансу/дату погашення в складі інших доходів/витрат (рахунки 74 «Інші доходи» і 97 «Інші витрати» відповідно);

2. відображення різниць у складі додаткового капіталу (на рахунку 42 «Додатковий капітал»).

Наприклад, частина фахівців вважає рахунок «Неоплачений капітал» немонетарною статтею балансу, яка не підлягає перерахуванню у зв'язку зі зміною курсів валют. Аргументами в даному випадку виступають норми П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» (далі — П(С)БО 21), згідно з яким монетарні статті — це статті балансу про грошові кошти, а також такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів. Тобто оскільки стаття балансу «Неоплачений капітал» відноситься безпосередньо до рахунків обліку власного капіталу, то вона не може вважатися монетарною. Тому різниці, які виникають при погашенні засновником свого внеску в статутний капітал, необхідно враховувати на рахунках іншого доходу/інших витрати.

Однак, слід зазначити, що відповідно до Листа МФУ курсові різниці, які виникають внаслідок перерахунку зобов'язань засновників при формуванні статутного капіталу, не можуть бути визнані доходом. Оскільки, згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» доходи — це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників). Тому суми таких курсових різниць відображаються у складі додаткового капіталу. Також про це сказано в п. 8 П(С)БО 21.

З такою думкою фахівців можна погодитися оскільки курсові різниці, які виникають, і які пов'язані із заборгованістю заснов-

ників в іноземній валюті, не можна вважати доходами або витратами підприємства, оскільки вони дійсно не призводять до збільшення (зменшення) економічних вигод за звітний період.

Таким чином, ми вважаємо, що другий варіант обліку курсових різниць за внесками засновників, а саме їх облік на рахунку 42 «Додатковий капітал», у розрізі субрахунку 425 «Інший додатковий капітал» є більш доцільним і обґрунтованим.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV, зі змінами та доповненнями.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. за № 291, зі змінами.
4. Лист Міністерства фінансів України «Щодо бухгалтерського обліку курсових різниць за інвалютними внесками засновників до статутного капіталу» від 05.12.2013 р. № 31-08310-06-10/29025.

СЕКЦІЯ 5.

КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Бойко К. С.,

науковий керівник — **Золотарьова Н. С.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОРЯДОК ЇЇ ОЦІНКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Готовою продукцією є виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на даному підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам

договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові — покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції. За своєю економічною природою продукція належить до запасів.

За цільовим призначенням, господарською цінністю, економічними вигодами від використання сільськогосподарська продукція поділяється на: основну, супутню та побічну.

Основна продукція — це кінцевий результат, головна мета виробничого процесу, що формує основний вид економічної діяльності, приносить підприємству найбільші економічні вигоди від її виробництва, та заради якої і був організований технологічний процес.

Супутня продукція — це продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною. За якістю вона відповідає стандартам і призначена для подальшої обробки або реалізації споживачам.

Поділ продукції на основну і супутню залежить від спеціалізації підприємства. Так, для племінних господарств молочного напрямку одержаний приплід є основною продукцією, а молоко супутньою.

Побічна продукція неминує виникати у результаті виробництва основної. Побічна продукція для сільськогосподарських підприємств — це сільськогосподарська продукція, яку одержують від одного біологічного активу або групи біологічних активів внаслідок їх фізіологічних особливостей паралельно із основною продукцією. Собівартість побічної продукції не калькулюють, вона, як правило, оцінюється за планово-нормативними витратами, пов'язаними із її подальшим використанням.

Відповідно до вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» сільськогосподарська продукція при її первісному визнанні оцінюється за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю (чи собівартістю за прямими витратами) відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу.

Визначення справедливої вартості, відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи», сільськогосподарської продукції ґрунтується на цінах активного ринку. За наявності кількох активних ринків сільськогосподарської продукції їх оцінка ґрунтується на даних того ринку, на якому підприємство передбачає продавати її.

Сільськогосподарську продукцію після її первісного визнання оцінюють і відображають відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». Тобто, справедлива вартість або виробнича собівартість оприбуткованої продукції (залежно від прийнятої методики оцінки) стає первісною вартістю сільськогосподарської продукції.

Найефективнішим шляхом по вирішенню проблем оцінки є створення на підприємстві постійно діючої Комісії з визначення справедливої вартості біологічних активів і сільгосппродукції. Постійно діюча комісія створюється Наказом керівника по підприємству з числа осіб (не менше трьох).

Для визначення ціни аналізуються цінові пропозиції постійних контрагентів (покупців і заготівельних організацій) і ціни підприємств регіону, які продають подібну продукцію. Джерелами інформації при цьому можуть бути:

1. самостійний збір інформації про ціни на ринку;
2. отримання інформації з органів державного управління;
3. інформація про закупівельні ціни на продукцію, що є об'єктом державного цінового регулювання.

Варіанти підходів до оцінки сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю передбачають можливість застосування Комісією п'яти методів оцінки:

1. аналізу контрактів;
2. аналогів;
3. прийняття цін;
4. експертної оцінки Комісією;
5. сторонньої професійної оцінки.

За умови відсутності активного ринку, побічна сільськогосподарська продукція (солоне, гичка, стебла кукурудзи і соняшнику, капустяного листа тощо) може бути оцінена Комісією за нормативними витратами на збирання, транспортування, переміщення, скиртування та іншими витратами, пов'язаними із заготівлею цієї продукції.

Некондиційна сільськогосподарська продукція у зв'язку з відсутністю активного ринку на них, можуть бути оцінені Комісією виходячи з ринкових цін на подібну кондиційну продукцію з коригуванням на рівень якості та придатності до використання.

Визначена Комісією ринкова ціна сільськогосподарської продукції оформляється Актом визначення справедливої вартості біологічних активів та / або сільськогосподарської продукції.

При оцінці сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю при первісному визнанні виникають доходи або витрати від первісного визнання сільськогосподарської продукції, які обліковуються на рахунках 940 і 710 відповідно.

Важливим напрямком реалізації облікової політики щодо оцінки сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю є постійний збір членами Комісії інформації щодо цін на сільськогосподарську продукцію на активному ринку.

Мета обліку отриманої продукції полягає у своєчасному, повному, достовірному визначенні фактичних затрат, які пов'язані з

виробництвом продукції, а також у контролі за використанням матеріальних, трудових та інших ресурсів підприємства під час виробництва продукції.

На нашу думку, сільськогосподарські підприємства моли оцінювати отриману продукцію за справедливою вартістю у період сильного розвитку інфляції та гіперінфляції, коли раніше понесені витрати на отримання продукції не в повній мірі відображали вартість продукції, на момент її отримання. А визначення справедливої вартості виходячи з ринкових цін на аналогічну продукцію, що склалися на ринку на певну дату давало більш конкретні результати про вартість отриманої продукції для відображення в обліку та визначенню результату діяльності. На даний час, для оцінки сільськогосподарської продукції більш оптимальним є оцінка отриманої продукції підприємством за виробничою собівартістю.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — №8-9. — С. 24–29.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» №1456/11736 від 5 грудня 2005 р. (із останніми змінами станом на 18.03.2011 р.) // Все про бухгалтерський облік. — 2012. — №8-9. — С. 164–168.
3. *Голов С. Ф.* Облік сільськогосподарських активів за справедливою вартістю: проти течії / С. Ф. Голов // Облік і фінанси АПК. — 2006. — №11. — С. 87–90.
4. *Гузар Б. С., Головка Л. Л.* Роль і значення побічної продукції в с/г виробництві // Економіка АПК. — 2007. — № 9. — С. 102.

Бублик В. А.,

науковий керівник — **Кругла М. М.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЗБУТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

У сучасних умовах економічної кризи, чітко проявляються проблеми управління виробничо-збутовою діяльністю. Вітчизняні підприємства, виробники продукції АПК зіштовхуються з про-

блемами як виробництва, так і реалізації своєї продукції. Через низьку ефективність збутової діяльності, багато агроформувань України зазнають збитковості. Підприємства мають велику заборгованість перед постачальниками, бюджетом, своїми працівниками. Фінансові потоки підприємства часто не в змозі забезпечити оновлення матеріально-технічної бази, належних умов праці. Від ефективної організації постачання та збуту залежить виробнича програма підприємства. Саме це зумовлює зацікавленість вітчизняних виробників продукції АПК до удосконалення процесів матеріального постачання виробництва та збуту виготовленої продукції як важливих функціональних складових діяльності підприємства [1].

Вітчизняними економістами досліджені різносторонні аспекти управління збутовою діяльністю підприємства. Зокрема, аналізу виробничо-збутової діяльності господарюючих суб'єктів присвячені праці Долішнього М. І., Герасимчука В. І., Костоглодова Д. Д., Перерви П. Г., Савельєва Є. В. та інших. Вагомий внесок у теорію і практику регулювання збуту зробили зарубіжні економісти Е. Майер, Р. Маи, Ф. Котлер, Дж. Болт та інші.

Одним з головних завдань щодо удосконалення виробничо-збутової діяльності підприємства є вибір оптимальних шляхів маркетингової стратегії визначення перспективного розвитку асортименту продукції, створення ефективної рекламної компанії по просуванню нововведених видів продукції на нові ринки, а також розрахунок економічної ефективності господарювання підприємства за рахунок впровадження заходів [3].

Сучасна економіка характеризується стійкою тенденцією зростання частки накладних витрат й особливо витрат на збут і реалізацію у структурі собівартості. Це зумовлено тим, що в умовах ринкової економіки відсутній централізований розподіл виробленої продукції. При спаді обсягу виробництва та відсутності платоспроможного попиту першочерговим завданням для виживання підприємств є організація, планування та облік маркетингових, рекламних та інших збутових витрат.

Це зумовлює особливу актуальність дослідження проблем, пов'язаних з обліком і розподілом накладних витрат. Вирішення проблем ефективності економічного зростання неможливе без оптимізації витрат на збут. Потреба в достовірній, своєчасній інформації про витрати на збут визначає необхідність належного їх обліку.

Із впровадженням національних стандартів в Україні використовується міжнародний досвід формування собівартості — каль-

кулюються лише витрати на виробництво продукції, так звана виробнича собівартість. Витрати, до яких включають і витрати на збут та реалізацію, списуються безпосередньо на фінансовий результат.

В управлінському обліку може визначатись повна собівартість продукції, до якої включають витрати на збут, розподіляючи їх за часткою виробничої собівартості реалізованої продукції конкретного виду у загальній сумі витрат на виробництво реалізованої продукції.

На нашу думку, підхід, який передбачає єдину базу розподілу досліджуваних витрат, не може задовольнити всіх вимог, оскільки витрати на збут і реалізацію є дуже неоднорідними. Для точнішого науково-обґрунтованого розподілу цих витрат необхідно застосовувати диференційований підхід, який передбачає встановлення різних баз розподілу для різних витрат. При цьому визначення і вибір бази розподілу здійснюється у кілька етапів. На першому етапі здійснюється детальний аналіз динаміки та структури витрат на збут і їх реалізацію, на другому проводиться вибір факторів, що впливають на величину різних статей витрат в умовах конкретного підприємства, і визначення щільності зв'язку між факторами та витратами, на третьому етапі здійснюється групування витрат залежно від факторів з найбільшою щільністю зв'язку.

Підприємство має вибирати для себе ту систему і структуру управління виробничо-збутовою діяльністю, яка якнайкраще відповідатиме потребам саме його клієнтів і загальній стратегії підприємства. У той же час вона має бути гнучкою, щоб фірма могла вчасно пристосуватися до мінливості ситуації на ринку у відповідності до своєї мети [2, с. 29].

Отже, сучасні ринкові умови вимагають переорієнтації суб'єктів господарювання на маркетингові принципи при веденні свого бізнесу. Застосування концепції маркетингу дає змогу створити ефективну основу управлінської, господарської і виробничо-збутової діяльності підприємства як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

Список використаних джерел

1. Ринкова трансформація економіки АПК [Текст] : кол. монографія: У 4-х ч./ За ред. П. Т. Саблука. – Ч. 3. — Фінансово-кредитна система. — К. : Ін-т аграрної економіки УААН, 2002. — 477 с.
2. *Лили І. І.* Маркетинг у нових ринкових економіках / 1.1. Лили // Маркетинг в Україні. — 2006. — №95. — С. 28–30.

Бугай А. А.,

науковий керівник — **Канцуров О. О.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Однією з найскладніших проблем вітчизняної економіки, у тому числі сільськогосподарських підприємств, є стабілізація розрахунково-платіжної системи і подолання платіжної кризи, що стало вже хронічним і яке виражається також у збільшенні дебіторської заборгованості. Організація аудиту є одним з найнадійніших способів контролю за станом обліку та ефективністю функціонування внутрішньогосподарського контролю на підприємстві.

Проблемам удосконалення аудиту присвячено значну кількість досліджень і публікацій, серед яких можна назвати роботи Білик М., Буфатіної І., Горбачової О., Гуцаленко Л., Глуценко Я., Ющенко М. та ін. [1].

Аудит розрахунків з покупцями і замовниками передбачає перевірку правильності створення резерву сумнівних боргів, законності списання підприємством дебіторської заборгованості, правильності встановлення ступеня відповідальності осіб, з вини яких виникли ці збитки, відображення в обліку операцій щодо списання заборгованості.

Основними завданнями та напрямками аудиту розрахунків з покупцями та замовниками є:

- перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів, що є підставою для записів розрахунків з покупцями та замовниками;

- встановлення реальної заборгованості по розрахункам з покупцями та замовниками та простроченої заборгованості (за якою минув строк позивної давності);

- оцінка стану дебіторської заборгованості за встановленими критеріями;

- перевірка належної класифікації дебіторської заборгованості (безпосередньо заборгованості, що стосується розрахунків з покупцями та замовниками) і розкриття необхідної інформації в «Примітках до фінансової звітності»;

- перевірка порівнянності показників фінансової бухгалтерської і не бухгалтерської звітності (звіт голови правління, дирек-

тора компанії, фінансового огляду та ін.) відповідно дебіторської заборгованості (безпосередньо заборгованості, що стосується розрахунків з покупцями та замовниками) [2].

Таблиця 1

ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

№ з/п	Основні етапи аудиту	Короткий зміст робіт на етапі
1	Етап передньої підготовки	<ul style="list-style-type: none"> — Виконання процедур вивчення бізнесу клієнта — Збирання інформації про замовника — Прийняття рішення щодо схвалення замовника — Укладання або поновлення договору з клієнтом
2	Планування	<ul style="list-style-type: none"> — Розроблення загального плану аудиту — Здійснення попереднього судження про суттєвість — Визначення стратегії аудиту — Конкретизація завдань аудиту за сегментами аудиторської перевірки — Розроблення детальної програми аудиту
3	Етап планування аудиторських процедур контролю	<ul style="list-style-type: none"> — Виконання тестів оцінювання системи внутрішнього контролю — Виконання тестів оцінювання системи бухгалтерського обліку — Процедури перевірки по суті (підтвердження залишків на рахунках бухгалтерського обліку) — Аналітичні процедури
4	Завершальний етап	<ul style="list-style-type: none"> — Проведення процедур на узгодженість — Огляд подій, що сталися після дати складання балансу — Проведення аналізу показників фінансової звітності — Підготовка аудиторського висновку

При визначенні основних завдань аудиту, що полягають у збиранні та обробці інформації про предмет аудиту та формуванні на цій основі аудиторських висновків, потрібно врахувати дотримання основних етапів аудиту (табл. 1).

Важливим моментом у проведенні аудиту розрахунків з покупцями і замовниками є отримання необхідного обсягу якісних аудиторських доказів у ході проведення аудиторських процедур [3].

Сьогодні як ніколи обставини сприяють створенню служб внутрішнього аудиту. Служба внутрішнього аудиту проникає у функції менеджменту, організаційну діяльність підприємства, за-

безпечує інформацією про якість управлінської діяльності, надає керівництву результати аналізу, фінансові прогнози щодо діяльності та іншу важливу інформацію.

Таким чином, для ефективного функціонування підприємства важливо здійснювати внутрішній аудит дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел

1. Буфатіна І. Облік дебіторської заборгованості [Текст] / І. Буфатіна // Все про бухгалтерський облік. — 2010. — № 52. — С. 41–45.
2. Іванова Н. А. Організація і методика аудиту : навч. посібн. / Н. А. Іванова, О. В. Ролінський. — К. : Центр учбової літератури, 2008 — 216 с.
3. Петrenchенко Н. С. АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ // Наукова бібліотека. — 2012. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/>.pdf.

Бусяк В. А.,

науковий керівник — **Гуторов А. О.**, к.е.н., старший викладач, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків

ЗНАЧЕННЯ АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Перехід України до ринкових відносин зумовлює необхідність створення економічних інститутів, які регулюють взаємовідносини різних суб'єктів підприємницької діяльності. Провідне місце в цьому процесі має зайняти інститут аудиторства. Особливо це важливо для сільського господарства, де відбулися докорінні зміни.

Ситуація, що склалась у сільському господарстві, потребує такої організації незалежного контролю, який би сприяв обґрунтованості прийняття управлінських рішень на основі врахування виявлених порушень у бухгалтерському обліку, фінансовій і податковій звітності.

У цьому зв'язку аудит на сільськогосподарських підприємствах повинен бути організований і проведений за такими методичними підходами, що забезпечують достовірну перевірку відповідності відображення в бухгалтерських регістрах і звітності наявних у господарстві основних засобів, тварин, насіння та кормів, мінеральних добрив, отрутохімікатів, пального та мастил,

запасних частин, сировини та інших матеріалів за період перевірки, а також про їх надходження і вибуття, своєчасність і достовірність відображення проведених розрахунків з постачальниками за придбані запаси чи надані послуги (виконані роботи), а також зі сплати кредитів і податків; правильності відображення витрат виробництва, повного оприбуткування виробленої продукції, достовірність її калькуляції та оцінку при переробці і реалізації; визначення фінансових результатів; правильності застосування реалізаційних цін, знижок і націнок до них, складання точної, повної та своєчасної звітності в обліку та звітності господарських фактів, отримати докази на її підтвердження та донести цю істину через аудиторський висновок до користувачів інформації [1].

Фінансовий контроль можна розглядати як сукупність елементів управління, бо на основі аналізу отриманої інформації вживаються заходи по усуненню порушень, а у разі необхідності вносяться зміни в основні параметри функціонування об'єктів перевірки. Він має два напрямки — контроль як елемент системи управління, що забезпечує зворотний зв'язок, і контроль у широкому розумінні з урахуванням всіх елементів управління [2].

При проведенні фінансового контролю часто трапляються випадки, коли перевірки чи ревізії виявляють порушення, але й після цього поліпшення не відбувається. Це свідчить про те, що немає належної реалізації матеріалів перевірки, а тому — й реальних результатів контролю. Перетворення, які відбуваються нині в організації контролю, свідчать про те, що на практиці відмовляються від єдиної, встановленої протягом десятків років системи контролю. Уже сьогодні не витримується періодичність перевірок, максимальна їх реалізація тощо, тобто спостерігається період переходу до перевірок як форм управлінської діяльності.

У силу специфіки своєї діяльності сільськогосподарські підприємства є платниками земельного податку або орендної плати за землю.

Аудитор повинен перевірити: правильність визначення земельного податку та своєчасність сплати; при оренді земельних ділянок: місцезнаходження та розмір земельних ділянок; термін договору оренди; розмір орендної плати, форми платежів, строки та порядок внесення платежів; цільове використання та умови збереження якості землі; умови повернення земельної ділянки. Також аудитор перевіряє, чи здійснено державну реєстрацію укладеного договору оренди земельної ділянки [3].

З огляду на особливості діяльності агропромислових підприємств, заслуговує на увагу розвиток галузевих ознак організації

та методики аудиту. Основну увагу варто зосередити на дослідженнях організації та методики аудиту підприємств, що є сільськогосподарськими товаровиробниками та підприємств — переробників сільськогосподарської продукції. Адже відповідно до діючого законодавства, для таких підприємств не є обов'язковим проведення аудиту річної фінансової звітності. Не визначено законом і необхідність проведення аудиту в разі реорганізації підприємств. Разом з тим, агропромислові підприємства мають особливості в проведенні реформ власності, земельної реформи, що призвело до невизначеності у структурі та умовах залучення капіталу. Усе це спричиняє викривлення звітних показників і введення в оману користувачів фінансової інформації. Тому потрібно здійснювати дослідження теорії і практики аудиту з метою наукового обґрунтування обов'язковості аудиту агропромислових підприємств, напрямів вдосконалення його методології та організації, а також нормативного регулювання для підвищення якості обслуговування агропромислових підприємств.

Список використаних джерел

1. Білик М. Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств / М. Д. Білик. — К.: КНЕУ, 2003. — 628 с.
2. Економіка розвитку / О. М. Царенко, Н. О. Бей, І. І. Д'яконова, І. В. Сало; за ред. І. В. Сало. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. — 590 с.
3. Огійчук М. Ф. Аудит: організація і методика / М. Ф. Огійчук, І. Т. Новіков, І. І. Рагуліна. — К.: Алерта, 2012. — 664 с.

Варич О. А.,

науковий керівник — **Царьов М. С.,** к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

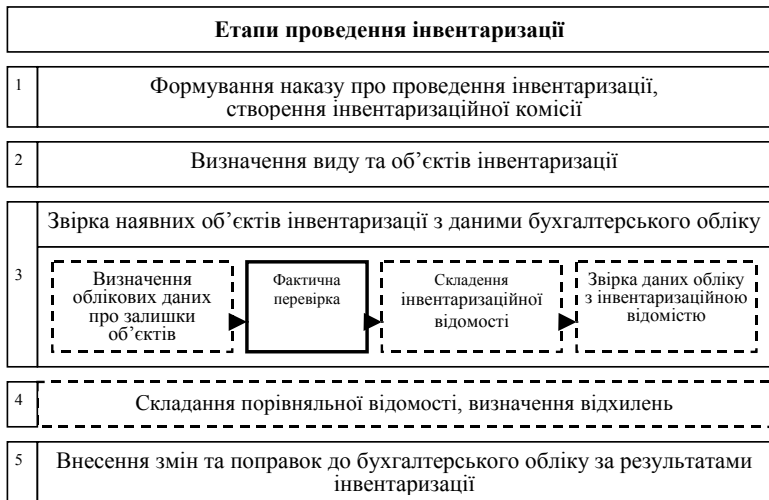
Комп'ютерні та інформаційні технології суттєво змінюють процес ведення бухгалтерського обліку, значно полегшують роботу обліковців, підвищують оперативність, достовірність та інформативність даних. Організація та проведення інвентаризації також зазнали змін, що скорочують час проведення інвентаризації та

зводять до мінімуму людський фактор. Постає питання, як мінімізувати затрати та покращити якість процесу інвентаризації з використанням сучасних технологічних та обчислювальних засобів?

Процес інвентаризації за комп'ютерними технологіями передбачає наступні технологічні етапи (рис. 1).

Перший і другий етапи інвентаризації здійснюються за традиційною системою без застосування комп'ютерних технологій.

Третій етап — звірка наявних об'єктів інвентаризації з даними бухгалтерського обліку можна максимально автоматизувати. За допомогою комп'ютерних технологій порівняння фактичних залишків з обліковими даними здійснюється на підставі введеної в базу даних «ІС:Бухгалтерія» інформації про облікові та фактичні залишки товарно-матеріальних цінностей. Це дозволяє оперативнo відстежити життєвий цикл об'єктів інвентаризації на підприємстві, при умові, що всі операції були введені до бази даних. Необхідно використовувати нормативно-довідкову базу даних з переліком цінностей підприємства, коли кожному номенклатурному номеру відповідає певна облікова ціна.

— — застосування штрих-кодів

- - - — застосування «ІС:Бухгалтерія»

Рис. 1. Комп'ютерні технології інвентаризації

Безумовно, кожна комп'ютерна технологія за певним об'єктом інвентаризації повинна передбачати максимальну автоматизацію

всіх процесів. Одним із вузьких місць автоматизації є процес введення інформації до бази даних, який традиційно є ручним — набір за допомогою клавіатури. Застосування штрих-кодів значно підвищить рівень автоматизації введення інформації до комп'ютерної системи. Проте, треба зауважити, що застосування штрих-кодів передбачає додаткове попереднє маркування об'єктів інвентаризації. Кожному інвентарному об'єкту при зарахуванні на баланс мають присвоювати інвентарний номер. За цим номером проводиться маркування об'єкту штриховим кодом.

Використання штрих-кодів для проведення інвентаризації передбачає проведення наступних процедур: перевірка наявності цінностей за допомогою сканування штрихових кодів, занесення інформації про залишки цінностей в облікову базу даних «ІС:Бухгалтерія» зі сканера.

При застосуванні даної методики значно мінімізується людський фактор і ручна робота — не потрібно переписувати інвентарні номери з кожної облікової одиниці, порівнювати з попередніми записами. Застосування штрих-кодів прискорює перевірку кількості цінностей, працівникам усе ж необхідно перевіряти якісні характеристики об'єкта перевірки.

Після завершення перевірки облікова база даних формує порівняльну відомість для визначення відхилень даних по об'єктам перевірки. Результатом інвентаризації можуть бути надлишок, нестача та пересортиця. За результатами інвентаризації до бухгалтерського обліку вносяться відповідні поправки.

Застосування сучасних технологій у процесі інвентаризації не змінює звичайну методику проведення, а доповнює її, допомагаючи прискорити процес, підвищити точність та мінімізувати людський фактор. Кожне підприємство має вирішити для себе, яке обладнання та програмне забезпечення буде найбільш ефективно справлятися з поставленою задачею, без необхідності призупиняти роботу підрозділу, що перевіряється.

Список використаних джерел

1. Правила впровадження штрихового кодування товарів у сфері торгівлі: Затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 26.03.1997 р. № 196 // Урядовий кур'єр. — 1997. — № 114–115. — С. 8.
2. *Івахненко С. В.* Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібн. / С. В. Івахненко. — К. : Знання-Прес, 2008. — 349 с.
3. *Олійник С. О.* Інвентаризація господарських засобів: сучасний стан та шляхи вдосконалення. — К.: КНЕУ, 2006. — С. 495.

4. *Хоменко Л. М., Петрова Н. В.* Кременчуцький державний політехнічний університет // Удосконалення інвентаризації як елементу бухгалтерського обліку.

Вишенська О. І.,

науковий керівник — Кругла М. М., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

На сьогоднішній день усі підприємства України мають у тому чи тому вигляді основні засоби, які є одним із найважливіших факторів, що впливають на результати діяльності суб'єкта господарювання. Тому якісний аудит основних засобів є необхідним для кожного господарюючого суб'єкта.

Таким чином, актуальність дослідження аудиту наявності та руху основних засобів полягає в тому, що облік основних засобів потребує особливої уваги, адже від правильності визначення первісної вартості, повноти відображення в обліку надходження основних засобів залежить достовірність всього масиву облікової інформації та фінансової звітності.

Організація і методика аудиту основних засобів розглянута у працях багатьох вітчизняних учених, серед яких: Лищенко О. Г., Назаренко О. О., Євдокименко С. В., Мац Т. П., Коваль О. П., Білик М. Д., Бондар М. І., Гордієнко Н. І., Іванова Н. А., Ролінський О. В., Ільїна С. Б., Кулаковська Л. П., Піча Ю. В.

Під аудитом основних засобів розуміють перевірку правильності оформлення первинних документів та організації бухгалтерського обліку основних засобів [1, с. 24].

Метою аудиторської перевірки основних засобів у сільськогосподарських підприємствах є висловлення аудитором незалежної, об'єктивної думки щодо правильності їхньої оцінки, законності й повноти відображення їх показників у фінансовій звітності, а також належності й відповідності внутрішнього контролю та аудиту в частині цих засобів праці визначеній обліковій політиці та цілям діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети аудиту наявності та руху основних засобів можна визначити такі основні завдання:

1. перевірка положень облікової політики в частині основних засобів;
2. оцінка фактичної наявності і технічного стану груп основних засобів;
3. перевірка права власності на основні засоби;
4. дослідження правильності віднесення активів до основних засобів та їх класифікації;
5. перевірка правильності відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку та документального оформлення з надходження, нарахування амортизації, внутрішнього переміщення, ремонту, вибуття основних засобів;
6. зіставлення даних аналітичного з даними синтетичного обліку;
7. перевірка відповідності показників фінансової звітності показникам синтетичного обліку;
8. аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Виходячи із завдань, які необхідно досягнути при проведенні аудиту наявності та руху основних засобів, об'єктами аудиту є наявність і стан збереження основних засобів, переміщення за різними каналами, оцінка та переоцінка основних засобів, витрати на поточний, капітальний ремонт, модернізацію, реконструкцію та інші поліпшення, амортизація, ліквідація, реалізація та інше вибуття основних засобів, стан оперативного, інвентарного, аналітичного та синтетичного обліку основних засобів, відображення інформації щодо основних засобів у фінансовій звітності.

Отримавши пропозицію від замовника на проведення аудиту аудитор збирає інформацію про клієнта, ознайомлюється із специфікою діяльності підприємства, досконало вивчає нормативно-правову базу щодо бухгалтерського обліку, аудиту та регулювання діяльності.

На основі зібраної інформації аудитор приймає рішення про можливість виконання замовлення на проведення аудиторської перевірки. Підтвердженням домовленостей щодо проведення аудиту є надсилання від аудитора клієнту листа-зобов'язання і укладання договору на проведення аудиту.

Наступним етапом є планування аудиту, що означає розроблення загальної стратегії та плану аудиту для ефективного розподілу часу виконання аудиторських процедур та призначення відповідальних осіб.

Відповідно до МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» загальна стратегія аудиту — стратегія, яка встановлює обсяг, час і напрям аудиту та є основою для розробки детальнішого плану проведення аудиту [2].

Після вибору загальної стратегії аудиту аудитор розробляє детальний план аудиту, де розглядаються питання, визначені під час розробки стратегії. При цьому аудитор бере до уваги необхідність досягнення цілей аудиту при ефективному використанні своїх ресурсів.

Одержати аудиторські докази щодо наявності та руху основних засобів на підприємстві можна шляхом застосування зазначених аудиторських процедур: перевірка, спостереження, запити, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури.

Аудитор повинен отримати аудиторські докази щодо ефективного функціонування внутрішнього контролю за наявністю та рухом основних засобів через отримання звіту внутрішнього аудитора, або проведення тестів внутрішнього контролю [2].

Доведення результатів проведення аудиту забезпечується через аудиторський висновок, який є офіційним документом аргументованого висловлювання професійної думки незалежного аудитора щодо визначених об'єктів аудиту.

Список використаних джерел

1. *Евдокименко С. В.* Аудит организации бухгалтерського учета в рамках действия П(С)БО 7 «Основные средства» // Аудитор України. — 2010 — № 5. — С. 24–31.

2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2012 року / пер. з англ. мови Ольховікова О. Л., Селезньов О. В., Шарашидзе Т. Ц. — К.: Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України, 2013.

Війтів І. О.,

науковий керівник – Лобода Н. О., к.е.н.,

Львівська державна фінансова академія, м. Львів

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК: КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

У процесі реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку та прийняття національних стандартів змінюються вимоги до обліку й аналізу ефективності використання виробничих запасів, а також розширюються поставлені перед ними завдання. Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є за-

безпечення його виробничими запасами. Безперервність виробництва вимагає, щоб у ньому постійно знаходилась необхідна кількість сировини і матеріалів для їх використання у будь — який момент. Тому необхідність безперебійного постачання виробництва в умовах безперервності попиту, обумовлює створення на підприємствах виробничих запасів у необхідних обсягах. Запаси відіграють центральну роль у раціональній та ефективній діяльності агропромислових підприємств, є складовою частиною активів підприємства та суттєво впливають на фінансовий результат господарської діяльності, оскільки займають найбільшу питому вагу у собівартості витрат підприємства більшості галузей виробництва різних сфер діяльності.

Багатоох економістів турбують проблеми розвитку та удосконалення обліку та контролю виробничих запасів. Даній тематиці присвятили свої наукові праці відомі вчені Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Сопко В. В., Грабова Н. Н., Білуха М. Т., Куцик П. О., Шевчук В. О., Лобода Н. О., Чабанюк О. М. та інші. Проте питання обліку і контролю виробничих запасів не втрачають своєї актуальності й потребують подальшого дослідження.

У сучасній економічній теорії відсутній єдиний погляд щодо змісту виробничих ресурсів підприємства та їх складу. Невизначеність теоретичних трактувань обраного поняття призводить до розбіжностей у практичних аспектах його використання — під час проведення аналізу та оцінки використання виробничих ресурсів підприємств [1]. На нашу думку, найповнішим слід вважати трактування виробничих ресурсів підприємства як сукупності певних чинників (запасів, джерел, засобів і предметів праці), які має в наявності підприємство, а також можуть бути мобілізовані та використані ним для досягнення конкретної мети й одержання очікуваного результату в певний проміжок часу. Виробничі ресурси відіграють одну із важливих ролей, щодо розв'язання організаційних, економічних та науково-технічних завдань підприємств. Раціональне використання виробничих ресурсів кожного виробництва є обов'язковою умовою не тільки подальшого розвитку, а й самого існування агропромислового підприємства.

В умовах ринку необхідно здійснювати розрахунок потреби в матеріалах, аналізувати інтенсивність використання виробничих запасів і ефективність виробництва продукції для того, щоб досягнути високого рівня виробництва та не допустити його спаду. Посилення значення аналізу ефективного використання виробничих ресурсів полягає в тому, що існує обмеженість у наявності та забезпеченості власними виробничими ресурсами агропромислових

підприємств, їх недостатній технічний, технологічний та організаційний рівень, відсутність необхідної платоспроможності, кредитоспроможності та фінансової стійкості й прибутковості підприємств. На нашу думку, для оцінки забезпеченості агропромислових підприємств виробничими запасами необхідно проводити аналіз їх складу та структури, враховувати те, що вони повинні бути оптимальними, порівнювати фактичне співвідношення основних і оборотних активів з їх оптимальною величиною. Тобто, важливо розрахувати потребу підприємства в запасах, а також інтенсивність використання виробничих запасів, що дасть можливість досягти високого рівня виробництва та не допустити його спаду.

Доцільно впровадити на підприємствах АПК автоматизовану форму ведення обліку. Комп'ютеризована форма обліку запасів допоможе:

- зробити їх оприбуткування своєчасним і повним;
- правильно документувати надходження й використання запасів;
- покращити контроль за їх зберіганням;
- додержуватись встановлених норм витрат запасів та їх використання за цільовим призначенням;
- правильно визначати повну собівартість придбаних запасів;
- правильно провести інвентаризацію й виявити запаси, що не використовуються в господарстві;
- контролювати відображення операцій по руху запасів в облікових регістрах.

Створена для сільськогосподарських підприємств конфігурація в програмі «1С: Підприємство — Бухгалтерський облік для України 8.1» забезпечує високий рівень адаптації програмного засобу як до особливостей суб'єкта господарювання, так і до змін в обліковій політиці та в діючому законодавстві.

Отже, можна зробити висновок, що розробка ефективної системи управління матеріальними ресурсами дозволить агропромисловим підприємствам значно покращити свій стан. І лише за допомогою контролю можна запобігти втратам або пошкодженню товарно-матеріальних цінностей і виявлення винних у завданих збитках.

Список використаних джерел

1. *Матросова Л. М.* Теоретичні засади поняття «виробничі ресурси підприємства» та їх класифікація / *Л. М. Матросова, С. А. Носкова* // *Економічний вісник Донбасу*. — 2011. — № 2 (24). — С. 207–211.

Голованчук В. М.,

науковий керівник — **Золотарьова Н. С.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МЕТОДИКА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ЗА КОШТАМИ, ВИДАНИМИ НА ЗАКУПІВЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

У процесі господарської діяльності виникає необхідність видачі з каси готівки працівникам підприємства під звіт на закупівлю сільськогосподарської продукції. У цьому випадку виникають розрахункові відносини з підзвітними особами.

Факт здійснення господарської операції засвідчує первинний документ. Згідно п. 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення. Не виняток і закупівля сільгосппродукції у фізичних осіб. Для оформлення операцій із закупівлі сільгосппродукції у фізичних осіб використовують такі первинні документи: закупівельний акт або відомість закупівлі сільськогосподарської продукції [4].

Додатком до закупівельного акта, у разі закупівлі сільськогосподарської продукції без утримання ПДФО є копія довідки форми № 3 ДФ.

При аудиторській перевірці аудитор перевіряє правильність заповнення закупівельного акту, чи дотримані всі вимоги чинного законодавства, перевіряє наявність усіх необхідних реквізитів, також перевіряє вчасність і правильність видачі коштів під звіт та звітування за них.

У разі перевірки аудитором відомості закупівлі сільськогосподарської продукції аудитор обов'язково перевіряє правильність і коректність заповнення первинних документів, строки видачі та звітування за видані грошові кошти на закупівлю сільськогосподарської продукції у фізичних осіб, перевіряє на наявність всіх підтверджуючих первинних документів, які мають бути підкріплені до авансового звіту, аудитор перевіряє правильність розрахунку авансових коштів, ПДФО.

Про таку відомість мова йде лише у п.1.2 Положення про ведення касових операцій у національній валюті, в якому серед інших касових документів згадується відомість закупівлі сільсько-

господарської продукції, за допомогою яких відповідно до законодавства України оформляються касові операції. Абзац 3-й п.3.4 Положення про ведення касових операцій регламентована більш конкретна інформація, а саме зазначається, що підприємства, що займаються закупівлею товарів сільгосппродукції, проведенням розрахунків, які не врегульовані законодавством України, можуть видавати готівку здавальникам за відомостями, у яких зазначаються прізвища та адреси здавальників, обсяги зданої продукції й суми виплаченої готівки, що засвідчуються підписом сільськогосподарських виробників [4].

Крім того під час закупівлі сільгосппродукції слід дотримуватися певних правил розрахунків. Відомо, що гранична сума розрахунків готівкою — 10 тис. грн, але якщо мова йде про закупівлю сільськогосподарської продукції, то такий ліміт не діє, це встановлено п.2.3 Положення ведення касових операцій [3].

Після виконання доручення щодо закупівлі сільгосппродукції довірена особа складає в обов'язковому порядку Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт встановленої форми. Для подання цього звіту підзвітна особа має 5 банківських днів, що йдуть за днем першої закупки (п.2 Порядку складання Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт), проте, як вже раніше зазначалось, не більше 10 робочих днів від дня видачі готівки під звіт (п. 2.11 і 2.12 Положення про ведення касових операцій). Якщо підзвітна особа буде купувати сільськогосподарську продукцію у відрядженні, то строк, на який видано готівку під звіт, можуть продовжити до завершення терміну відрядження (п. 2.11 Положення про касові операції) [3].

У ході аудиторської перевірки розрахунків за коштами, виданими на закупівлю сільськогосподарської продукції, аудитор перевіряє всі особливості таких розрахунків. Адже, закупівля сільськогосподарської продукції має ряд особливостей, на які аудитор звертає увагу. Перевіряє наявність усіх первинних документів, правильність розрахунку виданих і повернутих коштів, перевіряє всі особливості щодо закупівлі продукції у фізичних чи юридичних осіб, чи є вони платниками ПДФО (або ж має бути копія Довідки ЗДФ).

Отже, проведення аудиторської перевірки розрахунків з підзвітними особами за коштами, виданими на закупівлю сільськогосподарської продукції, дає можливість не лише оптимізувати час на її проведення, а й підвищити якість аудиторських послуг.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755 — VI.

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996 (із змінами та доповненнями).

3. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті України» від 15.12.2004 р. №637.

4. *Валентінова Т.* Закупівля сільськогосподарської продукції у фізичних осіб: оформлення та податковий облік // Все про бухгалтерський облік. — № 23. — 2011.

Голуб К. І.,

*науковий керівник — Мельничук В. В., к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ*

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ТА ПРОЦЕДУРИ АУДИТУ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ В ТОВАРИСТВАХ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

В умовах переходу до ринкової економіки незалежний аудиторський контроль має особливе значення як гарант засвідчення достовірності бухгалтерської звітності. Достовірна інформація про діяльність підприємства цікавить власників підприємства, постачальників, покупців, банки, органи податкового контролю, інвесторів — тобто всіх тих, хто має справу з конкретним підприємством [1].

Проведення аудиту — це певна послідовність здійснення аудиторських процедур, що реалізуються через упорядковану систему способів і прийомів дослідження фактів господарського життя, залежно від мети та завдань аудиту [2, с. 85].

Господарські операції аудиторів досліджують за допомогою методичних прийомів і відповідних аудиторських процедур. Аудиторські процедури — це відповідний порядок і послідовність дій аудитора для одержання необхідних аудиторських доказів на конкретній ділянці аудиту [3, с. 56].

Аудит статутного капіталу є дуже важливим. Для полегшення роботи весь процес аудиту статутного капіталу доречно розбити на певні етапи, кожному з яких відповідатиме процедура, виконання якої не становить труднощів. Що, в свою чергу, значно спростить роботу аудитора [4, с. 78].

Перед безпосереднім проведенням аудиту статутного капіталу, тобто на підготовчому етапі аудиту, необхідно зібрати всю

інформацію про фінансовий стан у тому числі дані, що характеризують структуру статутного капіталу на підприємстві, а також провести тестування оцінки внутрішнього контролю та стану бухгалтерського обліку на підприємстві.

Послідовність реалізації контрольних процедур під час здійснення внутрішньогосподарського контролю операцій зі статутним капіталом наведено на рис. 1.

Проведення аудиту операцій зі статутним капіталом є ефективним за умов застосування методичних прийомів: документальних (арифметична перевірка, формальна перевірка, логічна перевірка, економічна перевірка, нормативно-правова перевірка, взаємний контроль, зустрічна перевірка, аналітична перевірка фінансової звітності) і фактичних (обстеження, перевірка майна в натурі, інвентаризації розрахунків з учасниками).

Після проведених процедур необхідно провести фізичну перевірку, під час якої необхідно виявити фактичні дані залишків по рахунках обліку статутного капіталу. Це можна зробити шляхом детальної перевірки облікових реєстрів синтетичного та аналітичного обліку і порівняння їх з даними Головної книги.

Також перевіряють своєчасність внесків у статутний капітал засновниками підприємства. Повноту внесків засновників у статутний капітал підприємства перевіряють шляхом зіставлення його розміру, що зафіксований в установчих документах і обліковується на рахунку 401 «Статутний капітал», із величиною заборгованості за рахунком 67 «Розрахунки з учасниками» і встановленими строками її погашення [5, с. 2–3].

Для одержання аудиторських свідчень, аудитор досліджує зміст господарських операцій, складену кореспонденцію рахунків до відповідних операцій зі статутним капіталом, встановлює її законність і достовірність.

Також для аудиту статутного капіталу необхідно провести аналіз результатів інвентаризації за відповідними звітними періодами на найближчу дату до початку аудиту. Дані інвентаризації слід звірити із сумами, відображеними у Головній книзі та балансі за субрахунком 401 «Статутний капітал». Аналіз матеріалів інвентаризації статутного капіталу дає аудитору змогу зосередити увагу на сумнівних розрахунках, перевірити обґрунтованість змін до статутного капіталу.

Для перевірки достовірності первинних документів, за якими здійснені операції зі статутним капіталом, доцільно провести зустрічні звірки різних документів на даному підприємстві [6, с. 3–4].

Рис. 1. Послідовність здійснення контрольних процедур під час аудиту операцій зі статутним капіталом

Наступним під час аудиту статутного капіталу є аналіз фінансової звітності, за період, що перевіряється, та відображення в ній даних щодо статутного капіталу підприємства.

На завершальному етапі необхідно оцінити достатність опрацьованої інформації для того, щоб зробити загальний висновок щодо стану статутного капіталу на підприємстві.

Отже, методичні прийоми та процедури аудиту статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю є важливим для встановлення достовірності первинних даних відносно фор-

мування та використання статутного капіталу, повноти і своєчасності відображення інформації у зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку статутного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірності відображення статутного капіталу у звітності підприємства.

Список використаних джерел

1. Аудит в агропромисловому комплексі: конспект лекцій/ Бібліотека економіста. Онлайн. — електронний доступ <http://library.if.ua/book/78/5558.html>
2. Аудит: Навч. посібн. / В. Я. Савченко. — К.: КНЕУ, 2005. — 280 с.
3. Аудит. Основи державного, незалежного, професійного та внутрішнього аудиту: Підручник / Немченко В. В., Редько О. Ю. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 540 с.
4. Рудницький В. С. Методологія і організація аудиту. — Т.: Економічна думка, 1998. — 191 с.
5. Методика аудиту статутного капіталу як основної частини власного капіталу / Т. Горобець, за ред. В. Бралатан; канд. екон. наук.
6. Методика аудиту установчих документів та облікової підприємства / Л. М. Полякова, З. В. Билень.

Йовенко Я. А.,

науковий керівник — **Кругла М. М.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

МЕТОДИКА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками є важливим елементом у системі господарського контролю. Метою аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є одержання аудиторських доказів з метою висловлення незалежної думки стосовно того, що облік відповідає законодавству та нормативним вимогам, а інформація, яка міститься у фінансовій і податковій звітності є достовірною у всіх суттєвих аспектах.

Технологія аудиту — це певна послідовність здійснення аудиторських процедур, що реалізуються через упорядковану систему способів і прийомів дослідження фактів господарського життя, в залежності від мети та завдань аудиту.

Для ефективності проведення аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками аудитор необхідно визначити, які методи та прийоми будуть використовуватись ним для отримання аудиторських доказів.

При проведенні аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками (згідно МСА) застосовуємо такі прийоми, як: спостереження; зовнішнє підтвердження; повторне обчислення; повторне виконання; аналітичні процедури; запити [1].

Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками доцільно здійснювати у такій послідовності. Спочатку з'ясовують стан бухгалтерського обліку, фінансової звітності та внутрішнього контролю. Оцінивши стан внутрішнього контролю, аудитор робить висновок щодо ступеня довіри його даним і можливості їх використання для цілей аудиту. Після цього встановлює відповідність даних аналітичного та синтетичного обліку, відповідності первинного обліку даним балансу [2].

Незалежно від отриманих результатів аудитор проводить вибіркочну перевірку найбільших сум кредиторської заборгованості, досліджує договори купівлі-продажу та первинні документи.

Після цього здійснює інвентаризацію розрахунків з метою подальшої звірки її даних з фактичними даними, відображеними у Головній книзі, балансі підприємства, аналітичними даними розрахункових рахунків (звіряє залишки на початок звітного періоду, відображені в регістрах бухгалтерського обліку, із залишками за попередній звітний період). Все це здійснюється з метою уточнення реальності даного виду кредиторської заборгованості.

Важливим аспектом аудиту є перевірка правильності відображення зобов'язань в обліку. Для цього необхідно встановити правильність кореспонденції рахунків за здійсненими операціями; перевірити облікові регістри, призначені для обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, та первинні документи, що були основою для їх складання [3].

Важливим моментом є встановлення законності списання нестач, втрат від псування запасів з вини постачальників і правильність віднесення цих сум на відповідні рахунки.

Наступним етапом є визначення правильності формування статей балансу, в яких відображається інформація про розрахунки з постачальниками і підрядниками. Перевірку здійснюють за даними Головної книги, регістрів синтетичного і аналітичного обліку шляхом співставлення залишків на початок і кінець звітного періоду, із залишками за відповідними статтями балансу.

Також слід звернути увагу на своєчасність поставок, відповідність кількості та якості поставленої продукції вимогам договору, на використання підприємством своїх прав у разі порушення умов договору, правильність і обґрунтованість цін.

Повноту оприбуткування запасів установлюють порівнянням даних платіжних документів та книг складського обліку, звітів про рух матеріальних цінностей, реєстрів аналітичного обліку за розрахунками з постачальниками.

На заключному етапі аудитор повинен виявити у бухгалтерському балансі суми, щодо яких минув строк позовної давності, з'ясувати порядок списання такої кредиторської заборгованості, відповідність його встановленим вимогам.

Аудит розрахунків з підрядниками здійснюється за тією ж схемою. Наприклад, під час аудиту розрахунків з будівельними організаціями, що надають послуги підприємству, аудитор має встановити: законність надання таких послуг; забезпечення проектно-кошторисною документацією об'єктів; наявність договорів з підрядником на виконання робіт; доцільність прийнятих умов розрахунків: правильність застосування цін, розцінок; реальність зазначених обсягів виконаних робіт і правильність документального оформлення.

Отже, аудит розрахунків з постачальниками і підрядниками здійснюється окремо за кожним постачальником, за кожним документом на сплату. Під час аудиту розрахунків із постачальниками необхідно встановити наявність договорів поставки товарів, перевірити доцільність придбання, дотримання встановлених договором розрахунків. Для перевірки достовірності первинних документів, за якими здійснені розрахункові операції, доцільно провести зустрічні звірки різних документів на даному підприємстві й зробити письмовий запит у відповідні підприємства про стан розрахунків.

Узагальнення результатів аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками здійснюється в робочих документах аудитора та Звіті незалежного аудитора.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2012 року / пер. з англ. мови Ольховікова О. Л., Селезньов О. В., Шарашидзе Т. Ц. — К.: Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України, 2013 р. — Режим доступу: <http://apu.com.ua/msa>
2. *Огійчук М. Ф.* Аудит: організація і методика: навчальний посібник для вузів / М. Ф. Огійчук, І. Т. Новіков, І. І. Рагуліна. — К. : Алерта, 2010. — 584 с.

3. Сурніна К. С. Зобов'язання і кредиторська заборгованість, проблеми термінології і класифікації // Економіка: проблеми теорії та практики. Міжвузівський зб. наук. праць Дніпропетровського національного університету. Вип. 42. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2007. — С. 56–61.

Кузнецова Т. В.,

науковий керівник — **Кочетков О. В.,** к. е. н., доцент,
Луганський національний аграрний університет, м. Луганськ

КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Перехід економіки до ринкових умов господарювання обумовив потребу реформування аграрних підприємств на приватних засадах.

У сучасних умовах значно ослаблено функції державного контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств, які обмежуються контролем за сплатою податків, використанням бюджетних коштів, що виділяються державою сільськогосподарським товаровиробникам, та контролем діяльності підприємств за завданнями правоохоронних органів. Триває тенденція до зниження ролі внутрішнього контролю як важливого чинника впливу на прийняття ефективних управлінських рішень у галузі [2].

Актуальним і проблематичним для сільськогосподарських підприємств є впровадження ефективного внутрішньогосподарського контролю. Значний вклад у становлення та розвиток контролю зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти В. Д. Андрєєв, Е. А. Арєнс, М. Ф. Базась, І. А. Белобжецький, М. Т. Білуха, А. В. Бодюк, В. В. Бурцев, Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, П. І. Гайдуцький, З. В. Гуцайлюк, Г. М. Давидов та ін. [1].

Стримуючим чинником поліпшення управління контролем, на наш погляд, є недостатня послідовність у реалізації принципів системного підходу, що проявляється в недосконалому правовому регулюванні організації та управління контролем, відсутність аналізу результатів і ефективності здійснюваного контролю, належного рівня зв'язків в існуючій системі управління економічним контролем, системи фінансування діяльності органів на рівні позавідомчого, відомчого й внутрішньогосподарського контролю [4].

Теоретичні і методичні аспекти, мета й завдання контролю не завжди знаходять застосування в практиці управління підприємствами. Мета контролю в системі управління, в широкому розумінні, збігається з метою всієї господарської діяльності та є важливим чинником впливу на економічні й соціальні процеси, які відбуваються в суспільстві. Вона має забезпечити раціональне використання засобів, предметів праці й самої праці у підприємницькій діяльності для одержання прибутку.

Завдання контролю в системі управління не повинні обмежуватися лише констатацією фактів, збором інформації чи іншими суто технічними процедурами, а насамперед, профілактикою і попередженням можливих недоліків чи порушень, а також аналітичними процедурами, включаючи збір та опрацювання інформації для стратегічного планування.

Удосконалення засад організації та методики контролю діяльності підприємств в сучасних умовах потребує розробки нових принципів його здійснення. Такими, на нашу думку, є принципи підзвітності й відповідальності перед ініціаторами контролю; єдності з управлінськими процесами; прозорості.

Відзначено, що основними критеріями класифікації контролю є класифікація за організаційними формами, залежно від часу здійснення, залежно від суб'єкта контролю, за формами здійснення та за джерелами інформації. Цей перелік необхідно доповнити класифікацією за логічно-організаційною формою. При цьому контроль може бути логічний, технічний, логічно-аналітичний та організаційно-візуальний [5].

Структуризація методів контролю дає можливість розподілити їх на такі групи: логічні (як правило, це є документальний контроль), технічні (інвентаризація, лабораторні аналізи, контрольні заміри тощо), логічно-аналітичні (контрольно-аналітичні прийоми), організаційно-візуальні (спостереження, анкетування).

Основними напрямками підвищення ефективності роботи органів відомчого контролю в аграрному секторі АПК є: формування повноправних контрольно-ревізійних служб; удосконалення організаційного та методичного забезпечення проведення ревізій; раціональне використання робочого часу ревізорів. Доведено, що контрольно-ревізійні відділи обласних і районних управлінь агропромислового розвитку можуть перейти на нові форми контрольно-ревізійної роботи, однією з яких, що можна запровадити в практику діяльності відомчих ревізорів, може бути адміністративний аудит господарської діяльності державних підприємств АПК за належного законодавчого і нормативно-правового забезпечення [5].

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2008. — 624 с.
2. Калюга Є. В. Фінансового-господарський контроль у системі управління: Монографія. — К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. — 360 с.
3. Мацібора В. І. Економіка сільського господарства: Підручник. — К.: Вища школа, 2004. — 415 с.
4. Сагайдак Р. А. Роль внутрішньогосподарського контролю в сільськогосподарських підприємствах на сучасному етапі // Науковий збірник Львівського національного університету імені Івана Франка; За ред. В. Є. Швеця. — Львів: Інтереко, 2005. — Спецвипуск 15. — Ч. 1. — С. 537–542.
5. http://librar.org.ua/sections_load.

Кушнір В. О.,

науковий керівник — **Шевкопляс А. Ш.**, к.е.н., доцент
кафедри статистики та економічного аналізу,
Луганський національний аграрний університет, м.Луганськ

ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств за своїм змістом і завданнями багато в чому аналогічний аналізу господарської діяльності в інших галузях національної економіки. Однак його проведення має деякі відмінності, зумовлені специфічними особливостями цієї галузі виробництва (рис. 1) [2, с. 162–163].

Аналізу ефективності виробництва і реалізації продукції сільського господарства присвячено багато наукових робіт українських і зарубіжних учених, зокрема галузі рослинництва приділили увагу Андрійчук В. Г., Савицька Т. В., Ковальчук М. І., Барабаш Н. С., Козакова Н. А., Мних Є. В. та ін. [13, с. 218].

Одним із основних показників, що характеризують діяльність сільськогосподарського підприємства, є обсяг виробництва сільськогосподарської продукції. Від його величини залежить обсяг реалізації продукції і ступінь задоволення потреб населення в продуктах харчування. Обсяг виробництва сільськогосподарської продукції впливає також на рівень її собівартості, величину прибутку, рентабельність, платоспроможність та інші економічні показники. Тому аналіз діяльності сільськогосподарського підпри-

ємства слід починати з вивчення обсягу виробництва продукції, зокрема, продукції рослинництва.

Аналіз виробництва, реалізації і собівартості продукції рослинництва сільськогосподарських підприємств є необхідною умовою ефективного управління сільськогосподарським виробництвом.

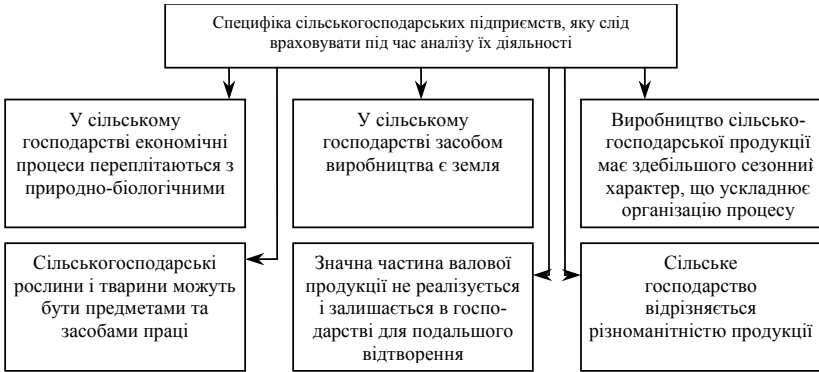

Рис. 1. Специфічні особливості сільськогосподарських підприємств

Метою аналізу обсягу виробництва і реалізації є виявлення резервів зростання обсягу виробництва продукції, формування асортименту реалізованої продукції, розширення частки ринку при максимальному використанні виробничої потужності, складання прогнозу розвитку виробництва.

Об'єктами аналізу є валова продукція рослинництва, виробництво окремих її видів, розмір і структура посівів, урожайність культур.

Завданнями аналізу виробництва продукції рослинництва є:

- аналіз динаміки і виконання прогнозованих обсягів виробництва продукції;
- визначення впливу факторів на обсяг виробництва продукції рослинництва;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів збільшення продукції рослинництва;
- оцінка діяльності сільськогосподарського підприємства щодо використання можливостей збільшення виробництва продукції з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних факторів;
- розроблення заходів щодо освоєння виявлених резервів збільшення виробництва продукції.

Аналіз виробництва продукції рослинництва здійснюють за такими етапами:

— аналіз динаміки і виконання плану виробництва продукції рослинництва.

— оцінка розміру і структури посівних площ.

— аналіз урожайності сільськогосподарських культур і факторів, що визначають її рівень.

— виявлення і узагальнення резервів збільшення виробництва продукції рослинництва.

Список використаних джерел

1. *Барабаш Н. С.* Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник / Н. С. Барабаш. — К.: КНТЕУ, 2005.— 395 с.

2. *Глінкіна Д. В.* Показники економічної стабільності виробництва продукції рослинництва / Д. В. Глінкіна // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — №1. — С. 217–220.

3. *Ковальчук М. І.* Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник / М. І. Ковальчук. — К.: КНЕУ, 2004. — 282 с.

4. *Рязанцева В. В.* Аналіз формування та використання прибутку підприємства / В. В. Рязанцева // Статистика України. — 2007. — №1. — С. 40–43.

5. *Світовий О. М.* Ефективність виробництва та особливості формування виробничих витрат в рослинництві / О. М. Світовий // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. — Харків: ХНТУСГ, 2007. — Вип. 66. — С. 178–184.

Лахман В. В.,

науковий керівник — **Білозор Л. В.**, к.е.н., доцент.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ШЛЯХИ ЕКОНОМІЇ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ В СЕЗОННОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Сільське господарство — особлива галузь економіки, яка суттєво відрізняється від інших галузей. Це пов'язано як із специфікою господарювання, унікальними природно-біологічними фак-

торами галузі, що використовує землі сільськогосподарського призначення як основний і незамінний засіб виробництва, так і з призначенням продовольчої продукції як життєзабезпечувального фактора для всього суспільства. Тому праця у цій сфері об'єктивно потребує особливого правового регулювання та облікового відображення.

Особливості праці в сільському господарстві полягають у тому, що така праця має сезонний характер, виробництво залежить від природно-кліматичних та географічних умов, основним засобом виробництва є земля. Це, у свою чергу, впливає на розподіл робочого часу та часу відпочинку, трудових обов'язків працівників. Крім того, членами сільськогосподарських виробничих кооперативів і фермерських господарств можуть бути неповнолітні працівники, які потребують додаткових гарантій і захисту з боку держави, зокрема, встановлення скороченого робочого часу, збільшення часу відпочинку, підвищеної заробітної плати, заборони залучення до робіт з важкими і шкідливими умовами праці тощо. Сільське господарство здійснює свою діяльність, зазвичай, за рахунок кредитних коштів, власних коштів не завжди вистачає, навіть на оплату праці. Якщо працівники в рослинництві, в сезон (період не більше шести місяців), отримують заробітну плату за місяць більшу ніж два їх місячних оклади, то в міжсезонні можуть залишатися взагалі без роботи і свого заробітку. Кожне підприємство бажає зменшити витрати та збільшити прибутки, відсоток заробітної плати в доході підприємства завжди займає велику частину. Для економії заробітної плати в період між сезону та зменшення сезонного безробіття, пропонуємо такі варіанти праці та її оплати:

— переміщення працівників на інше робоче місце (відповідно до ч. 2 ст. 32 КЗпП) з погодинною оплатою праці, відповідно до відпрацьованого часу працівником, в міжсезонні зазвичай виконуються ремонтні роботи до яких і залучають різноробочий персонал [1];

— ввести підсумковий облік робочого часу на підприємстві (відповідно до ст. 61 КЗпП), на нашу думку, найкращий варіант економії та виплати заробітної плати працівникам рівними частинами з врахуванням наднормових. При підсумковому обліку робочого часу на підприємстві працівники, отримують заробітну плату відповідно до річного розрахунку робочого часу та в кінці маркетингового року (період МР з 1 липня по 31 червня) отримують доплати за понад норму, якщо вона була виявлена [1–5];

— змінити графік роботи підприємства в період міжсезоння, що дасть змогу скоротити витрати на оплату праці що найменше

на 20 %, перехід підприємства на скорочений робочий день або скорочений робочий тиждень, при цьому директор повинен повідомити всіх працівників про зміну графіку роботи підприємства не пізніше ніж за 2 місяці під розпис [5];

— зупинення роботи підприємства (простій), як такого що виник не з вини працівника (відповідно до ст. 113 КЗпП), підприємство припиняє свою роботу на певний час при цьому виплачує заробітну плату працівникам у розмірі не нижче двох третин тарифної ставки встановленого працівнику розряду(окладу) [1–5];

— неоплачувана відпустка за згодою сторін (ст. 84 КЗпП), але вона може надаватися не більше ніж на 15 календарних днів протягом року [1; 6].

Усі наведені шляхи економії заробітної плати на підприємстві мають бути погоджені з працівниками підприємства. Найкращим варіантом, на нашу думку, є перехід підприємства на підсумковий облік робочого часу, при цьому річна економія витрат на оплату праці становитиме близько 30 %.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 року № 322-VIII, із змінами, станом на 01.04.2014 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від 24.03.1995 року, із змінами станом на 11.08.2013 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про колективні договори та угоди» № 3356-XII від 01.07.1993 року, із змінами станом на 24.07.2013 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

4. Наказ Міністерства праці та соціальної політики «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування підсумкового обліку робочого часу» № 138 від 19.04.2006 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

5. Галузева угода між Міністерством аграрної політики та продовольства України, Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців «Федерація роботодавців агропромислового комплексу та продовольства України» і Професійною спілкою працівників агропромислового комплексу України в сільському господарстві на 2014 — 2016 роки / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.

6. Закон України «Про відпустки» № 504/96-ВР від 15.11.1996 року, із змінами станом на 09.12.2012 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Молочко В. С.,

науковий керівник — **Сук П. А.,** д.е.н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Сучасний високий рівень аграрного виробництва значною мірою визначається потенційною величиною і прогресивністю основних засобів, їх технічним станом і потужністю. З цього випливає потреба в аналізі стану основних засобів, їх забезпеченості та ефективності використання, а також оцінки їх впливу на зростання обсягу продукції.

Завданнями аналізу стану та ефективності використання основних засобів є:

- надання оцінки динаміки та структури основних засобів;
- дослідження показників, які характеризують рух (зростання, заміну, оновлення) і зношеність основних засобів;
- визначення їх забезпеченості та ефективності використання;
- вивчення рівня забезпеченості енергетичними ресурсами та їх використання;
- виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

Джерелами інформації для аналізу основних засобів підприємства є:

- ф. № 1 «Баланс»;
- ф. № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- ф. № 11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію»;
- ф. № 10 «МЕХ» (коротка);
- ф. № 2-інвестиції (річна) «Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів»;
- ф. № 2-інвестиції (квартальна) «Капітальні інвестиції»;
- журнал-ордер № 4 А с.-г.; відомості аналітичного обліку до журналу-ордеру № 4 А с.-г. (№ 4.1–4.7); зведені плани розвитку агропромислового комплексу; бізнес-плани тощо.

Для того щоб проаналізувати роботу підприємства за певний період, проводять аналіз його діяльності за кілька років. За звітний рік приймають один з років (базовий) роботи підприємства, а інші роки його діяльності називають «аналізуючими».

Аналіз основних засобів починають із визначення забезпеченості та ефективності використання основних засобів підприємством. Для цього необхідно з'ясувати, чи достатньо в підприємства основних засобів, яка їх динаміка, склад, структура, технічний стан, яким є рівень виробництва та його організація. Відношенням окремих видів основних засобів до загальної вартості визначається їх структура. Порівнюванням структури основних засобів на початок і кінець звітного періоду можна виявити динаміку її змін і відхилень.

Проаналізувавши динаміку та структуру основних засобів, необхідно розглянути їх стан і рух, який проводиться за даними бухгалтерської звітності (форма № 5). До показників, що характеризують технічний стан основних засобів, відноситься: коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності. Зменшення коефіцієнта зносу і відповідне збільшення коефіцієнту придатності свідчить про покращення технічного стану основних засобів [2, с. 128].

Коефіцієнт зносу основних засобів показує, яка частка вартості основних засобів підприємства вже перенесена на вартість готової продукції. Інакше кажучи, характеризує ступінь зносу основних засобів. Коефіцієнт придатності основних засобів характеризує ступінь придатності основних засобів до експлуатації і визначається відношенням до їх первісної вартості на кінець року.

Аналіз динаміки основних засобів здійснюється також з допомогою порівняння показників наявності та руху основних засобів за даними бухгалтерської звітності (форма № 5). До показників, що характеризують рух основних засобів, відноситься: коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття та коефіцієнт приросту основних засобів. Коефіцієнт оновлення основних засобів показує частку введених нових основних засобів у загальній вартості основних засобів. Коефіцієнт вибуття основних засобів характеризує інтенсивність вибуття основних засобів упродовж розрахункового періоду [3, с. 127].

Узагальнюючими показниками, що характеризують рівень забезпеченості підприємства основними засобами виробництва, є: фондозабезпеченість, енергозабезпеченість, фондоозброєність і енергоозброєність.

Основними узагальнюючими показниками використання основних засобів є фондovіддача та фондovісткість. Фондовіддача показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні виробничі засоби, тобто ефективність вкладення цих коштів. Збільшення фондovіддачі вказує на те, що це підприємство розвивається. Фондовіддача основних засобів прямо пропорційно залежить від продуктивності праці і обернено пропор-

ційно від її фондоозброєності. Фондомісткість продукції — величина, обернена фондовіддачі, що показує частку вартості основних засобів, що припадає на кожну гривню продукції, що випускається. Якщо фондовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, то фондомісткість — до зниження [4, с. 215].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
2. Мельник В. М. Основи економічного аналізу. Навчальний посібник / В. М. Мельник. — К.: Кондор, 2009. — 128 с.
3. Приварникова І. Ю. Система управління використанням та оновленням основних засобів підприємств / І. Ю. Приварникова // Економічний простір. — 2011. — № 47. — С. 268—273.
4. Серьогіна Ю. С. Аналіз основних засобів в системі управління підприємством // Збірник наукових праць науково-практичної конференції II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з напрямку «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» / Ю. С. Серьогіна. — Запоріжжя: ЗНУ, 2011. — С. 237—243.

Москаленко О. О.,

науковий керівник — **Царьов М. С.**, к. е. н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Проблематика, пов'язана з аудитом основних засобів підприємств, за сучасних умов розвитку вітчизняної економіки є надзвичайно важливою. Її актуальність посилюється нині і з огляду на суттєві зміни, які відбуваються в рамках реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до європейського та світового економічного простору.

Одним із найважливіших чинників, які впливають на результати діяльності кожного підприємства, є наявність основних засобів, без яких неможливо уявити виробництво продукції (товарів, послуг). Тому якісний аудит основних засобів є, безперечно, необхідним для кожного господарюючого суб'єкта.

Відповідно до П(С)БО №7 основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року, або операційного циклу, якщо він довший за рік [1].

Рівень забезпечення підприємства основними засобами впливає на ефективність виробництва. Науковці та практики вважають, що від ефективного використання основних засобів залежить результативність діяльності підприємств [2, с. 105].

Джерелами інформації для аудиту основних засобів є: вимоги нормативних документів, що регламентують облік основних засобів; наказ про облікову політику підприємства; розпорядчі документи керівника підприємства щодо руху основних засобів; установчі документи (статут, засновницький договір); первинні документи з обліку основних засобів; реєстри синтетичного і аналітичного обліку по рахункам: 10, 13, 15, 23, 40, 41, 42, 46, 63, 74, 91, 92, 94 тощо; акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю та інша документація, що узагальнює результати контролю; контракти, угоди про оренду, страхові поліси, кошториси, плани ремонтів основних засобів; фінансова та статистична звітність (ф. 1 «Баланс», ф. 5 «Примітки до річної фінансової звітності» тощо); відповіді на запити аудитора; результати, отримані в ході аудиторської перевірки тощо [3].

Аудит основних засобів слід проводити поетапно [4] (рис. 1).

Отже, функціональними завданнями аудиторської перевірки основних засобів є одержання аудиторських доказів з метою висловлення незалежної думки стосовного того, що облік відповідає законодавчим і нормативним вимогам, а інформація щодо визначення достовірності відображення в обліку наявності та стану основних засобів, їхньої вартісної оцінки, що міститься у фінансових звітах, є достовірною у всіх суттєвих аспектах.

Таким чином, особливості проведення аудиту основних засобів підприємств обумовлюються низкою чинників, ключовими з яких є:

— характерні риси об'єкту аудиту (наявність, збереженість, стан основних засобів, їх надходження, переміщення і вибуття, амортизація, індексація тощо);

— повнота і достовірність джерел інформації (нормативно-правові, організаційно-розпорядчі документи, виробничо-

фінансові плани, бухгалтерська і статистична звітність, акти перевірок фінансових, податкових та інших органів);

— відповідність застосованих методичних прийомів (органолептичних, розрахункових, аналітичних, документальних).

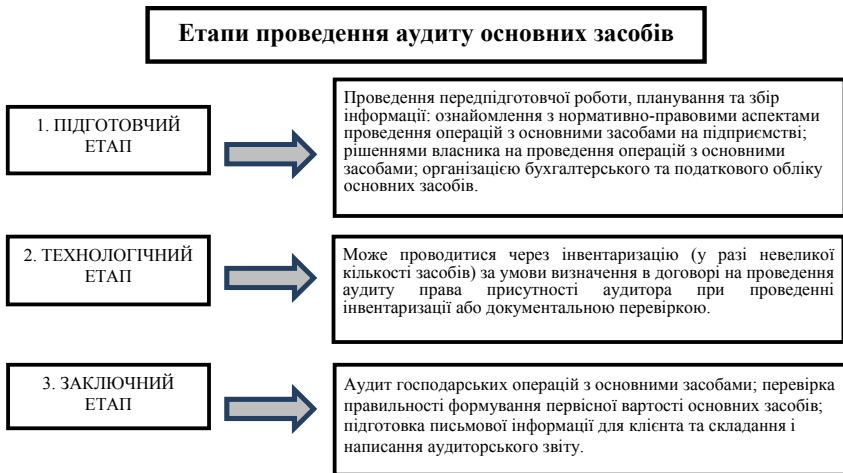

Рис. 1. Етапи аудиторської перевірки основних засобів

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92 / Україна. М-во фінансів // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

2. Бразілій М. Н. Організація і методика аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення / М. Н. Бразілій, М. М. Тимошенко // Економіка та держава. — 2011. — №24. — С. 104–109.

3. Утенкова К. О. Аудит основних засобів підприємств АПВ в контексті вимог Міжнародних стандартів аудиту / К. О. Утенкова // Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. [Електронний ресурс] : — Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/1347/35/>.

4. Подолянчук О. А. Методика і аналіз аудиту основних засобів / О. А. Подолянчук, Г. М. Химич // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. — 2012. — № 4 (70). — С. 76–80.

Мусієнко Л. О.,

науковий керівник — **Білозор А. В.**, к.е.н., доцент.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

СТРАТЕГІЧНИЙ ОРІЄНТИР ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Сучасна економіка, заснована на знаннях, передбачає безперервний рух і постійні зміни як підприємств, так і середовища. Головною відмінною рисою нової економіки є використання нематеріальних активів і швидкий розвиток «нематеріальної складової» середовища господарської діяльності. Нині існує низка основних стратегічних пріоритетів компанії, серед яких актуальним є усвідомлення потреби у формуванні та ефективному використанні нематеріальних активів, дослідженні їх впливу на розвиток підприємства та забезпечення стійкої конкурентної позиції на ринку. Тому необхідно зосередити увагу на дослідженні методичних і прикладних аспектів впровадження стратегічно-орієнтованого контролю та управління нематеріальними активами, етапах та інструментах їх розробки, визначенні результативності відповідних управлінських заходів.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і методичних питань внутрішньогосподарського контролю нематеріальних активів внесли вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти: А. С. Пшенічна, М. Д. Білик, М. І. Бондар, А. В. Олійник, Л. В. Михайлова, О. Б. Бутнік-Сіверський, І. С. Репіна, Д. В. Богиня, М. А. Дороніна, Н. А. Мамонтова, І. П. Мойсеєнко, О. Н. Іванченко, С. Унтер, О. Тоффлер, П. Друкер, Б. Мільнер та інші.

Майбутнє будь-якої компанії залежить від її здатності отримувати, зберігати, розповсюджувати та використовувати знання, що є основою нематеріальних активів. Тому важливо створити дієву систему управління та контролю ресурсами за такого роду.

Під внутрішньогосподарським контролем нематеріальних активів слід розуміти комплекс заходів з ідентифікації та оцінки нематеріальних активів, виявлення джерел їх формування та створення умов для їх розвитку і корисного застосування з урахуванням стану та динаміки зовнішнього середовища, спрямованих на зростання капіталізації підприємства та набуття стійких конкурентних переваг у довгостроковій перспективі [1].

У такому контексті підсистема внутрішньогосподарського контролю нематеріальних активів виявляється через сукупність технологій, процесів, процедур і механізмів, що дадуть змогу отримувати нові цінності від використання нематеріальних активів залежно від стратегічних цілей підприємства.

Процес внутрішньогосподарського контролю нематеріальних активів можна визначити у вигляді етапів:

- 1) визначення цілей стратегічного управління нематеріальними активами;
- 2) управління (уточнення) стратегічними орієнтирами підприємства;
- 3) побудова стратегічного профілю нематеріальних активів підприємства;
- 4) виявлення стратегічно значущих нематеріальних активів;
- 5) структурно-організаційне забезпечення стратегічно-орієнтованого управління нематеріальними активами;
- 6) розробка стратегії формування нематеріальних активів різних типів;
- 7) розробка програм і проектів використання нематеріальних активів;
- 8) капіталізація стратегічно значущих нематеріальних активів [2].

Імплементация стратегічно-орієнтованого контролю нематеріальних активів у систему стратегічного управління підприємствами, насамперед сприятиме формуванню нового підходу до управління підприємством, а саме:

- появі нових технологій, процесів і методів, які мають інтегруватися в наявні;
- змінам в організаційній структурі та організаційній культурі підприємства;
- створенні бар'єрів для входу в галузь конкурентів.

Визначення результативності підсистеми стратегічно-орієнтованого управління і контролю нематеріальними активами супроводжується певними труднощами. На це є дві причини: перша — неспроможність ринку реально оцінити капіталізацію нематеріальних активів; друга — слабка розробка методичного інструментарію оцінки результативності використання нематеріальних активів [2, 3].

Отже, стратегічно-орієнтований контроль нематеріальних активів слід розглядати двояко: 1) як комплекс заходів з ідентифікації та оцінки нематеріальних активів, виявлення джерел їх формування та створення умов для їх розвитку і корисного застосування; 2) як певну технологію розробки стратегії формування нематеріальних акти-

вів на підприємстві та поступове перенесення вартості сформованого нематеріального активу на готовий продукт через нарахування амортизації, а також досягнення стратегічних цілей розвитку. Оцінку ефективності підсистеми стратегічно-орієнтованого контролю нематеріальних активів можна здійснювати на основі формальних та неформальних індикаторів, які може визначати як ринок, так і саме підприємство.

Список використаних джерел

1. Сизоненко О. В. Внутрішній аудит в сегменті операцій з нематеріальними активами / О. В. Сизоненко // Інноваційна економіка. — 2012. — № 9(35). — С. 267–272.
2. Мельник О. Методичні та прикладні аспекти впровадження стратегічно-орієнтованого управління нематеріальними активами промислових підприємств [Текст] / О. Мельник // Журнал європейської економіки. — 2013. — Т. 12. — № 4. — С. 519–526.
3. Саюн А. О. Формування облікової політики нематеріальних активів / А. О. Саюн // Фінансовий простір. — 2011. — № 4. — С. 93–95.
4. П(С)БО 8 — Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 8 «Нематеріальні активи»: Затв. наказом МФУ від 18.10.1999 р. № 242. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

Погорлий Є. В.,

науковий керівник — **Мервенецька В. Ф.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КАПІТАЛУ: ІСТОРИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ

Сучасна економічна наука трактує капітал як складну, багатоаспектну категорію, еволюція якої відобразила історичний процес розвитку природи, форм руху, динаміки та структури товарного виробництва.

Серед економістів нема єдності щодо визначення категорії капіталу. Глибинна суть даної категорії може бути оцінена за умови розгляду капіталу в діалектичній єдності обох сторін — матеріально-речової і суспільної. Такий підхід дає зрозуміти, що капітал — це не просто сукупність речей, засобів виробництва чи готової продукції, а сума вартостей. Проте не всяка сума вартостей є капіталом. Сума вартостей стає капіталом лише тоді, коли вона використовується для отримання додаткової вартості. Отже, капітал

— це певні виробничі відносини, за яких зняряддя праці, гроші, товари слугують інструментом привласнення частини чужої неоплаченої праці [3, с. 291].

Марксистська політична економія трактує капітал як сукупність певних економічних відносин, характерних для системи найманої праці, — відносин з приводу привласнення власниками засобів виробництва результатів неоплаченої праці найманих робітників. К. Маркс зазначав: «Капітал — це не річ, а суспільно належне історичній формації виробниче відношення, яке представлене у речі і надає цій речі важливого суспільного характеру».

Класична політична економія визначала капітал з точки зору його речового, а не суспільного змісту — як сукупність засобів виробництва. Неокласична теорія трактувала капітал як річ, що здатна приносити дохід залежно від її суб'єктивної оцінки (корисності). Сучасні монетаристи під капіталом розуміють гроші у формі кредитних грошей [2, с. 185–187].

Таблиця 1

**ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СУТНОСТІ КАПІТАЛУ
В ІСТОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ**

Автори	Трактування сутності капіталу
Фізіократи (друга пол. XVIII ст.)	Ототожнення капіталу із засобами сільськогосподарського виробництва, поєднання яких з природою (землею) забезпечує приріст чистого продукту
А. Сміт (1723 — 1790)	Капітал як частина призначених для подальшого виробництва запасів, від яких очікують отримати дохід
К. Маркс (1818 — 1883)	Капітал — самозростаюча вартість (вартість, що приносить додаткову вартість); виробничі відносини капіталістичного способу виробництва, засновані на експлуатації та монопольному привласненні капіталістами неоплаченої праці найманих робітників
А. Маршалл (1842 — 1924)	Капітал — сукупність речей, що формують передумови виробництва. Головна його властивість — здатність приносити дохід, який залежить від продуктивності факторів виробництва та відносної рідкості, що впливає з тягаря утримання

Закінчення табл. 1

Автори	Трактування сутності капіталу
Дж.М. Кейнс (1883 — 1946)	Капітал — багатство, здатне приносити дохід. Перетворення багатства на капітал зумовлено перевищенням дохо-

	ду від капіталовкладень над банківським відсотком
Й. Шумпетер (1883 — 1950)	Капітал — «фонд» купівельної сили», що служить для придбання засобів виробництва, здатних забезпечити науково-технічний прогрес суспільства
І. Фішер (1867 — 1947)	Капітал — дисконтований дохід, будь-яке благо, яке приносить дохід своєму власнику незалежно від сфери застосування та характеру діяльності

Історія розвитку економічної науки засвідчує існування різних підходів до визначення сутності та структури капіталу (табл. 1).

Капітал виконує ряд важливих функцій (табл. 2).

Сучасна економічна наука виділяє наступні функції: функція заснування та введення в дію; функція відповідальності та гарантії; захисна функція; функція фінансування та забезпечення ліквідності; функція бази для нарахування дивідендів і розподілу майна; функція управління та контролю [1, с. 232].

Таблиця 2

ФУНКЦІ КАПІТАЛУ

Функція	Значення функції
Заснування та введення в дію підприємства	Капітал у частині є фінансовою основою для запуску в дію нового суб'єкта господарювання.
Відповідальності та гарантії	Капітал є свого роду кредитним забезпеченням для кредиторів підприємства. Чим більший власний капітал підприємства, тим вищою є його кредитоспроможність
Захисна	Чим більший власний капітал, тим краще захищеним є підприємство від впливу загрозливих для його існування факторів, оскільки саме за рахунок власного капіталу можуть покриватися збитки підприємства.
Фінансування та забезпечення ліквідності	Внесками у власний капітал, разом зі спорудами, обладнанням, цінними паперами та іншими матеріальними цінностями, можуть бути грошові кошти. Вони можуть використовуватися для фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства, а також для погашення заборгованості по позичках.

Закінчення табл. 2

Функція	Значення функції
База для нарахування дивіде-	Одержаний протягом року прибуток або розподіляється та виплачується власникам корпоративних прав у вигляд-

ндів і розподілу майна	ді дивідендів, або спрямовується на збільшення статутного чи резервного капіталу
Функція управління та контролю	Згідно із законодавством власники підприємства можуть брати участь в його управлінні

Таким чином, капітал виступає невід'ємною складовою частиною будь-якого підприємства. Капітал становить матеріальну основу для початку і продовження підприємницької діяльності будь-якого підприємства. Його розмір використовується як основа при визначенні фінансово-економічного становища підприємницьких структур, автономності бізнесу.

Список використаних джерел

1. Андрющенко А. М., Бурляй А. П., Костюк В. С. та ін. Економічна теорія: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 520 с.
2. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка): Навч. пос. 2-ге вид. перероб та доп. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 688 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. — 7-ме вид., стер. — К.: Знання-Прес, 2008. — 719 с.

Поліщук О. І.,

науковий керівник — **Малюга Н. М.**, д. е. н., професор,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ АУДИТУ

Одним з основних методів бухгалтерського обліку є інвентаризація. Інвентаризація — це спосіб виявлення фактичної наявності та стану цінностей на певну дату за допомогою реєстрації вимірювання, зважування і т. д. з подальшим порівнянням отриманих даних із даними бухгалтерських записів.

Інвентаризація є досить актуальною та цікавою темою, так як матеріальні затрати, в тому числі матеріали сільськогосподарського призначення, становлять 57–68 % собівартості продукції.

Від достовірності та об'єктивності відображення в бухгалтерському обліку та звітності операцій із матеріалами сільськогосподарського призначення залежить правильність визначення основних показників, які характеризують результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан підприємства (залишки оборотних коштів, темпи їх обігу, собівартість, прибуток, рентабельність, показники прибутковості акцій тощо).

При проведенні інвентаризації матеріалів сільськогосподарського призначення застосовуються такі аналітичні процедури: порівняння фактичних показників з нормативними, плановими, прогнозними значеннями; перевірка відповідності синтетичного і аналітичного обліку.

Аудиторські процедури з проведення аудиту наявності матеріалів сільськогосподарського призначення поділяються на процедури, що проводяться до, під час і після проведення інвентаризації.

Аудит наявності та стану збереження матеріальних запасів доцільно розпочати з ознайомлення з місцями зберігання матеріальних запасів, організацією складського господарства та станом складського обліку. Під час перевірки складського господарства необхідно звернути увагу на те:

1. Чи правильно розміщені матеріальні цінності на складах?
2. Чи перевіряється забезпеченість складів контрольними замками, пломбами, протипожежними засобами, ваговимірювальними приладами?
3. Чи перевіряється точність ваговимірювальних приладів?
4. Виявити своєчасність проведення санітарно-профілактичних заходів складських приміщень.
5. Чи оформлена матеріальна відповідальність осіб?
6. Чи мають завідуючі складами посадові інструкції про порядок ведення складського господарства та обліку?
7. Чи перевіряється відповідність складських приміщень вимогам збереження матеріальних цінностей від псування та розкрадання?
8. Вивчити порядок передачі складів після закінчення роботи охороні та приймання від неї.
9. Прослідкувати за порядком вивезення матеріальних цінностей з господарства.
10. Чи перевіряється правильність організації складського обліку, його достовірність, повнота та якість?

Після огляду складського господарства та вивчення стану складського обліку аудитор встановлює вибірку для проведення інвентаризації. Дані інвентаризації необхідні для уточнення пока-

зників обліку, приведення їх у відповідність з фактичною наявністю засобів, відображення тих об'єктів і явищ, які з певних причин своєчасно не були охоплені обліком.

Основним регулюючим документом є Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів і розрахунків.

Інвентаризацію виробничих запасів подано на рис. 1.

В кінці процесу складається інвентаризаційний опис (акт). У разі встановлення порушень складається порівняльна відомість. Після закінчення інвентаризації матеріально відповідальна особа дає розписку про те, що наявність всіх цінностей, зазначених в акті (описі), перевірено в її присутності і в зв'язку з цим претензій до інвентаризаційної комісії немає

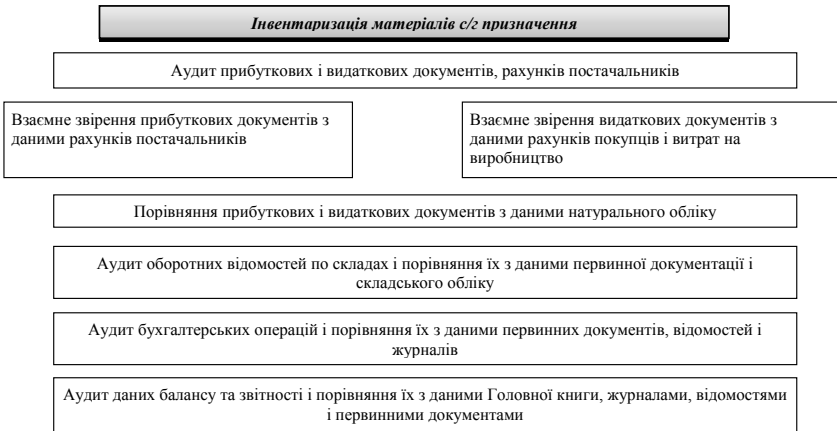

Рис. 1. Інвентаризація матеріалів с/г призначення

Із сказаного можна зробити висновок, що інвентаризація використовується для підтвердження фактичної наявності матеріалів сільськогосподарського призначення. В ході перевірки аудиторі можуть самі здійснювати інвентаризацію або спостерігати за процесом її проведення.

Аудит матеріалів сільськогосподарського призначення дуже важливий, а також інвентаризація як його складова, оскільки контроль за поставкою, використанням, правильним оформленням в бухгалтерському обліку і списанням матеріальних цінностей є основою злагодженого, безперебійного процесу виробництва.

Список використаних джерел

1. *Бутинець Ф. Ф.* Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Бутинець Ф. Ф. та ін.; під заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. — [8-е вид., доп. і перероб.] — Житомир: ПП «Рута», 2009. — 912 с.
2. *Гутцайт Е. М.* Аудит: концепція, проблеми, ефективність, стандарти. — М., 2009. — 400 с.
3. *Дорош Н. І.* Аудит: теорія і практика. — К.: Знання, 2006. — 495 с.
4. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та інших статей балансу: Затв. Наказом Головного управління Держаного казначейства України №90 від 30.10.98 р. // Все про бухгалтерський облік. — 1998. — №118. — С. 15–21.

Скакун А. І.,

науковий керівник — **Кудлай В. Г.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ.

НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Система управління якістю — це сукупність органів і об'єктів управління, взаємодіючих за допомогою матеріально-технічних і інформаційних засобів під час управління якістю продукції. Основні пункти контролю якості м'ясопродукції на підприємствах: контроль санітарного стану виробничих і складських приміщень; контроль наявності миючих та дезінфікуючих засобів у дозаторах і шлюзах; контроль температурних режимів у виробничих приміщеннях, на виробничих процесах, камерах зберігання; контроль якості випущеної продукції за органолептичними показниками; контроль випущеної продукції стосовно відповідності прийнятому ТУ; контроль санітарного стану та температурного режиму в автомобілях, що перевозять м'ясопродукцію; контроль температури, належного пакування та якості продукції за органолептичними показниками перед відвантаженням контрагентам; контроль проведення мийки в виробничих приміщень під час санітарних днів.

Серед основних стандартів, що використовуються на підприємствах України, виділяють ISO 9001, FSSC 22000:2011, Глобальний стандарт Британського консорціуму роздрібної торгівлі на харчові продукти — BRC, Стандарт IFS, GlobalGAP, ISO 22000:2005 HACCP, OHSAS 18001:2007 і ISO 14001:2004 тощо. Але найпоширенішим стандартами серед обов'язкових в Україні є стандарти розроблені ISO, а саме ISO 9001:2008 та ISO 22000:2005 HACCP.

Таблиця 1

ДЮЧІ ДОКУМЕНТИ ЩОДО ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ М'ЯСОПРОДУКЦІ

№	Стандарт	Сфера сертифікації
1. Сертифікати за вимогами міжнародних стандартів		
1	ISO 9001:2008	Виробництво охолодженого та замороженого м'яса птиці — курчат бройлерів, натуральних напівфабрикатів, субпродуктів та м'яса курчат-бройлерів механічної обвалки.
1.2.	ISO 22000:2005 HACCP	Виробництво охолодженого та замороженого м'яса птиці — курчат бройлерів, натуральних напівфабрикатів, субпродуктів та м'яса курчат-бройлерів механічної обвалки
2. Сертифікати відповідності (продукції) добровільна сертифікація		
2.1.	ТУ У 15.1-00419880-040-2003 «Напівфабрикати кулінарні з м'яса птиці»	Напівфабрикати курчат-бройлерів (філе, ніжки, стегно, гомілка, крило), субпродукти курчат-бройлерів (печінка, серце, лапки, м'язовий шлунок), фарш з м'яса курчат-бройлерів, тушки курчат-бройлерів I категорії охолоджені та заморожені
2.2.	ДСТУ 3143-95	М'ясо птиці. Тушки курчат-бройлерів I кат. патрані охолоджені та заморожені

Для підтвердження даної інформації, проаналізуємо стандарти в табл. 1, що використовує ТОВ «Комплекс Агромарс» (ТМ «Гарилівські курчата»).

Висновки про відповідність продукції цим стандартам надає державна санітарно-епідеміологічна служба або держстандартметрологія. На сучасному етапі, ознакою якості м'ясопродукції є відсутність ГМО та її природність.

РЕЗУЛЬТАТИ ВИПРОБУВАНЬ

Результати випробувань	Позначення НД на методи випробувань
1	2

12544. Напівфабрикат натуральний охолоджений. Тушка курчат-бройлерів 1 категорії за ТУ У 15.1-00419880-040-2003

Генетично модифіковані організми

1	2
Не виявлена цільова послідовність промотора 35S вірусу мозаїки цвітної капусти (CaMV)	ДСТУ ISO 21569:2008
Не виявлена цільова послідовність NOS – термінатора (нопалін сингази) із <i>Agrobacterium tumefaciens</i>	ДСТУ ISO 21569:2008

Межа визначення методів 0,1 % (ERM-BF410b)

Випробування на вміст генетично модифікованих організмів проводилось методом полімеразної ланцюгової реакції в реальному часі (PCR Real - Time) на ампліфікаторі CFX96 ("Bio-Rad", США).

Рис. 1. Результат випробувань напівфабрикату натурального охолодженого — тушки курчат бройлерів 1 категорії

Таблиця 2

ДОКУМЕНТИ, ЯКИМИ КОНТРОЛЮЮТЬСЯ ЯКІСТЬ І БЕЗПЕЧНІСТЬ М'ЯСОПРОДУКЦІЇ

Вид документу	Документ і його суть
Закони України	Про безпечність та якість харчових продуктів.
	Про ветеринарну медицину.
Постанови України	№833 «Про затвердження Порядку відбору зразків продукції тваринного, рослинного і біотехнологічного положення для проведення досліджень».
Директиви Ради	№ 93/43 ЄЕС «Стосовно гігієни продуктів харчування»
	№ 98/83 «Про якість води, призначеної для споживання людиною».
	№ 96/93 «Про сертифікацію тварин і тваринних продуктів».
Регламент Комісії ЄС	№ 543/2008 стосовно ринкових стандартів для м'яса свійської птиці.
	№ 1333/2008 Європейського парламенту та Ради від 16.12.2008 про харчові добавки.
	№ 854/2004 Правила організації контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною.
	№ 882/2004 про офіційний контроль, виконаному для гарантії підтвердження узгодженості з законом про корми і харчові продукти, санітарії та правилами утримання тварин.

Вид документу	Документ і його суть
Постанови ЄС	№ 178/2002 «Встановлення загальних принципів і вимог харчового законодавства, створених Європейською Владою Безпеки харчових продуктів і встановлюючи принципи з питань нешкідливості харчових продуктів».
	№852/2004 «Щодо гігієни харчової продукції».
	№ 853/2004 «Встановлення специфічних правил щодо гігієни харчової продукції».
Ветеринарно — санітарні вимоги	Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів»

Підприємства можуть (за бажанням чи обов'язково) пройти випробування на вміст генетично модифікованих організмів в продукції. У результаті підприємство отримує результат випробувань — рис. 1 (на прикладі тушки курчат бройлерів 1 категорії ТМ «Гаврилівські курчата»).

Документи, якими контролюються якість і безпечність м'ясопродукції, з боку державних органів, що використовують на підприємствах України, подано у табл. 2.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про підтвердження відповідності».
2. ИСО 9001 для чайников — <http://www.prostokachestvo.ru>
3. Мороз Л. А., Чухрай Н. Т. Маркетинг. — 2-е вид. — Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2002. — 244 с.
4. Протокол випробувань харчової продукції № 12544/11-х Держспоживстандарту України.

Тарасова К. І.,

науковий керівник — **Кругла М. М.**, к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ.

АНАЛІЗ ВИТРАТ, ОБСЯГУ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРИБУТКУ: ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Основна мета аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку полягає у системному дослідженні їх взаємозв'язку з

метою визначення оптимальної структури витрат; величини прибутку при певному обсязі реалізації; обсягу реалізації, який забезпечує відшкодування всіх витрат та отримання бажаного прибутку; впливу зміни величини витрат, обсягу та ціни реалізації на прибуток підприємства [1].

Економічна модель аналізу «витрати — обсяг діяльності — прибуток» базується на абстрактному відображенні реальних умов господарювання підприємства, що в подальшому дозволяє приймати ті чи ті рішення в реальності. Проте існують певні обмеження щодо застосування цієї моделі, повинен виконуватися ряд припущень. А саме:

1) Аналіз передбачає, що фактором витрат і доходів є лише обсяг діяльності (обсяг продажу), а решта факторів (ціна, технологія тощо) не змінюються впродовж аналізованого періоду. Якщо ж відбуваються зміни у продуктивності виробництва, номенклатурі, цінах, методи виробництва, то це може суттєво вплинути на доходи та витрати підприємства. Зокрема, навіть якщо обсяг діяльності залишається незмінним, постійні витрати можуть зрости внаслідок зростання частки складних виробів. Якщо вказані зміни є значними, результати аналізу «витрати — обсяг діяльності — прибуток» виявляться помилковими. Тому на стадії планування доцільно здійснювати аналіз окремо для кількох ситуацій, які враховують ймовірні припущення щодо динаміки інших змінних факторів.

2) Аналіз можна застосувати за умов виробництва одного продукту або постійного співвідношення кількох продуктів у комбінації їх продажу. Тож якщо мають місце зміни у комбінації продажу, слід внести відповідні корективи в результати початкових розрахунків.

3) Аналіз взаємозв'язку «витрати — обсяг діяльності — прибуток» передбачає, що всі постійні витрати вираховуються з доходу звітного періоду. Якщо підприємство застосовує калькулювання повних витрат, тоді розглянута вище методика аналізу може бути застосована лише за відсутності змін у товарних запасах. Якщо обсяги виробництва та продажу не збігаються, точка беззбитковості за умов використання методу калькулювання повних витрат залежатиме від наступних факторів: фактичного обсягу продажу; фактичного обсягу виробництва; обсягу виробництва, на підставі якого встановлено ставки розподілу постійних виробничих накладних витрат.

4) Сукупні витрати та дохід є лінійною функцією випуску продукції. Лінійний зв'язок між змінними витратами на одини-

цю, ціною і обсягом діяльності, а також незмінність величини постійних витрат зберігаються лише за умов релевантного діапазону діяльності підприємства та в межах короткого відрізка часу. Застосування аналізу щодо діяльності за межами релевантного діапазону може призвести до хибних результатів.

5) Оскільки в основу аналізу покладено розподіл витрат на змінні та постійні, точність аналізу залежить від того, наскільки надійною є функція витрат.

Наведені припущення певною мірою обмежують можливості аналізу «витрати — обсяг діяльності — прибуток». Однак обережне застосування такого аналізу дозволяє отримувати необхідну інформацію для планування, ціноутворення та прийняття інших управлінських рішень [2].

Ключовими елементами аналізу «витрати — обсяг діяльності — прибуток» є дослідження маржинального доходу; точки беззбитковості; запасу міцності; операційного важіля.

Маржинальний дохід являє собою різницю між доходом від реалізації та змінними витратами підприємства. Маржинальний дохід може називатися маржинальним прибутком, граничним або додатковим доходом. Чим більший обсяг реалізації, тим вищий маржинальний дохід отримає підприємство, і тим більша величина ввійде до прибутку після покриття постійних витрат. Маржинальний дохід буває загальним і в розрахунку на одиницю продукції.

Точка беззбитковості (критична точка, точка рівноваги, мертва точка) — це обсяг діяльності, за якого виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) дорівнює сукупним витратам, тобто обсяг діяльності за якого підприємство не має ні прибутку, ні збитку. Точка беззбитковості показує мінімальний обсяг продажу, необхідний для здійснення беззбиткової роботи. Для визначення точки беззбитковості застосовується методи рівняння, маржинального доходу та графічний метод.

Запас міцності характеризує наскільки очікуваний чи фактичний обсяг реалізації перевищує критичний обсяг продажу (точку беззбитковості). Запас міцності показує граничну величину можливого зниження обсягів продажу без ризику зазнати збитків. Чим більшим є запас міцності, тим надійніше становище господарюючого суб'єкта на ринку і тим менш вразливим є підприємство до коливань попиту та зростання витрат. Показник запасу міцності усуває вплив масштабу підприємства і дозволяє порівнювати підприємства із різними обсягами діяльності.

Операційний важіль або виробничий леверидж — інструмент управління операційним прибутком, заснований на вивченні

співвідношення постійних і змінних витрат. Чим нижче частка постійних витрат у загальній сумі витрат підприємства, тим у більшому ступені змінюється величина прибутку щодо темпів зміни валової виручки (обсягу продажів за встановленими цінами).

Вміння застосовувати прийоми аналізу «витрати — обсяг діяльності — прибуток» забезпечує аналітичне обґрунтування управлінських рішень та сприяє ефективності управління підприємством у цілому.

Список використаних джерел

1. *Воронко Р. М.* Облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. / Р. М. Воронко. — Львів: Магнолія, 2006. — 2009. — 744 с.
2. *Добровський В. М.* Управлінський облік: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова. — К.: КНЕУ, 2003. — 235 с.

Храпач А. І.,

науковий керівник — **Кудлай В. Г.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ ВИТРАТНО-ЦІНОВОГО АНАЛІЗУ В ТВАРИННИЦЬКИХ ГАЛУЗЯХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ринкове середовище вимагає від с/г підприємств якісно нових підходів до прийняття управлінських рішень. Вони базуються на використанні ринкової ціни та собівартості продукції.

Витратно-ціновий аналіз — це заснований на функціонально-технологічній і поопераційній структуризації витрат інструментально-методичний апарат визначення та реалізації витратно-цінової стратегії підприємства, як провідного засобу забезпечення його прибутковості в ринкових умовах.

Першою складовою виступає **функціонально-технологічна структуризація витрат**, тобто виділення в складі витрат окремих їх частин за ознакою відсутності або наявності зв'язку з окремими показниками параметрами програми.

Наявність зв'язку між показниками виробничої програми та величиною відповідних витрат дозволяє стверджувати, що зага-

льна їх сум є функцією. Рекомендується виділити такі групи витрат: постійні, продуктивні, сервісні, незмінні.

Другою складовою методологічних основ виступає **поопераційна структуризація технологічних витрат**. Первинним елементом є операція, кожна з яких має своє призначення, оптимальні календарні терміни виконання, свої норми виробітку і витрати.

Зміст машинограми «Прайс»:

1) виробнича програма, витрати та собівартість продукції;

2) кількість і вартість технологічних матеріалів;

3) **рентабельність збуту продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку** — використовує інформацію щодо виробничої собівартості одиниці продукції і визначає рентабельність її збуту на внутрішньому та зовнішньому ринках;

4) **цінові пропозиції** — з використанням додаткових даних про бажаний рівень рентабельності, підвищення ціни за якість і зниження за відхилення від вимог стандартів у ній розраховуються цінові пропозиції (бажана продажна ціна) підприємства для внутрішнього ринку;

5) **функціональна структура витрат технологічних матеріалів** — містить 2 структури витрат для конкретного продукту — традиційну постатейну та функціональну;

6) **функціональна структура всіх виробничих витрат і межа беззбитковості**

Визначення вигідності збуту на внутрішньому та зовнішньому ринку

Вигідність збуту коригуються традиційними показниками — сума прибутку збитку на одиницю продукції, рівнем рентабельності (збитковості) та нормою прибутку.

Для аналізу: проводять своєрідну інвентаризацію в розрізі 4 груп: первинна доробка, передпродажна підготовка, транспортування, реалізація. Для кожної групи визначають річну незмінних суму витрат (не пов'язаних із обсягом збуту).

Намічають річний орієнтований обсяг збуту. Розраховують незмінні витрати на 1 продукції, потім змінні на 1 тону. Їх сума — загальні питому торговельно-збутові витрати на 1 тону

Оперативне визначення цінових пропозицій на внутрішньому ринку

Актуальні вони є для господарств, які мають власну збутову роздрібну мережу. Особливістю є те, що продукція АПК має се-

зонні коливання собівартості. Наприклад, у зимовий період молоко виробляється на порівняно дорогих кормах.

Для цього визнаємо ціну, яка забезпечить певний рівень рентабельності. Важливо при цьому враховувати інформацію про ціни на ресурси і торговельно-збутові витрати розглянуті вище.

Визначення рівня інструментів регулювання економічних відносин з партнерами суміжних ланок АПК

Витратно-ціновий аналіз застосовується для обґрунтування рівня контрактної ціни за одиницю продукції, що використовується переробним підприємством, як сировина. При необхідності можна надати це обґрунтування записане в машинограмі.

Довгострокову прогнозування собівартості та доходності окремих продуктів, галузей і підприємства в цілому

Необхідно мати три групи показників ринкової кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринку: 1) динаміку продаж; 2) ціни на продукцію 3) ціни на ресурси. Необхідно подавати мінімальне, середнє та максимальне значення. Прогнозними показниками будуть виступати сума прибутку та рівень рентабельності

Визначення інструментів цінової стратегії підприємства

При застосуванні підприємством стратегії **збереження становища підприємства на ринку** підприємство визначає ціну на свою продукцію на основі аналізу ринкових цін або цін конкурентів. За допомогою витратно-цінового аналізу встановлюється можливий вплив цінових коливань на величину прибутку та рентабельності. Проводять варіантні розрахунки здешевлення собівартості за рахунок підвищення продуктивності тварин шляхом використання доступних факторів інтенсифікації.

При застосуванні стратегії **збільшення обсягів і частки на ринку**, витратно-ціновий аналіз дозволяє розрахувати всі наслідки зниження продажних цін. Для цього потрібна інформація про величину коефіцієнта еластичності попиту за цінами.

Для обґрунтування рівня інструментів реалізації стратегії **максимізації прибутку** на підприємстві за допомогою витратно-цінового аналізу визначають розмір впливу на величину прибутку підвищених і понижених у порівнянні з наявними ринковими продажних цін в умовах різної еластичності попиту за цінами.

Список використаних джерел

1. Коваленко Ю. С., Матвеев В. В., Охріменко І. В., Демченко О. В. Витратно-ціновий аналіз з використанням комп'ютерних технологій в

управлінні аграрним підприємством в умовах ринку (рекомендації). — К.: ІАЕ УААН, 2003. — 87 с.

Шаповалова Є. О.,

науковий керівник — **Золотарьова Н. С.,** к.е.н., доцент,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯК ЗАВЕРШЕНОЇ СТАДІЇ КРУГООБІГУ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Реалізація продукції — це кінцева стадія кругообігу коштів підприємства, яка є його важливим показником. Рух товарів і коштів створює основу економічних відносин між виробниками, постачальниками, посередниками і покупцями.

Перш за все, необхідно звернути увагу на визначення поняття «реалізація».

Відповідно до п. 8 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» «Реалізація продукції (робіт, послуг) — це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу права власності на продукцію (роботи, послуги) іншому суб'єкту підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань.

Американський інститут бухгалтерів зазначає, що термін «реалізований» означає перетворення у гроші або у грошові вимоги (рис. 1).

Е. С. Хендріксен і М. Ф. Ван Бреда стверджують, що реалізація — це відображення доходу, коли відбулися обмін або вибуття продукту. Тобто, коли товари й послуги повинні бути передані покупцеві або клієнту, зумовлюючи або одержання грошей, або право на одержання грошей чи інших активів [7, с. 255].

Трохи інше трактування реалізації наводять Р. Ентоні та Дж. Ріс, використовуючи в концепції реалізації поняття доходу. Вони визначають реалізацію як «суму доходу, яка повинна бути визнана від продажу» [8, с. 136].

Серед вітчизняних фахівців також існують суперечності у визначенні поняття «реалізація продукції» (рис. 2).

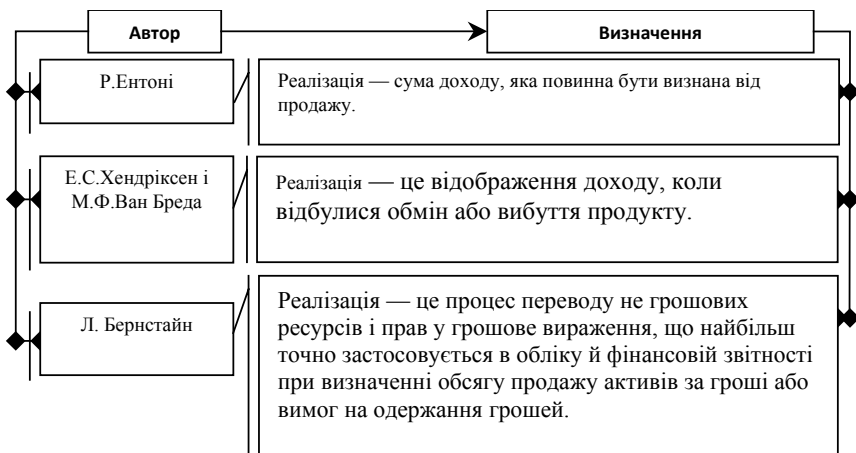

Рис. 1. Визначення поняття «реалізація» зарубіжними фахівцями в бухгалтерському обліку

П. Лайко та Ю. Ляшенко пропонують наступне визначення. Реалізація продукції — це кінцева стадія кругообігу засобів підприємства, яка вказує на завершення процесу виробництва й доведення продукції до споживача. Рух товарів і коштів створює основу економічних відносин між постачальниками, посередниками та покупцями [5].

Н. Бабченко стверджує, що реалізація — це невизначений акт, неодноразова операція. Це — процес, який розтягується у часі на тривалий термін. Процес реалізації охоплює велику кількість господарських операцій, пов'язаних із збутом і продажем продукції [6].

Реалізація продукції окремого підприємства, як зазначає О. Бірюкова, — це, передусім, відчуження активів, що належать підприємству, завдяки їх продажу з метою відтворення використаних засобів підприємства та отримання прибутку для задоволення різноманітних потреб підприємства та його власників.

Сам же процес реалізації, як відмічає П.Л. Сук, являє собою сукупність операцій з продажу готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг споживачам. Процес реалізації завершує кругообіг засобів та створює передумови для здійснення нового кругообігу. Тут відбувається передача готової продукції споживачам, одержання оплати від них, виявлення результату діяльності [4, с. 421].

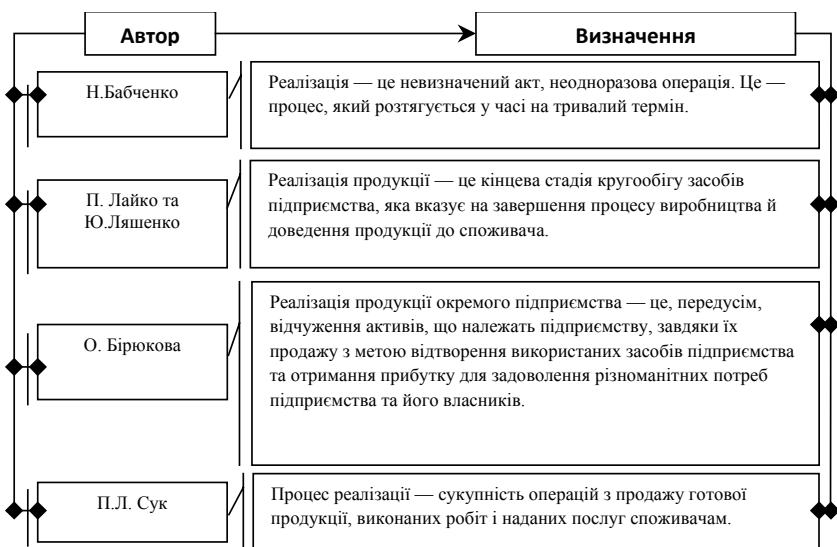

Рис. 2. Визначення поняття «реалізація» вітчизняними фахівцями бухгалтерському обліку

На практиці можуть використовуватись два методи визначення моменту реалізації продукції:

а) продукцію відвантажено або відпущено споживачу (відбулася передача права власності) — метод нарахування;

б) одержано кошти на рахунок постачальника за реалізовану продукцію — касовий метод.

В обох випадках усі розрахунково-платіжні документи мають бути оформлені відповідно до чинного положення. Реалізація продукції завжди передбачає зміну форми вартості (Т — Г). Тому бартер, або прямий товарообмін (Т — Т), не можна вважати реалізацією продукції [3, с. 76].

Отже, різні науковці пропонують різні визначення процесу реалізації загалом і кожна думка є по своєму правильною. Дослідивши ті та інші точки зору ми вирішили що найбільш точним і доцільним буде визначення реалізації продукції, що зазначено в П(с) БО 15.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.08.99 р. №996-XIV // Усе про бухгалтерський облік. — 2004. — №11. — С. 43.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290 // Усе про бухгалтерський облік. — 2003. — №14. — С. 52.
3. *В. М. Пархоменко*. Бухгалтерський облік в сільському господарстві в первинних документах і проводках / За редакцією М. Ф. Огійчука та В. М. Пархоменка. — Х.: Фактор, 2008. — 480 с.
4. *Л.К. Сук*. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 647 с.
5. *Лайко П. А.* Фінанси АПК: Навчальний посібник / П. А. Лайко, Ю. І. Ляшенко. — К.: Дія, 2000. — С. 33.
6. *Н. В. Бабченко*. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: збірник наукових праць / відп. ред.: Н. М. Корбозерова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Логос, 2006. — Вип. 10. — 2006. — С. 24–28.
7. *Хендриксен Э. С, Ван Бреда М. Ф.* Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 576 с.
8. *Энтони Р.* Учет: ситуации и примеры / Энтони Р., Рис Дж.: пер. с англ. под ред. и с предисл. А. М. Петрачко. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 558 с.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ

***І Всеукраїнської студентської
науково-практичної
Інтернет-конференції***

*Художник обкладинки Т. Зябліцева
Коректор Л. Гримальська
Верстка А. Кунденко*

Підп. до друку 15.05.14. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсет. Ум. друк. арк. 20,92.
Обл.-вид. арк. 23,81 Наклад 170 пр. Зам. № 14-4909.

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток

Для нотаток